
Τα επιστημονικά βιβλία συνήθως υπόκεινται στον κανόνα:
«Αυτό το βιβλίο πρέπει να εκδοθεί»
Στον ΤΟΠΟ λέμε: «**Αυτό το βιβλίο αξίζει να εκδοθεί**»

ΜΟΤΙΒΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ • ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΠΟΣ

ηλεκτρονικός κατάλογος επιστημονικού βιβλίου

2017-18

Λεξικό Ψυχολογίας

Αναστασία Χουντουμάδη, Λένα Πατεράκη

Σελ. 1

Εισαγωγή στην Ψυχοπαθολογία του Ενήλικα

Άννα Χριστοπούλου

Σελ. 2

Ψυχολογία: Ιστορία και Συστήματα

James F. Brennan

Μετάφραση: Καλλιόπη Παπάζογλου, Επιστημονική επιμέλεια: Παναγιώτης Κορδούτης

Σελ. 3

40 μελέτες που άλλαξαν την ψυχολογία

Περιηγήσεις στην Ιστορία της Ψυχολογικής Έρευνας

Roger R. Hock

Μετάφραση: Λυδία Πολυζοπούλου, Επιστημονική επιμέλεια: Φίλιππος Καργόπουλος

Σελ. 4

Βασικά θέματα Ψυχομετρίας

Συλλογικό έργο

Επιστημονική επιμέλεια: Μιχάλης Γαλανάκης, Χρήστος Πεζηρκιανίδης, Αναστάσιος Σταλίκας

Σελ. 5

Γνωστική Ψυχολογία

Οι βασικές γνωστικές διεργασίες

Πέτρος Λ. Ρούσσος

Σελ. 6

Γνωστική Ψυχολογία

Ανώτερες γνωστικές διεργασίες

Συλλογικό έργο

Επιστημονική επιμέλεια: Πέτρος Λ. Ρούσσος

Σελ. 7

Ψυχολογία του Συναισθήματος

Διαπροσωπικές, βιωματικές και γνωστικές προσεγγίσεις

Paula M. Niedenthal, Silvia Krauth-Gruber & François Ric

Μετάφραση: Ζωή Αντωνοπούλου **Επιστημονική επιμέλεια:** Κωνσταντίνος Καφέτσιος

Σελ. 8

Εισαγωγή στη θετική ψυχολογία

Συλλογικό έργο

Επιστημονική επιμέλεια: Σταλίκας Αναστάσιος - Μυτσκίδου Πασχαλιά

Σελ. 9

Παιδιά και έφηβοι με ψυχοκοινωνικές και μαθησιακές διαταραχές

Στρατηγικές παρέμβασης

Συλλογικό έργο

Επιστημονική επιμέλεια: Ηλίας Κουρκούτας & Jean-Pierre Chartier

Σελ. 10

Συναισθηματικές και Συμπεριφορικές Διαταραχές στα Παιδιά

Κλινικές και Ψυχοπαιδαγωγικές παρεμβάσεις στην οικογένεια και το σχολείο

Η. Ε. Κουρκούτας

Σελ. 11

Σχολική Ψυχολογία

Εφαρμογές στο σχολικό περιβάλλον

Συλλογικό έργο

Επιστημονική επιμέλεια: Δημήτρης Νικολόπουλος

Σελ. 12

Σχολικός Εκφοβισμός

Σύγχρονες απόψεις

Ken Rigby

Μετάφραση: Βασιλική Δόμπολα - Άκης Γιοβαζολιάς **Επιστημονική επιμέλεια:** Άκης Γιοβαζολιάς

Σελ. 13

Παιδί και Εικόνα: Σχεδίαση και Κατανόηση

Richard P. Jolley

Μετάφραση: Ασπασία Μάντζιου

Επιστημονική επιμέλεια: Φωτεινή Μπονώτη

Σελ. 14

Ψυχολογία-Διδακτική

Σχολική βία και παραβατικότητα

Ψυχολογικές, κοινωνιολογικές, παιδαγωγικές διαστάσεις. Ενταξιακές προσεγγίσεις και παρεμβάσεις.

Συλλογικό έργο

Επιστημονική επιμέλεια: Ηλίας Ε. Κουρκούτας, Θεόδωρος Θάνος

Σελ. 15

Τέχνη, Παιχνίδι, Αφήγηση

Ψυχολογικές και Ψυχοπαιδαγωγικές Διαστάσεις

Συλλογικό έργο

Επιστημονική επιμέλεια: Μάριος Πουρκός

Σελ. 16

Βιωματική Μάθηση

Ένας πρακτικός οδηγός για εκπαιδευτικούς και ψυχολόγους

Σοφία Τριλίβα-Τάνια Αναγνωστοπούλου

Σελ. 17

Η Απούσα παρουσία του σώματος και του βιώματος στις διαδικασίες εκπαίδευσης, μάθησης και ανάπτυξης

Εισαγωγή-Επιμέλεια: Μάριος Πουρκός

Σελ. 18

Ψυχολογία και Δίκαιο

Τα παιδιά καταθέτει

Η δικανική εξέταση ανηλίκων μαρτύρων, θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης

Όλγα Χ. Θεμελή

Σελ. 19

Σύγχρονα Θέματα Κοινωνικής και Κοινοτικής Ψυχιατρικής

Για μια κριτική ανθρωποκεντρική ψυχιατρική
Στέλιος Στυλιανίδης και συνεργάτες

Σελ. 20

Κοινότητα & ψυχιατρική μεταρρύθμιση

Η εμπειρία της Εύβοιας 1988-2008

Συλλογικό έργο

Επιστημονική επιμέλεια: Στυλιανίδης Στέλιος, Στυλιανούδη Μ.-Γ. Λίλυ

Σελ. 21

Για μια καλύτερη φροντίδα της ψυχικής υγείας

Ηθική και δεοντολογία, τεκμήρια και εμπειρία

Graham Thornicroft & Michele Tansella

Μετάφραση: Δερμεντζή Μαρία

Επιστημονική επιμέλεια: Στέλιος Στυλιανίδης,

Σελ. 22

Ενδυνάμωση και συνηγορία

Για μία δημοκρατία της ψυχικής υγείας

Επιμέλεια: Στέλιος Στυλιανίδης

Σελ. 23

Η κοινωνική φύση των προσώπων

Ένα πρόσωπο δεν είναι πρόσωπο

A. P. Tom Ormay

Μετάφραση: Γιώργος Μερτίκας

Επιστημονική επιμέλεια: Κώστας Μωρόγιαννης, Λίλυ Στυλιανούδη,

Σελ. 24

Θεραπευτικές Παρεμβάσεις

Αναστάσιος Σταλίκας

Σελ. 25

Χωρίς Αμφιβολία!

Μια εικονογραφημένη θεραπευτική ιστορία για παιδιά με Ιδεοψυχαναγκαστική Διαταραχή

Γκόλφω Λιαμάκη

Σελ. 26

Η αντίσταση στην ψυχοθεραπεία

Θεωρία, έρευνα και κλινικό έργο

Βασιλική Γιωτσίδη

Σελ. 27

Οικογένεια και όρια

Συστημική προσέγγιση

Βασιλική Παπαδιώτη-Αθανασίου

Σελ. 28

Θεραπευτικές προσεγγίσεις μέσω της τέχνης

Νικόλαος Τσέργας

Σελ. 29

Ειδική Αγωγή

Παιδιά με ειδικές ανάγκες

Μία εισαγωγή στην Ειδική Εκπαίδευση

Dr. William Lee Heward

Μετάφραση: Χαρά Λυμπεροπούλου

Επιστημονική επιμέλεια: Αγγελική Δαβάζογλου, Κωνσταντίνος Κόκκινος

Σελ. 30

Νοητική Καθυστέρηση

Θεωρία και πράξη

Thomas David-Woods Honor

Μετάφραση: Χαρά Λυμπεροπούλου

Επιστημονική επιμέλεια: Αθηνά Ζώνιου-Σιδέρη, Ευδοξία Ντεροπούλου-Ντέρου

Σελ. 31

Γλωσσική Ανάπτυξη και Διαταραχές

Συλλογικό έργο

Επιστημονική επιμέλεια: Δημήτρης Νικολόπουλος

Σελ. 32

Η ανάλυση ποσοτικών δεδομένων

Olivier Martin

Μετάφραση- Επιστημονική επιμέλεια: Ηλίας Αθανασιάδης

Σελ. 33

Ποιοτική έρευνα στην Ψυχολογία και την Εκπαίδευση

Επιστημολογικά, μεθοδολογικά και ηθικά ζητήματα

Εισαγωγή - Επιμέλεια: Μάριος Α. Πουρκός & Μανόλης Δαφέρμος

Σελ. 34

Ποιοτική έρευνα στις Κοινωνικές Επιστήμες

Επιστημολογικά, μεθοδολογικά και ηθικά ζητήματα

Εισαγωγή - Επιμέλεια: Μάριος Α. Πουρκός & Μανόλης Δαφέρμος

Σελ. 35

Μέθοδοι έρευνας στην κλινική ψυχολογία

Αναστάσιος Σταλίκας

Σελ. 36

Ποιοτικές μέθοδοι στην έρευνα της Κοινωνικής Εργασίας

Συλλογικό έργο

Επιμέλεια: Θεανώ Καλλινικάκη

Σελ. 37

Στατιστική στις επιστήμες της συμπεριφοράς με τη χρήση του SPSS

Πέτρος Λ. Ρούσσοις, Γιάννης Τσαούσης

Σελ. 38

Στατιστικές μέθοδοι στις Κοινωνικές Επιστήμες

Αθανάσιος Κατσής, Γεώργιος Σιδερίδης, Αναστάσιος Εμβαλωτής

Σελ. 39

Η γένεση της κοινωνιολογίας και η σύγχρονη ανθρωπολογία

Αντώνης Γεωργούλας

Σελ. 40

Μετασχηματισμοί της εκπαίδευσης

Σύγχρονη ιδεολογία και διαδικασίες συμβολικής κυριαρχίας

Αντώνης Γεωργούλας

Σελ. 41

Κοινωνικές Θεωρίες εν Δράσει

Εννοιολογικός και ιδεολογικός μετασχηματισμός

Αντώνης Γεωργούλας

Σελ. 42

Δίκαιο και Κοινωνία στον 21ο αιώνα

Δίκαιο, Οικονομική κρίση και Δημοκρατία

Δημήτρης Καλτσώνης

Σελ. 43

Κοινωνιολογία του αποκλεισμού στην εποχή της παγκοσμιοποίησης

Δέσποινα Παπαδοπούλου

Σελ. 44

Η Ελλάδα στον 19ο & 20ό αιώνα

Εισαγωγή στην Ελληνική Κοινωνία

Συλλογικό έργο

Επιστημονική επιμέλεια: Αντώνης Μωυσίδης, Σπύρος Σακελλαρόπουλος

Σελ. 45

Εικόνα και κοινωνία

Γιάννης Σκαρπέλος

Σελ. 46

Σύγχρονη Κοινωνική Θεωρία

Από τον Πάρσονς στον Χάμπερμας

Ian Craib

Πρόλογος - Επιμέλεια: Παντελής Ε. Λέκκας

Σελ. 47

Αφαίρεση και εμπειρία

Μια φορμαλιστική θεώρηση του ιδεολογικού φαινομένου
Παντελής Ε. Λέκκας

Σελ. 48

Τα Ελληνικά Κόμικς

Αντανακλάσεις ιδεών στις σελίδες των κόμικς
Solour (Αντώνης Νικολόπουλος)

Σελ. 49

Κοινωνική και Κοινοτική Εργασία

Δυναμική των ομάδων και αλλαγή στους οργανισμούς

Χαράλαμπος Πουλόπουλος & Άννα Τσιμπουκλή

Σελ. 50

Εισαγωγή στη θεωρία και την πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας

Καλλινικάκη Θεανώ

Σελ. 51

Κοινωνική εργασία στην εκπαίδευση

Στα θρανία των ετεροτήτων

Συλλογικό έργο

Επιμέλεια: Θεανώ Καλλινικάκη, Ζαχαρούλα Κασσέρη

Σελ. 52

Κρίση, φόβος και διάρρηξη της κοινωνικής συνοχής

Χαράλαμπος Πουλόπουλος

Σελ. 53

Η συμβουλευτική στην κοινωνική εργασία: Δεξιότητες και τεχνικές

Αγάπη Κανδυλάκη

Σελ. 54

Κοινωνική εργασία σε πολυπολιτισμικό περιβάλλον

Αγάπη Κανδυλάκη

Σελ. 55

Κοινοτική εργασία & τοπική ανάπτυξη

Βασίλης Καραγκούνης

Σελ. 56

Κοινωνική εργασία με οικογένειες σε κρίση

Αλεξάνδρα Βεργέτη

Σελ. 57

Κοινωνική εργασία και εξαρτήσεις

Οι κοινότητες της αλλαγής

Χαράλαμπος Πουλόπουλος

Σελ. 58

Ποιοτικές μέθοδοι στην έρευνα της Κοινωνικής Εργασίας

Συλλογικό έργο

Επιμέλεια: Θεανώ Καλλινικάκη

Σελ. 59

Μεθοδολογία κοινωνικής εργασίας: Μοντέλα παρέμβασης

Από την ατομική στη γενική-ολιστική προσέγγιση

Δημοπούλου-Λαγωνίκα Μαρία

σε συνεργασία με τους Ασπασία Ταυλαρίδου-Καλούτση και Χρήστο Μουζακίτη

Σελ. 60

Κοινωνική Πολιτική

Έννοιες & Σχέσεις

Δημήτρης Βενιέρης

Σελ. 61

Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική και Κοινωνικά δικαιώματα

Το τέλος των ύμνων

Δημήτρης Βενιέρης

Σελ. 62

Οι τρεις κόσμοι του καπιταλισμού της ευημερίας

Gøsta Esping-Andersen

Επιστημονική επιμέλεια: Μαρία Πετμεζίδου

Σελ. 63

Φιλοσοφικές και πολιτικές διαστάσεις της κοινωνικής συνοχής

Νέες κατευθύνσεις για την εκπαιδευτική πολιτική

Mary Healy

Εισαγωγή-Επιμέλεια: Δέσποινα Παπαδοπούλου Μετάφραση: Ιάκωβος Πελεκάνος

Σελ. 64

Άστεγοι και Κοινωνικός Αποκλεισμός στην Ελλάδα της Κρίσης

Παπαδοπούλου Δέσποινα- Κουραχάνης Νίκος

Σελ. 65

John Dewey

Πειραματισμός και δημοκρατία

Δημήτρης Αλεξιάκης

Σελ. 66

Κρίση και κοινωνική διαστρωμάτωση στην Ελλάδα του 21ου αιώνα

Σπύρος Σακελλαρόπουλος

Σελ. 67

Τι είναι το κράτος;

Τι δημοκρατία χρειαζόμαστε;

Δημήτρης Καλτσώνης

Σελ. 68

Ο Μαρξ της Εποχής μας

Μεγαλείο και κακοδαιμονίες ενός κριτικού εγχειρήματος

Ντανιέλ Μπενσαϊντ **Μετάφραση:** Γιάννης Καυκιάς, **Επιστημονική επιμέλεια:** Σπύρος Σακελλαρόπουλος

Σελ. 69

Νεπάλ

Εθνότητες, κάστες, τάξεις στην κορυφή του κόσμου, 1769-2008

Σπύρος Σακελλαρόπουλος

Σελ. 70

Απ-αλλοτρίωση

Η επιτελεστικότητα στο πολιτικό

Τζούντιθ Μπάτλερ, Αθηνά Αθανασίου **Μετάφραση:** Αλέξανδρος Κιουπκιολής

Σελ. 71

Τραγουδώντας τον Εθνικό Ύμνο

Γλώσσα, πολιτική και το δικαίωμα του ανήκειν

Τζούντιθ Μπάτλερ, Γκαγιάτρι Τσακραβόρτι Σπίβακ

Μετάφραση: Βασιλική Κάση, Άννα Μαγγίνα, Αιμιλία Παπαδοπούλου, Βάσια Τζανακάρη, Ουρανία Τσιτάκαλου

Επιμέλεια Μετάφρασης & Σχολίων, Εισαγωγή: Μίνα Καραβαντά

Σελ. 72

Πλάτωνος Πολιτεία

Μια εισαγωγή

Σον Σέγιερς **Μετάφραση :** Χ. Κεφαλής

Σελ. 73

Κερδίζοντας χρόνο

Η καθυστερημένη κρίση του δημοκρατικού καπιταλισμού

Στρεκ Βόλφγκανγκ **Μετάφραση:** Μαρίνα Τουλγαρίδου

Σελ. 74

Κέρδος χωρίς παραγωγή

Η εκμετάλλευση όλων από το χρηματοπιστωτικό σύστημα

Κώστας Λαπαβίτσας

Μετάφραση: Αριάδνη Αλαβάνου **Επιστημονική επιμέλεια:** Σπύρος Σακελλαρόπουλος

Σελ. 75

Για μια παιδαγωγική της αντίστασης

Διδάσκοντας ενάντια στον παγκόσμιο καπιταλισμό και τον νέο ιμπεριαλισμό

Peter McLaren & Ramin Farahmandpur

Μετάφραση: Κώστας Θεριανός **Επιστημονική επιμέλεια:** Κώστας Σκορδούλης

Σελ. 76

Εικαστική πράξη και εκπαίδευση

Διερευνώντας τα όρια της διδακτικής της τέχνης

Αντώνης Βάος

Σελ. 77

Ζητήματα διδακτικής των εικαστικών τεχνών

Το καλλιτεχνικό εγχείρημα ως παιδαγωγική πράξη

Αντώνης Βάος

Σελ. 78

Μαύρη αγελάδα - Άσπρη αγελάδα

Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση και Διαπολιτισμικότητα

Άλκηστις

Σελ. 79

Με μουσική, με κίνηση

Παιχνίδια μουσικοκινητικής αγωγής

Χαρίκλεια Παπανικολάου

Σελ. 80

Παιδιά και Τηλεόραση

Μια παγκόσμια προοπτική

Dafna Lemish

Μετάφραση: Άσπα Γολέμν Επιστημονική επιμέλεια: Ευαγγελία Κούρτη

Σελ. 81

Οι Ιδέες των Παιδιών για την Παιδική Λογοτεχνία

Γ. Παπαντωνάκης, Η. Αθανασιάδης, Μ. Καπλάνογλου, Δ. Πολίτης

Σελ. 82

Τα φύλα στο σχολείο και στο λόγο των εκπαιδευτικών

Λαμπρινή-Λίνα Φρόση

Σελ. 83

Το μάθημα της διερεύνησης

Παιδαγωγική αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών για τη διδακτική των μαθηματικών

Χρόνης Κυνηγός

Σελ. 84

Επιστημονική Γνώση

Κώστας Σκορδούλης

Σελ. 85

Οι μεγάλοι φυσικοί επιστήμονες

Χρήστος Κεφαλής

Σελ. 86

Από τον Αισχύλο στον Μπρεχτ

Όλος ο κόσμος μια σκηνή
Γιάγκος Ανδρεάδης

Σελ. 87

Ο Τρελλός Πρόεδρος και η Γυναικεία Ηδονή

Παράνοια, Μύθος, Τέχνη
Πένη Ρηγοπούλου

Σελ. 88

Ζητήματα Ιστορίας του Πολιτισμού

Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα
Πένη Ρηγοπούλου-Γιάγκος Ανδρεάδης

Σελ. 89

Από την πυρά στον άμβωνα

Ευτύχης Μπιτσάκης

Σελ. 90

Ανθρώπινη φύση

Για έναν κομμουνισμό του πεπερασμένου
Ευτύχης Μπιτσάκης

Σελ. 91

Ιστορία • Πολιτικό Δοκίμιο

Μια Ιστορία των Ιστοριών

Έπη, χρονικά, μυθιστορίες και διερευνήσεις από τον Ηρόδοτο και τον Θουκυδίδη μέχρι τον 20ό αιώνα
Τζον Μπάροου

Μετάφραση: Άσπα Γολέμη Επιμέλεια: Άρης Μαραγκόπουλος

Σελ. 92

Η Βιομηχανική Επανάσταση

T.S. Ashton

Μετάφραση: Άσπα Γολέμη Επιστημονική επιμέλεια: Βασίλης Καρδάσης

Σελ. 93

Αλέξανδρος ο Μέγας

Από την Ιστορία στον θρύλο

Ρίτσαρντ Στόουνμαν

Μετάφραση: Φωτεινή Μοσχή Επιμέλεια: Μαρία Αποστολοπούλου

Σελ. 94

Λαϊκή Ιστορία του Κόσμου

Από την εποχή του λίθου έως και τη νέα χιλιετία

Κρις Χάρμαν

Μετάφραση: Αστερίου Ελένη

Σελ. 95

Τι θέλουν οι τρομοκράτες

Λουίζ Ρίτσαρντσον

Μετάφραση: Άσπα Γολέμν

Σελ. 96

Ο Κυπριακός κοινωνικός σχηματισμός. Από την Ενετοκρατία στη διχοτόμηση

Σπύρος Σακελλαρόπουλος

Σελ. 97

Η Αμερικάνικη εξωτερική πολιτική και οι διανοπτές της

Πέρι Άντερσον

Σελ. 98

Οι Αρχαιολογίες του Μέλλοντος

Τόμος Ι: Η Επιθυμία που λέγεται Ουτοπία

Φρέντρικ Τζέιμσον

Μετάφραση: Μιχάλης Μαυρωνάς

Σελ. 99

Κ. Π. Καβάφης: Το ανοιχτό έργο

Αντώνης Δρακόπουλος

Σελ. 100

Α. Ρ. Ραγκαβής: ένας «στρατευμένος» στον 19ο αιώνα

Λίτσα Χατζοπούλου

Σελ. 101

Τα συρτάρια της γνώμης του

Άγνωστες παραθεματικές τεχνικές του Εμμανουήλ Ροΐδη

Σταύρος Κρητιώτης

Σελ. 102

Η Τέχνη της γραφής

10 μεγάλοι συγγραφείς αποκαλύπτουν τα μυστικά της τέχνης τους στο περίφημο Paris Review

Μετάφραση: Μαρίνα Τουλγαρίδου Εισαγωγή: Ορχάν Παμούκ Επιμέλεια: Φίλιπ Γκούρεβιτς

Σελ. 103

Η Τέχνη της γραφής II

7 μεγάλοι συγγραφείς αποκαλύπτουν τα μυστικά της τέχνης τους, στο Paris Review

Μετάφραση: Τουλγαρίδου Μαρίνα Επιμέλεια Φίλιπ Γκούρεβιτς

Σελ. 104

Καβουρηδόν και Παραδρόμωσ

Μικρές σπουδές για το άθλημα της γραφής

Δημήτρης Δημηρούλης

Σελ. 105

Ulysses, Οδηγός ανάγνωσης

Άρης Μαραγκόπουλος

Σελ. 106

Η εκκλησιαστική μουσική της Σμύρνης

1800-1922

Νίκος Ανδρικός

Σελ. 107

Τριλογία: Το φύλλο, Το πηγάδι, Τ' αγγέλιασμα

Βασίλης Βασιλικός

Σελ.108

Έλληνες σκηνοθέτες του 20ού αιώνα

Συλλογικό έργο

Επιμέλεια: Θανάσης Θ. Νιάρχος

Σελ.109

Σενάριο

Από τη θεωρία στην πράξη

Θανάσης Σκρουμπέλος

Σελ. 110

Εκδόσεις Ινστιτούτου Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς (ΙΕΘΣ)

Τα βιβλία των εκδόσεων ΙΕΘΣ διατίθενται από τις Εκδόσεις ΤΟΠΟΣ - ΜΟΤΙΒΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΕ

Γνωσιακή-Συμπεριφοριστική Ψυχοθεραπεία Διαταραχών Προσωπικότητας

Γ. Ευσταθίου, Κ. Ευθυμίου & Ν. Χαρίλα

Σελ. 112

Τεχνικές της Γνωσιακής Συμπεριφοριστικής Θεραπείας

ΤΟΜΟΣ Α΄

Κ. Ευθυμίου & Μ. Σ. Κουλουβάρη

Σελ. 112

Νικήστε την Κατάθλιψη

Ένα δομημένο πρόγραμμα γνωστικής συμπεριφοριστικής θεραπείας κατά P.M. Lewinsohn

Κ. Ευθυμίου, Γ. Κακλαμάνη & Σ. Καπνογιάννη

Σελ. 113

Κοινωνικό Άγχος, διεκδικητικότητα και κοινωνική φοβία

Ένα δομημένο ομαδικό πρόγραμμα γνωστικής συμπεριφοριστικής θεραπείας

Β. Αντωνίου, Κ. Ευθυμίου & Κ. Μυλωνά

Σελ. 114

Παρέμβαση στη Σχιζοφρένεια

Βιολογική και γνωσιακή-συμπεριφοριστική προσέγγιση

Σ. Ρακιτζή, Π. Γεωργιά & Κ. Ευθυμίου

Σελ. 115

Συζητήσεις για τον λόγο στο Αιγινήτειο

(τόμος Α')

Συλλογικό έργο

Σελ. 116

Λόγος & Κίνηση

(Συζητήσεις για τον λόγο στο Αιγινήτειο – Τόμος Β')

Συλλογικό έργο

Σελ. 117

Λόγος & Μνήμη

(Συζητήσεις για τον λόγο στο Αιγινήτειο – Τόμος Γ')

Συλλογικό έργο

Σελ. 118

Λόγος & Νόηση

(Συζητήσεις για τον λόγο στο Αιγινήτειο – Τόμος Δ')

Συλλογικό έργο

Σελ. 119

Λόγος & Λάθος

(Συζητήσεις για τον λόγο στο Αιγινήτειο – Τόμος Ε')

Συλλογικό έργο

Σελ. 120

Ιδιότυποι λόγοι

(Συζητήσεις για τον λόγο στο Αιγινήτειο – Τόμος Στ')

Συλλογικό έργο

Σελ. 121

Για μια μη α-θεωρητική ψυχιατρική

Θανάσης Καραβάτος

Σελ. 122

Η Σχιζοφρένεια. 100 χρόνια για να κατανοήσουμε

Ζαν Γκαρραμπέ

Σελ. 123

Το Κενό, το Αρχαϊκό, το Ψυχικό Τραύμα: Ψυχαναλυτικές Συναντήσεις με τον Οριακό Ασθενή

Συλλογικό έργο

Σελ. 124

Ψυχοδυναμική Ψυχοθεραπεία μακράς διάρκειας

Γκάμπαρντ Γκλεν Ο.

Σελ. 125

Ιστορία των Επιστημών της Δημόσιας Υγείας

Γιώργος Νικολαΐδης

Σελ. 126

Πέραν του ασύλου: Η κοινοτική ψυχιατρική και το ζήτημα του υποκειμένου

Τζανάκης Μανόλης

Σελ. 127

Ψυχαναλυτικές αναψηλαφήσεις στο έργο του Ανδρέα Εμπειρικού

Αναγνωστοπούλου Διαμάντη – Τζαβάρας Θανάσης

Σελ. 128

Ο Λένιν και η ψυχανάλυση

Chemouni Jacquy

Σελ. 129

Ο άνθρωπος δίχως πρόσωπο: και άλλες αφηγήσεις καθημερινής νευρολογίας

Jeannerod Marc

Σελ. 130

Πώς είναι να είσαι άρρωστος

Woolf Virginia

Σελ. 131

Όταν η μνήμη αποκαλύπτει

De Romilly Jacquelin

Σελ. 132

Τα ρόδα της μοναξιάς

De Romilly Jacquelin

Σελ. 133

Ταξίδι από τα Κύθηρα

Τζαβάρας Θανάσης

Σελ. 134

Η αποασυλοποίηση στα χρόνια της φιλανθρωπίας

Χανσενικό χρονικό

Τζαβάρας Θανάσης

Σελ. 135

Έχει και η νοσταλγία την ιστορία της

Καραβάτος Θανάσης

Σελ. 136

Έχει και το γήρας τις ηλικίες του

Καραβάτος Θανάσης

Σελ. 137

Toxicque

Σαγκάν Φρανσουάζ

Σελ. 138

Παραναγνώριση: 4 δοκίμια για τον Κ. Α. Δοξιάδη

Αγραφιώτης Δημοσθένης

Σελ. 139

Λεξικό Ψυχολογίας

Αναστασία Χουντουμάδη, Λένα Πατεράκη

Επιστημονική επιμέλεια: Χρύσα Ξενάκη

Το νέο, περιεκτικό και ολοκληρωμένο Λεξικό Ψυχολογίας είναι ένα εμπνευσμένο και φιλόδοξο έργο που έρχεται να καλύψει ένα σημαντικό κενό στη βιβλιογραφία της σύγχρονης ελληνικής ψυχολογικής επιστήμης.

Αποτέλεσμα πολύχρονης και συστηματικής συγγραφής και επεξεργασίας, περιλαμβάνει περισσότερους από 7.000 όρους από όλους τους κλάδους, τις ειδικότητες και τις κατευθύνσεις της ψυχολογίας, αλλά και από σχετιζόμενες με αυτήν επιστήμες (φιλοσοφία, κοινωνιολογία,

βιολογία, γλωσσολογία, στατιστική, εκπαίδευση κ.λπ.).

Στις σημαντικές καινοτομίες του συγκαταλέγονται:

- Δίγλωσση απόδοση (ελληνικά και αγγλικά) των όρων.
- Αναλυτική επεξήγηση και σύνδεση των λημμάτων μεταξύ τους.
- Παρουσίαση εναλλακτικών αποδόσεων, συνωνύμων και αντιθέτων.
- Ενότητα με βιογραφικές πληροφορίες για τους σπουδαιότερους ψυχολόγους.
- Εκτενές αγγλοελληνικό λεξιλόγιο όρων.

Η **Αναστασία Χουντουμάδη** έχει MA στην Ψυχολογία, Portland State University, USA, και Ph.D. στην Εκπαιδευτική/Εξελικτική Ψυχολογία, University of Oregon, USA. Διδάσκει στο Κολέγιο Deree του Αμερικανικού Κολεγίου Ελλάδος.

Η **Λένα Πατεράκη** έχει Ph.D. στη Γνωστική Ψυχολογία, Hull University, UK. Είναι καθηγήτρια Ψυχολογίας στο Κολέγιο Deree του Αμερικανικού Κολεγίου Ελλάδος.

Εισαγωγή στην Ψυχοπαθολογία του Ενήλικα

Άννα Χριστοπούλου

Βασικό και περιεκτικό εγχειρίδιο ψυχοπαθολογίας, το βιβλίο αναφέρεται στους προβληματισμούς που αφορούν στον ορισμό της ψυχοπαθολογίας, περιγράφει τα κύρια σύγχρονα ταξινομικά συστήματα (DSM-IV-TR και ICD-10) και τις βασικές μέθoδους αξιολόγησης, ανατρέχει στην ιστορική αναδρομή της μελέτης της ψυχοπαθολογίας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα και καλύπτει το σύνολο των ψυχικών διαταραχών των ενηλίκων, όπως οι αγχώδεις, οι σωματόμορφες, οι απο-

συνδετικές, οι διαταραχές προσωπικότητας, οι ψυχώσεις, οι σεξουαλικές διαταραχές κ.λπ. Η εκτενής βιβλιογραφία στο τέλος του βιβλίου καλύπτει βασικές πτυχές των θεμάτων και των ερευνών του πεδίου της ψυχοπαθολογίας.

Το εγχειρίδιο απευθύνεται σε φοιτητές και επαγγελματίες της ψυχικής υγείας. Παράλληλα, το απλό και κατανοητό ύφος γραφής του το καθιστά προσιτό και στο ευρύ κοινό που θα ήθελε να εντρυφήσει στα θέματα της ψυχοπαθολογίας.

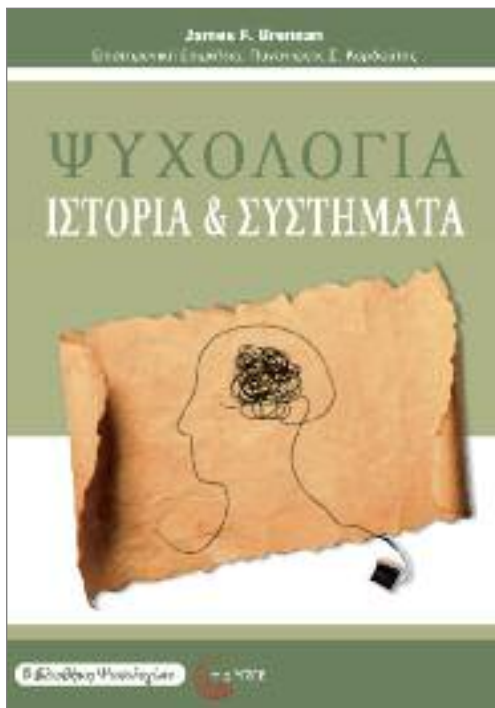
Η Άννα Χριστοπούλου διδάσκει Κλινική-Κοινωνική Ψυχολογία στο Πρόγραμμα Ψυχολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει δημοσιεύσει πλήθος άρθρων σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά και σε συλλογικούς τόμους.

Ψυχολογία: Ιστορία και Συστήματα

James F. Brennan

Μετάφραση: Καλλιόπη Παπάζογλου, Επιστημονική επιμέλεια: Παναγιώτης Κορδούτης

Αρχίζοντας από τους προ-Σωκρατικούς φιλοσόφους του 6ου π.Χ. αιώνα, ο James Brennan μελετά τα ψυχολογικά συστήματα έως και τις μέρες μας, με ιδιαίτερη έμφαση στις σύγχρονες μετασυστηματικές τάσεις στη γνωστική επιστήμη, τις νευροεπιστήμες, την αναπτυξιακή, την κοινωνική ψυχολογία και τη θεωρία της προσωπικότητας. Με απλότητα και διαύγεια, τοποθετεί τη γέννηση, μεταμόρφωση, πορεία και εξέλιξη των ψυχολογικών ιδεών στο εκάστοτε κοινωνικοπολιτισμικό τους πλαίσιο, αναδεικνύοντας τη φιλοσοφική, επιστημονική και κοινωνι-

κή τους σημασία, τη μεταξύ τους συνοχή, την αντίθεσή τους, τη διαλεκτική τους σχέση και τη δυναμική της προοπτικής τους.

Κλασικό βιβλίο στην αγγλόφωνη βιβλιογραφία, που βρίσκεται στην έκτη έκδοσή του, θεωρείται ιδανικό για τη διδασκαλία της Ιστορίας της Ψυχολογίας και των Συστημάτων της σε πανεπιστημιακό επίπεδο. Πολύτιμο, επίσης, και για τον γενικό αναγνώστη, που τον βοηθά να κατανοήσει την ψυχολογία ως επιστήμη και να εξοικειωθεί με τις έννοιές της.

Ο **James F. Brennan** είναι πρόεδρος του Τμήματος Ψυχολογίας στο University of Massachusetts at Boston. Έχει δημοσιεύσει πλήθος άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά και σειρά βιβλίων γύρω από τη μάθηση και την Ιστορία της Ψυχολογίας.

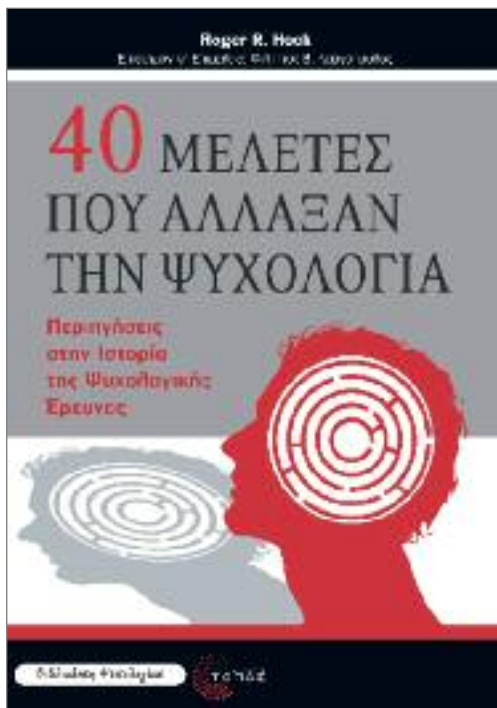
Ο **Παναγιώτης Κορδούτης** διδάσκει Ψυχολογία των Διαπροσωπικών Σχέσεων, Κοινωνική Ψυχολογία και Ιστορία της Ψυχολογίας, στο Τμήμα Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

40 μελέτες που άλλαξαν την ψυχολογία

Περιηγήσεις στην Ιστορία της Ψυχολογικής Έρευνας

Roger R. Hock

Μετάφραση: Λυδία Πολυζοπούλου Επιστημονική επιμέλεια: Φίλιππος Καργόπουλος

Στα 130 χρόνια ύπαρξής της ως επιστήμης, η ψυχολογία δεν έχει καταλήξει σε μια αποδεκτή από όλους ενιαία θεωρία. Έχει όμως να επιδείξει έναν τεράστιο αριθμό ερευνητικών πορισμάτων που ανήκουν σε μια ευρύτατη ποικιλία περιοχών έρευνας και εφαρμογών. Ανάμεσά τους ξεχωρίζουν μερικά που άφησαν εποχή όχι μόνο για την απήχηση που είχαν στο ευρύτερο κοινό, αλλά κυρίως για την επιρροή που άσκησαν και ασκούν στους υπόλοιπους ερευνητές.

Ο Roger R. Hock συγκέντρωσε στο βιβλίο του τις σημαντικότερες

από αυτές τις έρευνες-ορόσημα και τις παρουσιάζει ταξινομημένες ανά τέσσερις σε δέκα περιοχές ψυχολογικής γνώσης. Ευχάριστο ανάγνωσμα για το ευρύ κοινό, αλλά και ιδανική εισαγωγή για τους φοιτητές της ψυχολογίας, μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί σε μαθήματα ιστορίας της ψυχολογίας καθώς και ως συμπληρωματικό ανθολόγιο για μαθήματα επιστημολογίας της ψυχολογίας. Χρησιμοποιείται ως διδακτικό σύγγραμμα σε περισσότερα από 250 πανεπιστήμια και κολέγια διεθνώς και έχει μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες.

Ο **Roger R. Hock** είναι πρόεδρος του Προγράμματος Ψυχολογίας και καθηγητής Ψυχολογίας και Ανθρώπινης Σεξουαλικότητας στο Κολέγιο του Μεντσίον. Ο **Φίλιππος Καργόπουλος** σπούδασε φιλοσοφία στα Πανεπιστήμια του Σικάγου και της Βο-

στώνης και δίδαξε στο Πανεπιστήμιο της Μασαχουσέτης στη Βοστώνη και στο Πανεπιστήμιο Brandeis. Από το 1985 διδάσκει Λογική, Επιστημολογία της Ψυχολογίας και Φιλοσοφία της Νόησης στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Βασικά Θέματα Ψυχομετρίας

Συλλογικό έργο

Επιστημονική επιμέλεια: Μιχάλης Γαλανάκης, Χρήστος Πεζηρκιανίδης, Αναστάσιος Σταλίκας

Το βιβλίο καλύπτει όλο το φάσμα των βασικών θεμάτων ψυχομετρίας, καθώς περιλαμβάνει πέρα από την ιστορική διαδρομή του κλάδου, με τη συμβολή των επιστημόνων ερευνητών που σφράγισαν τη γένεση και εξέλιξή του, την κατασκευή και στάθμιση εργαλείων, τους βασικούς τομείς μέτρησης και τα πιο διαδεδομένα εργαλεία στην Ελλάδα και το εξωτερικό, αλλά και τις αρχές από τις οποίες αναδύθηκε η ψυχομετρία. Τα *Βασικά Θέματα Ψυχομετρίας* απευθύνονται σε κάθε ψυχολόγο, εκπαιδευόμενο ή επαγγελματία, που κάνει χρήση ψυχομετρικών εργαλείων στην καθημερινή του πράξη. Τα ψυχομετρικά εργαλεία έχουν δια-

ποτίσει τη ζωή μας και χρησιμοποιούνται από κλινικούς ψυχολόγους και ψυχοθεραπευτές, από συμβούλους και οργανωτικούς ψυχολόγους, αλλά και από κάθε ερευνητή που δραστηριοποιείται στον χώρο των κοινωνικών επιστημών και όχι μόνο. Καθένας από αυτούς τους επαγγελματίες, αλλά και οι φοιτητές των κοινωνικών επιστημών κρίνεται απαραίτητο να διαθέτουν τις γνώσεις που σταχυολογεί και μεταλαμπαδεύει το παρόν βιβλίο.

Ο **Μιχάλης Γαλανάκης** είναι κάτοχος Πτυχίου Master (MSc) στην Οργανωτική Ψυχολογία και Διδάκτωρ Οργανωτικής Ψυχολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Στα ερευνητικά του ενδιαφέροντα είναι η ψυχολογική ευδαιμονία, τα θετικά συναισθήματα, το εργασιακό στρες, η ομαδική αποτελεσματικότητα, η κινητοποίηση, η επαγγελματική ικανοποίηση και η εργασιακή συμπεριφορά. Ο **Χρήστος Πεζηρκιανίδης** είναι ψυχολόγος και εργάζεται στην Πολεμική Αεροπορία στους τομείς της Ψυχομετρίας και της Εργασιακής Ψυχολογίας. Είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού Δι-

πλώματος (MSc) του ΕΚΠΑ με ειδίκευση στην Πρόληψη ψυχικών διαταραχών και την Προαγωγή ψυχικής υγείας και Υποψήφιος Διδάκτωρ Ψυχολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Ο **Αναστάσιος Σταλίκας** πραγματοποίησε τις διδακτορικές του σπουδές στην Κλινική Ψυχολογία στο Πανεπιστήμιο της Οτάβα. Δίδαξε στο Πανεπιστήμιο McGill, στο Μόντρεαλ, και διηύθυνε την Ψυχοεκπαιδευτική και Συμβουλευτική Κλινική του ίδιου Πανεπιστημίου. Σήμερα διδάσκει ως καθηγητής στο Τμήμα Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου.

Γνωστική Ψυχολογία

Οι βασικές γνωστικές διεργασίες

Πέτρος Λ. Ρούσσος

Το βιβλίο αυτό αποτελεί το πρώτο μέρος μιας εισαγωγής στον κλάδο της γνωστικής ψυχολογίας και στις βασικές γνωστικές διεργασίες.

Συγκεκριμένα, καλύπτει σε βάθος τις γνωστικές λειτουργίες της προσοχής, της αντίληψης και της μνήμης. Περιλαμβάνει επίσης μια ευρεία επισκόπηση της ιστορίας της γνωστικής ψυχολογίας και των μεθόδων της, ενώ διαπραγματεύεται και τα θέματα της φυσιολογίας των γνωστικών διεργασιών, της μάθη-

σης, και της οργάνωσης και αναπαράστασης της γνώσης.

Είναι γραμμένο κυρίως για προπτυχιακούς φοιτητές ψυχολογίας, αλλά ταυτόχρονα αποτελεί ένα σύγχρονο και φιλικό εγχειρίδιο για εκείνον τον αναγνώστη ο οποίος, χωρίς καμία προηγούμενη επαφή με την επιστήμη της ψυχολογίας, θέλει να μελετήσει τις διεργασίες που μας επιτρέπουν να κατανοούμε τον κόσμο.

Ο Πέτρος Ρούσσος σπούδασε ψυχολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και είναι διδάκτορας γνωστικής ψυχολογίας του University of Leeds στην Αγγλία. Διδάσκει γνωστική ψυχολογία στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και στατιστική σε διάφορα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στην

επικοινωνία ανθρώπου και υπολογιστή με έμφαση στην εκπαιδευτική διαδικασία, στις επιδράσεις των ΤΠΕ στις γνωστικές διεργασίες των μαθητών, στις εφαρμογές των ΤΠΕ στην εκπαίδευση, στην εργονομία συστημάτων ή λογισμικού που απευθύνονται σε μαθητές, στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, και στη συλλογιστική στατιστικών εννοιών.

Γνωστική Ψυχολογία

Ανώτερες γνωστικές διεργασίες

Συλλογικό έργο Επιμέλεια: Πέτρος Λ. Ρούσσοσ

Ο συλλογικός αυτός τόμος αποτελεί το δεύτερο μέρος μιας εισαγωγής στον κλάδο της γνωστικής ψυχολογίας και διαπραγματεύεται τις ανώτερες γνωστικές διεργασίες.

Στο πρώτο κεφάλαιο, ο **Θανάσης Πρωτόπαπας** κάνει μία ευρεία επισκόπηση των νοητικών διεργασιών που εμπλέκονται στη γλωσσική επικοινωνία, προφορική ή γραπτή. Τα δύο επόμενα κεφάλαια, του **Πέτρου Ρούσσοσ**, αναφέρονται στη σκέψη, με έμφαση στη λύση προβλημάτων και τη συλλογιστική. Στο τέταρτο κεφάλαιο, ο **Σπύρος Τάνταρος** παρουσιάζει τις σημαντικότερες θεωρίες γνωστικής ανάπτυξης. Στο πέ-

μπτο κεφάλαιο, η **Μπετίνα Ντάβου** διαπραγματεύεται τη σχέση μεταξύ νόησης και συγκινήσεων. Στο τελευταίο κεφάλαιο, ο **Νίκος Μακρής** κάνει μία εισαγωγή στις θεωρίες της γνωστικής ανάπτυξης για τη συνείδηση.

Το βιβλίο απευθύνεται, κυρίως, σε προπτυχιακούς φοιτητές ψυχολογίας, αλλά ταυτόχρονα αποτελεί ένα σύγχρονο και φιλικό εγχειρίδιο για εκείνον τον αναγνώστη ο οποίος, χωρίς καμία προηγούμενη επαφή με την επιστήμη της ψυχολογίας, θέλει να μελετήσει τις διεργασίες που μας επιτρέπουν να κατανοούμε τον κόσμο.

Ο **Πέτρος Ρούσσοσ** σπούδασε ψυχολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και είναι διδάκτορας γνωστικής ψυχολογίας του University of Leeds στην Αγγλία. Διδάσκει γνωστική ψυχολογία στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και στατιστική σε διάφορα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στην

επικοινωνία ανθρώπου και υπολογιστή με έμφαση στην εκπαιδευτική διαδικασία, στις επιδράσεις των ΤΠΕ στις γνωστικές διεργασίες των μαθητών, στις εφαρμογές των ΤΠΕ στην εκπαίδευση, στην εργονομία συστημάτων ή λογισμικού που απευθύνονται σε μαθητές, στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, και στη συλλογιστική στατιστικών εννοιών.

Ψυχολογία του Συναισθήματος

Διαπροσωπικές, βιωματικές και γνωστικές προσεγγίσεις

Paula M. Niedenthal, Silvia Krauth-Gruber & Francois Ric

Μετάφραση Ζωή Αντωνοπούλου Επιστημονική επιμέλεια Κωνσταντίνος Καφέτσιος

- Τι είναι το συναίσθημα και πώς το αξιολογούμε;
- Ποια είναι τα βασικά συναισθήματα και ποιες οι λειτουργίες τους;
- Πώς η κουλτούρα ή η κοινωνική κατάσταση επηρεάζουν τα συναισθήματα που νιώθουμε και εκφράζουμε;
- Διαφέρουν οι άνδρες από τις γυναίκες στην αντίληψη του συναισθήματος;
- Πώς η ρύθμιση του συναισθήματος επηρεάζει την ψυχική υγεία και την ευεξία;
- Ποια η λειτουργία των εκφράσεων του προσώπου στη διαπροσωπική και τη διαομαδική επικοινωνία;

Οι Niedenthal, Krauth-Gruber & Ric απαντούν σε αυτά και πολλά άλλα ερωτήματα γύρω από το συναίσθημα, συζητώντας και αναλύοντας τις κεντρικές σχετικές θεωρίες και μελέτες. Με απλή και κατανοητή γραφή, οι συγγραφείς πληροφορούν τον αναγνώστη σχετικά με την πλέον έγκυρη γνώση στη μελέτη του συναισθήματος. Ανάμεσα στα παιδαγωγικά-διδασκτικά χαρακτηριστικά του τόμου συμπεριλαμβάνονται η χρήση παραδειγμάτων από την καθημερινή ζωή και από διαφορετικές κουλτούρες, η συνοπτική εισαγωγή και η περίληψη σε κάθε κεφάλαιο, η έμφαση σε πειραματικές μελέτες με την παρουσίαση γνωστών πειραμάτων.

Η **Paula M. Niedenthal** είναι διευθύντρια έρευνας στο Εθνικό Κέντρο Επιστημονικής Έρευνας Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο Blaise Pascal στην πόλη Clermont – Ferrant.

Η **Silvia Krauth-Gruber** είναι επίκουρη καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Paris Descartes όπου διδάσκει Κοινωνική Ψυχολογία.

Ο **Francois Ric** εργάζεται στο Πανεπιστήμιο Paris Descartes.

Ο **Κωνσταντίνος Καφέτσιος** διδάσκει Κοινωνική και Οργανωτική Ψυχολογία στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται σε λειτουργίες κοινωνιογνωστικών-σχεσιακών σχημάτων και συναισθηματικών διαδικασιών στη διαπροσωπική και κοινωνική διάδραση. Είναι αναπληρωτής διευθυντής σύνταξης του περιοδικού Journal of Social and Personal Relationships.

Παιδιά και έφηβοι με ψυχοκοινωνικές και μαθησιακές διαταραχές

Στρατηγικές παρέμβασης

Συλλογικό έργο **Επιστημονική επιμέλεια:** Ηλίας Κουρκούτας & Jean-Pierre Chartier

Το βιβλίο επιχειρεί μια ζωντανή και πολυδιάστατη παρουσίαση της σύγχρονης έρευνας και των επίκαιρων προβληματισμών σε κείρια ζητήματα του χώρου της κλινικής σχολικής ψυχολογίας και της ειδικής αγωγής. Τα θέματα που πραγματεύεται είναι ποικίλα και έχουν άξονα τις αποτελεσματικές παρεμβάσεις σε μια σειρά διαταραχών και πλαισίων: οικοσυστημικές παρεμβάσεις, θεραπεία οικογένειας, παρεμβάσεις σε διαταραχές της παιδικής και εφηβικής ηλικίας, διαταραχές αυτιστικού φάσματος, διαταραχές μάθησης, ψυχοκοινωνικές διαταραχές και δυσκολίες προσαρ-

μογής, προβλήματα εξάρτησης από ουσίες, διαταραχές διατροφής, αγχώδεις διαταραχές και υπερκινητικότητα, ειδικές παρεμβάσεις (παιγνιοθεραπεία, θεατροπαιδαγωγική, δραματοθεραπεία, θεραπεία μέσω ζωών κ.ά.). Η συνεισφορά του, πέρα από το πλήθος των θεματικών, έχει κυρίως να κάνει με το ευρύ φάσμα των διαφορετικών προσεγγίσεων (ψυχαναλυτικές, ψυχοδυναμικές, συστημικές, συμπεριφορικές, θεωρία δεσμού, εναλλακτικές ψυχοπαιδαγωγικών τεχνικών) μέσω των οποίων εξετάζονται τα ζητήματα.

Ο **Ηλίας Κουρκούτας** γεννήθηκε στη Λάρισα το 1961. Είναι Κλινικός Ψυχολόγος και Αναπληρωτής Καθηγητής στο ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Κρήτης, με αντικείμενο την Ψυχολογία Παιδιών και Εφήβων με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (Συναισθηματικές-Συμπεριφορικές Δυσκολίες, Αυτισμός, Νοπτικές Ανεπάρκειες, Χρόνιες Ασθένειες, Μαθησιακές Δυσκολίες, Παραβατικές-αντικοινωνικές συμπεριφορές, κ.λπ.).

Ο **J.-P. Chartier** είναι καθηγητής και διευθυντής της École des Psychologues Praticiens στο Παρίσι και στη Λυών. Είναι ψυχολόγος και ψυχαναλυτής, αντιπρόεδρος της Fédération Française des Psychologues et de Psychologie.

Συναισθηματικές και Συμπεριφορικές Διαταραχές στα Παιδιά

Κλινικές και Ψυχοπαιδαγωγικές παρεμβάσεις στην οικογένεια και το σχολείο

Η. Ε. Κουρκούτας

Ο συγγραφέας κάνει μία εκτενή επισκόπηση των διαθέσιμων, σε διεθνές επίπεδο, ερευνητικών και κλινικών δεδομένων που αφορούν στα ψυχοκοινωνικά χαρακτηριστικά και στη λειτουργία των παιδιών με προβλήματα συμπεριφοράς και συναισθηματικές δυσκολίες και παρουσιάζει τα νέα θεωρητικά μοντέλα προσέγγισης των προβληματικών καταστάσεων στο σχολείο και στην οικογένεια, αλλά και τους τρόπους παρέμβασης.

Περιγράφει αναλυτικά τα βασικά στοιχεία της ατομικής και της οικογενειακής δυναμικής αυτών των παιδιών, τους παράγοντες επικινδυνότητας, τους προστατευτικούς/παρωθητικούς παράγοντες, σε κοινωνικό και σχολικό επίπεδο και αναλύει ενδελεχώς τις δυναμικές που αναπτύσσονται στα σχολικά πλαίσια καθώς και τις δυσκολίες διαχείρισης από την πλευρά των εκπαιδευτικών

των συγκεκριμένων περιπτώσεων παιδιών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνει στην παρουσίαση των σύγχρονων ψυχοπαιδαγωγικών, ψυχοκοινωνικών και κλινικών/ψυχοθεραπευτικών παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση των αποδιοργανωτικών και διαταρακτικών συμπεριφορών και των αντίστοιχων συναισθηματικών δυσκολιών, με στόχο την ένταξη των παιδιών στο σχολικό πλαίσιο. Τέλος, ασκεί κριτική στην παραδοσιακή μονοδιάστατη ψυχιατρική προσέγγιση των παιδικών διαταραχών και προτείνεται ένα ενταξιακό μοντέλο συμβουλευτικής υποστηρικτικής παρέμβασης στο πλαίσιο του σχολείου για παιδιά, γονείς και εκπαιδευτικούς.

Ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο αφιερώνεται στα φαινόμενα ενδοσχολικού εκφοβισμού, αλλά και εξαρτήσεων και επικίνδυνων συμπεριφορών (syberbullying) στο διαδίκτυο.

Ο **Ηλίας Κουρκούτας** γεννήθηκε στη Λάρισα το 1961. Είναι Κλινικός Ψυχολόγος και Αναπληρωτής Καθηγητής στο ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Κρήτης, με αντικείμενο την Ψυχολογία Παιδιών και Εφήβων με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (Συναισθηματικές-Συ-

μπεριφορικές Δυσκολίες, Αυτισμός, Νοητικές Ανεπάρκειες, Χρόνιες Ασθένειες, Μαθησιακές Δυσκολίες, Παραβατικές-αντικοινωνικές συμπεριφορές, κ.λπ.).

Σχολική Ψυχολογία

Εφαρμογές στο σχολικό περιβάλλον

Συλλογικό έργο

Επιστημονική επιμέλεια: Δημήτρης Νικολόπουλος

Η Σχολική Ψυχολογία αποτελεί αυτόνομο κλάδο της ψυχολογίας, που στοχεύει στην παροχή αξιόπιστων ψυχολογικών υπηρεσιών στα πλαίσια του εκπαιδευτικού συστήματος, από επαγγελματίες σχολικούς ψυχολόγους με εξειδικευμένες επιστημονικές γνώσεις τόσο στην ψυχολογία όσο και στην εκπαίδευση.

Στην Ελλάδα, η Σχολική Ψυχολογία έχει σύντομη ιστορία και, μέχρι στιγμής, εξαιρετικά μικρό εύρος απήχησης αλλά και νομοθετικής κατοχύρωσης. Τα τελευταία χρόνια, ειδικοί επιστήμονες και επαγγελματίες καταβάλλουν συστηματικές προσπάθειες για να δώσουν το στίγ-

μα της Σχολικής Ψυχολογίας στη χώρα μας. Οι συγγραφείς του τόμου, στην πλειονότητά τους πανεπιστημιακοί καθηγητές, συμβάλλουν στην εμπάθυνση του αντικειμένου, τονίζοντας το πολύτιμο των υπηρεσιών για την αντιμετώπιση των πολλαπλών και πολυσύνθετων προβλημάτων της σύγχρονης εποχής.

Το βιβλίο απευθύνεται τόσο σε επαγγελματίες (σχολικούς ψυχολόγους, εκπαιδευτικούς, στελέχη διοίκησης εκπαιδευτικού συστήματος κ.λπ.) όσο και στους αναγνώστες που ενδιαφέρονται για τη σύγχρονη γνώση στα πολλαπλά πεδία εφαρμογών της Σχολικής Ψυχολογίας.

Ο Δημήτρης Νικολόπουλος διδάσκει στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων του

γραπτού λόγου, στις εξελικτικές διαταραχές μάθησης, καθώς και στις ψυχολογικές επιπτώσεις που αυτές επιφέρουν στα άτομα που βιώνουν χρόνιες δυσκολίες μάθησης.

Σχολικός Εκφοβισμός

Σύγχρονες απόψεις

Ken Rigby

Μετάφραση: Βασιλική Δόμπολα - Άκης Γιοβαζολιάς **Επιστημονική επιμέλεια:** Άκης Γιοβαζολιάς

Κύριο θέμα του βιβλίου είναι η εκφοβιστική συμπεριφορά σε ένα ευρύ φάσμα πλαισίων, όπως είναι οι παιδικοί σταθμοί και τα σχολεία, οι χώροι εργασίας, το σπίτι, οι φυλακές και οι χώροι του αθλητισμού.

Ο Dr Ken Rigby αντλεί τα συμπεράσματά του από τις εκτεταμένες έρευνες που έχει κάνει σε διάφορες χώρες και σε διαφορετικά κοινωνικά πλαίσια. Εξετάζει κριτικά τους προτεινόμενους τρόπους αντιμετώπισης των καταστάσεων θυματοποίησης και μελετά τις διαστάσεις του εκφοβισμού, συμπεριλαμβανόμενες:

- τα χαρακτηριστικά που καθορίζουν τον εκφοβισμό και τις βλάβες που προκαλεί,
- τις πιθανές εξηγήσεις για την εκφοβιστική συμπεριφορά,
- την επιρροή των γονέων στην ανατροφή και τη διαμόρφωση της προσωπικότητας των παιδιών,
- τη συμβολή του περιβάλλοντος,
- τον ρόλο του φύλου, της φυλής και του πολιτιστικού υπόβαθρου,
- τις σύγχρονες απόψεις όσον αφορά στις μεθόδους πρόληψης και παρέμβασης για να σταματήσει ο εκφοβισμός.

Ο **Ken Rigby** είναι Αναπληρωτής Καθηγητής της Κοινωνικής Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο της Νότιας Αυστραλίας. Έχει δημοσιεύσει μεγάλο αριθμό έργων με θέμα τον εκφοβισμό συμπεριλαμβανομένων των: *Ο εκφοβισμός στα σχολεία* και *Σταματήστε τον εκφοβισμό: εγχειρίδιο για σχολεία*.

Ο **Άκης Γιοβαζολιάς** διδάσκει στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στη μελέτη του σχολικού εκφοβισμού, με έμφαση στους αιτιολογικούς παράγοντες εκδήλωσης και διατήρησης του φαινομένου.

Παιδί και Εικόνα: Σχεδίαση και Κατανόηση

Richard P. Jolley

Μετάφραση: Ασπασία Μάντζιου Επιστημονική επιμέλεια: Φωτεινή Μπονώτη

Υπό Έκδοση (2018)

«Το παιδικό σχέδιο αποτελεί ένα συναρπαστικό θέμα με ευρύ ενδιαφέρον και αυτό το καλογραμμμένο και ενημερωμένο βιβλίο αποτελεί ένα χρήσιμο βοήθημα για φοιτητές και ερευνητές της ανάπτυξης του παιδιού και της αισθητικής αγωγής. Ο Richard Jolley δίνει σε δέκα κεφάλαια μία ενημερωμένη επισκόπηση των σημαντικών συζητήσεων στον τομέα, μία επισκόπηση που υποστηρίζεται από πληθώρα ερευνητικών ευρημάτων. Επιπλέον, στο τελευταίο κεφάλαιο ο συγγραφέας σκιαγραφεί τις 'μελλοντικές κατευθύνσεις' της ερευνητικής περιοχής, οι οποίες -είμαι βέβαιη- θα δώσουν τροφή για σκέψη σε πολλές μελλοντικές γενιές ερευνητών».

Dr Maureen Cox, Ομότιμη Καθηγήτρια
Ψυχολογίας, University of York.

«Ο ψυχολόγος Richard Jolley οδηγεί τον αναγνώστη σε ένα συναρπαστικό ταξίδι, χρησιμοποιώντας τα σχέδια των παιδιών και την αντίληψή τους για την εικόνα, ως έναν τρόπο κατανόησης της παιδικής σκέψης. Αυτό το βιβλίο θα διαφωτίσει τους ερευνητές, τους κλινικούς γιατρούς, τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και όποιον ενδιαφέρεται να καταλάβει, γιατί τα παιδιά έλκονται να ζωγραφίζουν με ένα δικό τους μοναδικό τρόπο, μερικές φορές περίεργο μα σχεδόν πάντα γοητευτικό».

Ellen Winner, Καθηγήτρια
Ψυχολογίας, Boston College,
Project Zero, Harvard University.

Ο **Richard P. Jolley** είναι Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Ψυχολογίας, στο Staffordshire University, στο Ηνωμένο Βασίλειο. Στα 13 χρόνια που μεσολάβησαν από την ολοκλήρωση της διδακτορικής του διατριβής, πάνω στο παιδικό σχέδιο και την κατανόηση των εκφραστικών εικόνων, διεύρυνε τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα για τη σχέση των παιδιών με τις εικόνες, λαμβάνοντας υπόψη ένα πλήθος παραγόντων - αναπτυξιακών, γνωστικών, κλινικών, εκπαιδευτικών, αισθητικών και διαπολιτισμικών.

Η **Φωτεινή Μπονώτη** είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Αναπτυξιακής Ψυχολογίας στο Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στη μελέτη της ανάπτυξης της σχεδιαστικής ικανότητας, στη διερεύνηση των στρατηγικών που χρησιμοποιούν τα παιδιά για τη σχεδιαστική έκφραση των συναισθημάτων, στη διερεύνηση της δυνατότητας χρήσης του σχεδίου ως μεθοδολογικού εργαλείου και στη μελέτη της ανάπτυξης της ικανότητας κατανόησης της εικόνας.

Σχολική βία και παραβατικότητα

Ψυχολογικές, κοινωνιολογικές, παιδαγωγικές διαστάσεις.

Ενταξιακές προσεγγίσεις και παρεμβάσεις

Συλλογικό **Επιστημονική επιμέλεια:** Ηλίας Κουρκούτας - Θεόδωρος Θάνος

Η σχολική βία και παραβατικότητα, και γενικότερα οι διάφορες μορφές επιθετικών και διαταρακτικών συμπεριφορών συνδέονται με δυσκολίες προσαρμογής και μαθησιακά προβλήματα στο σχολικό πλαίσιο, ενώ παραπέμπουν, συνήθως, σε σοβαρές οικογενειακές και ενδο- ή διαπροσωπικές δυσλειτουργίες. Οι συμπεριφορές αυτές συνιστούν όχι μόνο ένα από τα πλέον επίκαιρα θέματα, αλλά διαχρονικά ένα από τα πιο σημαντικά και κρίσιμα ζητήματα της εκπαίδευσης σε όλες τις χώρες. Ειδικότερα, όμως, αφορούν την «Ελλάδα της κρίσης», στην οποία, σύμφωνα με τα στοιχεία της UNICEF, η παραβατικότητα και οι ψυχοκοινωνικές/σχολικές δυσκολίες των εφήβων έχουν αυξηθεί σημαντικά.

Στον παρόντα τόμο, αναλύονται τα προβλήματα συμπεριφοράς και βίας, σε όλη την έκταση και το εύρος εκδήλωσής τους (από τις πιο ήπιες μορφές έως τις πλέον σοβαρές).

Μέσα από μια πολυπρισματική και διεπιστημονική προσέγγιση (ψυχολογική, παιδαγωγική, νομική-εγκληματολογική, κοινωνιολογική) και με την παρουσίαση ενός ευρύτερου φάσματος πολυεπίπεδων παρεμβάσεων, αλλά και προβληματισμών γύρω από τους τρόπους πρόληψης, διαχείρισης και υποστήριξης μαθητών-θυμάτων και μαθητών-θυτών στο πλαίσιο του σχολείου, ο παρόν τόμος συμβάλλει σημαντικά στην ευρύτερη κατανόηση του πολύπλοκου αυτού φαινομένου.

Ο **Ηλίας Κουρκούτας** γεννήθηκε στη Λάρισα το 1961. Είναι Κλινικός Ψυχολόγος και Αναπληρωτής Καθηγητής στο ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Κρήτης, με αντικείμενο την Ψυχολογία Παιδιών και Εφήβων με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (Συναισθηματικές-Συμπεριφορικές Δυσκολίες, Αυτισμός, Νοπτικές Ανεπάρκειες, Χρόνιες Ασθένειες, Μαθησιακές Δυσκολίες, Παραβατικές-αντικοινωνικές συμπεριφορές, κ.λπ.).

Ο **Θεόδωρος Θάνος** είναι Επίκουρος Καθηγητής Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται σε θέματα: κοινωνικοποίησης του παιδιού στην οικογένεια και το σχολείο, σχέσης εκπαίδευσης και κοινωνικής αναπαραγωγής, μετάβασης των πτυχιούχων στην αγορά εργασίας και σχολικής παραβατικότητας-σχολικής διαμεσολάβησης.

Τέχνη, Παιχνίδι, Αφήγηση

Ψυχολογικές και Ψυχοπαιδαγωγικές Διαστάσεις

Συλλογικό έργο

Επιστημονική επιμέλεια: Μάριος Πουρκός

Η τέχνη, το παιχνίδι και η αφήγηση, δραστηριότητες συνυφασμένες με την καθημερινή ζωή των πρώτων ήδη ανθρώπων, απαντούν σε όλες τις κοινωνίες και τους πολιτισμούς, εμπλουτίζοντας τη ζωή μας με έναν ιδιαίτερο και μοναδικό τρόπο.

Το βιβλίο παρουσιάζει θεμελιώδεις θεωρητικούς και ερευνητικούς προβληματισμούς σχετικά με τις ψυχολογικές και ψυχοπαιδαγωγικές διαστάσεις της τέχνης, του παιχνιδιού και της αφήγησης. Μερικά από τα θέματα που εξετάζονται αφορούν:

- στις ψυχολογικές και ψυχοπαιδαγωγικές θέσεις και κριτικές του L.S.

Vygotsky, σχετικά με την τέχνη και τα αισθητικά φαινόμενα,

- στις βασικές προσεγγίσεις της Αισθητικής Παιδείας ως προς τους απώτερους σκοπούς της και τις μεθόδους της,
- στη χρήση της τέχνης, του παιχνιδιού και της αφήγησης στην εκπαιδευτική/διδακτική και μαθησιακή διαδικασία, και στον ρόλο τους στις γνωστικές (γνωσιακές), αναπτυξιακές, διαλογικές/επικοινωνιακές, διαπροσωπικές, κοινωνικο-ηθικές και ψυχοθεραπευτικές διαδικασίες.

Ο **Μάριος Πουρκός** διδάσκει Ψυχοπαιδαγωγική: Εναλλακτικά-Βιωματικά Πλαίσια Γνωστικής, Κοινωνικο-Ηθικής και Συναισθηματικής Ανάπτυξης και Αγωγής, στο Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Βιωματική Μάθηση

Ένας πρακτικός οδηγός για εκπαιδευτικούς και ψυχολόγους
Σοφία Τριλίβα-Τάνια Αναγνωστοπούλου

Το εκπαιδευτικό μας σύστημα επικεντρώνεται στην ακαδημαϊκή ανάπτυξη των μαθητών, περιθωριοποιώντας ή ελαχιστοποιώντας τις συναισθηματικές και διαπροσωπικές τους ανάγκες. Έτσι οι μαθητές, αφενός, στερούνται τη χαρά της ανακάλυψης της νέας γνώσης και, αφετέρου, ωθούνται στην υιοθέτηση μιας στείρας βαθμοθηρικής νοοτροπίας, η οποία ενισχύει την έλλειψη αλληλοσεβασμού και ειλικρίνειας και την υιοθέτηση μιας παθητικής στάσης απέναντι στη ζωή.

Στη βιωματική μάθηση, ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί τη δυναμική της ομάδας, τη συναισθηματική

έκφραση και την έκθεση σε νέες εμπειρίες για να συντονίσει αποτελεσματικά την εκπαιδευτική διαδικασία. Ένα σημαντικό εμπόδιο γι' αυτό το είδος μάθησης είναι, πολλές φορές, η ανεπάρκεια γνώσεων και εμπειριών όσον αφορά στον συντονισμό της ομάδας.

Η Βιωματική Μάθηση είναι ένας πρακτικός οδηγός υλοποίησης δραστηριοτήτων βιωματικής μάθησης στις θεματικές της κοινωνικής και συναισθηματικής αγωγής και απευθύνεται στους εκπαιδευτικούς, τους ψυχολόγους, τους εμψυχωτές και τα άτομα που εργάζονται με ομάδες παιδιών.

Η **Σοφία Τριλίβα** διδάσκει στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Τα τελευταία 25 χρόνια έχει ασχοληθεί ερευνητικά και πρακτικά με την προαγωγή της ψυχικής υγείας σε παιδιά, εφήβους και οικογένειες.

Η **Τάνια Αναγνωστοπούλου** έλαβε το διδακτορικό της δίπλωμα στην Κλινική Ψυχολογία από το Pennsylvania State University στις ΗΠΑ. Από το 2000 διευθύνει το Ινστιτούτο Ψυχολογίας.

Η απύσα παρουσία του σώματος και του βιώματος στις διαδικασίες εκπαίδευσης, μάθησης και ανάπτυξης

Συλλογικό **Εισαγωγή-επιμέλεια:** Μάριος Πουρκός

Βασικός προβληματισμός στο συλλογικό αυτό βιβλίο είναι οι ποικίλες εκφάνσεις της «απούσας παρουσίας» του σώματος και του βιώματος στο πλαίσιο των διαδικασιών εκπαίδευσης, μάθησης και ανάπτυξης.

Το έργο αυτό είναι ιδιαίτερα χρήσιμο σε εκπαιδευτικούς, αλλά και σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές και σε νέους ερευνητές. Είναι απογοητευτικό να διαπιστώνει κανείς ότι το σώμα –η μόνη απτή απόδειξη της ύπαρξής μας– και τα συνδεόμενα με αυτό βιώματά μας είναι σε μεγάλο βαθμό απόντα από τον θεωρητικό στοχασμό, την έρευνα και την πράξη στα καθημερινά δρώμενα της εκπαιδευτικής και μαθησιακής διαδικασίας.

Πρόκειται για ένα παράδοξο γιατί σε τελευταία ανάλυση οι διαδικασίες εκπαίδευσης, μάθησης και ανάπτυξης αφορούν σε εργασία με το σώμα/βίωμα και τη διαμόρφωση σωματικών έξεων (habitus) και, επίσης, γιατί ο εαυτός των εκπαιδευτικών και των μαθητών είναι παντού και πάντα άρρηκτα συνδεδεμένος με το σώμα/βίωμά τους, με όρους του φύλου, της ηλικίας, της φυλής, της κοινωνικής τάξης, της εθνικότητας, ακόμη και πιο δυσδιάκριτων μεταβλητών, όπως είναι η ιστορία ζωής τους, η ιδιαίτερη βιογραφία τους, τα κίνητρα και οι ικανότητές τους, το άγχος και οι συναισθηματικές τους ευαισθησίες στα διάφορα συμβάντα της σταδιοδρομίας τους κ.ά.

Ο **Μάριος Πουρκός** διδάσκει Ψυχοπαιδαγωγική: Εναλλακτικά-Βιωματικά Πλαίσια Γνωστικής, Κοινωνικο-Ηθικής και Συναισθηματικής Ανάπτυξης και Αγωγής, στο Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Τα παιδιά καταθέτει

Η δικανική εξέταση ανηλίκων μαρτύρων, θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης
Όλγα Χ. Θεμελή

- Πόσο εύκολα αποκαλύπτει ένα παιδί τη σεξουαλική παραβίαση που έχει υποστεί;
- Τι είναι η δικανική εξέταση και τι περιλαμβάνει;
- Ποιοι οι βασικοί κανόνες και η δεοντολογία που τη διέπουν;
- Ποια στάδια ακολουθεί και πόση ώρα μπορεί να διαρκέσει;
- Πόσο σημαντική είναι η αναπτυξιακή αξιολόγηση του ερωτώμενου παιδιού;
- Ποιες τεχνικές και ποια εξωλεκτικά βοηθήματα μπορεί να χρησιμοποιηθούν;
- Τι είδους ερωτήσεις μπορεί να γίνουν και πώς πρέπει να διατυπωθούν;
- Τι μπορεί να θυμηθεί ένα παιδί και πόσο ακριβής μπορεί να είναι η μνήμη του;
- Πώς μπορεί να διερευνηθεί αν λέει την αλήθεια;
- Πώς γίνεται η δικανική εξέταση παιδιών από διαφορετικό πολιτισμικό πλαίσιο ή με ειδικές ανάγκες;
- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός καλού συνεντευκτή;
- Πώς μπορεί να διακριθούν οι αληθινές μαρτυρίες από τους ψευδείς ισχυρισμούς;
- Πώς θα καταστεί δυνατή η ελαχιστοποίηση του τραύματος που προκαλείται στο παιδί κατά την εμπλοκή του στην ποινική διαδικασία;

Σε αυτά τα βασικά ερωτήματα προσπαθεί να απαντήσει το βιβλίο, επιδιώκοντας να συνεισφέρει στον εμπλουτισμό της γνώσης για την προστασία της ανηλικότητας. Όταν τα παιδιά εμπλέκονται στον ποινικό μηχανισμό, είτε ως θύτες είτε ως θύματα, το πρώτιστο μέλημα μιας ευνομούμενης πολιτείας δεν μπορεί παρά να είναι ο σεβασμός των δικαιωμάτων τους και η αποφυγή του κινδύνου της δευτερογενούς θυματοποίησής τους.

Η **Όλγα Θεμελή** είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εγκληματολογικής Ψυχολογίας στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Αν και τα επιστημονικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται κυρίως σε θέματα που αφορούν στα «δεινά του εγκλει-

σμού» και στην ευάλωτη ομάδα των κρατουμένων, τα τελευταία χρόνια ασχολείται ερευνητικά με την κατεξοχήν ευπαθή κοινωνική ομάδα, τα παιδιά.

Σύγχρονα Θέματα Κοινωνικής και Κοινοτικής Ψυχιατρικής

Για μια κριτική ανθρωποκεντρική ψυχιατρική
Στέλιος Στυλιανίδης και συνεργάτες

Το βιβλίο, καρπός της γόνιμης συνεργασίας επαγγελματιών ψυχικής υγείας από διαφορετικά πεδία, πραγματεύεται βασικές θεωρητικές και ιστορικές έννοιες της Κοινωνικής και Κοινοτικής Ψυχιατρικής και παρουσιάζει τις σύγχρονες τάσεις και δεδομένα, αναδεικνύοντας καλές πρακτικές Κοινοτικής Ψυχιατρικής τόσο στην Ελλάδα όσο και στον Ευρωπαϊκό χώρο.

Οι επαγγελματίες συναντώνται στη βάση του βιοψυχοκοινωνικού μοντέλου για την αντιμετώπιση της ψυχικής ασθένειας και συμβάλλουν στην κατανόηση εννοιών και πρακτικών στο πλαίσιο της Προαγωγής

και αγωγής ψυχικής υγείας, της Ψυχιατρικής μεταρρύθμισης, της Ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης. Παράλληλα, προτείνουν καινοτόμες θεωρίες και πρακτικές, αλλά και νέες προσεγγίσεις, όπως εκείνες του μοντέλου Recovery, του ACT, της κουλτούρας της ενδυνάμωσης, της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ψυχική υγεία και της εταιρικής σχέσης με τους συλλόγους οικογενειών και ληπτών, προκειμένου να συγκροτηθεί και να εμπεδωθεί και στη χώρα μας ένα νέο παράδειγμα ψυχικής υγείας στην κατεύθυνση μιας κριτικής ανθρωποκεντρικής ψυχιατρικής.

Ο **Στέλιος Στυλιανίδης** είναι Καθηγητής Κοινωνικής Ψυχιατρικής στο Τμήμα Ψυχολογίας και τ. Διευθυντής του Τομέα Κλινικής Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου. Είναι ιδρυτής και Επιστημονικός Διευθυντής της Εταιρείας Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ψυχικής Υγείας (Ε.Π.Α.Ψ.Υ.) και τ. Αντιπρόεδρος της Παγκόσμιας

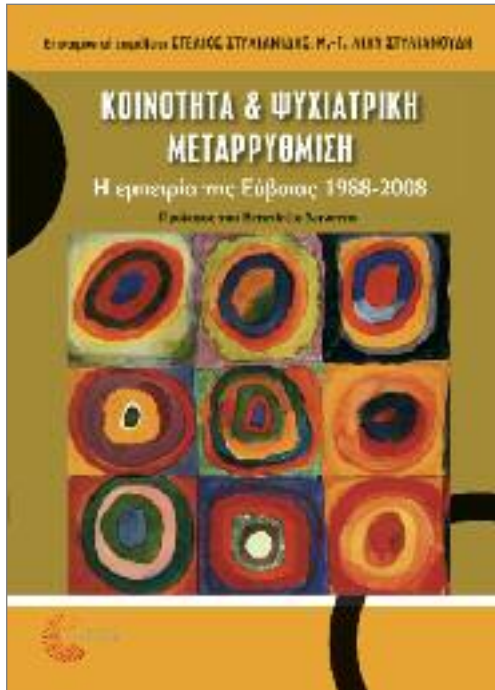
Εταιρείας για την Ψυχοκοινωνική Αποκατάσταση (WAPR). Ο Δρ. Στυλιανίδης είναι ψυχαναλυτής, μέλος της Ελληνικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας και της Διεθνούς Ψυχαναλυτικής Ένωσης (IPA). Έχει διατελέσει κατά τα έτη 2009-2011, Εθνικός Εκπρόσωπος για την Ψυχική Υγεία στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (WHO).

Κοινότητα & ψυχιατρική μεταρρύθμιση

Η εμπειρία της Εύβοιας 1988-2008

Συλλογικό έργο

Επιστημονική επιμέλεια: Στυλιανίδης Στέλιος, Στυλιανούδη Μ.-Γ. Λίλυ

Το «υλικό» του βιβλίου προβάλλει τη διαφορετικότητα στην περιγραφή και κατανόηση φαινομένων, όπως η υγεία και η ψυχική υγεία, η ασθένεια και η ψυχική νόσος, η προκατάληψη και η κουλτούρα.

Η πραγματοποίηση του σύγχρονου και ριζοσπαστικού στην εποχή του (1988) σχεδίου ψυχιατρικής μεταρρύθμισης στην Εύβοια είναι η αφετηρία για τις ψυχιατρικές μεταρρυθμίσεις στη χώρα μας.

Οι επιστήμονες, μέσα από προσωπικές μαρτυρίες, εστιάζουν μεταξύ άλλων:

- Στην πολυπλοκότητα του εγχειρήματος.
- Στις αντιστάσεις και προκαταλήψεις απέναντι στη νέα αντίληψη για την ψυχική ασθένεια και την προσπάθεια άρσης του αποκλεισμού των πασχόντων.
- Στη συγκρουσιακή υποδοχή των πρώτων Ευβοέων ασθενών που αποϊδρυματοποιήθηκαν από το άσυλο του Κρατικού Θεραπευτηρίου Λέρου.
- Στις καινοτόμους αρχές της ψυχικής υγείας, χωρίς νοσηλεία σε ψυχιατρικό νοσοκομείο.

Ο **Στέλιος Στυλιανίδης** είναι Καθηγητής Κοινωνικής Ψυχιατρικής στο Τμήμα Ψυχολογίας και τ. Διευθυντής του Τομέα Κλινικής Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου. Είναι ιδρυτής και Επιστημονικός Διευθυντής της Εταιρείας Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ψυχικής Υγείας (Ε.Π.Α.Ψ.Υ.) και τ. Αντιπρόεδρος της Παγκόσμιας Εταιρείας για την Ψυχοκοινωνική Αποκατάσταση (WAPR). Ο Δρ. Στυλιανίδης είναι ψυχαναλυτής, μέλος της Ελληνικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας και της Διεθνούς Ψυχαναλυτικής Ένωσης (IPA). Έχει διατελέσει κατά τα έτη 2009-2011,

Εθνικός Εκπρόσωπος για την Ψυχική Υγεία στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (WHO).

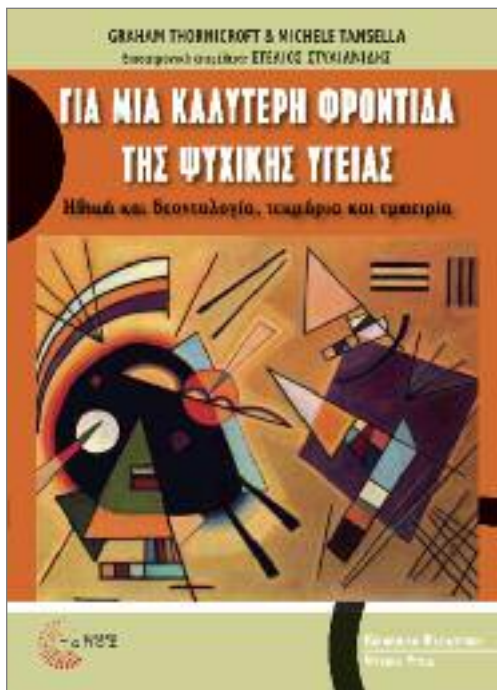
Η **Μ.-Γ. Λίλυ Στυλιανούδη** είναι νομικός-ανθρωπολόγος, ερευνήτρια και διευθύντρια του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Κοινωνίας της Ακαδημίας Αθηνών. Σπούδασε στην Ελλάδα και τη Γαλλία, με εξειδίκευση στην ανθρωπολογία του δικαίου και την παρεκκλίνουσα συμπεριφορά.

Για μια καλύτερη φροντίδα της ψυχικής υγείας

Ηθική και δεοντολογία, τεκμήρια και εμπειρία

Graham Thornicroft & Michele Tansella

Μετάφραση: Δερμεντζή Μαρία, Επιστημονική επιμέλεια: Στέλιος Στυλιανίδης

Φροντίδα βασισμένη στην ηθική και την εμπειρία χωρίς την επιστημονική απόδειξη δεν είναι άρτια, όπως, αντίστοιχα, φροντίδα που αποκλείει την ηθική είναι απαράδεκτη.

Το βιβλίο αυτό είναι ένας συνοπτικός οδηγός στον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και αξιολόγηση σύγχρονων υπηρεσιών ψυχικής υγείας, παρέχοντας τα σχετικά τεκμήρια (evidence) για την υποστήριξη των απαραίτητων επιλογών μεταξύ εναλλακτικών μοντέλων φροντίδας.

Βήμα προς βήμα, αναλύει το πώς αυτό μπορεί να επιτευχθεί, συλλογίζοντας τις ανάγκες των ψυχικά πασχόντων στον γενικό πλη-

θυσμό, τους διαθέσιμους πόρους στην κοινότητα και την αναγκαιότητα της εφαρμογής ρυθμίσεων κοινωνικής πολιτικής. Επίσης, δίνει στους αναγνώστες ουσιαστική καθοδήγηση στην ανάπτυξη υπηρεσιών ψυχικής υγείας με παραδείγματα από τις καλύτερες πρακτικές παγκοσμίως. Επιπρόσθετα, επεξηγούνται σχετικά θέματα, όπως διεθνείς συμφωνίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και καλές πρακτικές καταπολέμησης του στίγματος και των στερεοτύπων που συναρτώνται άμεσα με την ψυχική υγεία και την κοινωνική ψυχιατρική.

Ο **Graham Thornicroft** είναι καθηγητής Κοινωνικής Ψυχιατρικής, και διευθυντής του Τμήματος της Διεπιστημονικής Υπηρεσίας Έρευνας στην Υγεία στο Ινστιτούτο Ψυχιατρικής King's College του Λονδίνου.

Ο **Michèle Tansella** είναι καθηγητής Ψυχιατρικής στο Πανεπιστήμιο της Verona στην Ιταλία, και διευθυντής της Υπηρεσίας Ψυχικής υγείας της South-Verona.

Ο **Στέλιος Στυλιανίδης** είναι Καθηγητής Κοινωνικής Ψυχιατρικής στο Τμήμα Ψυχο-

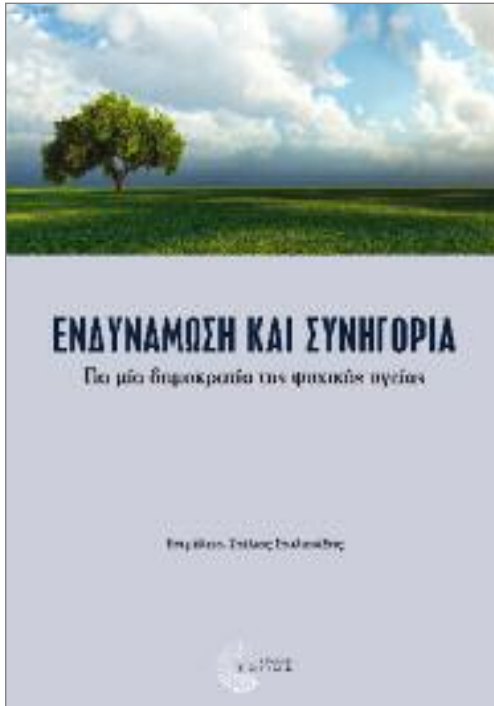
λογίας και τ. Διευθυντής του Τομέα Κλινικής Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου. Είναι ιδρυτής και Επιστημονικός Διευθυντής της Εταιρείας Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ψυχικής Υγείας (Ε.Π.Α.Ψ.Υ.) και τ. Αντιπρόεδρος της Παγκόσμιας Εταιρείας για την Ψυχοκοινωνική Αποκατάσταση (WAPR). Ο Δρ. Στυλιανίδης είναι ψυχαναλυτής, μέλος της Ελληνικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας και της Διεθνούς Ψυχαναλυτικής Ένωσης (IPA). Έχει διατελέσει κατά τα έτη 2009-2011, Εθνικός Εκπρόσωπος για την Ψυχική Υγεία στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (WHO).

Ενδυνάμωση και συνηγορία

Για μία δημοκρατία της ψυχικής υγείας

Συλλογικό έργο

Επιμέλεια: Στυλιανίδης Στέλιος

Η φωνή των ατόμων που πάσχουν από ψυχικές ασθένειες και των συγγενών τους υπήρξε ιστορικά αδύναμη. Στόχος της ενδυνάμωσης είναι η αύξηση του βαθμού ελέγχου τον οποίο μπορούν να έχουν τα άτομα πάνω στις αποφάσεις που αφορούν στην ψυχική τους υγεία και την ποιότητα ζωής τους, και μακροπρόθεσμα η αλλαγή των σχέσεων ισχύος και εξουσίας ανάμεσα στους εμπλεκόμενους. Η αλλαγή αυτή προϋποθέτει την τεκμηρίωση του κινήματος ενδυνάμωσης και συνηγορίας στην Ελλάδα και την αλλαγή του ψυχιατρικού παραδείγματος του βιοϊατρικού μοντέλου. Οι δράσεις για την ενδυνάμωση ξεκινούν από το ατομικό επίπεδο, αλλά καθώς πρόκειται για ένα σύνθετο κοινω-

νικό και πολιτικό φαινόμενο, πρέπει, παράλληλα, να αναπτύσσονται στρατηγικές σε κοινοτικό και ευρύτερα κοινωνικό επίπεδο.

Στο βιβλίο αυτό ειδικοί από την Ελλάδα και το εξωτερικό, με εμπειρία μέσα από σημαντικούς θεσμούς, παρουσιάζουν θέματα που αφορούν άμεσα στους λήπτες υπηρεσιών ψυχικής υγείας, όπως: η εργασία, η νοσηλεία, τα δικαιώματα, η αυτοβοήθεια, το πλαίσιο της διαπραγμάτευσης ανάμεσα σε λήπτες, επαγγελματίες και φροντιστές, η θρησκευτικότητα και άλλα.

Η ενδυνάμωση δεν είναι ένας προορισμός, αλλά ένα ταξίδι. Οφείλουμε να προσφέρουμε όλα τα απαραίτητα εφόδια για το ταξίδι αυτό.

Ο **Στέλιος Στυλιανίδης** είναι Καθηγητής Κοινωνικής Ψυχιατρικής στο Τμήμα Ψυχολογίας και τ. Διευθυντής του Τομέα Κλινικής Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου. Είναι ιδρυτής και Επιστημονικός Διευθυντής της Εταιρείας Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ψυχικής Υγείας (Ε.Π.Α.Ψ.Υ.) και τ. Αντιπρόεδρος της Παγκόσμιας

Εταιρείας για την Ψυχοκοινωνική Αποκατάσταση (WAPR). Ο Δρ. Στυλιανίδης είναι ψυχαναλυτής, μέλος της Ελληνικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας και της Διεθνούς Ψυχαναλυτικής Ένωσης (IPA). Έχει διατελέσει κατά τα έτη 2009-2011, Εθνικός Εκπρόσωπος για την Ψυχική Υγεία στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (WHO).

Η κοινωνική φύση των προσώπων

Ένα πρόσωπο δεν είναι πρόσωπο

A. P. Tom Ormay

Μετάφ.: Γιώργος Μερτίκας **Επιστημονική επιμέλεια:** Κώστας Μωρόγιαννης, Λίλυ Στυλιανούδη

Αυτό το εξαιρετικό βιβλίο είναι επίκαιρο καθώς, μέχρι τώρα, δεν διαθέταμε το λεξιλόγιο για να περιγράψουμε ό,τι ο αναθεωρητής ψυχαναλυτής George Klein αναζητούσε πριν από πενήντα χρόνια: μία λέξη που να δηλώνει την «πολλαπλότητα-πληθυντικότητα» η οποία είναι θεμελιώδης για την ανθρώπινη ύπαρξη. Ο Ormay εισάγει τη λατινική λέξη *pos* για να καλύψει αυτή την ανάγκη. Διατηρεί και ταυτόχρονα διευρύνει την τριμερή δομική θεωρία της ψυχανάλυσης – αυτό, εγώ, υπερεγώ– με την εισαγωγή αυτού του τέταρτου παράγοντα. Έτσι σφυρηλατείται ο ουσιαστικός αλλά, μέχρι τώρα, ελλείπων κρίκος για την ομαδικο-αναλυτική προοπτική

του Foulkes, σύμφωνα με την οποία είμαστε κατά βάση κοινωνικά όντα. Ο Ormay στηρίζεται στη φιλοσοφία, στην επιστήμη και στην ψυχοθεραπεία. Γράφει καθαρά και συνοπτικά· παραθέτει γλαφυρά από αγγλικές μα και ουγγρικές πηγές. Μεταφέρει τη ριζοσπαστική αναθεώρηση του Ferenczi και της ουγγρικής ψυχαναλυτικής σχολής, που εξέτασε εις βάθος τους κοινωνικούς, πολιτιστικούς και επιστημονικούς παράγοντες για τους οποίους ο Φρόυντ δεν είχε βρει θέση στο έργο του. Η μετατόπιση σε μία ψυχολογία του εαυτού διευκρινίστηκε από τον Kohut. Τώρα ο Ormay προσφέρει μία ανάλογη υπηρεσία στην ομαδική ανάλυση.

Ο **A. P. Tom Ormay** είναι ψυχοθεραπευτής ψυχαναλυτικής κατεύθυνσης τα τελευταία σαράντα χρόνια και ομαδικός αναλυτής τα τελευταία τριάντα χρόνια, σε ιδιωτική πρακτική. Το σύνθημά του είναι: «ένα πρόσωπο δεν είναι πρόσωπο», είμαστε θεμελιωδώς κοινωνικά όντα. Κατά την άποψή του, τα περισσότερα προβλήματα έχουν τη βάση τους σε ανθρώπους που δεν εκτιμούν τον εαυτό τους και τους άλλους. Δίδαξε στο Royal College of Art και στο Goldsmith College του Λονδίνου,

καθώς και σε διάφορους επαγγελματικούς θεσμούς. Σήμερα ζει στην Ουγγαρία, διδάσκει στο University of Physical Education Budapest, στο John Wesley Theological College Budapest και στο University of Szeged. Είναι μέλος του Ινστιτούτου Ομαδικής Ανάλυσης του Λονδίνου και της Διεθνούς Εταιρείας Ομαδικής Ανάλυσης, καθώς και εκπαιδευτής αναλυτής στο Ινστιτούτο Ομαδικής Ανάλυσης της Ουγγαρίας. Είναι εκδότης του περιοδικού Group Analysis.

Θεραπευτικές Παρεμβάσεις

Αναστάσιος Σταλίκας

Το βιβλίο αποτελεί την πρώτη, στην ελληνόγλωσση βιβλιογραφία, ολοκληρωμένη εισαγωγή στην ψυχοθεραπευτική διαδικασία, με την παρουσίαση του συνόλου των θεραπευτικών μεθόδων, δράσεων, διαδράσεων και στρατηγικών.

Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιείται και εξελίσσεται η ψυχοθεραπευτική διαδικασία, καθώς και το εννοιολογικό πλαίσιο, οι μέθοδοι και οι τεχνικές που χρησιμοποιούν τα κυριότερα ψυχοθεραπευτικά μοντέλα.

Ο αναγνώστης έχει στη διάθεσή του ένα συνοπτικό και ολοκληρωμένο οδηγό για την εφαρμογή της ψυχοθεραπευτικής διαδικασίας σε πρακτικό επίπεδο και μία πλούσια πηγή παραδειγμάτων από ένα ευρύ φάσμα θεραπευτικών παρεμβάσεων και των εφαρμογών τους.

Το βιβλίο απευθύνεται σε όσους ενδιαφέρονται να μελετήσουν την πλήρη ψυχοθεραπευτική διαδικασία από την έναρξη ως την ολοκλήρωσή της, ανεξαρτήτως της θεωρητικής τους προσέγγισης.

Ο **Αναστάσιος Σταλίκας** πραγματοποίησε τις διδακτορικές του σπουδές στην Κλινική Ψυχολογία στο Πανεπιστήμιο της Οτάβα. Δίδαξε ως επίκουρος και ως αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο McGill, στο Μόντρεαλ, και διύθυσε την

Ψυχοεκπαιδευτική και Συμβουλευτική Κλινική του ίδιου Πανεπιστημίου. Σήμερα διδάσκει ως καθηγητής στο Τμήμα Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου.

Χωρίς Αμφιβολία!

Μια εικονογραφημένη θεραπευτική ιστορία για παιδιά με Ιδεοψυχαναγκαστική Διαταραχή
Γκόλφω Λιαμάκη

Εικονογράφος: Αναστασία Πρελορέντζου

Δίνοντας στην Ιδεοψυχαναγκαστική Διαταραχή το όνομα Αμφιβολία, η Άννα ένα 10χρονο κορίτσι, αφηγείται σε πρώτο πρόσωπο, με τρόπο άμεσο και αυθεντικό, την πραγματικότητα ενός παιδιού που ζει καθημερινά με τη διαταραχή.

Η ιστορία της παίρνει σάρκα και οστά μέσα από τις ζωγραφιές ενός παιδιού και απευθύνεται στις καρδιές των παιδιών μεταφέροντας ένα μήνυμα αισιοδοξίας και νίκης. Το μήνυμα ότι κάθε παιδί με Ιδεοψυχαναγκαστική Διαταραχή μπορεί να καταφέρει να έρθει αντιμέτωπο μαζί της και να διεκδικήσει πίσω τη ζωή του.

Η ιστορία είναι βασισμένη στο θεωρητικό υπόβαθρο της Γνωσιακής-Συμπεριφοριστικής Θεραπείας. Στον γονέα το βιβλίο δίνει την ευκαιρία να ξεκινήσει έναν διάλογο με το παιδί του πάνω σε ένα ευαίσθητο και δύσκολο θέμα.

Για τον ειδικό ψυχικής υγείας είναι ένας φιλικός προς το παιδί πρακτικός οδηγός ψυχοεκπαίδευσης και μπορεί να βοηθήσει στην προετοιμασία των παιδιών για τη θεραπευτική διαδικασία.

Η **Γκόλφω Λιαμάκη** μετά την ολοκλήρωση των βασικών της σπουδών στην Ψυχολογία παρακολούθησε μεταπτυχιακές σπουδές στη Βρετανία. Εκεί εργάστηκε σε δημόσια νοσοκομεία του Λονδίνου και της Οξφόρδης όπου απέκτησε πολυετή κλινική εμπειρία με ένα ευρύ φάσμα προβλημάτων της παιδικής και εφηβικής ηλικίας όπως και των ενηλίκων. Από το 2004 ζει στην Αθήνα και εργάζεται ως ψυχολόγος στην Α΄ Ψυχιατρική Κλινική του Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Αιγινήτειο Νοσοκομείο) όπου προσφέρει κλινικό, διδακτικό και ερευνητικό έργο. Διατηρεί

ιδιωτικό γραφείο Ψυχολόγου παρέχοντας υπηρεσίες κλινικού ψυχολόγου σε παιδιά και ενήλικες με ένα ευρύ φάσμα ψυχολογικών δυσκολιών. Τα κλινικά και ερευνητικά της ενδιαφέροντα είναι η ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή σε ενήλικες, παιδιά και εφήβους καθώς και οι διαταραχές προσωπικότητας. Τον ελεύθερο της χρόνο τον περνάει ήσυχα με την οικογένειά της. Της αρέσει να ασχολείται με τη μαγειρική και τη ζαχαροπλαστική, να διαβάζει και να ζωγραφίζει. Λατρεύει τα ταξίδια και να μαθαίνει και να δημιουργεί καινούρια πράγματα. Αυτό είναι το πρώτο βιβλίο για παιδιά που εκδίδει.

Η αντίσταση στην ψυχοθεραπεία

Θεωρία, έρευνα και κλινικό έργο

Βασιλική Γιωτσίδη

Εισαγωγή: Αναστάσιος Σταλίκας

Η αντίσταση του θεραπευόμενου στην ψυχοθεραπεία αποτελεί μία από τις βασικότερες μεταβλητές που επηρεάζουν τόσο τη θεραπευτική διαδικασία όσο και την τελική θεραπευτική έκβαση. Η ανάδειξή της, για περισσότερο από έναν αιώνα, ως κεντρικό, κοινό, θεραπευτικό παράγοντα στις διεργασίες της ψυχικής αλλαγής, προκρίνει την αντίσταση του θεραπευόμενου σε κρίσιμο συστατικό του κλινικού έργου. Ως προεξάρχουσα ψυχαναλυτική έννοια, αλλά με ταυτόχρονες πανθεωρητικές διαστάσεις, η αντίσταση του θεραπευόμενου αναλύεται μέσα από τη συγκριτική παράθεση των κύριων ψυχοθεραπευτικών

προσεγγίσεων και των σύγχρονων ερευνητικών ευρημάτων, με κλινικά παραδείγματα που διευκολύνουν περαιτέρω την κατανόηση. Στο βιβλίο έχει κανείς τη δυνατότητα να παρακολουθήσει πώς εξελίχθηκε διαχρονικά η έννοια της αντίστασης, από τη γένεσή της έως και τις σύγχρονες απόπειρες προσδιορισμού της. Απώτερος στόχος του βιβλίου είναι να αναδειχθεί η θετική νοηματοδότηση των αντιστάσεων του θεραπευόμενου στο κλινικό έργο και να διευρυνθούν οι δυνατότητες απάντησης εκ μέρους του θεραπευτή, προς έναν ωφελιμότερο προσπορισμό της ψυχοθεραπείας.

Η **Βασιλική Γιωτσίδη** σπούδασε Ψυχολογία στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Είναι διδάκτωρ Κλινικής Ψυχολογίας και κάτοχος δύο μεταπτυχιακών τίτλων στη Συμβουλευτική Ψυχολογία (Sussex University) και στον Κοινωνικό Αποκλεισμό και Μειονότητες (Πάντειο Πανεπιστήμιο). Έχει ειδικευτεί στην Ψυχοδυναμική Ψυχοθεραπεία και Συμβουλευτική. Διαθέτει εικοσαετή κλινική εμπειρία σε διάφορα ψυχοθεραπευτικά πλαίσια, όπως στο Department of Coun-

selling and Psychotherapy στο Brighton της Μ. Βρετανίας, στη Μονάδα Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας του Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Ενηλίκων, στο ΨΝΑ «Δρομοκαϊτειο» κ.λπ. Διδάσκει ΑΣΠΑΙΤΕ και έχει πλούσιο συγγραφικό έργο σε ελληνικά και σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Είναι ιδρυτικό μέλος της Ελληνικής Εταιρείας Θετικής Ψυχολογίας (ΕΕΘΕΨΥ) και μέλος της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας (ΕΛΨΕ).

Οικογένεια και όρια

Συστημική προσέγγιση

Βασιλική Παπαδιώτη-Αθανασίου

Η συστημική θεώρηση, η οποία εμφανίστηκε κατά τα μέσα περίπου του 20ού αιώνα, αποτελεί έναν νέο τρόπο προσέγγισης της ευρύτερης επιστημονικής γνώσης, αλλά και των θεμάτων που αφορούν τη μελέτη της οικογένειας και την ψυχοθεραπεία, τόσο σε θεωρητικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο μεθοδολογίας.

Η έννοια των «ορίων», που χρησιμοποιήσαμε ως κεντρικό σημείο αναφοράς στη μελέτη της οικογένειας, αποτελεί βασική αρχή στη λειτουργία των συστημάτων και συνδέεται με παράγοντες και διεργασίες που συντελούν στη διαμόρφω-

ση της ταυτότητας του ζευγαριού και της οικογένειας, καθώς και με την άσκηση του γονεϊκού ρόλου. Η παρουσίαση της λειτουργίας της οικογένειας με βάση την έννοια των ορίων, παρά τους περιορισμούς που θέτει –ιδιαίτερα μετά τις σημαντικές αλλαγές στη συστημική προσέγγιση τις τελευταίες δεκαετίες– θεωρήσαμε ότι παρέχει τη δυνατότητα για μια γενικότερη κατανόηση των παραγόντων και των διεργασιών που συνδέονται με τη λειτουργία της οικογένειας και με τις συνεχείς αλλαγές που παρατηρούνται στο θεσμό αυτό, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια.

Η **Βασιλική Παπαδιώτη** είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Τομέα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Το αντικείμενο των ερευνών της εστιάζεται σε θέματα εξελικτικής ψυχολογίας και σε θέματα οικογενειακής-συστημικής θεραπείας. Είναι μέλος ελληνικών και διεθνών οργανώσεων στο χώρο της εξελικτικής

ψυχολογίας και της οικογενειακής θεραπείας. Επίσης επιστημονική υπεύθυνη του Κέντρου Συμβουλευτικής Υποστήριξης και Εκπαίδευσης (ΚΕΣΥΕΤ) Ιωαννίνων και του ΕΣΥΤΕΠΑΣ Ιωαννίνων.

Θεραπευτικές προσεγγίσεις μέσω της τέχνης

Νικόλαος Τσέργας

Ένας πολύτιμος οδηγός για τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας, τους εκπαιδευτικούς, τους καλλιτέχνες, αλλά και για τον καθένα που θα ήθελε να ενημερωθεί σχετικά με τα διάφορα μοντέλα παρέμβασης και τα μεθοδολογικά εργαλεία που έχουν διαμορφωθεί, και μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην κλινική πράξη. Οι διάφορες μορφές θεραπείας μέσω της Τέχνης, όπως αυτές εφαρμόζονται και χρησιμοποιούνται στον χώρο της ψυχικής υγείας, είναι μία ιδιαίτερη κατηγορία θεραπειών, που γνωρίζει ραγδαία ανάπτυξη και προσελκύει το ενδιαφέρον πολλών θεραπευτών και επαγγελματιών ψυχικής υγείας, παγκοσμίως. Μεταξύ αυτών ιδιαίτερη θέση κατέχουν η Μουσικοθεραπεία,

η Εικαστική θεραπεία, το Ψυχόδραμα, καθώς και οι Εκφραστικές-Δημιουργικές θεραπείες – ένα νέο διεπιστημονικό πεδίο που συνδυάζει πολλές μορφές Τέχνης, όπως τις εικαστικές τέχνες, την ποίηση, τον χορό, τη φωτογραφία κ.ά., στο πεδίο της ομαδικής ψυχοθεραπείας.

Οι σημαντικές εξελίξεις που έχουν σημειωθεί κατά τις τελευταίες δεκαετίες όσον αφορά στις θεραπείες αυτές, προάγουν τον επιστημονικό στοχασμό, την ψυχολογική σκέψη και εμβαθύνουν στην κατανόηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς.

Το βιβλίο απαντά σε ερωτήματα που αφορούν στις στηριζόμενες σε επιστημονικά δεδομένα θεραπευτικές δυνατότητες της Τέχνης.

Ο **Νίκος Τσέργας** είναι Λέκτορας με γνωστικό αντικείμενο «Θεραπευτικές Προσεγγίσεις μέσω της Τέχνης στον τομέα της Ψυχικής Υγείας». Έχει διδακτορικό δίπλωμα στην Ψυχολογία/Ψυχοθεραπεία, από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Σε μεταπτυχιακό επίπεδο ειδικεύθηκε στη Συμβουλευτική, την Κοινωνική Ψυχιατρική και

την Ψυχική Υγεία. Παράλληλα έλαβε επαγγελματική μεταπτυχιακή εκπαίδευση και επιμόρφωση στο Αναλυτικό Ψυχόδραμα, την Κοινωνικοθεραπεία, τη Θεραπευτική Κοινότητα και την Ψυχαναλυτική Ψυχοθεραπεία. Έχει δημοσιεύσεις στην Ελληνική, την Αγγλική και τη Γαλλική γλώσσα.

Παιδιά με ειδικές ανάγκες

Μία εισαγωγή στην Ειδική Εκπαίδευση

Dr. William Lee Heward

Μετάφραση: Χαρά Λυμπεροπούλου **Επιστημονική επιμέλεια:** Αγγ. Δαβάζογλου, Κων/νος Κόκκινος

Η ειδική αγωγή είναι μία ατέλειωτη ιστορία ανθρώπων

- Είναι η ιστορία ενός νηπίου με πολλαπλές αναπηρίες που επωφελείται από υπηρεσίες πρώιμης παρέμβασης.

- Είναι η ιστορία ενός παιδιού με νοητική καθυστέρηση του οποίου οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονται για να διασφαλίσουν ότι συμμετέχει στις σχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες με τους συνομηλίκους του.

- Είναι η ιστορία ενός μαθητή γυμνασίου με μαθησιακές δυσκολίες που βοηθά τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς του να σχεδιάσουν ένα διδακτικό πρόγραμμα το οποίο βασίζεται στις δυνατότητές του.

- Είναι η ιστορία ενός χαρισματικού και ταλαντούχου παιδιού.

- Είναι, επίσης, η ιστορία των γονέων και των οικογενειών των παιδιών με ειδικές ανάγκες και των εκπαιδευτικών και των επαγγελματιών που εργάζονται μαζί τους.

Το παρόν βιβλίο, στα 14 κεφάλαιά του, ξετυλίγει αυτή την «ατέλειωτη ιστορία ανθρώπων» με οδηγούς 18 έγκριτους εκπαιδευτικούς της ειδικής και γενικής εκπαίδευσης, οι οποίοι καταθέτουν τις γνώσεις και την προσωπική τους εμπειρία που απέκομισαν από το εξαιρετικά ποικιλόμορφο και δυναμικό πεδίο της ειδικής αγωγής.

Ο Dr. William Lee Heward είναι επίτιμος καθηγητής στο Κρατικό Πανεπιστήμιο του Ohio. Έχει συγγράψει επτά εγχειρίδια, καθώς και πολυάριθμα επιστημονικά άρθρα. Τα ενδιαφέροντά του εστιάζονται στη μελέτη μεθόδων βελτιστοποίησης της ομαδικής διδασκαλίας.

Η **Αγγελική Δαβάζογλου** είναι Καθηγήτρια Αγωγής Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες στο ΠΤΔΕ του ΔΠΘ. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αφορούν στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε ζητήματα ειδικής αγωγής, στις σχέσεις σχολείου-οικογένειας παιδιών με ειδικές εκπαι-

δευτικές ανάγκες, καθώς και στην κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των χαρισματικών παιδιών.

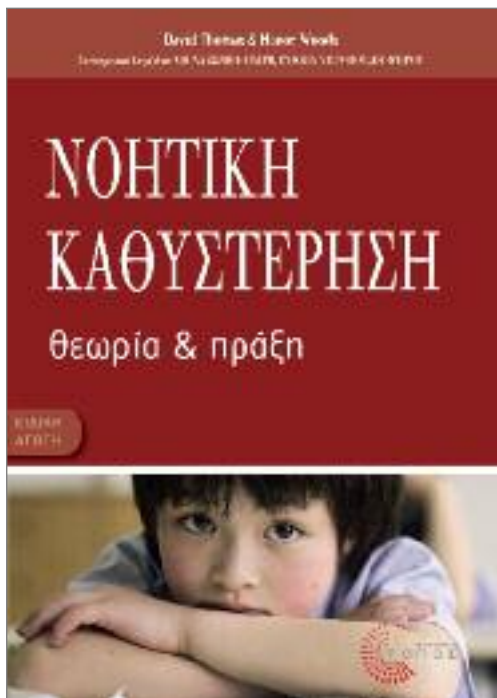
Ο **Κωνσταντίνος Κόκκινος** είναι Καθηγητής Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας στο ΠΤΔΕ του ΔΠΘ. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στη μελέτη των δυσκολιών συμπεριφοράς και συναισθήματος, του ψυχοκοινωνικού κλίματος της τάξης, του εργασιακού στρες των εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής εκπαίδευσης και της ψυχολογικής αξιολόγησης.

Νοητική Καθυστέρηση

Θεωρία και πράξη

Thomas David-Woods Honor

Μετάφ.: Χαρά Λυμπεροπούλου **Επιστημονική επιμέλεια:** Αθηνά Ζώνιου-Σιδέρη, Ευδ. Ντεροπούλου-Ντέρου

Η *Νοητική Καθυστέρηση* είναι μια ολοκληρωμένη εισαγωγή στον τομέα της εργασίας με άτομα με νοητική καθυστέρηση και παρέχει το απαιτούμενο θεωρητικό υπόβαθρο για την τροφοδότηση της σωστής επαγγελματικής πρακτικής και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των ατόμων που ανήκουν σε αυτή την ομάδα.

Πρόκειται για ένα πρωτότυπο εγχειρίδιο που βοηθά τον αναγνώστη να κατανοήσει σε βάθος την εφαρμογή της θεωρίας, καθώς κάθε κεφάλαιό του περιλαμβάνει σύντομες

μελέτες περίπτωσης, και το οποίο καθίσταται ένας πρακτικός όσο και προσιτός οδηγός, για όλους όσοι ενδιαφέρονται να ασχοληθούν με τον τομέα της νοητικής καθυστέρησης και εκείνους που έχουν κάποιο συγγενή ή φίλο με νοητική καθυστέρηση.

Εργαλείο μάθησης για φοιτητές και οδηγός μάθησης για επαγγελματίες, σε θέματα: Κοινωνικής φροντίδας, Κοινωνικής εργασίας, Νοσηλευτικής, Εθελοντικής φροντίδας, Ιδιωτικής φροντίδας, Μαθημάτων της κοινωνικής φροντίδας, κοινωνικής εργασίας και νοσηλευτικής.

Ο **Thomas David** και η **Honor Woods**, είναι κοινωνικοί λειτουργοί, με εμπειρία στο χώρο της εργασίας με άτομα με νοητική καθυστέρηση.

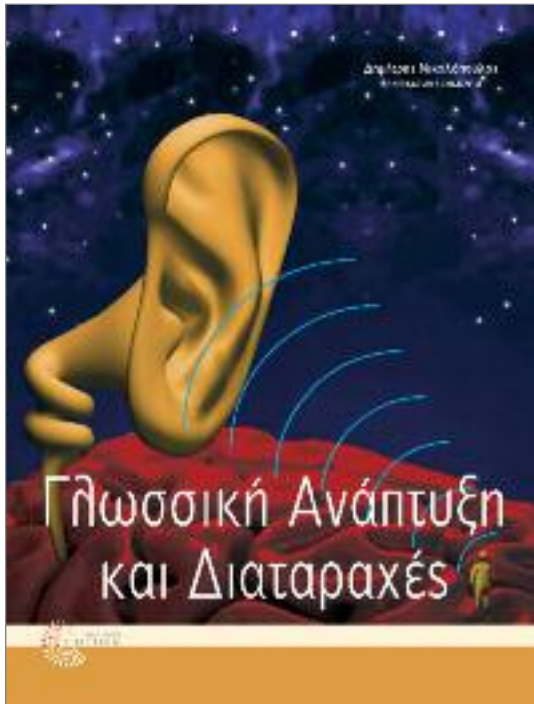
Η **Αθηνά Ζώνιου-Σιδέρη** διδάσκει στο Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το γνωστικό της αντικείμενο αφορά στην ειδική αγωγή και την ενταξιακή εκπαίδευση ανάπηρων μαθητών.

Η **Ευδοξία Ντεροπούλου-Ντέρου** διδάσκει ειδική αγωγή στο Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Γλωσσική Ανάπτυξη και Διαταραχές

Συλλογικό

Επιστημονική επιμέλεια: Δημήτρης Νικολόπουλος

Ένα σημαντικό για την ελληνική βιβλιογραφία εγχειρίδιο, που επιχειρεί την πολύπλευρη περιγραφή του φαινομένου της γλωσσικής ανάπτυξης, καλύπτοντας τις βασικές παραμέτρους της, όπως: το νευροφυσιολογικό υπόβαθρο της γλωσσικής ανάπτυξης, την ανάπτυξη της αντίληψης της ομιλίας και της ακουστικής πρόσληψης, τις εκδηλώσεις της βαρηκοΐας και κώφωσης, την ανάπτυξη της ομιλίας και τις διαταραχές τεμαχιακής δομής κ.ά.

Οι συγγραφείς του τόμου, ειδικοί με διαφορετική επιστημονική κατάρτιση (ψυχολόγοι, λογοθεραπευτές, ωτορινολαρυγγολόγοι), πέτυχαν

να παρουσιάσουν με απλό και κατανοητό τρόπο τα επιστημονικά δεδομένα και παράλληλα να σταθούν σε ζητήματα που άπτονται της καθημερινής κλινικής πρακτικής. Το βασικό επιστημονικό εγχειρίδιο που δημιούργησαν μπορεί να αποτελέσει για τον αναγνώστη μια χρήσιμη αφετηρία για την ενημέρωσή του πάνω σε θέματα ανάπτυξης της γλώσσας και των διαταραχών της.

Ο Δημήτρης Νικολόπουλος διδάσκει στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων του γρα-

πού λόγου, στις εξελικτικές διαταραχές μάθησης, καθώς και στις ψυχολογικές επιπτώσεις που αυτές επιφέρουν στα άτομα που βιώνουν χρόνιες δυσκολίες μάθησης.

Η ανάλυση ποσοτικών δεδομένων

Olivier Martin

Μετάφραση- Επιστημονική επιμέλεια: Ηλίας Αθανασιάδης

Το βιβλίο περιλαμβάνει όλα όσα ένας φοιτητής ή ένας ερευνητής θα επιθυμούσε να γνωρίζει, προκειμένου να μπηθεί στις τεχνικές της «ποσοτικής έρευνας» ώστε να μπορεί στη συνέχεια να εμβαθύνει σε πιο ειδικά θέματα.

Είναι ίσως η πρώτη φορά που παρουσιάζονται στο ελληνικό κοινό κατά τρόπο απλό, κατανοητό και ελκυστικό,

- η συζήτηση για τη συγκρότηση ενός δείγματος,
- η παρουσίαση της έννοιας της δειγματοληψίας,
- η θεώρηση των μεταβλητών και

των διεργασιών στις οποίες αυτές υπόκεινται πριν την τελική ανάλυση.

Στο ίδιο πνεύμα παρουσιάζονται οι πρόσφορες μέθοδοι για την αποτύπωση των συσχετίσεων μεταξύ των μεταβλητών και τη διερεύνηση της υφιστάμενης ουσιαστικής σχέσης μεταξύ αυτών.

Χρήσιμο σε φοιτητές και νέους ερευνητές όχι μόνο στον χώρο των Κοινωνικών, των Πολιτικών Επιστημών και του Μάρκετινγκ αλλά και σε όλους τους τομείς όπου γίνονται ή μπορούν να γίνουν μετρήσεις.

Ο **Olivier Martin**, κοινωνιολόγος και στατιστικός, είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Paris-Descartes, και ερευνητής του CERLIS (Κέντρου Έρευνας για τις Κοινωνικές Σχέσεις) του CNRS και του Paris-Descartes.

Ο **Ηλίας Αθανασιάδης** διδάσκει Μεθόδους και Τεχνικές Κοινωνικής Έρευνας στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Ποιοτική έρευνα στην Ψυχολογία και την Εκπαίδευση

Επιστημολογικά, μεθοδολογικά και ηθικά ζητήματα

Συλλογικό

Εισαγωγή - Επιμέλεια: Μάριος Α. Πουρκός & Μανόλης Δαφέρμος

Το παρόν βιβλίο έρχεται να καλύψει σημαντικά κενά στην πραγμάτευση καίριων θεωρητικών, οντολογικών, επιστημολογικών, αξιολογικών, ηθικών, πολιτικών και μεθοδολογικών ζητημάτων της ποιοτικής έρευνας στη σύγχρονη ψυχολογία και την εκπαίδευση, που αφορούν:

(1) στις βασικές θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις στο πεδίο των κοινωνικών επιστημών (θετικιστική, δομιστική, ερμηνευτική, οικοσυστημική, πολιτισμική-ιστορική, κονστрукτιβιστική, διαλογική, κριτικο-ρεαλιστική κ.ά.) και την κριτική που τους έχει ασκηθεί,

(2) στα θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα της εθνογραφικής διερεύνησης της παιδικής ηλικίας, και

(3) σε ορισμένες ποιοτικές μεθόδους έρευνας που σχετίζονται με τις διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης, όπως είναι: οι Ιστορίες Ζωής, η έρευνα-δράση, το «διδακτικό» και σχεδιαστικό πείραμα, η ανάλυση συνομιλίας και η φαινομενολογική και κονστрукτιβιστική προσέγγιση.

Το παρόν βιβλίο μπορεί να φανεί ιδιαίτερα χρήσιμο σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές και νέους ερευνητές.

Ο **Μάριος Πουρκός** διδάσκει Ψυχοπαιδαγωγική: Εναλλακτικά-Βιωματικά Πλαίσια Γνωστικής, Κοινωνικο-Ηθικής και Συναισθηματικής Ανάπτυξης και Αγωγής, στο Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Ο **Μανόλης Δαφέρμος** διδάσκει στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Ποιοτική έρευνα στις Κοινωνικές Επιστήμες

Επιστημολογικά, μεθοδολογικά και ηθικά ζητήματα

Συλλογικό

Εισαγωγή - Επιμέλεια: Μάριος Α. Πουρκός & Μανόλης Δαφέρμος

Το βιβλίο πραγματεύεται καίρια θεωρητικά, οντολογικά, επιστημολογικά, αξιολογικά, ηθικά, πολιτικά και μεθοδολογικά ζητήματα της ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες, που αφορούν:

- (1) στις θεωρητικές προσεγγίσεις στο πεδίο των κοινωνικών επιστημών και στον ρόλο που αυτές διαδραματίζουν στον ερευνητικό σχεδιασμό,
- (2) στις προϋποθέσεις και στις συνθήκες διεξαγωγής της έρευνας και στις εν γένει διαδικασίες ανάπτυξης και εφαρμογής της επιστημονικής γνώσης,
- (3) στη μεθοδολογική προβληματική της ποιοτικής έρευνας και στις απόπειρες άρσης του διπό-

λου των ποιοτικών και ποσοτικών μονομερειών με την ανάπτυξη κριτικών διαλεκτικών μεθοδολογιών. Παρουσιάζονται, επίσης, οι βασικές παραδοχές, οι ιστορικές καταβολές, το ερευνητικό βεληνεκές και οι δυνατότητες και τα όρια ορισμένων ποιοτικών μεθόδων έρευνας, όπως η βιογραφική-αφηγηματική μέθοδος, η φαινομενολογική μέθοδος, η συμμετοχική παρατήρηση, καθώς και ζητήματα που αφορούν στις μεικτές μεθόδους έρευνας.

Το παρόν βιβλίο μπορεί να φανεί ιδιαίτερα χρήσιμο σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές και νέους ερευνητές.

Ο **Μάριος Πουρκός** διδάσκει Ψυχοπαιδαγωγική: Εναλλακτικά-Βιωματικά Πλαίσια Γνωστικής, Κοινωνικο-Ηθικής και Συναισθηματικής Ανάπτυξης και Αγωγής, στο Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Ο **Μανόλης Δαφέρμος** διδάσκει στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Μέθοδοι έρευνας στην κλινική ψυχολογία

Αναστάσιος Σταλίκας

Το βιβλίο αποτελεί έναν πλήρη οδηγό των θεωρητικών και πρακτικών θεμάτων που απασχολούν την έρευνα στην κλινική ψυχολογία. Ειδικότερα εξετάζονται οι φιλοσοφικές και επιστημολογικές βάσεις των ερευνητικών μεθόδων, οι ερευνητικοί σχεδιασμοί που καλύπτουν όλο το εύρος της ψυχολογικής έρευνας μαζί με σχετικά παραδείγματα, τα ζητήματα εγκυρότητας που απασχολούν κάθε ερευνητική πρωτοβουλία, καθώς και οι κανόνες και οι διαδικασίες επιλογής του δείγματος μιας έρευνας.

Η μελέτη του βιβλίου βοηθά τον αναγνώστη να κατανοήσει τη φιλοσοφία, τη λογική και τη διαδικασία

της έρευνας στην ψυχολογία, να αντιληφθεί το εύρος των μεθόδων αναζήτησης και απόκτησης της γνώσης, να στοχαστεί το ζήτημα της ύπαρξης μιας αντικειμενικής αλήθειας ή της υποκειμενικής βίωσής της, και να προβληματιστεί για τις δυνατότητες των διαφορετικών ερευνητικών μεθόδων να απαντήσουν σε καίρια επιστημονικά ερωτήματα. Το σημαντικότερο είναι ότι το βιβλίο αυτό τον βοηθά τελικά να κατανοήσει ότι δεν υπάρχουν καλές και κακές μέθοδοι έρευνας, παρά μόνο μέθοδοι συμβατές με τα ερωτήματα που θέτει και την επιστημολογική βάση στην οποία στηρίζεται.

Ο **Αναστάσιος Σταλίκας** πραγματοποίησε τις διδακτορικές του σπουδές στην Κλινική Ψυχολογία στο Πανεπιστήμιο της Οτάβα. Δίδαξε ως επίκουρος και ως αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο McGill, στο Μόντρεαλ, και διύθυσε την

Ψυχοεκπαιδευτική και Συμβουλευτική Κλινική του ίδιου Πανεπιστημίου. Σήμερα διδάσκει ως καθηγητής στο Τμήμα Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου.

Σειρά:

Σπουδατήριο Κοινωνικής
και Κοινοτικής Εργασίας

Διεύθυνση:

Θεανώ Καλλιδικάκη & Αγάπη Κανδυλάκη

Ποιοτικές μέθοδοι στην έρευνα της Κοινωνικής Εργασίας

Συλλογικό έργο

Επιμέλεια: Θεανώ Καλλιδικάκη

Το βιβλίο αναφέρεται στις μεθόδους διεξαγωγής και ανάλυσης της ποιοτικής έρευνας, όπως η εις βάθος συνέντευξη, η παρατήρηση, η έρευνα αρχείων, οι «μελέτες περίπτωσης», οι «αφηγήσεις ζωής» και οι «ιστορίες οικογενειών» οι οποίες αποτελούν καθιερωμένες προσεγγίσεις στην κλινική πρακτική και την έρευνά της. Τόσο η ποιοτική έρευνα όσο και η κοινωνική εργασία στοχεύουν στην αλληλεπίδραση ακροατή-αφηγητή και στην από κοινού γνώση-κατανόηση της μελετώμενης κατάστασης, των αιτιών και των επιπτώσεών της.

Επίσης, το βιβλίο αναφέρεται σε πτυχές που αφορούν στους κλινικούς ερευνητές, όπως η κριτική απόσταση, η ευελιξία, η ενσυναίσθηση, η μη προϊδεασμένη αντίληψη, καθώς και τα θέματα δεοντολογίας που ανακύπτουν κατά τη διεξαγωγή της έρευνας αλλά και κατά τη δημοσιοποίηση των ευρημάτων. Ολοκληρώνεται με δείγματα αξιοποίησης ποιοτικών μεθόδων έρευνας, σε ειδικευμένα πεδία άσκησης και προσεγγίσεις της κοινωνικής εργασίας και στην κοινοτική εργασία. Το βιβλίο απευθύνεται σε φοιτητές κοινωνικών επιστημών και κλινικούς ερευνητές.

Η **Θεανώ Καλλιδικάκη** είναι καθηγήτρια Κοινωνικής Εργασίας στο τμήμα Κοινωνικής Δι-
οίκησης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Έχει ειδίκευση και μακρόχρονη κλι-
νική εμπειρία στους τομείς ψυχικής υγείας παιδιών, εφήβων, παιδικής προστασίας, πα-

ραβατικότητα και στη διεπαγγελματική συμβουλευτική. Έχει γράψει και επιμεληθεί βι-
βλία Κοινωνικής Εργασίας, ενώ πολλά άρθρα της δημοσιεύτηκαν σε συλλογικούς τόμους.

Στατιστική στις επιστήμες της συμπεριφοράς με τη χρήση του SPSS

Πέτρος Λ. Ρούσσοις, Γιάννης Τσαούσης

Ένας απλός οδηγό και ταυτόχρονα ένα άρτιο επιστημονικό εγχειρίδιο, το οποίο έρχεται να καταρρίψει το μύθο της στατιστικής ως ενός δυσνόητου και απαιτητικού - από άποψη μαθηματικών γνώσεων - αντικειμένου.

Απευθύνεται τόσο στους φοιτητές όσο και στους κοινωνικούς επιστήμονες οι οποίοι αποζητούν ένα χρήσιμο εργαλείο για την εκπαιδευτική και την ερευνητική τους δραστηριότητα.

Στην παρούσα πλήρως αναθεωρημένη έκδοσή του έχει συμπεριληφθεί και η ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων με τη χρήση του λογισμικού SPSS. Το βιβλίο υποστηρίζεται από έναν ιστοτόπο (www.toposbooks.gr/behavioralstat), στον οποίο οι αναγνώστες θα βρουν αρχεία με PowerPoint παρουσιάσεις των κυριότερων σημείων του κάθε κεφαλαίου, τα αρχεία δεδομένων για όλα τα παραδείγματα των αναλύσεων που παρουσιάζονται καθώς και άλλο χρήσιμο υλικό.

Ο **Πέτρος Ρούσσοις** σπούδασε ψυχολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και είναι διδάκτορας γνωστικής ψυχολογίας του University of Leeds στην Αγγλία. Διδάσκει γνωστική ψυχολογία στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και στατιστική σε διάφορα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών.

Ο **Γιάννης Τσαούσης** είναι Αναπληρωτής καθηγητής Ψυχομετρίας στο τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στην εφαρμογή της ψυχομετρικής θεωρίας στη μέτρηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς μέσα από την κατασκευή ψυχολογικών κλιμάκων, ερωτηματολογίων και δοκιμασιών (τεστ).

Στατιστικές μέθοδοι στις Κοινωνικές Επιστήμες

Αθανάσιος Κατσής, Γεώργιος Σιδερίδης, Αναστάσιος Εμβαλωτής

Η Στατιστική είναι πλέον ένα αναπόσπαστο κομμάτι της ποσοτικής ανάλυσης στο χώρο των κοινωνικών επιστημών και των επιστημών της αγωγής. Το παρόν βιβλίο φιλοδοξεί να παρουσιάσει τις κυριότερες τεχνικές της στατιστικής ανάλυσης στα συγκεκριμένα πεδία. Απευθύνεται σε όσους ξεκινούν την ενασχόλησή τους με το χώρο της στατιστικής ανάλυσης των δεδομένων αλλά και στους πιο έμπειρους ερευνητές (π.χ. μεταπτυχιακοί φοιτητές, υποψήφιοι διδάκτορες, ερευνητές), οι οποίοι επιθυμούν να ενημερωθούν για εξελιγμένες μεθοδολογίες στο χώρο της εφαρμοσμένης Στατιστικής.

Το κυρίαρχο πνεύμα του βιβλίου είναι η παρουσίαση των διαφόρων

στατιστικών τεχνικών χωρίς τη χρήση «δύσκολων» μαθηματικών εννοιών, οι οποίες πολλές φορές λειτουργούν αποτρεπτικά για το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Για το λόγο αυτό οι συγγραφείς επικεντρώθηκαν στη «χρηστική» διάσταση της Στατιστικής με εφαρμογές κυρίως (αλλά και όχι μόνο) μέσω του λογισμικού Statistical Package for the Social Sciences (SPSS). Για τον μνημένο στα μαθηματικά, ωστόσο, αναγνώστη υπάρχουν αρκετές αναφορές στη μαθηματική μεθοδολογία οι οποίες όμως δεν είναι απαραίτητες για την πρακτική κατανόηση των στατιστικών τεχνικών από όσους δεν έχουν το κατάλληλο υπόβαθρο.

Ο **Αθανάσιος Κατσής** είναι Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου στο επιστημονικό πεδίο της Στατιστικής στην εκπαιδευτική έρευνα. Οι βασικές του σπουδές έγιναν στο Μαθηματικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών ενώ απέκτησε μεταπτυχιακό και διδακτορικό τίτλο από το Πανεπιστήμιο George Washington στις ΗΠΑ.

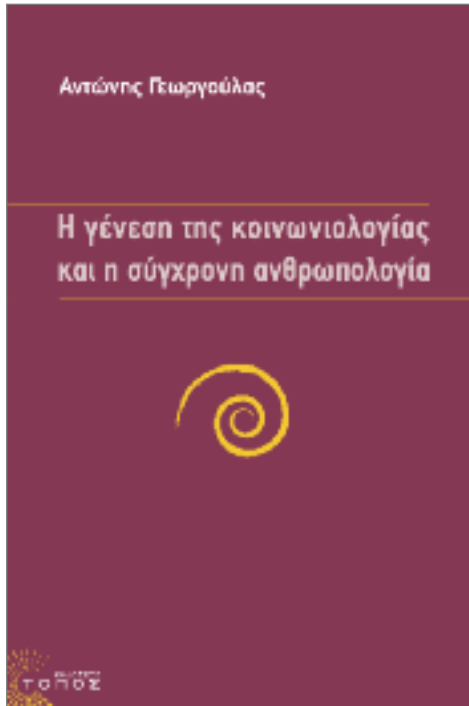
Ο **Γεώργιος Δ. Σιδερίδης** είναι Αν. Καθηγητής ερευνητικής μεθοδολογίας και στατιστικής στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Πήρε το διδακτορικό του στην αναπτυξιακή ψυχολογία και τις μεθόδους έρευνας από το Πανεπιστήμιο του Κάνσας. Τα ερευ-

νητικά του ενδιαφέροντα βρίσκονται στην ανάπτυξη μεθοδολογιών που μειώνουν το στατιστικό σφάλμα σε δοκιμασίες αξιολόγησης με τον επιμερισμό του στατιστικού σφάλματος σε επιμέρους στοιχεία.

Ο **Αναστάσιος Εμβαλωτής** είναι Αν. Καθηγητής στο ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με γνωστικό αντικείμενο "Μεθοδολογία της Έρευνας στις Επιστήμες της Αγωγής". Στα ερευνητικά του ενδιαφέροντα, μεταξύ άλλων, ανήκουν θέματα ανάπτυξης και εφαρμογής μεθόδων και τεχνικών εκπαιδευτικής έρευνας και αξιοποίησης τεχνολογιών πληροφορίας.

Η γένεση της κοινωνιολογίας και η σύγχρονη ανθρωπολογία

Αντώνης Γεωργούλας

Η κοινωνιολογία δεν βρήκε μόνιμους όρους με τους οποίους δόμησε το θεωρητικό της οικοδόμημα και επεξεργάστηκε το μεθοδολογικό της πλαίσιο. Άρχιζε να χτίζει το θεωρητικό της οικοδόμημα πάνω σε προϋπάρχουσες εννοιολογικές δομές, οι οποίες σχηματίστηκαν από τη φιλοσοφική ανθρωπολογία και μετασχηματίστηκαν από τις κοινωνικές θεωρίες. Επίσης, επεξεργάστηκε το μεθοδολογικό της πλαίσιο εμπνεόμενη από το εμπειρικό-αναλυτικό και το ιστορικό-ερμηνευτικό πλαίσιο που είχαν ήδη επεξεργαστεί οι φυσικές και οι ανθρωπιστικές επιστήμες, αντίστοιχα. Ήταν μία βαριά κληρονομιά που, ωστόσο, δεν εμπόδισε τους «θεμελιωτές» της νέας επιστήμης να την

τροποποιούν όταν διαπίστωναν τα κενά που άφηναν η φιλοσοφική ανθρωπολογία και οι «δύο –επιστημονικές– κουλτούρες», αλλά κυρίως οι μεταξύ τους σχέσεις. Από εδώ ακριβώς προέκυψε μία νέα επιστημονική προδιάθεση και το εγγενές αυτής χαρακτηριστικό: πρόκειται για την προδιάθεση της διπλής υπέρβασης των δυϊσμών και των φαντασιακών αντιθέσεων που παρείδυσαν στη σύγχρονη σκέψη και οι οποίες είχαν ως αφετηρία τη φαντασιακή αντίθεση φύσης-πολιτισμού. Αυτή η προδιάθεση συγκροτεί μία νέα στάση, η οποία εντάσσει τα συναισθήματα και τη συμβολική σκέψη στις κοινωνικές τους προϋποθέσεις – ολοκληρώνοντας έτσι τη σύγχρονη ανθρωπολογία.

Ο **Αντώνης Γεωργούλας** είναι καθηγητής κοινωνιολογικής και ανθρωπολογικής θεωρίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης (Τμήμα Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών). Η ερευνητική του εργασία επικεντρώνεται στην επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών και,

κυρίως, στην εννοιολογική αλλαγή. Η συγκαρινή του έρευνα είναι γύρω από τις σχέσεις ανάμεσα στις συνιστώσες της επιστημονικής κουλτούρας και τους μετασχηματισμούς της εκπαιδευτικής σφαίρας.

Μετασχηματισμοί της εκπαίδευσης

Σύγχρονη ιδεολογία και διαδικασίες συμβολικής κυριαρχίας
Αντώνης Γεωργούλας

Η εκπαίδευση αποτελεί ένα ζωτικό χώρο για την κάθε κοινωνία, καθώς διά μέσου αυτής μεταβιβάζονται οι βασικοί όροι της κοινωνικής και της πολιτισμικής συνέχειας. Ωστόσο, στις σύγχρονες ταξικές κοινωνίες, οι προς μεταβίβαση όροι δύσκολα μπορούν να ξεπεράσουν τις επιμέρους οπτικές και τα αντίστοιχα κοινωνικά συμφέροντα.

Η εναλλαγή αντίθετων μεταξύ τους κοινωνιολογικών και παιδαγωγικών θεωριών μαρτυρά ότι η αντικειμενοποίηση παραμένει ένα προς επίτευξη σχέδιο. Σε αυτό ακριβώς το σημείο παρεμβαίνει αυτό το βιβλίο: ο συγγραφέας εξετάζει τις σχέσεις της κοινωνιολογίας και των παιδαγωγικών θεωριών υπό ένα νέο πρίσμα. Πρόκειται για το πρίσμα που παραχωρεί ο ιδεολογικός τελεστής, δηλα-

δή η κυμαινόμενη σχέση ισότητας-ιεραρχίας. Διά αυτού συνδέεται η εκπαίδευση με τις άλλες σφαίρες της κοινωνικής δραστηριότητας: την οικονομία, την κουλτούρα και τη πολιτική.

Υπό αυτό το πρίσμα, οι μετασχηματισμοί της εκπαίδευσης μπορούν να εξηγηθούν μέσα από την ανάλυση της πορείας που ακολούθησε η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης σε σχέση με τις συνθήκες μέσα στις οποίες διατύπωσε τις θεωρίες της. Έτσι, ανοίγεται ένας δρόμος αναστοχαστικού ρεαλισμού που μας οδηγεί στην κατανόηση και στην εξήγηση του νεοφιλελεύθερου μετασχηματισμού της εκπαίδευσης και, γενικότερα, των σχέσεων ανάμεσα στις κοινωνικές επιστήμες και τη σύγχρονη ιδεολογία.

Ο **Αντώνης Γεωργούλας** είναι καθηγητής κοινωνιολογικής και ανθρωπολογικής θεωρίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης (Τμήμα Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών). Η ερευνητική του εργασία επικεντρώνεται στην επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών και,

κυρίως, στην εννοιολογική αλλαγή. Η συγκαρινή του έρευνα είναι γύρω από τις σχέσεις ανάμεσα στις συνιστώσες της επιστημονικής κουλτούρας και τους μετασχηματισμούς της εκπαιδευτικής σφαίρας.

Κοινωνικές Θεωρίες εν Δράσει

Εννοιολογικός και ιδεολογικός μετασχηματισμός
Αντώνης Γεωργούλας

Το κεντρικό ερώτημα που τίθεται και απαντάται στο βιβλίο αφορά στις σχέσεις της κοινωνικής επιστήμης και θεωρίας με την πολιτική και την ιδεολογία. Πώς μπορεί άραγε να εξηγηθεί η εμφάνιση και η διάχυση νέων θεωριών της δράσης από τη δεκαετία του 1960 και εντεύθεν και ποια είναι η σχέση τους με το ιδεολογικό μόρφωμα που σήμερα κυριαρχεί; Ο συγγραφέας αναζητεί την απάντηση μέσα από μια έρευνα που οργανώνεται γύρω από δύο κεντρικούς παράγοντες και τις μεταξύ τους συνδέσεις. Ο πρώτος είναι αυτός της κοινωνιολογίας των κοινωνικών επιστημών και ο δεύτερος αυτός της επιστημολογίας τους. Η έρευνα υπό

το πρίσμα της κοινωνιολογίας των κοινωνικών επιστημών επιτρέπει να φανεί η σχέση της εννοιολογικής αλλαγής των μειζόνων τάσεων της κοινωνικής θεωρίας με τις κοινωνικές ανακατατάξεις που συνέβησαν από το τέλος της δεκαετίας του 1950 και μετά. Η έρευνα υπό το πρίσμα της επιστημολογίας των παραπάνω τάσεων επιτρέπει να καταδειχτεί η σχέση ανάμεσα στις εννοιοποιήσεις τους και στις μείζονες αξίες της σύγχρονης κοινωνίας.

Η απάντηση σχετίζεται με την εφαρμογή των ιδεωδών που τέθηκαν τη δεκαετία του 1960 και σπρίζεται στη σύνδεση των δύο παραπάνω παραγόντων.

Ο **Αντώνης Γεωργούλας** είναι καθηγητής κοινωνιολογικής και ανθρωπολογικής θεωρίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης (Τμήμα Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών). Η ερευνητική του εργασία επικεντρώνεται στην επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών και,

κυρίως, στην εννοιολογική αλλαγή. Η συγκαρινή του έρευνα είναι γύρω από τις σχέσεις ανάμεσα στις συνιστώσες της επιστημονικής κουλτούρας και τους μετασχηματισμούς της εκπαιδευτικής σφαίρας.

Δίκαιο και κοινωνία στον 21ο αιώνα

Δίκαιο, οικονομική κρίση και δημοκρατία

Δημήτρης Καλτσώνης

Τι είναι το δίκαιο;
Ποια η σχέση του με την οικονομι-
κή κρίση και τη δημοκρατία;

Ο συγγραφέας απαντά στα ερωτή-
ματα εξετάζοντας πρώτα τα βασικά
χαρακτηριστικά του σύγχρονου δι-
καίου, την αντεπίδρασή του στο κοι-
νωνικο-οικονομικό και πολιτικό σύ-
στημα, τους τύπους νομικών συ-
στημάτων που γνώρισε η ανθρω-
πότητα.

Παρουσιάζει και ερμηνεύει τα νέα
στοιχεία και τους μετασχηματι-
σμούς που έφεραν στο δίκαιο η πα-
γκοσμιοποίηση και ο νεοφιλελευ-
θερισμός.

Ειδικότερα στέκεται στην ανάδειξη
των τάσεων εξέλιξης του δικαίου,
της πολιτικής και κατασταλτικής λει-
τουργίας του κράτους στις συνθή-
κες της οικονομικής κρίσης, στην
επίδραση της τελευταίας στη δημο-
κρατία.

Το βιβλίο, γραμμένο με τρόπο ευ-
σύνοπτο και κατανοητό, και με την
αξιοποίηση πληθώρας παραδειγ-
μάτων, απευθύνεται σε όποιον ανα-
ζητά απαντήσεις σε αυτά τα μεγάλα
ερωτήματα της εποχής μας.

Ο **Δημήτρης Καλτσώνης** είναι επίκ. καθηγητής θεωρίας κράτους και δικαίου στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Διδάσκει στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας και στο μεταπτυχιακό του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης.

Κοινωνιολογία του αποκλεισμού στην εποχή της παγκοσμιοποίησης

Δέσποινα Παπαδοπούλου

- Τι είναι ο κοινωνικός αποκλεισμός;
- Γιατί αποτελεί σήμερα τη μεγαλύτερη απειλή για τη συνοχή των κοινωνιών μας;
- Με τι πραγματικά συνδέεται το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού στην εποχή μας, όπου η βαθιά οικονομική και κοινωνική κρίση δεν θίγει μόνο τις παραδοσιακά ευπαθείς ομάδες αλλά και το μέσο πολίτη;
- Γιατί η άμεση εφαρμογή πολιτικών με επίκεντρο τον άνθρωπο είναι το μεγάλο στοίχημα του 21ου αιώνα;

Το βιβλίο απαντά τα παραπάνω ερωτήματα εστιάζοντας στη μελέτη του φαινομένου στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. Πρόκειται για μία

διεπιστημονική μελέτη που προσεγγίζει τον αποκλεισμό μέσα από τη μελέτη της διάρρηξης του κοινωνικού δεσμού και της συνοχής, καθώς και της αδυναμίας συμμετοχής των πολιτών στα ήδη συρρικνωμένα κοινωνικά δικαιώματα. Προϊόν εικοσαετούς διδακτικής και πρωτότυπης ερευνητικής εμπειρίας, το βιβλίο επιχειρεί να φωτίσει τη φύση και τη λειτουργία αυτού του σκοτεινού φαινομένου και ταυτόχρονα να προβάλει τις αναγκαίες προϋποθέσεις και πολιτικές που μπορούν να οδηγήσουν στον περιορισμό του, έχοντας ως κοινό παρονομαστή την προστασία του ανθρώπου και της συνοχής των κοινωνιών μας.

Η **Δέσποινα Παπαδοπούλου** είναι νομικός και κοινωνιολόγος, επίκουρος καθηγήτρια στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου και ειδικευμένη σε θέματα κοινωνικού αποκλεισμού και μετανάστευσης.

Η Ελλάδα στον 19ο & 20ό αιώνα

Εισαγωγή στην Ελληνική Κοινωνία

Συλλογικό έργο

Επιστημονική επιμέλεια: Αντώνης Μωυσίδης, Σπύρος Σακελλαρόπουλος

Στο βιβλίο αυτό απεικονίζεται και αναλύεται, μέσα από τα κείμενα 18 ειδικών επιστημόνων, μια ευρύτερη εικόνα της ελληνικής κοινωνίας και της πορείας της από την ίδρυση του Ελληνικού κράτους μέχρι σήμερα. Αναλύονται βασικές συνιστώσες της συγκρότησης και λειτουργίας της, που επιτρέπουν στον αναγνώστη να αποκτήσει μια συνολική εικόνα και να κατανοήσει τη σύγχρονη φυσιογνωμία της.

Σε μια ιδιότυπη και διαρκή κίνηση κοινωνικών, οικονομικών, πο-

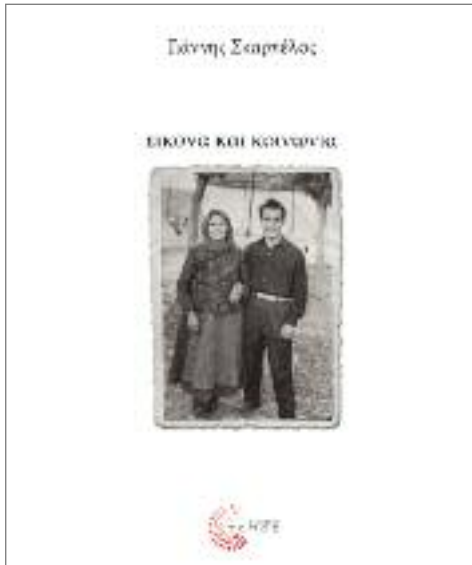
λιτικών και πολιτισμικών αποδιαρθρώσεων και ανασυνθέσεων, καταγράφεται η πορεία της από τις παραδοσιακές δομές και λειτουργίες του παρελθόντος. Μια πορεία που αποδεικνύεται δύσκολη καθώς θεσμικές δυσλειτουργίες, οικονομικές υστερήσεις και πολιτισμικές μεταβολές αναδεικνύουν τις δομικές ιδιομορφίες και αδυναμίες της. Παράλληλα, προσφέρεται η δυνατότητα επαναπροσέγγισης και αναζήτησης νέων ερμηνευτικών σχημάτων για την καλύτερη κατανόηση της σύγχρονης φυσιογνωμίας της.

Ο **Αντώνης Μωυσίδης** διδάσκει αγροτική κοινωνιολογία στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Ο **Σπύρος Σακελλαρόπουλος** διδάσκει κράτος και πολιτική θεωρία στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Εικόνα και κοινωνία

Γιάννης Σκαρπέλος

Διαρκής, προφανής και αυτονόητη, η εικόνα είναι κάτι που δεν σκεφτόμαστε εύκολα, παρά μόνο όταν δημιουργείται μηχανικά. Και πάλι, όμως, αμφιβάλλουμε για την ειλικρίνεια, για την αυθεντικότητα, για την αλήθεια της προφάνειάς της. Μέσα από ιστορίες για εικόνες και ιστορίες με εικόνες, το βιβλίο μελετά τους μηχανισμούς της οπτικής αναπαράστασης και τις αμφίδρομες σχέσεις που αναπτύχθηκαν ανάμεσα στην εικόνα και την κοινωνία. Τα ίδια ονόματα, οι ίδιες εικόνες διατρέχουν ξανά και ξανά τα κείμενα, καθώς κοιτάζοντας στο παρελθόν εμφανίζονται να στοιχειώνουν τους εφιάλτες της επιστήμης.

Παράλληλα, το βιβλίο *Εικόνα και Κοινωνία* ασχολείται με τις δυνατό-

τητες που προσφέρει στις κοινωνικές επιστήμες η συστηματική αξιοποίηση των εικόνων και ειδικότερα με ερωτήματα όπως:

- Ποια είναι η θέση της εικόνας στην κοινωνική έρευνα;
- Πώς μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τις εικόνες ως δεδομένα για να κατανοήσουμε τα κοινωνικά και πολιτικά φαινόμενα;
- Σε ποιο βαθμό οι εικόνες μάς επιτρέπουν να ανασυνθέσουμε την αφήγηση της κοινωνίας, του πολιτιστικού πλαισίου της, αυτού που με μια λέξη ονομάζουμε «εποχή»;
- Ποιες μέθοδοι μας επιτρέπουν να διεξάγουμε την έρευνα με εικόνες;
- Ποια η σχέση της εικόνας με τη γνώση, την εξουσία και το κοινωνικό πλαίσιο;

Ο **Γιάννης Σκαρπέλος** είναι κοινωνιολόγος. Διδάσκει Οπτικές Πολιτισμικές Σπουδές στο Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου. Είναι μέλος της International Visual Sociology Association.

Σύγχρονη Κοινωνική Θεωρία

Από τον Πάρσονς στον Χάμπερμας

Ian Craib

Πρόλογος - Επιμέλεια: Παντελής Ε. Λέκκας

Μετά από συνεχείς ανατυπώσεις της πρώτης μετάφρασής του στα ελληνικά, το γνωστό αυτό έργο του Ίαν Κρέιμπ κυκλοφορεί σε νέα, συμπληρωμένη και αναθεωρημένη, έκδοση.

Το βιβλίο προσφέρει μια κριτική επισκόπηση των σχετικών θεωρητικών προσεγγίσεων, με βασικό κριτήριο την εννοιολογική διάσταση δράσης και δομής.

Στο Πρώτο Μέρος προσδιορίζονται οι στόχοι και τα προβλήματα της κοινωνικής θεωρίας.

Το Δεύτερο Μέρος ασχολείται με τις θεωρίες δράσης (δομολειτουργ-

γισμό, νεολειτουργισμό, θεωρία συγκρούσεων, θεωρία ορθολογικής επιλογής, συμβολική διαντίδραση, φαινομενολογική κοινωνιολογία, εθνομεθοδολογία και θεωρία δομοποίησης).

Το Τρίτο Μέρος αναφέρεται στις θεωρίες δομής και τις διακλαδώσεις τους (δομισμό, δομομαρξισμό, μεταδομισμό, μεταμοντερνισμό).

Το Τέταρτο Μέρος εξετάζει την κριτική θεωρία και το έργο του Χάμπερμας, ενώ στο Συμπέρασμα του βιβλίου αποτιμώνται συνολικά οι αρετές και αδυναμίες των επιμέρους προσεγγίσεων.

Ο Ίαν Κρέιμπ (1945-2002) ήταν καθηγητής κοινωνιολογίας στο πανεπιστήμιο του Έσσεξ. Το έργο του περιλαμβάνει βιβλία που αναφέρονται στη σχέση υπαρξισμού και κοινωνιολογίας, στη σχέση ψυχανάλυσης και κοινωνικής θεωρίας, στην κριτική της θεωρίας δο-

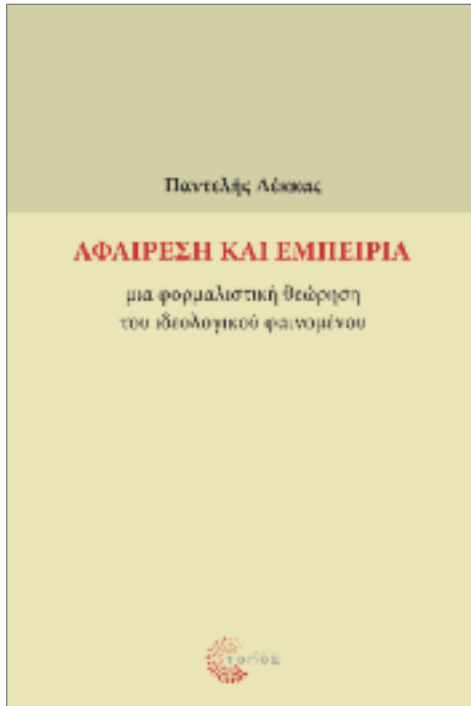
μοποίησης του Άντονι Γκίντενς, στη σχέση φιλοσοφίας και κοινωνικής θεωρίας και σε σύγχρονα ζητήματα συγκρότησης της ταυτότητας.

Ο Παντελής Λέκκας διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Αφαίρεση και εμπειρία

Μια φορμαλιστική θεώρηση του ιδεολογικού φαινομένου

Παντελής Ε. Λέκκας

“Η ιδεολογία αποτελεί μια ιδιαίτερη μορφή (ένα συγκεκριμένο είδος, ένα ξεχωριστό γένος) της επανάστασης της λογικής ενάντια σε έναν κόσμο που, φυσικά, μόνον λογικός δεν είναι. Μια τέτοια επανάσταση αφορμάται, βεβαίως, από αισθήματα ηθικής αγανάκτησης, αλλά δεν παύει να έχει λογικό χαρακτήρα. Η ιδεολογική λογική απορρέει από την αυτοπεποίθηση της ανθρώπινης σκέψης ότι μπορεί να καταλάβει τον κόσμο και, έτσι, να τον ελέγξει, να τον διαχειριστεί, να τον αλλάξει.” (7ο κεφάλαιο)

“Η επιδίωξη απολύτως λογικών εξηγήσεων και λύσεων που χαρακτηρίζει τις ιδεολογίες της νεοτερικό-

τητας αποτελεί μια μοντέρνα, κοσμική εκδοχή της ανθρώπινης αναζήτησης για πλήρη λογική και ενιαίο νόημα στον κόσμο που μας περιβάλλει. Πίσω από τις ιδεολογίες βρίσκεται το άχθος της συνείδησης: η διαρκής αναζήτηση νοήματος. Αυτό το άχθος επιχειρούν να άρουν οι ιδεολογίες με τα αντιμεταφυσικά σχέδια αλλαγής του κόσμου, αυτό πράττουν με τις συνολικότερες κοσμοθεωρήσεις τους και οι θρησκείες. Εδώ έγκειται το μεγαλείο αλλά και το όριο αμφοτέρων: στην συγκροτημένη και ενιαία νοηματοδότηση της ύπαρξης ή, διαφορετικά, στην παραμυθητική διασκέδαση της αμφιβολίας και της αβεβαιότητας.” (17ο κεφάλαιο)

Ο Παντελής Λέκκας διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Τα Ελληνικά COMICS

Αντανακλάσεις ιδεών στις σελίδες των κόμικς
Soloup (Αντώνης Νικολόπουλος)

Τα «Ελληνικά κόμικς» αποτελούν την πρώτη εκτενή και τεκμηριωμένη σχετική μελέτη. Εξετάζονται τα «εικονογραφηγήματα» μέσα στο Ιστορικό, Επικοινωνιακό και Πολιτισμικό τους πλαίσιο, από την μεταπολίτευση μέχρι και σήμερα.

Παρακολουθούμε έτσι:

- Την ιστορική εξέλιξη και «ενηλικίωση» των εγχώριων κόμικς.
- Την εξέλιξη της Επικοινωνίας και των Ιδεών στην σύγχρονη Ελλάδα μέσα από τους αντικατοπτρισμούς τους στις σελίδες των κόμικς. Η δεύτερη αυτή κατεύθυνση εξυπηρετείται με δύο πρωτίστως θεωρητικά κεφάλαια που αφορούν την Ιδεολογία (γενικότερα) και τις Πο-

λιτισμικές αναπαραστάσεις (στο μεταπολιτευτικό Ελληνικό πλαίσιο).

Τα ίδια τα *Ελληνικά κόμικς* προσεγγίζονται μέσα από δύο κατευθύνσεις:

1. Εξετάζοντας όλα τα περιοδικά που ενέταξαν συστηματικά στην ύλη τους κόμικς (Βαβέλ, Παρά-Πέντε, Εννιά, Γαλέρα κλπ αλλά και Σχολιαστής, Τέταρτο, Αντί, Ποντίκι κλπ)
2. Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα άλμπουμ κόμικς Ελλήνων δημιουργών από το 1974 και μέχρι το 2010. Η μελέτη καταλήγει σε μια σειρά ποσοτικών και ποιοτικών συμπερασμάτων ενώ γίνεται εκτενής αναφορά στην σύνδεση των κόμικς ως επικοινωνιακού και πολιτισμικού Μέσου με το Διαδίκτυο.

Ο **Νικολόπουλος Αντώνης (Soloup)** έχει σπουδάσει Πολιτικές Επιστήμες στην Πάντειο και είναι διδάκτωρ Πολιτισμικής Τεχνολογίας κι Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Ως σκιτσογράφος έχει εργαστεί (με γελοιογραφίες και κόμικς) σε αρκετές εφημερίδες και περιοδικά (Βήμα της Κυριακής, Βαβέλ, Γαλέρα, Goal news και αλλού) ενώ τα τελευταία

8 χρόνια είναι σκιτσογράφος στην εφημερίδα *Το Ποντίκι*. Μέχρι σήμερα έχει κυκλοφορήσει 13 προσωπικά άλμπουμ με γελοιογραφίες και κόμικς ενώ έχει εικονογραφήσει αρκετά εκπαιδευτικά και λογοτεχνικά βιβλία.

Σειρά:

Σπουδαστήριο Κοινωνικής
και Κοινοτικής Εργασίας

Διεύθυνση:

Θεανώ Καλλινικάκη & Αγάπη Κανδυλάκη

Δυναμική των ομάδων και αλλαγή στους οργανισμούς

Χαράλαμπος Πουλόπουλος & Άννα Τσιμπουκλή

Το βιβλίο εξετάζει σε βάθος τη δυναμική και τη διεργασία των ομάδων και των οργανισμών, τον ρόλο τους στην αντιμετώπιση των εσωτερικών κρίσεων αλλά και των πιέσεων που προέρχονται από ένα ασταθές και διαρκώς αβέβαιο εξωτερικό περιβάλλον. Ο ρόλος της ηγεσίας, οι συγκρούσεις, η εσωστρέφεια και η παθογένεια, αλλά και θέματα που αφορούν στην εκπαίδευση, την έρευνα και την εποπτεία των ομάδων εξετάζονται σε συνάρτηση με τη δυνατότητα των πάσης φύσεως ομάδων να μετεξελιχθούν από κλειστά σε ανοικτά συστήματα.

Το βιβλίο αυτό είναι ενπρόσδεκτο την περίοδο των έντονων αναταρά-

ξεων που διανύουμε. Οικονομικές κρίσεις, θρησκευτικοί φανατισμοί, τυχοδιωκτικές γεωπολιτικές στρατηγικές, διαφθορά, εκμετάλλευση, κακομεταχείριση και υποδούλωση, αυταρχισμός και ανευθυνότητα: είναι πολλά τα δεινά που επηρεάζουν τους κοινωνικούς οργανισμούς και τα άτομα, και τα οποία η αυτοαποκαλούμενη Πρόοδος δεν έχει καταφέρει να εξαλείψει. Πρόκειται επομένως για ένα πολύτιμο έργο που θα μπορούσε να διαφωτίσει όλους όσοι αναζητούν όχι μόνον να κατανοήσουν τις πηγές της κοινωνικής ζωής αλλά και να εμπλακούν σ' αυτήν προκειμένου να καλλιεργηθεί μια ζωτικότητα ωφέλιμη σε όλους, ώστε να γίνουν πραγματικότητα κάποιες ουτοπίες... δίχως αυταπάτες.

Gilles Amado

Ο **Χαράλαμπος Πουλόπουλος** είναι Αναπλ. Καθηγητής Κοινωνικής Εργασίας στο Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης του ΔΠΘ. Ξεκίνησε να εργάζεται στον τομέα αντιμετώπισης της τοξικοεξάρτησης το 1983 και διατέλεσε διευθυντής του Κέντρου Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ) από το 1995 έως το 2013. των εξαρτήσεων, στη δυναμική των ομάδων, καθώς και στην εποπτεία και συμβουλευτική οργανισμών, με έμφαση στη διεργασία της αλλαγής και στην αντιμετώπιση των κρίσεων.

Η **Άννα Τσιμπουκλή** είναι Εκπαιδευτική Ψυχολόγος, Υπεύθυνη του Τομέα Εκπαίδευσης του ΚΕΘΕΑ και συνεργάτις του ΕΑΠ, ως διδάσκουσα στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Εκπαίδευση Ενηλίκων. Ολοκλήρωσε τη διδακτορική της διατριβή στο Institute of Education του Παν/μίου του Λονδίνου και τη μετα-διδακτορική της έρευνα στο Institute of Psychiatry, King's College. Είναι ιδρυτικό μέλος της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Σειρά:

Σπουδαστήριο Κοινωνικής
και Κοινοτικής Εργασίας

Διεύθυνση:

Θεανώ Καλλινικάκη & Αγάπη Κανδυλάκη

Εισαγωγή στη θεωρία και την πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας

Καλλινικάκη Θεανώ

Η κοινωνική εργασία υπηρετεί την πραγμάτωση της κοινωνικής δικαιοσύνης, στοχεύοντας στη χειραφέτηση των ατόμων, την αλλαγή και το ευ ζην, όπως αυτά ορίζονται στο εκάστοτε πολιτισμικό και κοινωνικό πλαίσιο εντός του οποίου εφαρμόζεται η πρακτική της.

Το βιβλίο αποκαλύπτει την ταυτότητα της κοινωνικής εργασίας ως διεργασία κατανόησης, αποκάλυψης δυνατοτήτων, απόδοσης νοήματος, ερμηνείας, παρέμβασης και δράσης, που οδηγεί στην επίλυση προβλημάτων, στη διαχείριση κρίσεων και αδιεξόδων, και ευνοεί την αποδοχή της ετερότητας και την ανατροπή των συνθηκών που παράγουν ανισότητες,

καταπίεση και ποικίλους αποκλεισμούς. Παράλληλα, αναφέρεται στη γένεση και την εξέλιξη της θεωρίας, των αρχών και της πρακτικής της, ως μιας ουμανιστικής, μεθοδολογικά άρτιας και κριτικής στρατηγικής.

Ως εισαγωγικό εγχειρίδιο, στοχεύει να εισαγάγει τους φοιτητές στις βασικές έννοιες και τη θεωρία της επιστήμης και στις βασικές πτυχές της μεθοδολογίας, της πρακτικής και της έρευνάς της.

Επίσης, είναι προσιτό σε πτυχιούχους άλλων ανθρωπιστικών επιστημών, και σε όσους ενδιαφέρονται να απασχοληθούν σε οργανισμούς και υπηρεσίες όπου ασκείται η κοινωνική εργασία.

Η **Θεανώ Καλλινικάκη** είναι καθηγήτρια Κοινωνικής Εργασίας στο τμήμα Κοινωνικής Δι-
οίκησης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Έχει ειδίκευση και μακρόχρονη κλι-
νική εμπειρία στους τομείς ψυχικής υγείας παιδιών, εφήβων, παιδικής προστασίας, πα-

ραβατικότητας και στη διεπαγγελματική συμβουλευτική. Έχει γράψει και επιμεληθεί βι-
βλία Κοινωνικής Εργασίας, ενώ πολλά άρθρα της δημοσιεύτηκαν σε συλλογικούς τόμους.

Σειρά:

Σπουδαστήριο Κοινωνικής
και Κοινοτικής Εργασίας

Διεύθυνση:

Θεανώ Καλλινικάκη & Αγάπη Κανδυλάκη

Κοινωνική εργασία στην εκπαίδευση

Στα θρανία των ετεροτήτων

Συλλογικό έργο

Επιμέλεια: Θεανώ Καλλινικάκη, Ζαχαρούλα Κασσέρη

Η Κοινωνική Εργασία στην Εκπαίδευση αποτελεί αυτόνομο κλάδο της Κοινωνικής Εργασίας με ευρύ φάσμα εφαρμογών σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, στόχος των οποίων είναι η λειτουργία των μονάδων εκπαίδευσης ως συμμετοχικών, οικο-αναπτυξιακών πλαισίων δράσης και ως πλαισίων διεπιστημονικής και διακοινοτικής συνεργασίας. Ο παρών τόμος υιοθετεί μία πολυδιάστατη οπτική στην εκτίμηση και την παρέμβαση σε περιβάλλοντα που τελούν υπό συνεχή αλλαγή, όπως οι μονάδες εκπαίδευσης, με πολλούς αποδέκτες (δάσκαλοι, γονείς, συμμαθητές, φίλοι) και πολλαπλά επίπεδα (σχολείο, κατοικία, κοινότητα, συντονιστές εκπαιδευτικής πο-

λιτικής), και συν-αποτιμά ατομικούς, περιβαλλοντικούς και παράγοντες κοινωνικής και εκπαιδευτικής πολιτικής. Οι συγγραφείς καταθέτουν δείγματα καλής πρακτικής στη συνεκπαίδευση σε μονάδες γενικής εκπαίδευσης νηπίων και μαθητών με εξελικτικές διαταραχές, αναπηρία και με προέλευση από κοινότητες Ρομά και μειονοτήτων. Το βιβλίο απευθύνεται σε όλες τις ειδικότητες που εργάζονται ή επικουρούν το έργο στις μονάδες εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων, των ΚΕΔΔΥ, ΕΔΕΑΥ, ΣΜΕΑ, καθώς και στις υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας, ψυχικής υγείας, απεξάρτησης και δικαιοσύνης παιδιών, εφήβων και νεαρών ενηλίκων.

Η **Θεανώ Καλλινικάκη** είναι καθηγήτρια Κοινωνικής Εργασίας στο τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Έχει ειδικευση και μακρόχρονη κλινική εμπειρία στους τομείς ψυχικής υγείας παιδιών, εφήβων, παιδικής προστασίας, παραβατικότητας και στη διεπαγγελματική συμβουλευτική. Έχει γράψει και επιμεληθεί βιβλία Κοινωνικής Εργασίας, ενώ πολλά άρθρα της δημοσιεύτηκαν σε συλλογικούς τόμους.

Η **Ζαχαρούλα Κασσέρη**, σπούδασε Κοινωνική Εργασία στο ΔΠΘ και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στην Ψυχολογία στο ΑΠΘ. Το 2011 ανακηρύχτηκε διδάκτορας Κοινωνικής Εργασίας από το ΔΠΘ. Τα τελευταία χρόνια εργάζεται ως κοινωνική λειτουργός στο χώρο της ειδικής εκπαίδευσης. Έχει διδάξει στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Κρήτης. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται σε θέματα θεωρίας και μεθοδολογίας της κοινωνικής εργασίας καθώς και σε ζητήματα αναπηρίας και εξαρτήσεων.

Σειρά:

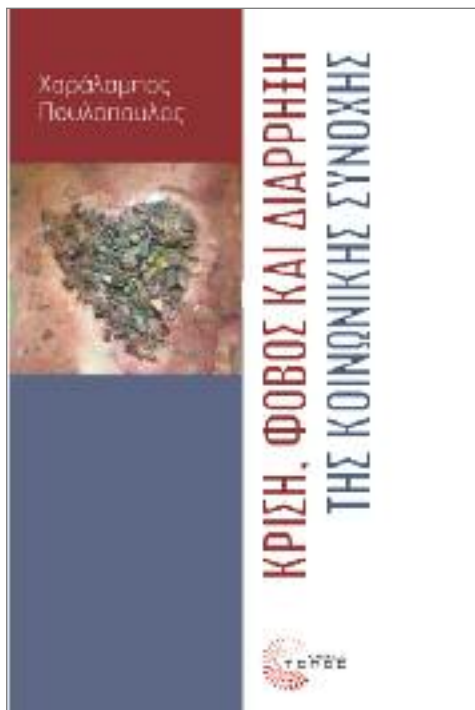
Σπουδαστήριο Κοινωνικής
και Κοινοτικής Εργασίας

Διεύθυνση:

Θεανώ Καλλινακάκη & Αγάπη Κανδυλάκη

Κρίση, φόβος και διάρρηξη της κοινωνικής συνοχής

Χαράλαμπος Πουλόπουλος

Το βιβλίο επιχειρεί μία σφαιρική κριτική και τεκμηριωμένη ανάλυση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στη ζωή των πολιτών, ανάλυση που αναδεικνύει την κοινωνική συνοχή ως το μεγάλο θύμα της κρίσης. Κεντρική θέση στην ανάλυση κατέχει η παρουσίαση μηχανισμών χειραγώγησης της κοινωνίας και διαδικασιών κοινωνικού αποκλεισμού, όπως η κατασκευή ενόχων, ενοχών και αποδιοπομπαίων τράγων, και η ποινικοποίηση της ασθένειας και της διαφορετικότητας.

Παράλληλα, αναζητεί λύσεις για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προ-

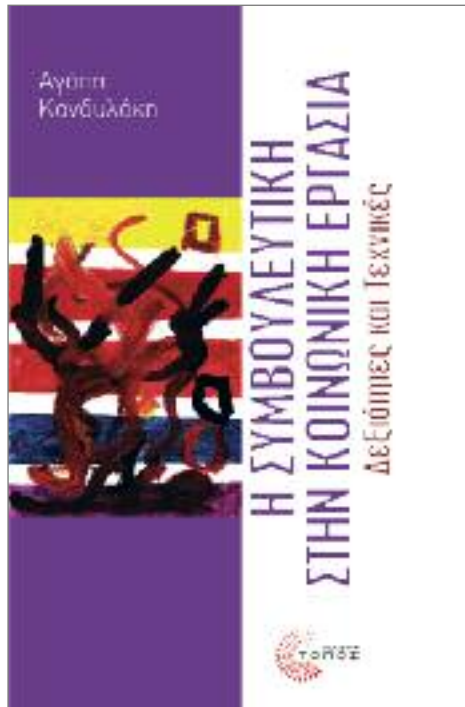
βλημάτων που έχουν οξυνθεί μέσα από την ενίσχυση της δημοκρατικής συμμετοχής στη λήψη των αποφάσεων και τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση των παρεμβάσεων, με τη συμμετοχή των λειτουργών φροντίδας και των ίδιων των εξυπηρετούμενων. Αναδεικνύει τη σημασία της κριτικής σκέψης και στάσης για τη διαμόρφωση ενός κινήματος αλληλεγγύης ενάντια στις πολιτικές που οδήγησαν τη χώρα στη σημερινή ανθρωπιστική κρίση και προτείνει το μοντέλο της κριτικής κοινωνικής εργασίας στην παροχή κοινωνικής φροντίδας.

Ο **Χαράλαμπος Πουλόπουλος**, είναι Αναπληρωτής Καθηγητής Κοινωνικής Εργασίας στο Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Είναι κοινωνικός λειτουργός, διδάκτορας του Πανεπιστημίου Bradford της Αγγλίας. Δραστηριοποιείται στον τομέα αντιμετώπισης των εξαρτήσεων από το 1983 και διατέλεσε διευθυντής του Κέντρου Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ) την περίοδο 1995-2013. Είναι πρόεδρος της Επιστημονικής και Συμβουλευτικής Επιτροπής της

Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Θεραπευτικών Κοινοτήτων (WFTC). Επίσης, είναι επιστημονικός συνεργάτης στο διεθνές μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών για τις εξαρτήσεις που συνδιοργανώνεται από το King's College του Λονδίνου, το Πανεπιστήμιο της Αδελαΐδας της Αυστραλίας και το Πανεπιστήμιο Virginia Commonwealth των ΗΠΑ. Έχει συγγράψει τα βιβλία: *Εξαρτήσεις: Οι θεραπευτικές κοινότητες και Κοινωνική Εργασία* και *Εξαρτήσεις: Οι κοινότητες της αλλαγής*.

Σειρά:
Σπουδαστήριο Κοινωνικής
και Κοινοτικής Εργασίας

Διεύθυνση:
Θεανώ Καλλιδικάκη & Αγάπη Κανδυλάκη

Η συμβουλευτική στην κοινωνική εργασία: Δεξιότητες και τεχνικές

Αγάπη Κανδυλάκη

Οι σημαντικές ελλείψεις στην ελληνική βιβλιογραφία έκαναν επιτακτική την ανάγκη ενός βιβλίου όπου να συνδέεται η θεωρητική αναφορά σε μεθόδους παρέμβασης της κοινωνικής εργασίας με τις δεξιότητες και τις τεχνικές μικροσυμβουλευτικής.

Η συμβουλευτική στην κοινωνική εργασία είναι το πρώτο σύγγραμμα που εστιάζει στον πυρήνα της ολιστικής-γενικευμένης προσέγγισης της κοινωνικής εργασίας, στις δεξιότητες επικοινωνίας και στις τεχνικές της συνέντευξης και της συμβουλευτικής, οι οποίες ισχύουν ανεξάρτητα από τη σχολή σκέ-

ψης που ακολουθεί ο επαγγελματίας, την ισχύουσα κοινωνική πολιτική, το πολιτισμικό πλαίσιο, τον φορέα άσκησης ή το εφαρμοζόμενο πρόγραμμα κοινωνικών παροχών.

Στο βιβλίο παρουσιάζονται και συζητώνται οι σύγχρονες ολιστικές προσεγγίσεις της συμβουλευτικής κοινωνικής εργασίας για την αναζήτηση, αποκάλυψη, επίγνωση και εκπλήρωση των ικανοτήτων των συμβουλευομένων. Πλούσιο σε παραδείγματα, καθίσταται πολύτιμο βοήθημα για τους κοινωνικούς λειτουργούς αλλά και για επαγγελματίες συναφών κλάδων.

Η **Αγάπη Κανδυλάκη** διδάσκει στο Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα κινούνται στους χώρους της συμβουλευτικής και της κοινωνικής εργασίας στην εκπαίδευση και την πολυπολιτισμικότητα.

Σειρά:

Σπουδατήριο Κοινωνικής
και Κοινοτικής Εργασίας

Διεύθυνση:

Θεανώ Καλλινικάκη & Αγάπη Κανδυλάκη

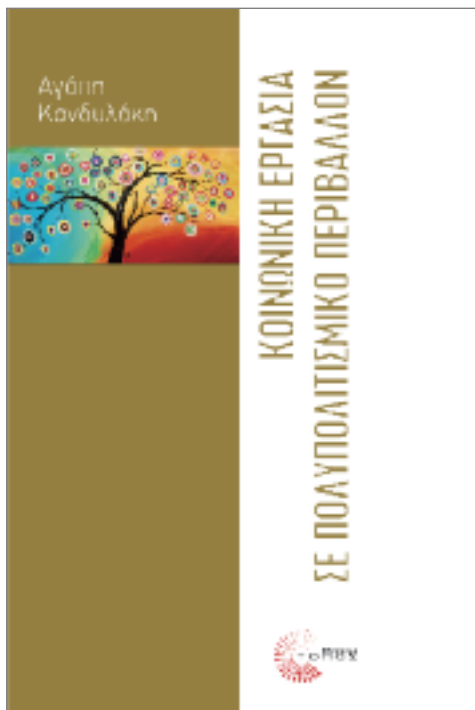
Κοινωνική εργασία σε πολυπολιτισμικό περιβάλλον

Αγάπη Κανδυλάκη

Στις σύγχρονες πολυπολιτισμικές ευρωπαϊκές κοινωνίες, η κοινωνική εργασία θέτει στο επίκεντρο των ερευνών της την ανάδειξη ευκαιριών και την προώθηση δράσεων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και του ευ ζην.

Στόχοι των παρεμβάσεων της είναι η πρόληψη και αντιμετώπιση των διακρίσεων, του ρατσισμού και του κοινωνικού αποκλεισμού, η κοινωνική ένταξη των πολιτισμικά διαφορεουσών ομάδων, με έμφαση στη σύνδεση των μαθητών με την εκπαίδευση και των ενηλίκων με την απασχόληση, και η προώθηση της κοινωνικής συνοχής. Το βιβλίο κα-

λεί τον αναγνώστη σε ένα «αναγνωριστικό» ταξίδι για τη διερεύνηση της πολυπλοκότητας και των δυναμικών που αναπτύσσονται στα σύγχρονα πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα. Ιδιαίτερως επικεντρώνεται στις μουσουλμανικές κοινότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, ως προς τη χώρα μας, στη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης. Η ανάλυση εμπλουτίζεται με επιλεγμένα παραδείγματα παρεμβάσεων σε υποβαθμισμένους μειονοτικούς οικισμούς και πολυπολιτισμικούς δήμους των νομών Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου.

Η **Αγάπη Κανδυλάκη** διδάσκει στο Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα κινούνται στους χώρους της συμβουλευτικής και της κοινωνικής εργασίας στην εκπαίδευση και την πολυπολιτισμικότητα.

Σειρά:

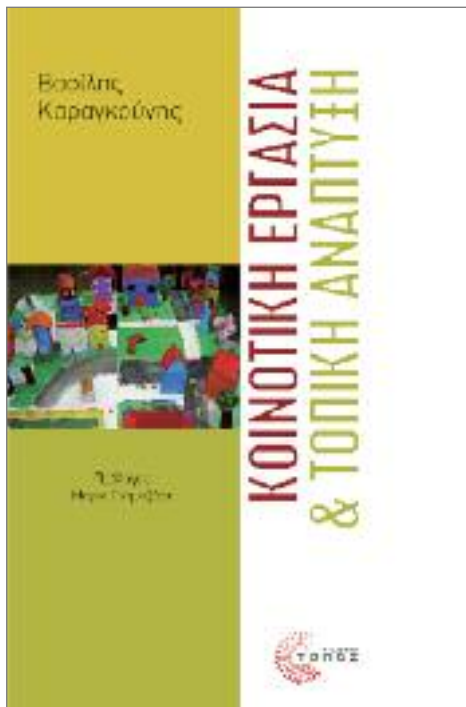
Σπουδατήριο Κοινωνικής
και Κοινοτικής Εργασίας

Διεύθυνση:

Θεανώ Καλλινικάκη & Αγάπη Κανδυλάκη

Κοινοτική εργασία & τοπική ανάπτυξη

Βασίλης Καραγκούνης

Οι εξελίξεις που συντελούνται στην ελληνική κοινωνία τα τελευταία χρόνια φέρνουν τις τοπικές κοινωνίες αντιμέτωπες με κρίσιμα ερωτήματα σχετικά με τους στόχους, τις διαδικασίες και τις δυνατότητες άσκησης κοινωνικής πολιτικής και οργάνωσης αναπτυξιακών παρεμβάσεων σε τοπικό επίπεδο. Για την κοινοτική εργασία, οι εξελίξεις αυτές αποτελούν πρόκληση, αφού καλείται να διαμορφώσει «εναλλακτικές» προτάσεις ανάπτυξης, να καταπολεμήσει τον κοινωνικό αποκλεισμό και να συμβάλει στην κοινωνική ένταξη ευάλωτων ομάδων.

Το παρόν βιβλίο αποτελεί ουσια-

στική συμβολή σε ένα διάλογο για τους τρόπους ρύθμισης των κοινωνικών προβλημάτων σε τοπικό επίπεδο και τις δυνατότητες διαμόρφωσης ενός αναπτυξιακού σχεδιασμού, κυρίως στις περισσότερο στερρημένες περιοχές, που θα συνεκτιμά τις τοπικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες. Επικεντρώνεται στη συστηματική παρουσίαση της κοινοτικής εργασίας και τις ποικίλες θεωρητικές προσεγγίσεις, τα μοντέλα και τις εφαρμογές της, τόσο στο εξωτερικό όσο και στην Ελλάδα, ως μία πρόταση επιστημονικής προσέγγισης των πολυδιάστατων κοινωνικών προβλημάτων στον ελληνικό χώρο.

Ο **Βασίλης Καραγκούνης** διδάσκει στο Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται κυρίως στο πεδίο της κοινοτικής εργασίας και ειδικότερα σε θέματα σχεδιασμού και υλοποίησης παρεμβάσε-

ων κοινωνικής-κοινοτικής εργασίας σε πολυπολιτισμικές κοινότητες και ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες.

Σειρά:
Σπουδαστήριο Κοινωνικής
και Κοινοτικής Εργασίας

Διεύθυνση:

Θεανώ Καλλινικάκη & Αγάπη Κανδυλάκη

Κοινωνική εργασία με οικογένειες σε κρίση

Αλεξάνδρα Βεργέτι

Η αλλαγή και η εξέλιξη αποτελούν κοινωνικά φαινόμενα συνυφασμένα με την ανθρώπινη φύση και ίδιον γνώρισμα του κοινωνικού περιβάλλοντος. Τις αλλαγές που προκαλούν ισχυρά τραυματικά βιώματα και συμπίπτουν με ελλείμματα πόρων στο περιβάλλον (φυσικές καταστροφές, θάνατος, αποχωρισμός, σεξουαλική κακοποίηση, μετανάστευση σε ξένη χώρα), τα άτομα/οικογένειες τις εκλαμβάνουν ως καταστροφή και περιέρχονται σε ευάλωτη θέση ή και κρίση.

Το βιβλίο πραγματεύεται τις μορφές και τις όψεις που λαμβάνουν τα

φαινόμενα που ενδέχεται να συμβάλουν στην εκδήλωση κρίσης, καθώς και την πρακτική της κοινωνικής εργασίας προς επίλυσή της. Παρουσιάζει το θεωρητικό πλαίσιο και καταγράφει τα βήματα που ακολουθούνται προκειμένου να βοηθηθούν οικογένειες που βρίσκονται σε περιστασιακές ή μακροχρόνιες καταστάσεις κρίσης.

Συστήνεται ανεπιφύλακτα σε κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους, νοσηλευτές, επισκέπτες υγείας, νηπιοβρεφοκόμους, και σε στελέχη μονάδων υποδοχής και αντιμετώπισης κρίσεων και ψυχικής υγείας.

Η Αλεξάνδρα Βεργέτι σπούδασε Κοινωνική Εργασία στην Ελλάδα και στις ΗΠΑ. Δίδαξε στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Αθήνας. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται

στην κλινική πρακτική και την έρευνα της κοινωνικής εργασίας καθώς και στην κοινωνική πολιτική για το παιδί και την οικογένεια.

Σειρά:

Σπουδαστήριο Κοινωνικής
και Κοινοτικής Εργασίας

Διεύθυνση:

Θεανώ Καλλινικάκη & Αγάπη Κανδυλάκη

Κοινωνική εργασία και εξαρτήσεις

Οι κοινότητες της αλλαγής
Χαράλαμπος Πουλόπουλος

Στο βιβλίο γίνεται αναφορά στην εξέλιξη και οργάνωση των θεραπευτικών κοινοτήτων, καθώς επίσης και στο κοινωνικό πλαίσιο στις διάφορες χώρες όπου αναπτύχθηκαν. Αναλυτικότερα:

- Περιγράφονται οι στόχοι, τα στάδια της θεραπείας, οι μέθοδοι και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των θεραπευτικών κοινοτήτων.
- Γίνεται ανασκόπηση των κοινωνικών, ψυχολογικών και βιολογικών παραγόντων που οδηγούν τα άτομα στην τοξικοεξάρτηση καθώς επίσης και των σημαντικότερων μορφών σύγχρονης θεραπευτικής αντιμετώπισης.
- Αναλύονται θέματα όπως η κοινωνική επανένταξη, η υποτροπή, η κινητοποίηση, η πρόωρη εγκατάλειψη της θεραπείας.
- Παρουσιάζονται, επίσης, έρευνες που αφορούν στην αποτελεσματικότητα των θεραπευτικών κοινοτήτων και εκτίθενται προτάσεις για τη βελτίωση του μοντέλου και την περαιτέρω εφαρμογή του στο πλαίσιο του σωφρονιστικού συστήματος και του συστήματος ψυχικής υγείας.
- Περιγράφονται τα προβλήματα που σχετίζονται με την οικονομική και κοινωνική κρίση και τις εξαρτήσεις και αναλύεται η στρατηγική για την αντιμετώπισή τους.

Ο **Χαράλαμπος Πουλόπουλος**, είναι Αναπληρωτής Καθηγητής Κοινωνικής Εργασίας στο Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Είναι κοινωνικός λειτουργός, διδάκτορας του Πανεπιστημίου Bradford της Αγγλίας. Δραστηριοποιείται στον τομέα αντιμετώπισης των εξαρτήσεων από το 1983 και διατέλεσε διευθυντής του Κέντρου Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ) την περίοδο 1995-2013. Είναι πρόεδρος της Επιστημονικής και Συμβουλευτικής Επιτροπής της

Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Θεραπευτικών Κοινοτήτων (WFTC). Επίσης, είναι επιστημονικός συνεργάτης στο διεθνές μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών για τις εξαρτήσεις που συνδιοργανώνεται από το King's College του Λονδίνου, το Πανεπιστήμιο της Αδελαΐδας της Αυστραλίας και το Πανεπιστήμιο Virginia Commonwealth των ΗΠΑ. Έχει συγγράψει τα βιβλία: *Εξαρτήσεις: Οι θεραπευτικές κοινότητες και Κοινωνική Εργασία* και *Εξαρτήσεις: Οι κοινότητες της αλλαγής*.

Σειρά:

Σπουδαστήριο Κοινωνικής
και Κοινοτικής Εργασίας

Διεύθυνση:

Θεανώ Καλλιδικάκη & Αγάπη Κανδυλάκη

Ποιοτικές μέθοδοι στην έρευνα της Κοινωνικής Εργασίας

Συλλογικό έργο

Επιμέλεια: Θεανώ Καλλιδικάκη

Το βιβλίο αναφέρεται στις μεθόδους διεξαγωγής και ανάλυσης της ποιοτικής έρευνας, όπως η εις βάθος συνέντευξη, η παρατήρηση, η έρευνα αρχείων, οι «μελέτες περίπτωσης», οι «αφηγήσεις ζωής» και οι «ιστορίες οικογενειών» οι οποίες αποτελούν καθιερωμένες προσεγγίσεις στην κλινική πρακτική και την έρευνά της. Τόσο η ποιοτική έρευνα όσο και η κοινωνική εργασία στοχεύουν στην αλληλεπίδραση ακροατή-αφηγητή και στην από κοινού γνώση-κατανόηση της μελετώμενης κατάστασης, των αιτιών και των επιπτώσεών της.

Επίσης, το βιβλίο αναφέρεται σε πτυχές που αφορούν στους κλινικούς ερευνητές, όπως η κριτική απόσταση, η ευελιξία, η ενσυναίσθηση, η μη προϊδεασμένη αντίληψη, καθώς και τα θέματα δεοντολογίας που ανακύπτουν κατά τη διεξαγωγή της έρευνας αλλά και κατά τη δημοσιοποίηση των ευρημάτων. Ολοκληρώνεται με δείγματα αξιοποίησης ποιοτικών μεθόδων έρευνας, σε ειδικευμένα πεδία άσκησης και προσεγγίσεις της κοινωνικής εργασίας και στην κοινοτική εργασία. Το βιβλίο απευθύνεται σε φοιτητές κοινωνικών επιστημών και κλινικούς ερευνητές.

Η **Θεανώ Καλλιδικάκη** είναι καθηγήτρια Κοινωνικής Εργασίας στο τμήμα Κοινωνικής Δι-
οίκησης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Έχει ειδίκευση και μακρόχρονη κλι-
νική εμπειρία στους τομείς ψυχικής υγείας παιδιών, εφήβων, παιδικής προστασίας, πα-

ραβατικότητα και στη διεπαγγελματική συμβουλευτική. Έχει γράψει και επιμεληθεί βι-
βλία Κοινωνικής Εργασίας, ενώ πολλά άρθρα της δημοσιεύτηκαν σε συλλογικούς τόμους.

Σειρά:

Σπουδατήριο Κοινωνικής
και Κοινοτικής Εργασίας

Διεύθυνση:

Θεανώ Καλλινικάκη & Αγάπη Κανδυλάκη

Μεθοδολογία κοινωνικής εργασίας: Μοντέλα παρέμβασης

Από την ατομική στη γενική-ολιστική προσέγγιση

Δημοπούλου-Λαγωνίκα Μαρία

σε συνεργασία με τους Ασπασία Ταυλαρίδου-Καλούτση και Χρήστο Μουζακίτη

Το βιβλίο εξετάζει το θεωρητικό πλαίσιο και τα βασικά μοντέλα παρέμβασης από τη σκοπιά της μεθοδολογικής προσέγγισης. Εμπεριέχει, επίσης, τον προβληματισμό και την κριτική σκέψη των συγγραφέων από την εφαρμογή των οργανωμένων γνώσεων στην ελληνική κουλτούρα και επαγγελματική πράξη, καθώς και την ανατροφοδότηση από κοινωνικούς λειτουργούς και φοιτητές.

Το πολυσχιδές, εκτεταμένο και περίπλοκο των θεωριών παρέμβασης, ιδιαίτερα στο επίπεδο της ατομικής προσέγγισης, η ταχύτητα με την οποία ξεπήδησαν και διαμορφώθηκαν νέα μοντέλα παρέμβασης

κυρίως μετά τη δεκαετία του 1970, η σταδιακή ενοποίηση των παραδοσιακών μεθόδων σε ένα γενικό-ολιστικό μοντέλο παρέμβασης, η πολυπλοκότητα και όξυνση των σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων στην Ελλάδα και διεθνώς, υπήρξαν η βασική ύλη για τη διαμόρφωση των ενοτήτων του βιβλίου.

Συγχρόνως, όμως, επιδιώκεται η αναζήτηση μιας συνέχειας και συνέπειας στη διαμόρφωση της ταυτότητας της κοινωνικής εργασίας με την επισήμανση των κοινών διαχρονικών χαρακτηριστικών της, όπως αυτά αναδεικνύονται κατά την ανάλυση της μεθοδολογίας της.

Η **Μαρία Δημοπούλου- Λαγωνίκα** είναι καθ. Κοινωνικής Εργασίας με ειδίκευση στην κλινική-ψυχιατρική κοινωνική εργασία. Δίδαξε στην Ανωτέρα Σχολή Κοινωνικής Εργασίας του ΙΑΚΕ και στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Αθήνας. Συνεχίζει να διδάσκει στο Frederick University στην Λευκωσία Κύπρου.

Η **Ασπασία Ταυλαρίδου-Καλούτση** πραγματοποίησε σπουδές στην κοινωνική εργασία με ειδίκευση στην ψυχιατρική κοινωνική εργασία. Υπήρξε ιδρυτικό στέλε-

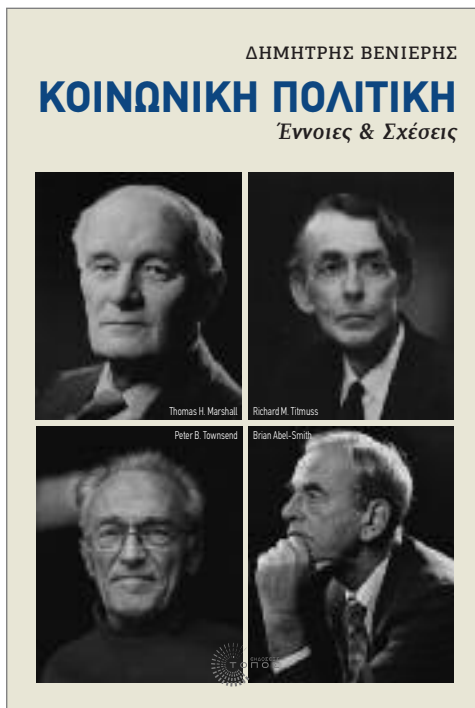
χος και Επιστημονική Διευθύντρια του Κέντρου Ψυχικής Υγιεινής και Ερευνών και στη συνέχεια Διευθύντρια της Σχολής Κοινωνικής Εργασίας του ΙΑΚΕ.

Ο **Χρήστος Μουζακίτης** χρημάτισε προϊστάμενος και καθηγητής των Τμημάτων Κοινωνικής Εργασίας στα ΤΕΙ Αθήνας και Πάτρας. Υπήρξε επίσης Διευθυντής της Σχολής Επαγγελματίων Υγείας και Πρόνοιας στο ΤΕΙ Πάτρας και ο πρώτος Διευθυντής του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας στο Frederick Institute of Technology.

Κοινωνική Πολιτική

Έννοιες & Σχέσεις

Δημήτρης Βενιέρης

Μία περιπλάνηση στους συναρπαστικούς δρόμους της Κοινωνικής Πολιτικής με συνοδοιπόρους τις αξίες μας για τον άνθρωπο, τα οράματά μας για την κοινωνία, την ιδεολογία μας για την πολιτική, τις αντιλήψεις μας για την οικονομία. Τα κεφάλαια του βιβλίου αναπτύσσουν μία εννοιολογική πτυχή ή μία ειδική σχέση της Κοινωνικής Πολιτικής και περιλαμβάνουν: την ανάλυση της έννοιάς της, τις αρχές, τις αξίες, τα πεδία και τους σκοπούς της, τις σχέσεις της με την ιδεολογία, την πολιτική, την οικονομία, την ευημερία, τις ανάγκες, τα δικαιώματα, την ισότητα, την ελευθερία, τη δικαιοσύνη, την ιδιότητα του πολίτη. Η θεματολογία αντλεί από τα πεδία των βασικών αναγκών, τις οποίες η Κοινωνική Πολιτική μελετά και

οι κοινωνικές πολιτικές επιχειρούν να καλύψουν –όπως υγεία, παιδεία, εργασία, κοινωνική ασφάλεια, κοινωνική φροντίδα, κοινωνική συμμετοχή.

Η κυρίαρχη αντίληψη ότι η Κοινωνική Πολιτική είναι μία έννοια δυσχερής για να οριοθετηθεί δυσκόλεψε γενιές φοιτητών και μελετητών. Στόχος του βιβλίου είναι να δείξει ότι η αντίληψη αυτή είναι πλέον ξεπερασμένη. Η πραγματική δυσκολία ορισμού πηγάζει από δύσβατες έννοιες –όπως ευημερία, δικαίωμα, ισότητα ή δικαιοσύνη– με τις οποίες συνδέεται άρρηκτα η Κοινωνική Πολιτική. Το βιβλίο επιχειρεί όχι μόνο να αποκωδικοποιήσει τη σχέση τους αλλά και να εμπνεύσει την πρόσληψή τους με συλλογικούς όρους.

Ο Δημήτρης Βενιέρης είναι Καθηγητής Κοινωνικής Πολιτικής στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική και Κοινωνικά Δικαιώματα

Το τέλος των ύμνων
Δημήτρης Βενιέρης

Τα ερωτήματα του βιβλίου αφορούν το κοινωνικό μέλλον που διαγράφεται μάλλον δυσοίωνο. Ερωτήματα πολυσύνθετα, που εδώ προσεγγίζονται από μια κοινωνικοπολιτική οπτική και οδηγούν στη διαπίστωση ότι η κοινωνική πολιτική και τα κοινωνικά δικαιώματα που υμνήσαμε απισχνοούνται από τα εγγενή ευγενή χαρακτηριστικά τους. Τα κοινωνικά δικαιώματα είναι η ρίζα της κοινωνικής πολιτικής. Όμως η νέα κοινωνική πολιτική αφυδατώνει τη ρίζα της, νοθεύει την ουσία των εμπνευσμένων δικαιωμάτων για κοινωνική δικαιοσύνη. Παράλληλα, τα δομικά αδιέξοδα του

παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος αφήνουν σήμερα πίσω τους θύματα αλλά στηρίζουν και ελπίδες για ένα ανθρωπινότερο μοντέλο ανάπτυξης, όπου πολιτική και δικαιώματα θα αναβιώσουν ρόλους πράγματι κοινωνικούς.

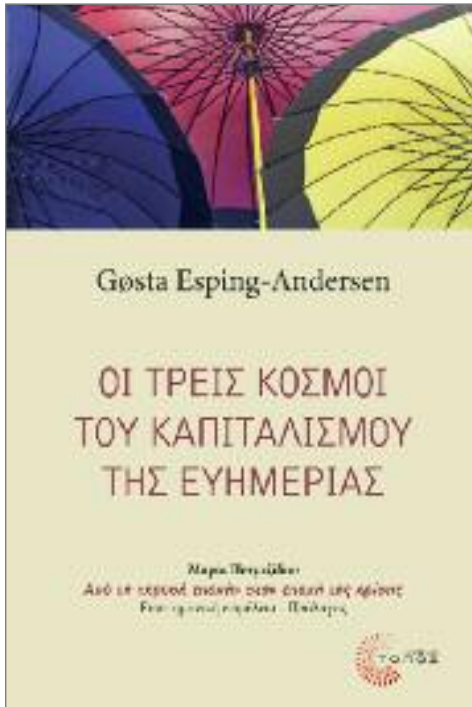
Επιδίωξη του βιβλίου είναι μια συμβολή στην κατανόηση της έννοιας και την ανάδειξη του ρόλου της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής. Δρόμος του είναι η διερεύνηση της συνεισφοράς των κοινωνικών δικαιωμάτων στη διαμόρφωσή της.

Ο Δημήτρης Βενιέρης είναι Καθηγητής Κοινωνικής Πολιτικής στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Οι τρεις κόσμοι του καπιταλισμού της ευημερίας

Gøsta Esping-Andersen

Επιστημονική επιμέλεια: Μαρία Πετμεζίδου

Η επανέκδοση του βιβλίου του διακεκριμένου κοινωνιολόγου Gøsta Esping-Andersen «Οι τρεις κόσμοι του καπιταλισμού της ευημερίας» (με την προσθήκη ενός εισαγωγικού κεφαλαίου για την κρίσιμη καμπή που διανύει το κοινωνικό κράτος, από την επιμελήτρια της μετάφρασης Μαρία Πετμεζίδου) συνιστά επίκαιρη συμβολή στον ακαδημαϊκό (και δημόσιο) διάλογο για την κοινωνική μεταρρύθμιση. Οι «τρεις κόσμοι» διερευνούν διεξοδικά τις ιστορικές συνθήκες ανάδυσης και ανάπτυξης των διαφορετικών τύπων κοινωνικού κράτους στον Ευρωπαϊκό χώρο. Παρέχουν ευρεία και στέρεη τεκμηρίωση για τις ιστο-

ρικές καταβολές τους, την εξέλιξη και τη μεταβολή τους, με ιδιαίτερη έμφαση τις συγκλίσεις και αποκλίσεις ως προς τις οργανωτικές αρχές και τις αξιακές αποχρώσεις τους. Το βιβλίο έδωσε το έναυσμα για έναν εξαιρετικά γόνιμο κριτικό διάλογο στο πεδίο της συγκριτικής ανάλυσης της κοινωνικής πολιτικής. Καθίσταται δε ιδιαίτερα επίκαιρο, καθώς, η διεισδυτική ιστορική ερμηνεία που μας παρέχει, βοηθά καθοριστικά στην «ανάγνωση» των προκλήσεων, προοπτικών και ανατροπών που εγκλείει η σημερινή συγκυρία.

Ο **G. Esping-Andersen** είναι καθηγητής του Πανεπιστημίου Pompeu Fabra της Βαρκελώνης. Έχει διδάξει σε πολλά πανεπιστήμια στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ (European University Institute, Πανεπιστήμιο του Harvard, Πανεπιστήμιο του Trento κ.ά.). Υπήρξε συνεργάτης διεθνών οργανισμών (ΟΟΣΑ, ΟΗΕ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή) και σύμβουλος πολλών Ευρωπαϊκών κυβερνήσεων. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται σε θέματα κοινωνικής-οικονομικής ανισότητας και συγκριτικής κοινωνικής πολιτικής.

Η **Μαρία Πετμεζίδου** είναι καθηγήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και συνεργάτης του επιστημονικού φορέα για τη μελέτη της παγκόσμιας φτώχειας (CROP/UNESCO) όπου διετέλεσε και αντιπρόεδρος της επιστημονικής επιτροπής. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται σε ζητήματα κοινωνικής στρωμάτωσης, κοινωνικής ανισότητας, και συγκριτικής κοινωνικής πολιτικής.

Φιλοσοφικές και πολιτικές διαστάσεις της κοινωνικής συνοχής

Νέες κατευθύνσεις για την εκπαιδευτική πολιτική

Mary Healy

Εισαγωγή-Επιμέλεια: Δέσποινα Παπαδοπούλου Μετάφραση: Ιάκωβος Πελεκάνος

Όταν η ηθική των κοινωνιών μας μετασχηματίζεται σε πολιτικό και κοινωνικό στόχο, επιστρατεύεται μία έννοια: η Συνοχή. Τι είναι, όμως, η κοινωνική συνοχή και πώς συνδέεται με την πόλιν του Αριστοτέλη; Τι συνδέει την πολυπόθητη συνοχή με τους διαφορετικούς τύπους κοινωνικού δεσμού που μας συνδέουν μεταξύ μας; Με ποιες ενέργειες και μέσω ποιων διαδρομών επιτυγχάνεται η πολυπόθητη κοινωνική συνοχή; Ποιες είναι οι ηθικές, οι πολιτικές και οι κοινωνικές δεσμεύσεις που χρειαζόμαστε ώστε να προσεγγίσουμε το όραμα της συνεκτικότητας; Και ο ξένος, ο διαφορετικός, αυτός απειλεί αληθινά την

κοινωνική συνοχή των κοινωνιών μας; Αυτά είναι μόνο μερικά από τα ερωτήματα τα οποία τίθενται σε αυτό το βιβλίο, το οποίο αποτελεί μία μελέτη για τα όρια των κοινωνιών μας και τον ρόλο της εκπαιδευτικής πολιτικής, ως προς τις διαστάσεις που παίρνει η ίδια η συνύπαρξη στην καθημερινότητά της. Ανατρέπει το προφανές, το δήθεν αυθόρμητο, και αναδεικνύει την κατασκευή των σκέψεών μας. Είναι το όραμα για μία ουσιαστικά συνεκτική και ταυτόχρονα βαθιά ηθική και ανθρωποκεντρική κοινωνία, που οφείλουμε να διεκδικήσουμε.

Η **Mary Healy** διδάσκει παιδαγωγικά στο Πανεπιστήμιο του Roehampton στη Μεγάλη Βρετανία.

Η **Δέσποινα Παπαδοπούλου** είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου. Το επιστημονικό της αντικείμενο είναι η Κοινωνιολογία του Αποκλεισμού και της Κοινωνικής Μεταβολής. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζουν σε θέματα κοινωνικού αποκλεισμού και κοινωνικής ενσωμάτωσης, μετανάστευσης, ευπαθών ομάδων και αστέγων.

Άστεγοι και Κοινωνικός Αποκλεισμός στην Ελλάδα της Κρίσης

Παπαδοπούλου Δέσποινα- Κουραχάνης Νίκος

Το βιβλίο πραγματεύεται τις διαδικασίες κοινωνικού αποκλεισμού που αποτυπώνονται στις ζωές των εξαθλιωμένων, και τους τρόπους με τους οποίους οι κοινωνικές πολιτικές επιχειρούν να τις διαχειριστούν. Ζωές οι οποίες δεν καταφέρνουν να απολαύσουν την πολιτισμένη διαβίωση που ευαγγελίστηκαν οι θεμελιωτές της νεωτερικότητας, του αστικού πολιτισμού και κυρίως της μεταπολεμικής συναίνεσης. Ζωές που μετατρέπονται σε αόρατες από τον κυρίαρχο περί ευημερίας λόγο. Ωστόσο υπάρχουν. Και όσο υπάρχουν, υπενθυμίζουν τις αποτυχίες των σύγχρονων καπιταλιστικών δημοκρατιών να εκπληρώσουν θεμελιώδεις προϋποθέσεις του κοινωνικού συμβολαίου που συνυπέγραψαν.

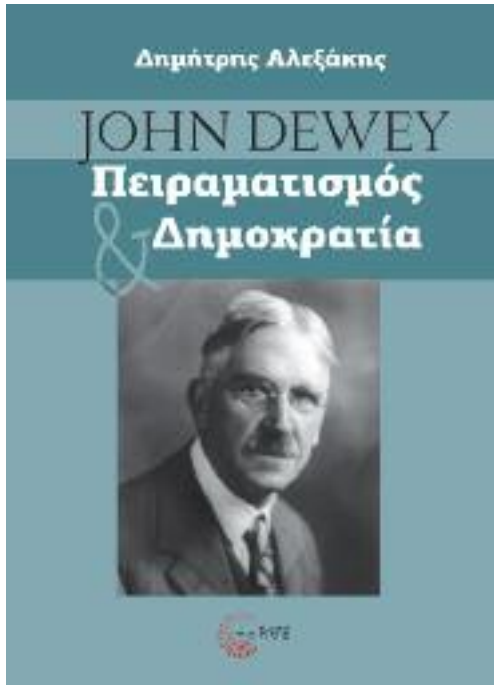
Ο πολλαπλασιασμός αυτών των ζωνών στα χρόνια της κρίσης υπερτονίζει τις επιπτώσεις των πολιτικών λιτότητας στη συρρίκνωση του κράτους ευημερίας και την κοινωνική θέση των πολιτών. Θέση η οποία δεν διέπεται πλέον από ισότητα ευκαιριών, πρόσβασης και προοπτικών αναδιανομής πόρων για την άμβλυση της κοινωνικής ανισότητας. Οι 'γυμνές ζωές' πολλαπλασιάζονται και ο πολλαπλασιασμός τους υποδηλώνει ότι η 'νέα' κοινωνική πολιτική που κυοφορείται δεν στοχεύει στη διαφύλαξη του μεγαλύτερου ιδεολογικοπολιτικού επιτεύγματος των αστικών δημοκρατιών, την κοινωνική ιδιότητα του πολίτη, αλλά, αντίθετα, στην οριακή διαχείριση της ανθρώπινης επιβίωσης.

Η **Δέσποινα Παπαδοπούλου** είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου. Το επιστημονικό της αντικείμενο είναι η Κοινωνιολογία του Αποκλεισμού και της Κοινωνικής Μεταβολής. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζουν σε θέματα κοινωνικού αποκλεισμού και κοινωνικής ενσωμάτωσης, μετανάστευσης, ευπαθών ομάδων και αστέγων.

Ο **Νίκος Κουραχάνης** είναι Μεταδιδακτορικός Ερευνητής και Διδάσκων Κοινωνικής Πολιτικής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζουν σε θέματα ιστορίας και θεωρίας κοινωνικής πολιτικής, καθώς και στις διαδικασίες κοινωνικού αποκλεισμού ευάλωτων ομάδων όπως οι μετανάστες, οι πρόσφυγες και οι άστεγοι. Έχει εργαστεί ως ερευνητής σε ευρωπαϊκά και εθνικά ερευνητικά προγράμματα. Επιστημονικά άρθρα του έχουν δημοσιευθεί στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα.

John Dewey

Πειραματισμός και δημοκρατία
Δημήτρης Αλεξάκης

Εμβληματική φιγούρα της αμερικάνικης σκέψης του 20ου αιώνα, ο John Dewey καταπιάστηκε με όλα τα πεδία του φιλοσοφικού στοχασμού. Στο επίκεντρο της σκέψης του βρίσκεται μια ριζοσπαστική θεώρηση της δημοκρατίας, η οποία διαπερνά κάθε πεδίο τόσο της πολιτικής όσο και της κοινωνικής σφαίρας.

Βιώνοντας την τραυματική εμπειρία του πρώτου παγκοσμίου πολέμου και το οικονομικό κραχ του 1929 στοχάζεται πάνω στο νόημα της ριζοσπαστικής δημοκρατίας, της πειραματικής επιστήμης και της σχέσης αυτών των δύο. Επιχειρεί να συγκροτήσει μια φιλοσοφία της πράξης η οποία βασίζεται πάνω

στην πειραματική μέθοδο των φυσικών επιστημών.

Με φόντο τη σύγχρονη σημασιολογική κενότητα της δημοκρατίας, το βιβλίο ανασυγκροτεί κριτικά τις διαδρομές του έργου του Dewey εξετάζοντας τη σχέση επιστήμης και δημοκρατίας. Ποιο μπορεί να είναι το περιεχόμενο της ριζοσπαστικής δημοκρατίας στον βιομηχανικά αναπτυγμένο καπιταλισμό; Ποιος είναι ο ιδιαίτερος χαρακτήρας των σύγχρονων πειραματικών επιστημών; Μπορεί η επιστήμη να συμβάλλει στην επίλυση των κοινωνικών συγκρούσεων; Μπορεί η επιστήμη να δικαιολογήσει τις δημοκρατικές αξίες και την αξία της ίδιας της δημοκρατίας;

Ο **Δημήτρης Αλεξάκης** σπούδασε παιδαγωγικά και φιλοσοφία στο Πανεπιστήμιο Κρήτης. Είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής στο τμήμα Φιλοσοφικών και Κοινωνι-

κών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κρήτης. Εργάζεται ως εκπαιδευτικός στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Κρίση και κοινωνική διαστρωμάτωση στην Ελλάδα του 21ου αιώνα

Σπύρος Σακελλαρόπουλος

Ποια είναι τα αίτια της τρέχουσας οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα; Σε ποιο βαθμό σχετίζονται με την παγκόσμια και ευρωπαϊκή οικονομική κρίση; Θα μπορούσε η εκδήλωση της ελληνικής κρίσης να είχε αποφευχθεί; Τι οικονομικά και κοινωνικά αποτελέσματα δημιούργησε η εφαρμογή των μνημονίων; Ποια κοινωνικά στρώματα επωφελούνται από την κρίση; Υπάρχει μια συνεκτική στρατηγική της ελληνικής άρχουσας τάξης για διέξοδο από την κρίση; Ποιες αλλαγές επήλθαν στο εσωτερικό του κράτους και στο κομματικό σύστημα; Μπορεί η Ελλάδα σήμερα να θεωρηθεί ένα είδος προτεκτοράτου; Μπορούμε ακόμα να μιλάμε για ύπαρξη κοινωνικών τάξεων κι αν

ναι, η μαρξιστική προσέγγιση είναι επαρκές θεωρητικό εργαλείο για την ανάλυσή τους; Ποια είναι η σύγχρονη θεωρητική συζήτηση περί κοινωνικής διαστρωμάτωσης; Ποιοι οι μετασχηματισμοί στην κοινωνική διαστρωμάτωση της Ελλάδας από το 1981 μέχρι το 2009 που ξεκίνησε η οικονομική κρίση; Σε ποιο βαθμό η μνημονιακή πολιτική επηρέασε την ταξική δομή της χώρας; Σε όλα αυτά τα ερωτήματα επιχειρεί να απαντήσει το παρόν βιβλίο, συνδυάζοντας την ανάδειξη θεωρητικών ζητημάτων, όπως το σύγχρονο κράτος και η κοινωνική διαστρωμάτωση, με τις εμπειρικές εξελίξεις σε οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο.

Ο **Σπύρος Σακελλαρόπουλος** σπούδασε στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου (1989) και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Paris VIII (DEA στην Πολιτική Κοινωνιολογία, 1992, και Ph.D. στην Πολιτική Κοινωνιολογία, 1995). Είναι Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του

Παντείου Πανεπιστημίου, στο γνωστικό αντικείμενο Κράτος και Πολιτική Θεωρία. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα στρέφονται στη θεωρία του κράτους, στη μελέτη της νεοελληνικής και κυπριακής κοινωνίας και στη θεωρία της ανάπτυξης του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.

Τι είναι το κράτος

τι δημοκρατία χρειαζόμαστε;

Δημήτρης Καλτσώνης

Η παγκόσμια κρίση οδηγεί τις σύγχρονες καπιταλιστικές κοινωνίες σε επικίνδυνους δρόμους. Τα κράτη γίνονται ολοένα και πιο αυταρχικά. Στο απόγειο της τεχνολογικής της ισχύος, η ανθρωπότητα μοιάζει συχνά με ακυβέρνητο καράβι.

Ποιος αποφασίζει για τις ζωές μας; Τι ρόλο παίζουν το κράτος και η δημοκρατία; Έχει σημασία να ξαναδούμε τι έγραψαν οι μαρξιστές για το κράτος; Τι άποψη είχαν για τη δημοκρατία; Πόσο επαληθεύονται οι θεωρητικές αναλύσεις τους στον σύγχρονο κόσμο; Τι έδειξε η ιστορική εμπειρία;

Ο Δ. Καλτσώνης προσπαθεί να συμβάλει στη διαλεύκανση των παρα-

πάνω ερωτημάτων διατυπώνοντας ταυτόχρονα προτάσεις που ανοίγουν ορίζοντες για μια αληθινή δημοκρατία, με ουσιαστική συμμετοχή των εργαζόμενων τάξεων στις αποφάσεις της.

Ο Δημήτρης Καλτσώνης είναι αναπληρωτής καθηγητής θεωρίας κράτους και δικαίου στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Διδάσκει στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, στο

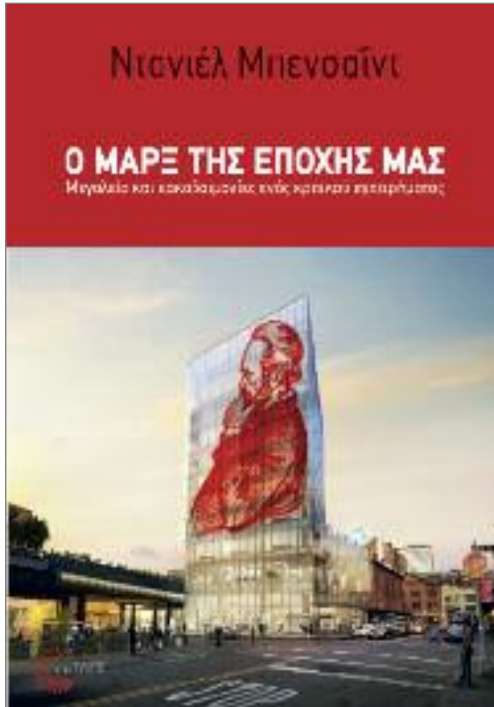
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας. Έχει διδάξει επίσης σε μεταπτυχιακά προγράμματα του Παντείου Πανεπιστημίου και της Νομικής Σχολής Αθηνών.

Ο Μαρξ της εποχής μας

Μεγαλείο και κακοδαιμονίες ενός κριτικού εγχειρήματος

Ντανιέλ Μπενσαϊντ

Μετάφραση: Γιάννης Καυκιός

Ο κορυφαίος διανοητής Ντανιέλ Μπενσαϊντ στη μελέτη αυτή, ένα από τα σημαντικότερα έργα αναφοράς για τη μαρξιστική θεωρία, συμπυκνώνει το μεγαλείο αλλά και τις κακοδαιμονίες του μαρξιστικού εγχειρήματος.

Η δημοσίευση του Κεφαλαίου προκάλεσε έναν «κεραυνό που δεν ακούγεται». «Γράφοντας ξεκάθαρα, με μαύρα γράμματα σε λευκό χαρτί, κάτι το ανατρεπτικά κόκκινο» βύθισε σε κρίση τις ευρωπαϊκές ανθρωπιστικές επιστήμες.

Ο Μαρξ θεωρήθηκε ο πιο οξυδερκής αναλυτής της εξουσίας του εμπορεύματος. Κι έπειτα ο δογματισμός οικειοποιήθηκε το έργο και το θρύλο του, οικοδόμησε ένα μαυ-

σωλείο για λογαριασμό του.

Ο αναγνώστης δεν πρέπει να αναμένει από αυτό το βιβλίο την αποκάλυψη μιας αγνής σκέψης, αποκαθαρμένης από τις πολιτικές σκουριές της. Αντίθετα, θα κατανοήσει ότι ο Μαρξ πέρασε τη ζωή του μαλώνοντας με τη σκιά του, παλεύοντας με τα ίδια του τα φαντάσματα.

Ο Ντ. Μπενσαϊντ αναλύει σε βάθος ένα έργο πολλαπλό και σύνθετο, σε ουσιαστική αντιπαράθεση με την ποικιλία και τις αντιθέσεις των ερμηνειών του. Επιδίωξή του είναι η αποκατάσταση της επιστημονικής αλήθειας για ό,τι έγινε αντικείμενο σφετερισμού από εχθρούς και «φίλους» του Μαρξ.

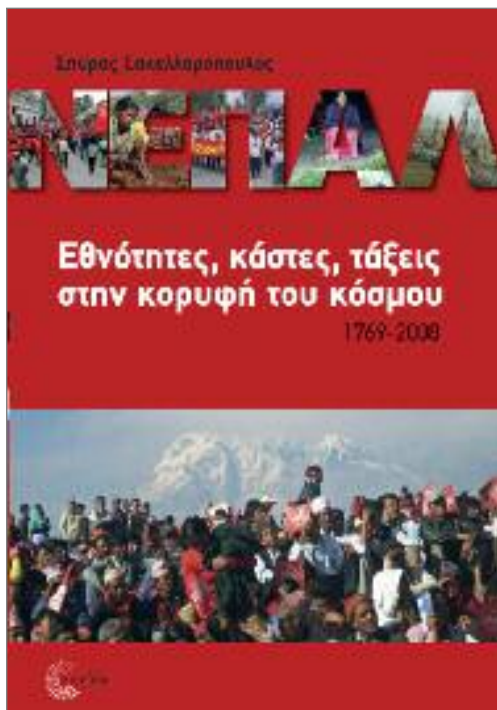
Ο **Ντανιέλ Μπενσαϊντ** (Daniel Bensaïd, 1946–2010) ήταν καθηγητής Φιλοσοφίας στο πανεπιστήμιο Paris VIII, εξέχουσα θεωρητική και αγωνιστική φυσιογνωμία της γαλλικής και αντικαπιταλιστικής Αριστεράς και συγγραφέας δεκάδων φιλοσοφικών μελετών και δοκιμών πολιτικού προβληματισμού, μεταξύ των οποίων: *Moi, la Revolution, remembrances d'un bicentenaire indigne* (Gallimard, 1989),

Walter Benjamin, sentinelle messianique (Plon, 1990), *Jeanne, de guerre lasse* (Gallimard, 1991), *La Discordance des temps* (Editions de la Passion, 1995), *El-oge de la politique profane* (Albin Michel, 2008), *Marx [mode d'emploi]* (Zones, 2009). Το τελευταίο είναι το μόνο που έχει κυκλοφορήσει στα ελληνικά (Μαρξ: Τρόπος χρήσης, εκδ. ΚΨΜ, 2010).

ΝΕΠΑΛ

Εθνότητες, κάστες, τάξεις στην κορυφή του κόσμου, 1769-2008

Σπύρος Σακελλαρόπουλος

Έβερεστ, Σέρπα, απόπειρες κατάκτησης της υψηλότερης κορυφής του κόσμου. Αυτά, ίσως, έρχονται στο νου του έλληνα αναγνώστη για το Νεπάλ, τη μικρή αυτή χώρα της Ν.Α. Ασίας. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια το Νεπάλ έγινε ο τόπος ενός ξεχωριστού πολιτικού «θαύματος». Το βιβλίο επιχειρεί να εξηγήσει την πολιτική εξέλιξη αυτού του κράτους από τη στιγμή της συγκρότησής του μέχρι και την κατάρρευση της μοναρχίας και την εκλογική νίκη του μαοϊκού κομμουνιστικού κόμματος που επί δέκα χρόνια μαχόταν ένοπλα τις νεπαλέζικες κυρίαρχες τάξεις. Για να γίνουν κατανοητοί οι κοινωνικοί μετασχηματισμοί που

οδήγησαν σε αυτήν την έκβαση δεν παρουσιάζεται μόνο η νεπαλέζικη πολιτική ιστορία αλλά αναδεικνύεται και η σημασία που είχε ο ινδουισμός και το σύστημα των καστών στη διαμόρφωση της νεπαλέζικης κοινωνικής πραγματικότητας. Παράλληλα, μελετώνται πρόσθετα στοιχεία όπως το σύστημα εθνοτικής κυριαρχίας, οι κοινωνικές ανισότητες καθώς και ο πατριαρχικός χαρακτήρας της κοινωνίας του Νεπάλ σε συνδυασμό με τη δημιουργία και ανάπτυξη του νεπαλέζικου αριστερού κινήματος.

Ο **Σπύρος Σακελλαρόπουλος** είναι επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου, στο γνωστικό αντικείμενο Κράτος και Πολιτική Θεωρία. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα στρέφονται στη θεωρία του κρά-

τους, στη μελέτη της νεοελληνικής και κυπριακής κοινωνίας και στη θεωρία της ανάπτυξης του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.

Απ-αλλοτρίωση

Η επιτελεστικότητα στο πολιτικό
Τζούντιθ Μπάτλερ, Αθηνά Αθανασίου

Μετάφραση: Αλέξανδρος Κιουρκιολής

Ένας διάλογος για την επιτελεστικότητα, την αναγνώριση, την τρωτότητα, την αντίσταση και την πολιτική της συγκίνησης, που γίνεται τραγικά επίκαιρος στο πλαίσιο των καθεστώτων ασφαλειοποίησης, της στρατιωτικής και οικονομικής βίας, του ρατσισμού και της νεοφιλελεύθερης κυβερνολογικής.

«Ξεκινώντας από την επίγνωση ότι είμαστε όλοι και όλες συσχετιζόμενα και αλληλοεξαρτώμενα όντα, ο διαυγής και συναρπαστικός διάλογός τους μας ενθαρρύνει να στοχαστούμε ξανά πάνω στο πώς η φεμινιστική και queer θεωρία μπορεί να συμβάλει στη μελέτη των μορφών

συλλογικότητας που είναι ικανές να παρέμβουν σε αγώνες ενάντια σε αυτούς τους βίαιους και επισφαλείς καιρούς.»

Lynne Segal, Birkbeck,
University of London

«Ωθώντας η μια την άλλη προς αποσαφήνιση, και εισάγοντας μια σειρά από παραδείγματα, επεξεργάζονται από κοινού ένα νέο όραμα για την “επιτελεστική πολιτική”.»

Vikki Bell, Goldsmiths,
University of London

Η **Τζούντιθ Μπάτλερ** (Judith Butler) είναι Αμερικανίδα φιλόσοφος με σημαντική συμβολή στα πεδία του φεμινισμού, της πολιτικής φιλοσοφίας και της ηθικής. Είναι καθηγήτρια στο τμήμα Ρητορικής και Συγκριτικής Λογοτεχνίας του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας, Μπέρκλεϊ.

Η **Αθηνά Αθανασίου** είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Είναι επιστημονική συνεργάτις του Center for the Study of Social Difference του Πανεπιστημίου Columbia (ΗΠΑ).

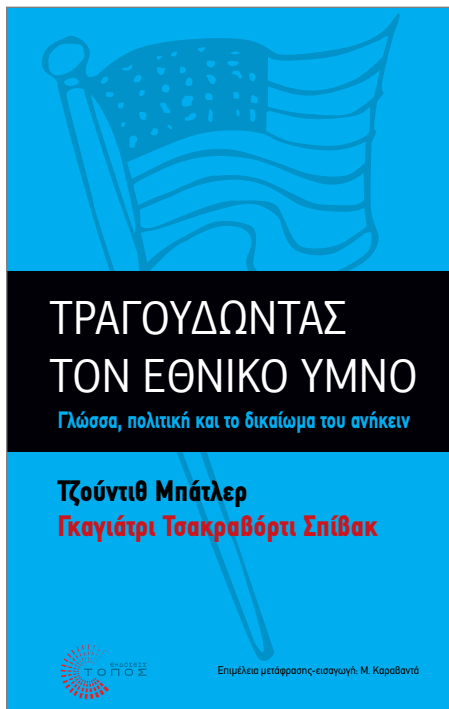
Τραγουδώντας τον Εθνικό Ύμνο

Γλώσσα, πολιτική και το δικαίωμα του ανήκειν

Τζούντιθ Μπάτλερ, Γκαγιάτρι Τσακραβόρτι Σπίβακ

Μετάφραση: Βασιλική Κάση, Άννα Μαγγίνα, Αιμιλία Παπαδοπούλου, Βάσια Τζανακάρη, Ουρανία Τσιάκαλου

Επιμέλεια Μετάφρασης & Σχολίων, Εισαγωγή: Μίνα Καραβαντά

Στο *Τραγουδώντας τον εθνικό ύμνο* συναντώνται δύο από τις πιο εξέχουσες θεωρητικούς της τελευταίας δεκαετίας και μαζί διερευνούν το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον του έθνους-κράτους στην εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Αφορμή για τον άμεσο και ζωηρό διάλογό τους -που αποτυπώνεται και στον τίτλο του βιβλίου- αποτελούν οι μεγάλες διαδηλώσεις εκατομμυρίων ανθρώπων την άνοιξη του 2006 στις ΗΠΑ, για την αναθεώρηση των μεταναστευτικών νόμων. Σε αυτές ο αμερικανικός εθνικός ύμνος τραγουδήθηκε στην ισπανική εκδοχή του προκαλώντας

έντονες αντιδράσεις, ακόμα και παρέμβαση του τότε προέδρου Μπους. Η Τζούντιθ Μπάτλερ και η Γκαγιάτρι Σπίβακ πραγματεύονται ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών φαινομένων (μετανάστευση, μισαλλοδοξία, ρατσισμός, εθνικισμός) που διογκώνουν τους απάτριδες των σύγχρονων εθνικών κρατών καθώς και τον ιδιότυπο αποκλεισμό τους από στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματα. Ένας διάλογος-πρόσκληση σε αναστοχασμό και δράση για τα καίρια ζητήματα της δημοκρατίας, της δικαιοσύνης και της ανθρώπινης ύπαρξης.

Η **Τζούντιθ Μπάτλερ** (Judith Butler) είναι Αμερικανίδα φιλόσοφος με σημαντική συμβολή στα πεδία του φεμινισμού, της πολιτικής φιλοσοφίας και της ηθικής. Είναι καθηγήτρια στο τμήμα Ρητορικής και Συγκριτικής Λογοτεχνίας του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας, Μπέρκλεϊ.

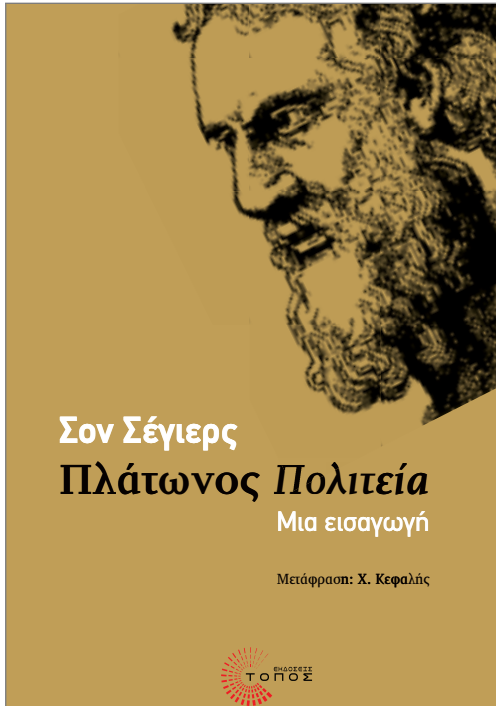
Η **Γκαγιάτρι Τσακραβόρτι Σπίβακ** (Gayatri Chakravorty Spivak), από τις σημαντικότερες ερευνήτριες στον χώρο των μετασποικιακών σπουδών και της φεμινιστικής θεωρίας, έχει διδάξει σε πολλά πανεπιστήμια των ΗΠΑ και από το 2007 είναι καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια. Το συγγραφικό της έργο είναι πολυσχιδές και εκτείνεται στα πεδία της φιλοσοφίας, των μετασποικιακών σπουδών και της λογοτεχνίας, ενώ βραβεύτηκε στο σύνολό του με το Βραβείο Κιότο το 2012.

Πλάτωνος Πολιτεία

Μια εισαγωγή

Σον Σέγιερς

Μετάφραση: Χ. Κεφαλής

Η *Πολιτεία*, γραμμένη γύρω στο 375 π.Χ., είναι ίσως το πιο διάσημο έργο του Πλάτωνα και ένα από τα πιο φημισμένα έργα στην παγκόσμια φιλοσοφία. Αφότου εμφανίστηκε, προκάλεσε μεγάλες συζητήσεις και διαμάχες, ενώ προκατέλαβε πολλά θέματα και εξελίξεις στην πολιτική θεωρία, τη φιλοσοφία, την επιστημολογία, τη θεωρία της τέχνης, που απασχόλησαν τους μετέπειτα μεγάλους φιλοσόφους όλων των εποχών. Στο παρόν έργο, ο διακεκριμένος Βρετανός καθηγητής φιλοσοφίας Σον Σέγιερς παρέχει μια λεπτομερή και συνάμα γλαφυρή εισαγωγή σε όλα τα κύρια θέματα της *Πολιτείας*. Τοποθετεί το έργο μέσα στο ιστορικό πλαίσιο της εποχής του και αναδεικνύει την επίδρασή του στις από-

ψεις μεταγενέστερων και σύγχρονων στοχαστών. Ο Σέγιερς υπογραμμίζει ιδιαίτερα τις προοδευτικές πλευρές της επίδρασης της *Πολιτείας*, υπερασπίζοντάς την από την κατηγορία του ολοκληρωτισμού. Αν και αναγνωρίζει τις συντηρητικές όψεις της σκέψης του Πλάτωνα, δείχνει παράλληλα τα ριζοσπαστικά στοιχεία της, όπως ο διαφωτισμός και οι κοινοκτημονικές αντιλήψεις, που ενέπνευσαν ανά τους αιώνες τον προοδευτικό και σοσιαλιστικό στοχασμό. Η κατανοητή και περιεκτική του προσέγγιση κάνει το βιβλίο κατάλληλο τόσο για σπουδαστές στις θεωρητικές επιστήμες όσο και για το ευρύ κοινό. Επιπρόσθετα περιέχει έναν αναλυτικό οδηγό για παραπέρα μελέτη και εκτενή βιβλιογραφία.

Ο **Σον Σέγιερς** (Sean Sayers) είναι καθηγητής φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο του Κεντ στο Καντέρμπουρι. Ο Σέγιερς έχει γράψει εκτενώς για την κελτικιστική και μαρξιστική φιλοσοφία από μια κελτικιστική-μαρξιστική οπτική. Έχει εργαστεί στους τομείς της κοινωνικής φιλοσοφίας, της ηθικής, της θεωρίας της γνώσης και της λογικής. Έχει επίσης γράψει για

τον Φρόντ και την ψυχανάλυση, καθώς και για θέματα αισθητικής. Σπούδασε στα Πανεπιστήμια του Κέιμπριτζ και της Οξφόρδης και πήρε το διδακτορικό του από το Πανεπιστήμιο του Κεντ. Υπήρξε επισκέπτης καθηγητής σε πολλά ξένα πανεπιστήμια, ενώ έργα του έχουν μεταφραστεί στα γαλλικά, γερμανικά, κινεζικά, κορεστικά, ιαπωνικά και τουρκικά.

Κερδίζοντας χρόνο

Η καθυστερημένη κρίση του δημοκρατικού καπιταλισμού

Βόλφγκανγκ Στρεκ

Η κρίση που ξεκίνησε το 2008 κρατάει ακόμη τον κόσμο με κομμένη την ανάσα. Η αγωνία για το αύριο συνοδεύεται και ενισχύεται από μια γενική ανεπάρκεια κατανόησης του τι συμβαίνει και πώς ξεκίνησε.

Ο Βόλφγκανγκ Στρεκ, ένας από τους κοινωνιολόγους και πολιτικούς οικονομολόγους με μεγάλη επιρροή στην Ευρώπη, τοποθετεί την κρίση στο πλαίσιο του μακρού νεοφιλελεύθερου μετασχηματισμού του μεταπολεμικού καπιταλισμού, που ξεκίνησε τη δεκαετία του 1970. Αναλύει τις συνεπακόλουθες εντάσεις και συγκρούσεις, στις οποίες εμπλέκονται κράτη, κυβερνήσεις, ψηφοφόροι και μεγάλα επιχειρηματικά συμφέροντα. Ανιχνεύει τον μετασχηματισμό του δημοσιονομικού κράτους σε κράτος χρέους και στη

συνέχεια στο σημερινό κράτος προσαρμογής. Η ανάλυσή του εστιάζει στη μεταβαλλόμενη σχέση ανάμεσα στον καπιταλισμό και τη δημοκρατία, καθώς και στην προοδευτική ανοσοποίηση του πρώτου από τη δεύτερη. Ειδικότερα σε ό,τι αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση κονιορτοποιεί τις κυρίαρχες απόψεις περί κοινής ευρωπαϊκής ταυτότητας μέσω του κοινού νομίσματος και αποδεικνύει ότι το ευρώ οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στη διαίρεση της Ευρώπης, στη λεηλασία της περιφέρειας και στην έκρηξη των εθνικισμών. Η συντεταγμένη υπέρβασή του με ευρύτερες μεταρρυθμίσεις που θα προστατεύουν τη δημοκρατία, την εργασία και το περιβάλλον αποτελούν σημαντικό βήμα και προϋπόθεση εξόδου από την κρίση.

Ο **Βόλφγκανγκ Στρεκ** (Wolfgang Streeck) γεννήθηκε το 1946 στο Λέγκερικ της Γερμανίας και από το 1995 έως το 2014 ήταν διευθυντής του Ινστιτούτου Max Planck για την Κοινωνική Έρευνα στο Πανεπιστήμιο της Κολωνίας. Είναι μέλος της Ακαδημίας Επιστημών

του Βερολίνου-Βραδεμβούργου, καθώς και της Academia Europaea. Έχει διδάξει στα Πανεπιστήμια του Γουισκόνσιν, της Φρανκφούρτης, του Μπίλεφελντ, ενώ συμμετέχει σε πολλές διεθνείς ερευνητικές επιτροπές και έχει τιμηθεί επανειλημμένως για το έργο του.

Κέρδος χωρίς παραγωγή

Πώς το χρηματοπιστωτικό σύστημα μας εκμεταλλεύεται όλους
Κώστας Λαπαβίτσας

Μετάφραση: Αριάδνη Αλαβάνου Επιστημονική επιμέλεια: Σπύρος Σακελλαρόπουλος

Η χρηματιστικοποίηση είναι μία από τις πιο καινοτόμες ιδέες που εμφανίστηκαν στο πεδίο της πολιτικής οικονομίας τις τρεις τελευταίες δεκαετίες. Το βιβλίο ορίζει τη χρηματιστικοποίηση βάσει της θεμελιώδους συμπεριφοράς των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων, των τραπεζών και των νοικοκυριών. Το πιο εξέχον χαρακτηριστικό της είναι η αύξηση του χρηματοπιστωτικού κέρδους, το οποίο εν μέρει αποσπάται άμεσα από τα νοικοκυριά μέσω της χρηματοπιστωτικής απαλλοτρίωσης.

Ο χρηματιστικοποιημένος καπιταλισμός είναι επιρρεπής στις κρίσεις, εκ των οποίων καμία δεν ήταν μεγαλύτερη από την τεράστια αναταραχή που ξέσπασε το 2007. Χρησιμοποιώντας άφθονα εμπειρικά δεδομένα, το βιβλίο τεκμηριώνει τις αιτίες της κρίσης και εξετάζει τις διαθέσιμες επιλογές για τον έλεγχο της χρηματοοικονομίας.

Ο Κώστας Λαπαβίτσας είναι καθηγητής Οικονομικών στη Σχολή Ανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών, του Πανεπιστημίου του Λονδίνου. Είναι μέλος του Ινστιτούτου Έρευνας για το Χρήμα και τη Χρηματοοικονομία (RMF) και επικεφαλής της ομάδας συγγραφής της νέας μελέτης του RMF, με τίτλο *Breaking Up? A Route Out of the Economic Crisis*.

Για μια παιδαγωγική της αντίστασης

Διδάσκοντας ενάντια στον παγκόσμιο καπιταλισμό και τον νέο ιμπεριαλισμό
Peter McLaren & Ramin Farahmandpur

Μετάφραση: Κώστας Θεριανός Επιστημονική επιμέλεια: Κωνσταντίνος Σκορδούλης

Η έκδοση, για πρώτη φορά στα ελληνικά, του βιβλίου των Peter McLaren και Ramin Farahmandpur, αποτελεί από μόνο του γεγονός.

Διατυπώνει από την αρχή θεμελιώδη ερωτήματα για την παιδεία και την πολιτική:

Ποιος επωφελείται από το εκπαιδευτικό σύστημα και τους ισχύοντες εκπαιδευτικούς μηχανισμούς, και ποιων συμφέροντα εξυπηρετούν οι υπάρχουσες παιδαγωγικές πρακτικές; Ποια είναι η σχέση μεταξύ των παιδαγωγικών πρακτικών και της εκπαίδευσης ως διαδικασίας αναπαραγωγής του συστήματος της κυρίαρχης τάξης;

Συμβάλλει στη διαμόρφωση εναλλακτικών προτάσεων από την πλευρά

του κινήματος των εκπαιδευτικών που αμφισβητεί τον πυρήνα της καπιταλιστικής εκπαίδευσης, αποδεικνύοντας ότι μια άλλη εκπαίδευση και μια άλλη κοινωνία είναι εφικτές. Αρθρώνει έναν προγραμματικό λόγο όπου η φωνή των φτωχών κοινωνικών στρωμάτων, των γυναικών, των ατόμων με ειδικές ανάγκες, των μεταναστών και γενικότερα των κοινωνικών μειονοτήτων έχει ισχυρή θέση στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό. Το βιβλίο αυτό αποτελεί ξεχωριστή συμβολή στο ρεύμα που ο McLaren ονόμασε Επαναστατική Κριτική Παιδαγωγική, ως απάντηση στη συνεχή, και τις περισσότερες φορές επιτυχή, προσπάθεια χειραγώγησης της Κριτικής Παιδαγωγικής.

Ο **Peter McLaren** καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Λος Άντζελες (UCLA), είναι συγγραφέας και επιμελητής σαράντα και πλέον βιβλίων, εκ των οποίων το *Η ζωή στα σχολεία* (Life in Schools), επιλέχθηκε από διεθνή επιτροπή ειδικών ως ένα από τα δώδεκα κορυφαία βιβλία διεθνώς στον χώρο της εκπαίδευσης.

Ο **Ramin Farahmandpur** είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Πόρ-

τλαντ. Η έρευνά του στην εκπαίδευση περιλαμβάνει την παγκοσμιοποίηση, τον ιμπεριαλισμό, τον νεοφιλελευθερισμό, τον μαρξισμό και την κριτική παιδαγωγική.

Ο **Κωνσταντίνος Σκορδούλης** διδάσκει Επιστημολογία Φυσικών Επιστημών στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι μέλος της Διεθνούς Ακαδημίας Ιστορίας των Επιστημών στο Παρίσι.

Εικαστική πράξη και εκπαίδευση

Διερευνώντας τα όρια της διδακτικής της τέχνης
Αντώνης Βάος

Η πραγματικότητα στον χώρο της εικαστικής δημιουργίας, με τις συνεχείς αναδιατάξεις και τις αποκλίνοσες πρακτικές, ακυρώνει ακατάπαυστα τους παραδοσιακούς τόπους όπου η διδασκαλία της τέχνης έβρισκε τα σταθερά σημεία αναφοράς της. Με δεδομένη τη δυσκολία οριοθέτησης του καλλιτεχνικού φαινομένου και τη συνακόλουθη ακύρωση οποιουδήποτε είδους προτύπων, η εικαστική εκπαίδευση αντιμετωπίζει προκλήσεις πολύ πιο οριακές, αλλά και περισσότερο ενδιαφέρουσες, από τον αυτοπεριορισμό στην αναζήτηση μιας διδακτέας ύλης ή την καθιέρωση ορισμένων «καλών πρακτικών». Η επανε-

ξέταση όσων στοιχείων αποτέλεσαν κατά καιρούς βεβαιότητες αποκλύπτει ένα χώρο έρευνας ο οποίος μάλλον προσδιορίζεται από τη φύση των ερωτημάτων που αναδεικνύει παρά από τις βεβαιότητες που στηρίζει.

Σ' ένα τοπίο που μοιάζει τόσο ρευστό, η διδασκαλία ίσως δεν διαθέτει πλέον την ασφάλεια ενός ορισμού για την τέχνη που οφείλει να μεταδώσει, μπορεί, ωστόσο, να αξιοποιεί και να υποκινεί μία στάση συνεχούς εγρήγορσης απέναντι σ' ένα πολύμορφο και πολυδιάστατο πεδίο που διαρκώς αναδιατάσσεται, καθώς επεκτείνεται σε νέες ακατογράφητες περιοχές.

Ο **Αντώνης Βάος** σπούδασε εικαστικές τέχνες στη Ρώμη και εκπόνησε τη διδακτορική του διατριβή στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Είναι Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Πατρών, με αντικείμενο τη διδακτική της τέχνης. Το εικαστικό του έργο έχει παρουσιαστεί σε

ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έχουν εκδοθεί τέσσερα βιβλία του σχετικά με την τέχνη και τη διδασκαλία της, ενώ από τις Εκδόσεις Τόπος κυκλοφορεί το βιβλίο του Ζητήματα διδακτικής των εικαστικών τεχνών. Το καλλιτεχνικό εγχείρημα ως παιδαγωγική πράξη.

Ζητήματα διδακτικής των εικαστικών τεχνών

Το καλλιτεχνικό εγχείρημα ως παιδαγωγική πράξη
Αντώνης Βάος

Το βιβλίο προσεγγίζει ορισμένα από τα θεμελιώδη όσο και πάντοτε ανοιχτά ζητήματα που αφορούν στον χώρο της διδακτικής των εικαστικών τεχνών. Ιδιαίτερα, επιχειρείται να αναδειχθεί η αντίληψη σύμφωνα με την οποία ό,τι συνιστά εικαστική παιδεία, στην ουσία στηρίζεται στον συντονισμό της καλλιτεχνικής διεργασίας με τη διδακτική πράξη.

Πρόκειται για μια δημιουργική και στοχαστική αναζήτηση που δεν υπόκειται σε κανονιστικού τύπου συμβάσεις και δεν μπορεί να προτυποποιηθεί. Αν η διαδικασία αυτή

περιχαρακωθεί πλήρως, αν σχηματοποιηθεί πάνω από κάποιον ορισμένο βαθμό, τότε χάνεται ένα μεγάλο μέρος της ουσίας της. Η πολυσημία και η πολλαπλότητα των προσεγγίσεων, των οπτικών και των διαδρομών αποτελούν εγγενή χαρακτηριστικά του καλλιτεχνικού φαινομένου και επομένως καθορίζουν το ύφος της όποιας εκπαιδευτικής παρέμβασης.

Προορισμός αυτής της αναζήτησης είναι να συμβάλει στην οργάνωση της σκέψης του εκπαιδευτικού σχετικά με το αντικείμενο που καλείται να διδάξει.

Ο **Αντώνης Βάος** σπούδασε εικαστικές τέχνες στη Ρώμη και εκπόνησε τη διδακτορική του διατριβή στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Είναι Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Πατρών, με αντικείμενο τη διδακτική της τέχνης. Το εικαστικό του έργο έχει παρουσιαστεί σε

ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έχουν εκδοθεί τέσσερα βιβλία του σχετικά με την τέχνη και τη διδασκαλία της, ενώ από τις Εκδόσεις Τόπος κυκλοφορεί το βιβλίο του Ζητήματα διδακτικής των εικαστικών τεχνών. Το καλλιτεχνικό εγχείρημα ως παιδαγωγική πράξη.

Μαύρη αγελάδα - Άσπρη αγελάδα

Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση και Διαπολιτισμικότητα
Άλκπσις

Η διαπολιτισμικότητα είναι η δεξιότητα και στάση ζωής που επιτρέπει στο άτομο να γνωρίσει τόσο τον εαυτό του όσο και τον άλλο, τον ξένο, τον διαφορετικό, να τον κατανοήσει, να σεβαστεί τη διαφορετικότητά του, να τον αποδεχτεί ως ισότιμο, να επικοινωνήσει μαζί του και να συνεργαστεί για ένα κοινό αποτέλεσμα. Η Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση είναι η νέα μεθοδολογία που μπορεί να οδηγήσει στην κατάκτηση της διαπολιτισμικότητας στον χώρο του σχολείου αλλά και σε κάθε χώρο όπου λειτουργεί μια ομάδα. Έχει τη δύναμη να διαπραγματευθεί, να αναθεωρήσει

και να διαμορφώσει ταυτότητες, να αλλάξει στερεότυπα, προκαταλήψεις, στάσεις και πεποιθήσεις, έτσι ώστε τα σημερινά παιδιά και αυριανοί ενήλικες να μπορέσουν να συνεργαστούν εποικοδομητικά και δημιουργικά σε ένα διαφορετικό, καλύτερο κόσμο.

Το βιβλίο περιγράφει προγράμματα, απόπειρες αλλά και εμπειρίες από την εφαρμογή της Δραματικής Τέχνης στην Εκπαίδευση σε πολλά μέρη του κόσμου και παρουσιάζει έρευνες και εφαρμοσμένα προγράμματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Η Άλκπσις είναι παιδαγωγός και θεωρείται πρωτοπόρος στην Ελλάδα στον χώρο της Δραματικής Τέχνης στην Εκπαίδευση. Διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Με μουσική, με κίνηση

Παιχνίδια μουσικοκινητικής αγωγής

Χαρίκλεια Παπανικολάου

Με το μουσικό παιχνίδι, το παιδί εισέρχεται αβίαστα στον κόσμο της μουσικής, κατακτά τη γλώσσα της, διευρύνει τη φαντασία, τη δημιουργικότητα, τις αισθήσεις και τα συναισθήματά του, και ανακαλύπτει τους τρόπους έκφρασης που του ταιριάζουν.

Το βιβλίο φιλοξενεί στις σελίδες του μία ευρεία συλλογή μουσικοκινητικών παιχνιδιών από παραδοσιακά μέχρι παιχνίδια που βασίστηκαν σε ιδέες των ίδιων των παιδιών, κατάλληλα να εφαρμοστούν σε μικρά ή μεγάλα παιδιά, σε μικρές ή μεγαλύτερες ομάδες. Είναι ομαδοποιημένα ανάλογα με τους στόχους, σε έξι ενότητες:

- Κοινωνικοποίηση
- Ανάπτυξη της προσοχής, της συγκέντρωσης και της μνήμης
- Ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων
- Εμπέδωση μουσικών εννοιών μέσω κίνησης
- Ανάπτυξη δημιουργικότητας και φαντασίας
- Χρήση του σώματος σαν ηχητική πηγή

Το βιβλίο συνοδεύεται από δύο μουσικά CD με επιλεγμένα μουσικά κομμάτια για τη χρησιμοποίησή τους στα διάφορα μουσικοκινητικά παιχνίδια.

Η Χαρίκλεια Παπανικολάου σπούδασε μουσική στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης και Οικονομικά στην Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή Θεσσαλονίκης. Ειδικεύτηκε στη Μουσικοπαι-

δαγωγική στη Μουσική Ακαδημία του Trossingen της Γερμανίας. Από το 1987 διδάσκει στην Παιδαγωγική Σχολή του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Παιδιά και Τηλεόραση

Μια παγκόσμια προοπτική

Dafna Lemish

Μετάφραση: Άσπα Γολέμη Επιστημονική επιμέλεια: Ευαγγελία Κούρτη

Γιατί τα παιδιά και η τηλεόραση είναι ένα παγκόσμιο θέμα; Γιατί την εποχή της σύγκλισης των ΜΜΕ θα πρέπει να εστιάζουμε ακόμη στην τηλεόραση; Γιατί ενδιαφερόμαστε ειδικά για το παιδικό κοινό;

Η Dafna Lemish παρουσιάζει και αναλύει κριτικά τις έρευνες που πραγματοποιήθηκαν την τελευταία πεντηκονταετία σε διάφορα πολιτισμικά πλαίσια με θέμα την πολύπλοκη σχέση των παιδιών με την τηλεόραση, και επιχειρεί να γεφυ-

ρώσει το χάσμα μεταξύ έρευνας, θεωρίας, πρακτικής και πολιτικής.

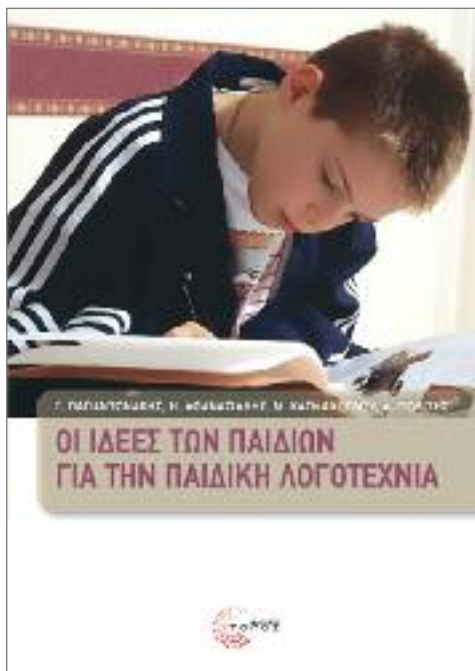
Στα επτά κεφάλαια του βιβλίου, επισημαίνονται τα σύνθετα ζητήματα που συνδέονται με τις καθημερινές τηλεοπτικές εμπειρίες των παιδιών και των οικογενειών τους πάντα σε σχέση με την ηλικία και το φύλο τους, το κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κατασκευάζεται η παιδική ηλικία, το περιεχόμενο του τηλεοπτικού προγράμματος και τις παιδαγωγικές δυνατότητες του συγκεκριμένου μέσου τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η **Dafna Lemish** είναι καθηγήτρια στο Τμήμα Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου του Τελ Αβίβ και Επισκέπτρια Καθηγήτρια του Κέντρου για τα ΜΜΕ και την Υγεία των Παιδιών της Ιατρικής Σχολής του Χάρβαρντ.

Η **Ευαγγελία Κούρτη** σπούδασε Ψυχολογία και Κοινωνιολογία στη Γαλλία και είναι διδάκτωρ Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Paris X-Nanterre. Διδάσκει Κοινωνική Ψυχολογία και θέματα Επικοινωνίας και ΜΜΕ στο Τμήμα Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Οι Ιδέες των Παιδιών για την Παιδική Λογοτεχνία

Γ. Παπαντωνάκης, Η. Αθανασιάδης, Μ. Καπλάνογλου, Δ. Πολίτης

Το βιβλίο επιχειρεί μια συνολική παρουσίαση της εξέλιξης της Κριτικής της Αναγνωστικής Ανταπόκρισης στην Ελλάδα και διεθνώς και παρουσιάζει τα αποτελέσματα μιας πανελλαδικής έρευνας σχετικής με τις απόψεις των μαθητών για την παιδική λογοτεχνία.

Καταγράφει τις προτιμήσεις των παιδιών απέναντι στα είδη της παιδικής λογοτεχνίας και στο διαφορετικό περιεχόμενο των μυθιστορημάτων.

Παράλληλα εξετάζει τον ρόλο του δασκάλου στη διδακτική προσφορά ενός λογοτεχνικού κειμένου και τη

στάση του παιδιού απέναντι στη λογοτεχνία και ειδικότερα στη φιλοναγνωσία, και αναλύει ειδικές συμπεριφορές των μαθητών απέναντι στους τρόπους διδακτικής αξιοποίησης του λογοτεχνικού κειμένου στη σχολική τάξη. Κάθε περίπτωση εξετάζεται με βάση το φύλο, το οποίο αποβαίνει σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει τις λογοτεχνικές προτιμήσεις των παιδιών.

Ουσιαστικό βοήθημα για τους εκπαιδευτικούς (κυρίως δασκάλους, αλλά και φιλόλογους), καθώς και για τους ερευνητές και μελετητές της παιδικής λογοτεχνίας.

Ο **Γεώργιος Παπαντωνάκης** διδάσκει Λογοτεχνία με έμφαση στην Παιδική Λογοτεχνία στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Ο **Ηλίας Αθανασιάδης** διδάσκει Μεθόδους και Τεχνικές Κοινωνικής Έρευνας στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Η **Μαριάνθη Καπλάνογλου** διδάσκει Λαογραφία στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ο **Δημήτριος Πολίτης** διδάσκει Λογοτεχνία για Παιδιά: Θεωρία και Διδακτικές Προσεγγίσεις, στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Πατρών.

Τα φύλα στο σχολείο και στο λόγο των εκπαιδευτικών

Λαμπρινή-Λίνα Φρόση

Το βιβλίο εστιάζει στους παράγοντες της εκπαιδευτικής διαδικασίας που συμβάλλουν στη διαιώνιση των ανισοτήτων φύλου και των παραδοσιακών αντιλήψεων που τις στηρίζουν, καθώς και στη διαμόρφωση και τη συντήρηση ηγεμονικών ταυτοτήτων φύλου. Οι παράγοντες αυτοί είναι το επίσημο αναλυτικό πρόγραμμα που εφαρμόζεται στο σχολείο, το κρυφό πρόγραμμα, το διδακτικό υλικό που καλούνται οι μαθητές και οι μαθήτριες να μελετήσουν στη διάρκεια της σχολικής τους ζωής, αλλά και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι δεν λειτουργούν στο κενό, αλλά είναι φορείς πεποιθήσεων και πρακτικών.

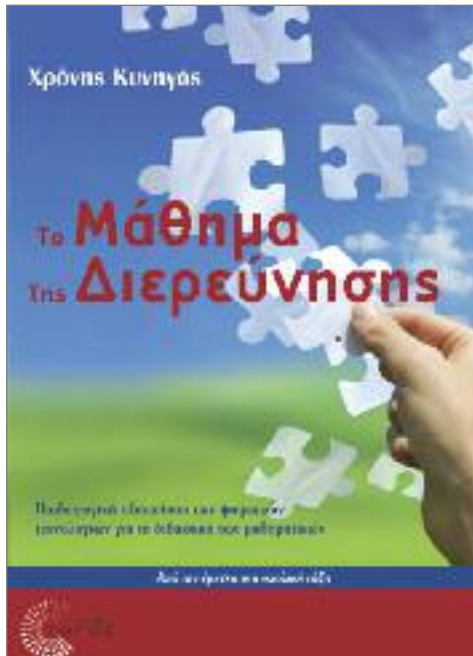
Καθώς η θεματική «εκπαιδευτικοί και φύλο» ελάχιστα έχει μελετηθεί στην Ελλάδα, το βιβλίο επιχειρεί να καλύψει το κενό με την παρουσίαση ευρημάτων ελληνικής έρευνας. Απευθύνεται σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές και φοιτήτριες της παιδαγωγικής και της ψυχολογίας, σε εκπαιδευτικούς, αλλά και σε ειδικούς της εκπαίδευσης, φιλοδοξώντας να συμβάλει στην κατανόηση της διαμόρφωσης των σχέσεων των φύλων στο σχολικό πλαίσιο, τόσο με την πλούσια βιβλιογραφία του, όσο και με τις ενδιαφέρουσες ερμηνείες που προσφέρει.

Η **Λαμπρινή-Λίνα Φρόση** είναι εκπαιδευτικός και ψυχολόγος. Το 2005 αναγορεύτηκε διδάκτορας του Τμήματος Ψυχολογίας του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Από τότε, έχει διδάξει ως επιστημονική συνεργάτιδα στο Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής

Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, στο Τμήμα Ψυχολογίας του Α.Π.Θ., στην Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. Θεσσαλονίκης, στο Ι.Ε.Κ. Θέρμης και σε πλήθος επιμορφωτικών σεμιναρίων.

Το μάθημα της διερεύνησης

Παιδαγωγική αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών για τη διδακτική των μαθηματικών
Χρόνης Κυνηγός

Την τελευταία δεκαετία γίνεται πολύς λόγος και διατίθενται πολλοί πόροι για το «Ψηφιακό Σχολείο» και την αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας για τη διδασκαλία όλων των μαθημάτων. Στην πράξη, όμως, ελάχιστες φορές γίνονται μαθήματα με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων από τους εκπαιδευτικούς και πολύ λιγότερο από τους μαθητές ακόμα και μετά την εφαρμογή της Ευρείας Επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.

Με παράδειγμα το αντικείμενο των μαθηματικών όπου η σκοπιμότητα διδασκαλίας και η δυσκολία κατανόησης από τους μαθητές προ-

καλούν προβληματισμό που συνεχώς εντείνεται, το βιβλίο αναλύει το πώς η τεχνολογία αυτή μπορεί να αξιοποιηθεί. Περιγράφει μία υπερδεκαετή εφαρμοσμένη έρευνα (1987-2002) που προηγείται της εποχής της με όχημα το άτυπο «μάθημα της Διερεύνησης» που απασχόλησε όλους τους μαθητές και εκπαιδευτικούς πέντε σχολείων στο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο και που σήμερα μπορεί να εφαρμοστεί σε οποιοδήποτε σχολείο στα πλαίσια της νεοσύστατης συνθετικής εργασίας ή ακόμη και στο σπίτι από ομάδες συνεργαζόμενων μαθητών.

Ο Χρόνης Κυνηγός διδάσκει από το 1993 εκπαιδευτική τεχνολογία και διδακτική των μαθηματικών στον Τομέα Παιδαγωγικής του Τμήματος Φ.Π.Ψ. της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι διευθυντής του Εργαστηρίου Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας του Τομέα (<http://etl.ppp.uoa.gr>) και ερευνητής-εξωτερικός συνεργάτης στο Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» του Υπ.Ε.Π.Θ. Έχει συμμετάσχει σε επιτροπές Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπου-

δών για τα Μαθηματικά και είναι Επιστημονικός Υπεύθυνος του ψηφιακού εμπλουτισμού των βιβλίων των μαθηματικών για τη βασική παιδεία. Στα ερευνητικά ενδιαφέροντά του περιλαμβάνεται η μελέτη πτυχών της μαθησιακής και διδακτικής διαδικασίας σε διερευνητικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, σχεδιασμένα ώστε να αποτελούν καινοτομίες με πρόσθετη παιδαγωγική αξία.

Επιστημονική γνώση

Κώστας Σκορδούλης

Το βιβλίο ασχολείται με τη φύση και τα χαρακτηριστικά της Επιστημονικής Γνώσης. Απευθύνεται κυρίως σε υποψήφιους και εν ενεργεία εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Η πλειοψηφία των κειμένων των διεθνών οργανισμών που αφορούν στην οικονομία και την εκπαίδευση χαρακτηρίζουν την κοινωνία που ζούμε ως «κοινωνία της γνώσης», θεωρώντας ότι η παραγωγή γνώσης έχει ενταχθεί στην οικονομία και ουσιαστικά αποτελεί την ατμομηχανή της. Για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε και να αναγνώσουμε κριτικά τα συγκεκριμένα κείμενα οικονομικής και εκπαιδευτικής πολιτικής, είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε τη φύση της γνώσης και της επιστήμης.

Η Διδακτική των Φυσικών Επιστη-

μών στηρίζεται στη διαδικασία αναπλαισίωσης της επιστημονικής γνώσης και τη μετατροπή της σε σχολική γνώση. Η κατανόηση της όποιας διαδικασίας αναπλαισίωσης δεν είναι δυνατή αν εκ των προτέρων δεν γνωρίζουμε το τι είναι η «επιστημονική γνώση».

Η «Φύση της Επιστήμης» – Nature of Science, η μελέτη, δηλαδή, του τι είναι η επιστήμη, των γνωσιοθεωρητικών προϋποθέσεων της και των ορίων της αποτελεί τον βασικό άξονα για να συγκροτηθεί ένα σύγχρονο πρόγραμμα διδασκαλίας φυσικών επιστημών.

Επιπλέον, η Θεωρία της Γνώσης είναι το βασικό μάθημα καλλιέργειας δεξιοτήτων, όπως η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και η διάρθρωση επιχειρήματος.

Οι μεγάλοι φυσικοί επιστήμονες

Κεφαλής Χρήστος

Η μεγάλη επανάσταση του 20ού και του 21ου αιώνα στις φυσικές επιστήμες άλλαξε την εικόνα μας για τον κόσμο. Η σχετικότητα, η κβαντομηχανική, η κοσμολογία της μεγάλης έκρηξης και οι πρόσφατες θεωρίες των χορδών και των βρόχων ανέτρεψαν εκ βάθρων την παλιά, στατική και μηχανιστική κοσμοαντίληψη της κλασικής φυσικής, οικοδομώντας μια ιστορική και υλιστική εικόνα της φύσης. Η βιολογία ολοκλήρωσε το έργο του Δαρβίνου, αποκάλυπτοντας τα μυστικά της ζωής.

Στο *Οι μεγάλοι φυσικοί επιστήμονες* ο Χρήστος Κεφαλής εξετάζει τη συνεισφορά των πιο επιφανών φυσικών επιστημόνων που θεμελίωσαν και

προώθησαν τη μεγάλη επιστημονική επανάσταση, από τον Αϊνστάϊν και τον Μπορ ως τον Χόκινγκ και τους άλλους σύγχρονους συνεχιστές τους. Επιχειρηματολογεί ότι η εικόνα του κόσμου που προκύπτει από τις ανακαλύψεις τους έχει στο επίκεντρό της τις έννοιες της αντιφατικότητας, της αυθυπαρξίας και της αυτοεξέλιξης της φύσης, που βρίσκονται στη βάση της μαρξιστικής διαλεκτικής. Ταυτόχρονα υπογραμμίζει τα αθεϊστικά και ριζοσπαστικά συμπεράσματα που συνάγουν από τις θεωρίες τους οι κορυφαίοι φυσικοί.

Στο βιβλίο εξετάζονται συνολικά 23 κορυφαίοι επιστήμονες του 20ού και του 21ου αιώνα.

Ο **Χρήστος Κεφαλής** είναι χημικός και συγγραφέας. Άρθρα του για ποικίλα πολιτικά, ιδεολογικά και επιστημονικά θέματα έχουν εμφανιστεί κατά καιρούς σε αριστερές εφημερίδες (Αυγή, Εποχή) και περιοδικά (Πολίτης, Δαίμων της Οικολογίας, Σπάρτακος, κ.ά.). Έχει δημοσιεύσει δύο δοκίμια για τον Τρότσκι και τον Λούκατς με μεταφράσεις κειμένων τους (εκδ.

Παρασκήνιο), καθώς και δικές του μελέτες, όπως *Οι Διαλεκτικοί της Συμφοράς* και οι *Συμφορές της Διαλεκτικής* (εκδ. Κορφή, 2000), μια κριτική των παραχαράξεων της διαλεκτικής, κ.ά. Ασχολήθηκε επίσης με το σκάκι, δύο βιβλία του για το οποίο κυκλοφόρησαν από τις εκδόσεις Κέδρος, Σκάκι και Κουλτούρα (2004) και Σκακιστική Εγκυκλοπαίδεια (2008).

Από τον Αισχύλο στον Μπρεχτ

Όλος ο κόσμος μια σκηνή
Γιάγκος Ανδρεάδης

Με εργαλεία της θεατρολογίας και της ανθρωπολογίας του θεάτρου και σε συνεχή διάλογο με τον Φρόντ, ο Γιάγκος Ανδρεάδης πραγματοποιεί μια διαδρομή όπου το χτες και το σήμερα συνυπάρχουν κάθε στιγμή, αφού το θέατρο ζωντανεύει χάρη στους ίσκιους που γίνονται ρόλοι για να φωτίσουν παρελθόν, παρόν και μέλλον.

Μια διαδρομή που ξεκίνησε από τον αρχαίο Θέσπη, τον πρώτο ηθοποιό, και συνεχίζεται ακόμη.

Το βιβλίο παρακολουθεί αυτή τη συναρπαστική διαδρομή μέσα από τον Αισχύλο, τον Σοφοκλή, τον Ευριπίδη, τον Αριστοφάνη και την αρχαία μαριονέτα, τον Μπάσα στην Ινδία, τον Σαίξπηρ και τους άλλους Ελισαβετιανούς αλλά και τον Μολιέρο και τον Μπρεχτ που εξαπολύουν μια παραδειγματική μοντέρνα και ταυτόχρονα κλασική επίθεση ενάντια στο κλασικό, και τον Αρτώ, στην περίφημη διάλεξη του Vieux Colombier, να προφητεύει τον θάνατο και την ανάσταση του θεάτρου.

Ο Γιάγκος Ανδρεάδης διδάσκει δημιουργική γραφή, ιστορία του πολιτισμού και θέατρο στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Στο παρελθόν έχει διδάξει στη Σχολή του Εθνικού, του οποίου ήταν και πρόεδρος της καλλιτεχνικής επιτροπής, και υπήρξε εκπρόσωπος του Ελληνικού Κέντρου Θεάτρου στην UNESCO.

Ο Τρελλός Πρόεδρος και η Γυναικεία Ηδονή

Παράνοια, Μύθος, Τέχνη

Πέπη Ρηγοπούλου

Το βιβλίο της Πέπης Ρηγοπούλου καλεί τον αναγνώστη, αυτόν τον μόνομο συνένοχο, σε μια περιπλάνηση μέσα από κείμενα που εξιστορούν μια ψυχική νόσο, την παράνοια, μύθους και τελετουργίες που έχουν να κάνουν με τη μίμηση και τη μεταμόρφωση, καλλιτεχνικά έργα και διαδικασίες που αγγίζουν το αίνιγμα της δημιουργίας.

Γιατί η ηδονή είναι ένα ζητούμενο; Γιατί στα συγκλονιστικά Απομνημονεύματά του ο τρελλός δικα-

στής, ο Πρόεδρος Schreber, την συνδέει με το γυναικείο φύλο; Και γιατί, εκτός από αυτόν, ένα αρχαίο μυθικό πρόσωπο, ο μάντης Τειρεσίας, έχει την ίδια γνώμη όταν μιλά μπροστά στον Δία και την Ήρα;

Οι εκατοντάδες έγχρωμες εικόνες του βιβλίου δεν το εικονογραφούν απλώς. Αποτελούν ένα έργο μέσα στο έργο, ένα οπτικό σενάριο που διαλέγεται με τις αναζητήσεις της επιστήμης και τα έργα των καλλιτεχνών.

Η Πέπη Ρηγοπούλου σπούδασε χημεία στην Αθήνα και ιστορία τέχνης στο Παρίσι. Διδάσκει Αισθητική, Επικοινωνία και Τεχνολογία στο Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Δούλεψε για το ραδιόφωνο και την τηλεόραση και από το 1994 ήταν τακτική συνεργάτιδα της εφημερίδας *Ελευθεροτυπία*.

Ζητήματα Ιστορίας του Πολιτισμού

Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα

Πέπη Ρηγοπούλου-Γιάγκος Ανδρεάδης

Το βιβλίο είναι καρπός της περιπλάνησης των συγγραφέων στα κείμενα, στα μνημεία και στους πραγματικούς τόπους των μεγάλων πολιτισμών της ανθρωπότητας. Αναφέρεται στη μακρά ιστορική διάρκεια των ανθρώπινων πολιτισμών και ασχολείται με τις περιόδους της ελληνικής Αρχαιότητας, του Βυζαντίου και ευρύτερα των Μέσων Χρόνων στον ευρωπαϊκό χώρο, με το Ισλάμ και την Ινδία, με την Αναγέννηση και τους Νεότερους χρόνους μέχρι και την εποχή μας. Ο κάθε πολιτισμός εξετάζεται σφαιρικά, σε διάλογο με την πολιτική, την οικονομία, την επιστήμη και την τε-

χνολογία. Ωστόσο, οι δημιουργοί των κορυφαίων πολιτιστικών έργων, οι ποιητές, οι εικαστικοί καλλιτέχνες, οι στοχαστές, από τον Όμηρο μέχρι τον Πλάτωνα και τον Βαλμίκι, και από τον Σαίξπηρ και τον Μιχαήλ Άγγελο μέχρι τον Θερβάντες, τον Ντοστογιέφσκι, τον Παπαδιαμάντη και τον Πικάσο, κατέχουν μια κεντρική θέση.

Πρόθεση των συγγραφέων είναι να συμβάλουν στο να αγαπήσουμε αυτούς που στάθηκαν οι εκπολιτιστές ήρωες της ανθρωπότητας και οι οδηγοί της στον δύσκολο αγώνα για ένα καλύτερο μέλλον.

Ο **Γιάγκος Ανδρεάδης** διδάσκει δημιουργική γραφή, ιστορία του πολιτισμού και θέατρο στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Στο παρελθόν έχει διδάξει στη Σχολή του Εθνικού, του οποίου ήταν και πρόεδρος της καλλιτεχνικής επιτροπής, και υπήρξε εκπρόσωπος του Ελληνικού Κέντρου Θεάτρου στην UNESCO.

Η **Πέπη Ρηγοπούλου** διδάσκει Αισθητική, Επικοινωνία και Τεχνολογία στο Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Από το 1994 ήταν τακτική συνεργάτιδα της εφημερίδας *Ελευθεροτυπία*.

Από την πυρά στον άμβωνα

Ευτύχης Μπισσάκης

Το παρόν βιβλίο δεν αποτελεί «πραγματεία» περί θρησκείας. Δεν επιχειρεί να ερμηνεύσει συνολικά το θρησκευτικό φαινόμενο ως μορφή κοινωνικής συνείδησης. Στόχος του είναι να αναδείξει και να ερμηνεύσει την ιστορικά διαφοροποιούμενη σχέση των επιστημών με τη χριστιανική θεολογία και την πρακτική της Εκκλησίας, η οποία αντιμετώπισε με εχθρότητα τις αναδυόμενες επιστήμες και σήμερα επιχειρεί να τις ιδιοποιηθεί για να στηρίξει το Δόγμα: Από την πυρά στον Άμβωνα! Από τους διωγμούς, δηλαδή, στην ιδεολογική χρησιμοποίηση της επιστήμης.

Στο βιβλίο αναλύονται κριτικά οι προσπάθειες επιστημόνων, φιλοσόφων, ιερωμένων και θεολόγων να εκμεταλλευτούν τα δεδομένα των σημερινών επιστημών, και κυρίως των θεωριών του Αϊνστάιν, της μικροφυσικής και της κοσμολογίας, για να «αποδείξουν» την εξαφάνιση της ύλης, την ύπαρξη αθάνατης ψυχής, τη δημιουργία του Σύμπαντος.

Το τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου είναι αφιερωμένο στα έργα και τις ημέρες της κρατικής και της εκκλησιαστικής εξουσίας στη χώρα μας.

Ο **Ευτύχης Μπισσάκης** είναι Διδάκτωρ Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Paris VIII και Διδάκτωρ Επικρατείας της Γαλλίας (Φιλοσοφία των Επιστημών). Το 1981 εκλέχθηκε τακτικός καθηγητής στην Έδρα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Από τα μαθητικά του χρόνια εντάχθηκε στο αριστερό κίνημα. Κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου καταδικάστηκε

σε πολυετή φυλάκιση, ενώ μετείχε ενεργά στο αντιδικτατορικό κίνημα της Ευρώπης, ως μέλος της ΚΕ του ΚΚΕ, την περίοδο της δικτατορίας. Είναι εκδότης του θεωρητικού περιοδικού *Ουτοπία*.

Ανθρώπινη φύση

Για έναν κομμουνισμό του πεπερασμένου
Ευτύχης Μπιτσάκης

Στο βιβλίο αναλύεται η διαδικασία της εμφάνισης της ιδιοκτησίας ως άρνηση της αρχαϊκής κοινότητας, οι αντιθέσεις των ταξικών κοινωνιών και ειδικά του καπιταλισμού, ο ρόλος της ανθρώπινης φύσης στο ιστορικό γίνεσθαι. Διερευνάται ο χαρακτήρας της ανθρώπινης φύσης, με βάση κυρίως τα δεδομένα της νευρολογίας και της ψυχολογίας.

Το συμπέρασμα είναι ότι ο άνθρωπος είναι γενετικά κοινωνικό ον, ότι δεν υπάρχει αναλλοίωτη εγωιστική ανθρώπινη φύση, και, κατά συνέπεια, δεν υπάρχει ανθρωπολογικό εμπόδιο για τον σοσιαλισμό.

Σκιαγραφούνται, τέλος, οι δυσκολίες για το πέρασμα στον σοσιαλισμό, και θεμελιώνεται η δυνατότητα ενός κομμουνισμού του πεπερασμένου.

Η ιστορία, κατά τον μαρξισμό, είναι ένα ανοικτό πεδίο δυνατοτήτων και, σύμφωνα με τους Μαρξ και Ένγκελς, όρος για την επιβίωση της ανθρωπότητας είναι η επιστροφή στην αρχαϊκή κοινότητα, σε ένα ανώτερο, επιστημονικό και τεχνολογικό επίπεδο.

Ο **Ευτύχης Μπιτσάκης** είναι Διδάκτωρ Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Paris VIII και Διδάκτωρ Επικρατείας της Γαλλίας (Φιλοσοφία των Επιστημών). Το 1981 εκλέχθηκε τακτικός καθηγητής στην Έδρα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Από τα μαθητικά του χρόνια εντάχθηκε στο αριστερό κίνημα. Κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου καταδικά-

στηκε σε πολυετή φυλάκιση, ενώ μετείχε ενεργά στο αντιδικτατορικό κίνημα της Ευρώπης, ως μέλος της ΚΕ του ΚΚΕ, την περίοδο της δικτατορίας. Είναι εκδότης του θεωρητικού περιοδικού *Ουτοπία*.

Μια Ιστορία των Ιστοριών

Έπη, χρονικά, μυθιστορίες και διερευνήσεις από τον Ηρόδοτο και τον Θουκυδίδη μέχρι τον 20ό αιώνα
Τζον Μπάροου

Μετάφραση: Άσπα Γολέμη Επιμέλεια: Άρης Μαραγκόπουλος

Ο Τζον Μπάροου ζωντανεύει πειστικά το έργο όλων των ιστορικών, από την εποχή του Ηροδότου και του Θουκυδίδη μέχρι σήμερα, εξηγώντας τόσο τις ιδιαίτερες αρετές όσο και τις εμμονές τους, επιτρέποντας στον σύγχρονο αναγνώστη να κατανοήσει πώς και γιατί γράφεται με τον τρόπο που γράφεται η εκάστοτε ιστορία.

Δεν επιδιώκει να είναι η ιστορία ενός πανεπιστημιακού πεδίου, αλλά η ιστορία μιας διαρκούς επιλογής: της επιλογής του παρελθόντος χρόνου και των διαφορετικών τρόπων με τους οποίους οριοθετήθηκε, διερευνήθηκε, παρουσιάστηκε, προβλήθηκε και κάποτε προμήθευσε ακόμα και διδάγματα, καθώς άλ-

λαζε ανάλογα με τις πολιτικές, θρησκευτικές, πολιτισμικές και (συνχρότερα) τις πατριωτικές συνθήκες. Το βιβλίο επιδιώκει επίσης να αλλάξει τις αντιλήψεις μας ως προς τα κύρια σημεία καμπής στην ιστορία της Ιστορίας. Διαλύει ανθεκτικούς μύθους, όπως την άποψη ότι οι αρχαίοι ιστορικοί έγραφαν μόνο σύγχρονη ιστορία και είχαν τελείως κυκλική άποψη για τον χρόνο, ότι ο 18ος αιώνας δεν διέθετε κατανόηση του παρελθόντος και ότι η κριτική μελέτη των πηγών άρχισε με τον Ράνκε τον 19ο αιώνα. Οι ιδέες που είχαν οι ιστορικοί για την εποχή τους και τον πολιτισμό τους αναδύονται με αυθεντικό και συχνά απροσδόκητο τρόπο.

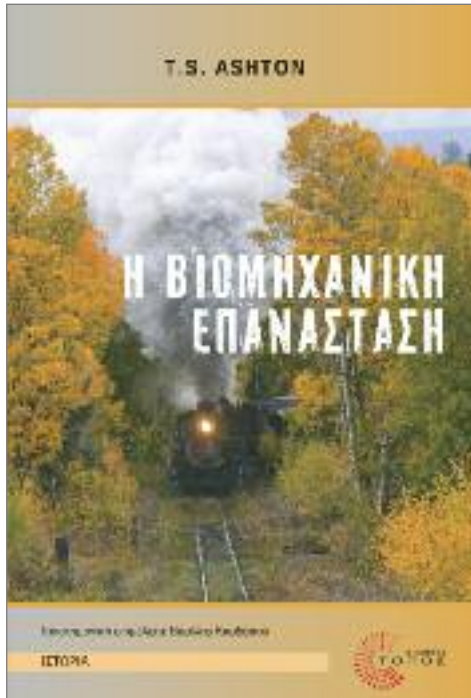
Ο **Τζον Μπάροου** (John Burrow) θεωρείται ένας από τους κορυφαίους στοχαστές-ιστορικούς της Βρετανίας. Διατέλεσε καθηγητής Διανοτικής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο του Σάσεξ από το 1981 μέχρι το 1995, και καθηγητής Ευρωπαϊκής Σκέψης στην Οξφόρδη από

το 1995 μέχρι το 2000. Υπήρξε Εταίρος της Βρετανικής Ακαδημίας, Ομότιμος Εταίρος του Balliol College της Οξφόρδης και Διακεκριμένος Επισκέπτης Καθηγητής στο Williams College της Μασαχουσέτης.

Η Βιομηχανική Επανάσταση

T.S. Ashton

Μετάφραση: Άσπα Γολέμη Επιστημονική επιμέλεια: Βασίλης Καρδάσης

Το πασίγνωστο βιβλίο του T.S. Ashton για το φαινόμενο της Βιομηχανικής Επανάστασης συγκαταλέγεται ανάμεσα στα κλασικά έργα που σηματοδότησαν την εξέλιξη της επιστήμης της οικονομικής ιστορίας και προκάλεσε πλήθος συζητήσεων στη διεθνή επιστημονική κοινότητα. Βασικό του χαρακτηριστικό η έμφαση στην αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση κοινωνικών και οικονομικών παραγόντων που συνέβαλαν στην εμφάνιση του φαινομένου. Ο Ashton επιμένει στη διαλεκτική σχέση ανάμεσα στις ξεχωριστές ευνοϊκές μεταβλητές (θεωρία-τεχνολογία, συσσωρευμένη

εμπειρική γνώση, κεφάλαιο, συγκυρία), αποκλείοντας το «τυχαίο» από την εμφάνιση της Βιομηχανικής Επανάστασης. Υπ' αυτή την έννοια προτείνει ένα πλαίσιο ανάλυσης, καθορίζοντας και τη διαδρομή μέσα στην οποία κινήθηκαν μεταγενέστεροι οικονομικοί ιστορικοί.

Ο Ashton έχει την ικανότητα να μαγεύει τόσο το ευρύτερο αναγνωστικό κοινό όσο και τους φοιτητές και τους ερευνητές των κοινωνικών επιστημών, παραδίδοντας στις νεότερες γενιές ένα συναρπαστικό αφήγημα και ένα σπουδαίο εργαλείο στοχασμού.

Ο **Thomas S. Ashton** (1899-1968) δίδαξε στα Πανεπιστήμια του Σέφιλντ και του Μπέρμιγχαμ. Η ακαδημαϊκή του σταδιοδρομία εστιάστηκε στην οικονομική επιστήμη και στα δημόσια οικονομικά. Η Βιομηχανική Επανάσταση είναι το πρώτο δικό του έργο στην ελληνική γλώσσα.

Ο **Βασίλης Καρδάσης** διδάσκει Ευρωπαϊκή και Ελληνική Οικονομική Ιστορία, στο Τμήμα Οικονομικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κρήτης.

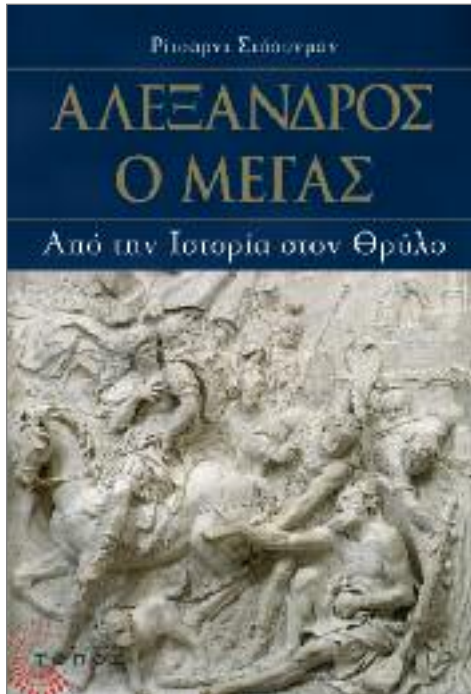
Οι δημοσιεύσεις του αναφέρονται σε θέματα εμπορίου, ναυτιλίας, τοπικής ιστορίας και της ιστορίας της ελληνικής διασποράς.

Αλέξανδρος ο Μέγας

Από την Ιστορία στον Θρύλο

Ρίτσαρντ Στόουνμαν

Μετάφραση: Φωτεινή Μοσχή Επιμέλεια: Μαρία Αποστολοπούλου

Η μακρά, στα όρια του απίστευτου, επιβίωση στον χρόνο μιας ιστορικής προσωπικότητας που εξακολουθεί να ζει από την εποχή του έως σήμερα μέσα από τη μυθική, λογοτεχνική και ιστορική παράδοση διαφορετικών λαών και τόπων.

Μία τεκμηριωμένη μελέτη που υπερβαίνει τα έως τώρα στερεότυπα και που ανοίγεται, με απολαυστικό τρόπο, σε όλο τον ωκεανό των

μύθων, των χρονικών, των ιστοριών, που έχουν στο κέντρο τους εδώ και χιλιετίες τον Αλέξανδρο τον Μέγα. Η γοητευτική αφήγηση του Ρ. Στόουνμαν ζωντανεύει το Μυθιστόρημα του Αλέξανδρου, από το οποίο και αντλεί το υλικό της, ακολουθώντας τον Μακεδόνα στρατηλάτη στη μακρά του πορεία και αναζητώντας τον μύθο του σε όλες του τις μορφές.

Ο **Ρίτσαρντ Στόουνμαν (Richard Stoneman)** είναι από τους σημαντικότερους μελετητές της αρχαίας Ελλάδας και συγγραφέας πολλών βιβλίων στον τομέα της αρχαίας ελληνικής ιστορίας. Υπήρξε σύμβουλος της γνωστής σειράς Everyman Library on Classics, ενώ θεω-

ρείται η υπ' αριθμόν μία αυθεντία παγκοσμίως στη μυθολογία που σχετίζεται με τον Μέγα Αλέξανδρο. Είναι επίτιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου του Έξτερ.

Λαϊκή Ιστορία του Κόσμου

Από την εποχή του λίθου έως και τη νέα χιλιετία

Κρις Χάρμαν

Μετάφραση: Αστερίου Ελένη

Πώς έφτασε η ανθρώπινη κοινωνία στο δυσοίωνα σημείο που βρίσκεται σήμερα; Πώς διαμορφώθηκαν και πώς εγκαθιδρύθηκαν, σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της υφλίου, οι αυταρχικές εξουσίες, οικονομικές, πολιτικές, ιδεολογικές;

Η *Λαϊκή Ιστορία του Κόσμου* είναι η Ιστορία όλων των λαών του κόσμου από τα προϊστορικά χρόνια μέχρι τις μέρες μας. Η πρώτη ιστορία στο είδος της που διαλύει με τεκμήρια τον μύθο για τον «άνωτερο» δυτικό πολιτισμό, η πρώτη ιστορία που επίσης αποσειεί την ευρωκεντρική ματιά στην εξέλιξη του πολιτισμού, η πρώτη ιστορία που αποδεικνύει ότι παρόμοιες περιβαλλο-

ντικές και τεχνολογικές συνθήκες συντέλεσαν στο να συγκροτηθούν παρόμοιες κοινωνίες στην Ελλάδα, την Ινδία, την Κίνα.

Η *Λαϊκή Ιστορία του Κόσμου* ανατρέπει όλα τα γνωστά στερεότυπα για τη φεουδαρχία, το Βυζάντιο, το Ισλάμ, τους λαούς και τους πολιτισμούς στην Αφρική και φυσικά για την αποικιοκρατία. Και με εξίσου τολμηρή, πρωτότυπη σκέψη διαπραγματεύεται όλη τη νεότερη Ιστορία, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις επαναστάσεις του εικοστού αιώνα, στους δύο παγκόσμιους πολέμους και στην περίοδο του Ψυχρού Πολέμου.

Ο Βρετανός διακεκριμένος ιστορικός **Κρις Χάρμαν** (1942-2009) υπήρξε διευθυντής της εφημερίδας *Socialist Worker* και εκδότης του περιοδικού *International Socialism*.

Τι θέλουν οι τρομοκράτες

Λουίζ Ρίτσαρντσον

Μετάφραση: Άσπα Γολέμη

Αντλώντας από την πολυετή έρευνα για την εξέλιξη των τρομοκρατικών κινήματων και των αντιτρομοκρατικών στρατηγικών ανά τον κόσμο, η συγγραφέας διερευνά τον χαρακτήρα της τρομοκρατικής απειλής που αντιμετωπίζουμε σήμερα. Εξετάζει το πλαίσιο και τα αίτια που υπάρχουν πίσω από τους τρομοκράτες, καθώς και τι τους παρακινεί στις ενέργειές τους.

Ανατρέποντας την έως τώρα φιλολογία της τρομοκρατίας, που παρουσιάζει τους τρομοκράτες ως ψυχοπαθείς αμοραλιστές, και μιλώντας προσωπικά με όποιους από αυτούς

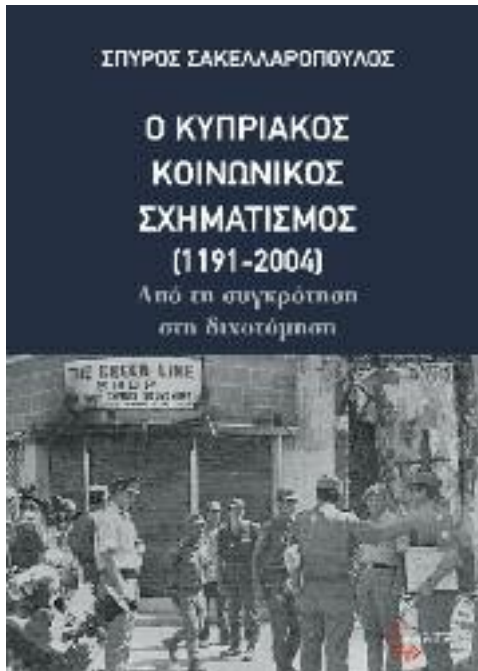
μπόρεσε, τουλάχιστον πριν από την 11η Σεπτεμβρίου 2001, προσεγγίζει με κατανόηση την ανάγκη τους για μία διαφορετική ζωή, αντιδιαστέλλοντάς τους ωστόσο σαφώς, εξαιτίας των μεθόδων δράσης τους, από τους ιδεαλιστές επαναστάτες. Από την άλλη, απορρίπτει και όλους εκείνους που τους αντιμετωπίζουν με αισθήματα συμπάθειας. Η ίδια θεωρεί ότι προϋπόθεση για την αναχαίτιση της τρομοκρατίας είναι η κατανόηση της έλξης που ασκεί ώστε να δημιουργηθεί η βάση για αποτελεσματική αντιτρομοκρατική στρατηγική.

Η Λουίζ Ρίτσαρντσον (Louise Richardson) είναι κοσμήτορας του Ινστιτούτου Ανώτερων Σπουδών του Ράνκλιφ, λέκτορας δημόσιας διοίκησης στο Κολλέγιο Χάρβαρντ και λέκτορας νομικών στη Νομική Σχολή του Χάρβαρντ. Από το 1989 μέχρι τον διορισμό της στο Ράνκλιφ

το 2001, ήταν βοηθός και στη συνέχεια επίκουρη καθηγήτρια δημόσιας διοίκησης στο Χάρβαρντ, ειδικευμένη στη διεθνή ασφάλεια.

Ο Κυπριακός κοινωνικός σχηματισμός (1191-2004)

Από τη συγκρότηση στη διχοτόμηση
Σπύρος Σακελλαρόπουλος

Το βιβλίο, καρπός πολυετούς μελέτης και έρευνας, φιλοδοξεί να απαντήσει σε μία σειρά ερωτημάτων: • Ποιο το σύστημα εξουσίας που επικράτησε στην Κύπρο κατά τη διάρκεια της κυριαρχίας των Φράγκων και των Ενετών; • Η κατάκτηση από την Οθωμανική Αυτοκρατορία ποιες αλλαγές επέφερε και ποιες ήταν οι σχέσεις Μουσουλμάνων και Ορθόδοξων εκείνη την περίοδο; • Τι καινούριο φέρνει η μεταβίβαση της εξουσίας στους Βρετανούς; • Πότε αρχίζει και αναδύεται ο τουρκικός εθνοτισμός; • Ποια η οικονομική και κοινωνική κατάσταση της Κύπρου μέχρι τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο; • Ποιες οι αντιθέσεις εντός του Τουρκοκυπριακού στοιχείου στη διάρκεια του μεσοπολέμου; • Ποιος ο ρόλος του νεοσύστατου Κομμουνιστι-

κού Κόμματος Κύπρου; • Πως εκτυλίχθηκε ο ακήρυκτος Ελληνοκυπριακός εμφύλιος στη δεκαετία του '40; • Πώς ερμηνεύονται οι μεταλλαγές στη στάση της Βρετανίας, της Τουρκίας και της Ελλάδας από το τέλος του Β' Παγκοσμίου πολέμου μέχρι το 1958; • Γιατί δεν μπόρεσε να διατηρηθεί το ενιαίο κυπριακό κράτος; • Ποιες οικονομικές μεταβολές χαρακτήρισαν την πρώτη περίοδο της ανεξαρτησίας; • Τι ακριβώς έγινε με τα Σχέδια Άτσεσον; • Ποιες οι σχέσεις Αθήνας και Λευκωσίας στη διάρκεια της δικτατορίας; • Γιατί φτάσαμε στο πραξικόπημα και στην εισβολή; • Ποια διπλωματικά σχέδια αναπτύχθηκαν στην μετά του 1974 περίοδο; • Ποιοι οι μετασχηματισμοί στο πολιτικό σκηνικό; • Γιατί απορρίφθηκε το Σχέδιο Ανάν;

Ο Σπύρος Σακελλαρόπουλος σπούδασε στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου (1989) και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Paris VIII (DEA στην Πολιτική Κοινωνιολογία, 1992, και Ph.D. στην Πολιτική Κοινωνιολογία, 1995). Είναι Αν. Καθηγητής στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου

Πανεπιστημίου, στο γνωστικό αντικείμενο Κράτος και Πολιτική Θεωρία. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα στρέφονται στη θεωρία του κράτους, στη μελέτη της νεοελληνικής και κυπριακής κοινωνίας και στη θεωρία της ανάπτυξης του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.

Η Αμερικάνικη εξωτερική πολιτική και οι διανοπές της Πέρι Άντερσον

Το βιβλίο έχει δύο στόχους. Πρώτον, να καλύψει την ιστορία της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής από το 1900 περίπου ως σήμερα, ανιχνεύοντας τη σταδιακή οικοδόμηση της αυτοκρατορίας και, δεύτερον, να συνοψίσει την αμερικανική στρατηγική, παρουσιάζοντας την αντίληψη κορυφαίων διανοπτών της όπως οι Μπρεζίνσκι, Μιντ, Κάγκαν, Φουκουγιάμα, Ικένμπερι, για τη θέση των ΗΠΑ στην παγκόσμια σκηνή και τις απόψεις τους για τον δρόμο που πρέπει να ακολουθήσουν.

Αντίθετα με την πληθώρα μελετών διπλωματικής ιστορίας και γεωπολιτικής στρατηγικής –που κατακερματίζουν την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ είτε σε διακριτές ιστορικές περιόδους είτε στις κατά καιρούς πολεμικές επιχειρήσεις τους

ανά τον πλανήτη– ο συγγραφέας αναδεικνύει τον ενιαίο χαρακτήρα και τη δυναμική της αμερικανικής στρατηγικής και διπλωματίας από τον πόλεμο στο Μεξικό μέχρι τους σημερινούς πολέμους κατά της τρομοκρατίας. Εστιάζει τις αναλύσεις του σε όλα τα γεωγραφικά μέτωπα επέκτασης της αυτοκρατορίας. Η ιστορική συγκρότηση, η ευρύτητα προοπτικής και η απομυθοποιητική προδιάθεση του Π. Άντερσον μας προσφέρουν τα απαραίτητα εργαλεία για να ερμηνεύσουμε στην πραγματική τους διάσταση τις εξελίξεις που σημαδεύονται με την ανάδειξη του Ντόναλντ Τραμπ στην προεδρία και προκαλούν ήδη έντονες συζητήσεις για το μέλλον της «μόνης υπερδύναμης».

Ο Πέρι Άντερσον γεννήθηκε το 1938. Δίδαξε Ιστορία και Κοινωνιολογία στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Λος Άντζελες (UCLA). Αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους σύγχρονους μαρξιστές διανοπές, με καταλυτικό ρόλο στη μετακίνηση ριζοσπαστικών ιδεών της ηπειρωτικής Ευρώπης στον αγγλοσαξονικό κόσμο, καθώς και στην κριτική προς τα θεωρητικά ρεύματα του μεταμοντερνισμού. Διηύθυνε τη βρετανική

«Επιθεώρηση της Νέας Αριστεράς» («New Left Review») από το 1962 έως το 1982 και εκ νέου από το 2000 έως το 2003, ενώ παραμένει μέχρι σήμερα στη συντακτική της επιτροπή. Αρθρογραφεί επίσης συχνά στο «London Review of Books», σχολιάζοντας τις τρέχουσες εξελίξεις σε συνδυασμό με μια ευρύτατη εποπτεία των ιστορικών και πολιτισμικών δεδομένων.

Οι Αρχαιολογίες του Μέλλοντος

Τόμος Ι: Η Επιθυμία που λέγεται Ουτοπία

Φρέντρικ Τζέιμσον

Μετάφραση: Μιχάλης Μαυρωνάς

Μετά από το ευρηματικό βιβλίο του Τζέιμσον, το περίφημο πλέον *Μεταμοντερνισμός, ή η πολιτισμική λογική του ύστερου καπιταλισμού* (*Post-modernism: Or, the Cultural Logic of Late Capitalism*), οι *Αρχαιολογίες του μέλλοντος* θεωρούνται το πιο ουσιαστικό του έργο. Ο συγγραφέας αναζητεί τη λειτουργία της Ουτοπίας από τα χρόνια του Θωμά Μορ έως σήμερα, στη μετακομμουνιστική εποχή. Το βιβλίο επιχειρεί να απαντήσει στο ακόλουθο ερώτημα: στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, εποχή της ξέφρενης Τεχνολογίας στον Πρώτο κόσμο και της κοινωνικής

αποσύνθεσης στον Τρίτο κόσμο, εξακολουθεί να έχει κάποιο νόημα η έννοια της Ουτοπίας;

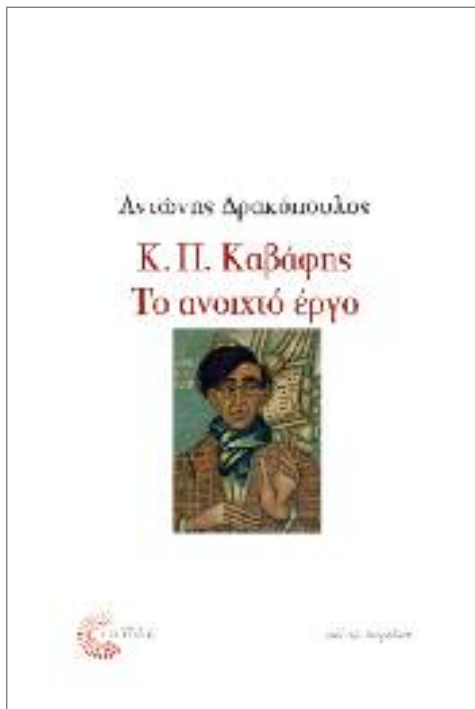
Μεταξύ των άλλων, κρίνει τη σχέση ουτοπίας και επιστημονικής φαντασίας μέσα από τις λογοτεχνικές αναπαραστάσεις της ετερότητας, της εξωγήινης ζωής και των άλλων κόσμων. Οι λάτρεις της επιστημονικής φαντασίας εδώ θα συναντήσουν τον καλύτερο θεωρητικό τους, ενώ οι υπόλοιποι αναγνώστες θα έχουν την ευκαιρία να μάθουν ουσιαστικά πράγματα για τα πεισικότερα, από λογοτεχνική άποψη, βιβλία του είδους.

Ο **Φρέντρικ Τζέιμσον**, από τους σημαντικότερους στοχαστές της αμερικανικής διανόησης, είναι θεωρητικός σε ζητήματα κουλτούρας. Διδάσκει συγκριτική λογοτεχνία στο Πανεπιστήμιο Duke, όπου και διευθύνει το Κέντρο Κριτικής Θεωρίας. Το έργο του καλύπτει

ένα πολύ μεγάλο εύρος σχετικά με τα ζητήματα κουλτούρας που απασχόλησαν τον 20ό αιώνα.

Κ. Π. Καβάφης: Το ανοιχτό έργο

Αντώνης Δρακόπουλος

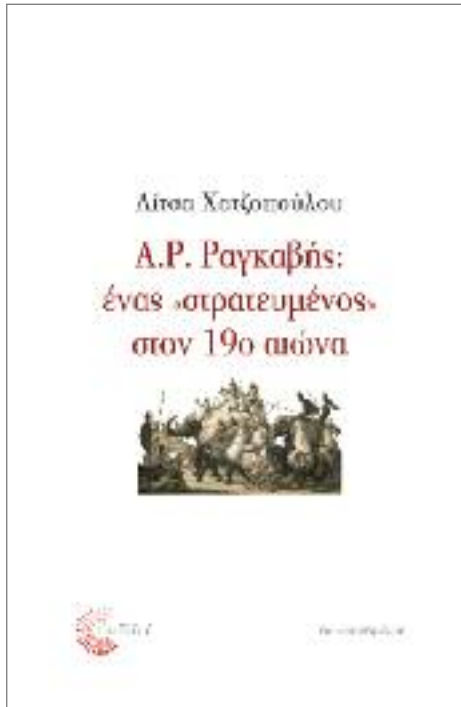
Πάνω από έναν αιώνα μετά την πρώτη επίσημη παρουσίασή της στο Αθηναϊκό κοινό, η ποίηση του Καβάφη συνεχίζει να προσκαλεί κριτικούς και αναγνώστες να την ανακαλύψουν εκ νέου και να υπόσχεται την περιπέτεια μιας ακόμη ανάγνωσης. Η ικανότητά της να φιλοξενεί διαφορετικές αναγνωστικές ανάγκες και ερμηνευτικές πρακτικές αποτελεί αναμφίβολα μία από τις μεγαλύτερες αρετές της και συνάμα έναν από τους βασικούς λόγους της συνεχιζόμενης απήχυσής της στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Τι, όμως, υπάρχει στην καβαφική ποίηση που επιτρέπει σε διαφορε-

τικούς αναγνώστες να ακουμπούν πάνω της διαφορετικές εμπειρίες και ποια είναι τα βασικά στοιχεία της καβαφικής γραφής που την ανοίγουν συνεχώς στο μέλλον; Στηριγμένο στην ανάγνωση συγκεκριμένων ποιημάτων, το βιβλίο αυτό επιχειρεί να φωτίσει το κρυφτό που ο Καβάφης παίζει με τον αναγνώστη και να προσδιορίσει τους βασικούς τρόπους με τους οποίους κατορθώνει να κρατήσει το νόημα πρόσφορο σε διαφορετικές προσεγγίσεις, προσδοκίες και αναγνωστικές συμβάσεις.

Ο **Αντώνης Δρακόπουλος** διδάσκει Νεοελληνική και Συγκριτική φιλολογία στο Πανεπιστήμιο του Σίντνεϊ. Μελέτες και άρθρα του για τον ποιητικό και κριτικό λόγο του Σεφέρη και του ελληνικού μοντερνισμού, την ποίηση του Καβάφη και την ελληνική κριτική έχουν δημοσιευθεί σε συλλογικούς τόμους, περιοδικά και εφημερίδες στην Ελλάδα και στην Αυστραλία. Από τις εκδ. Πλέθρον κυκλοφορεί το βιβλίο του: *Ο Σεφέρης και η Κριτική: Η Υπόδοχή του Σεφερικού Έργου (1931-1971)*, (2002).

A. P. Ραγκαβής: ένας «στρατευμένος» στον 19ο αιώνα

Λίτσα Χατζοπούλου

Έρωτες, εξωτικές περιπέτειες, ταξίδια, δόλια μυστικά, σκοτεινές συνωμοσίες, συγκρούσεις και ανατροπές, αναγνωρίσεις και αποκαλύψεις, αυτοκτονίες και ρομαντικοί θάνατοι, απογοητεύσεις και ευτυχισμένοι γάμοι: αυτή είναι, αν διαβαστεί σε πρώτο επίπεδο, η πεζογραφία του Αλέξανδρου Ρίζου Ραγκαβή (1809-1892), όπως διαπιστώνει και ο αναγνώστης που θα διαβάσει σ' αυτόν τον τόμο τρεις από τις πιο γνωστές του ιστορίες που έχουν αποδοθεί στη σημερινή γλώσσα («Λέιλα», «Το χρυσό μαστίγιο», «Γκλουμμάουθ»). Ωστόσο ο Ραγκαβής, μέσα από τις ιστορίες

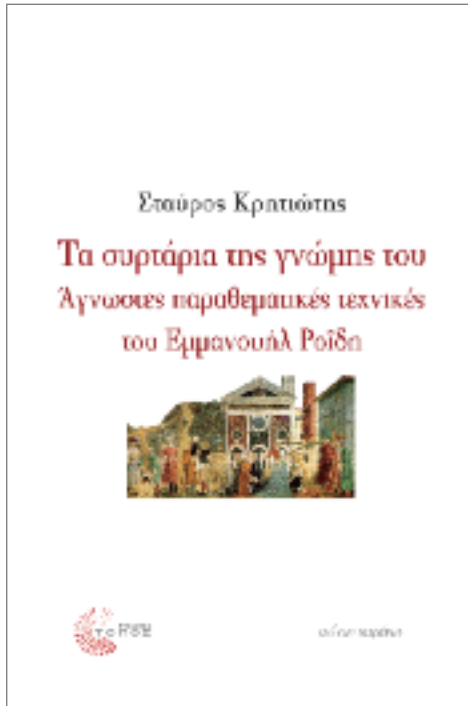
του, υπηρετεί πολύ έξυπνα ένα κοινωνικό εκσυγχρονιστικό όραμα. Ένα όραμα που συνδυάζει με εμμονή τις ηθικές απαιτήσεις του Διαφωτισμού με την αισθητική του Ρομαντισμού και που, όπως το αποδεικνύει με την εξαιρετική συγκριτική της ανάγνωση η Λίτσα Χατζοπούλου, τον καθιερώνει, σε δεύτερο επίπεδο ανάγνωσης, ως τον πρώτο Έλληνα «στρατευμένο» συγγραφέα. Ο Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής υπήρξε από τους πρώτους Έλληνες διανοούμενους που αφουγκράστηκε την οικουμενικότητα αυτών των προβλημάτων και αυτό το βιβλίο το αποδεικνύει με συναρπαστικό τρόπο.

Η **Λίτσα Χατζοπούλου** σπούδασε ιστορία στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης και στη συνέχεια έκανε μεταπτυχιακά στη νεοελληνική φιλολογία στο ίδιο Πανεπιστήμιο. Δίδαξε Νεοελληνική Φιλολογία στο Τμήμα Φιλολογίας και Αισθητική στο

Τμήμα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, ενώ διατέλεσε πρόεδρος του Κέντρου Κρητικής Λογοτεχνίας (2002-2005).

Τα συρτάρια της γνώμης του

Άγνωστες παραθεματικές τεχνικές του Εμμανουήλ Ροΐδη
Σταύρος Κρητιώτης

Η λογοτεχνία δεν είναι μόνο τέχνη της γραφής. Όπως κάθε τέχνη είναι ταυτόχρονα παιχνίδι. Ο Εμμανουήλ Ροΐδης, πνευματώδης και καλλιεργημένος συγγραφέας με χαρακτηριστική εμμονή, μεταμφιέζει το κείμενό του σε παίγνιο του λόγου. Στρεβλωμένα παραθέματα, παραποιημένες παραπομπές, αμφίσημα λάθη, αναγραμματισμοί και λογοκλοπές πλέκουν μια πυκνή διακειμενική «υπόθεση» που οικοδομεί ένα δεύτερο, πολλαπλών αναγνώσεων, κείμενο. Αυτό το δεύτερο κείμενο πλουτίζει με διαφορετικό, συχνά ανέλπιστο, περιεχόμενο το πρώτο και, μέσα από πολυδαίδαλες δια-

δρομές, θέτει εν τέλει τον (φιλ)αναγνώστη στην επίζηλη αλλά και δύσκολη θέση του συγγραφέα...

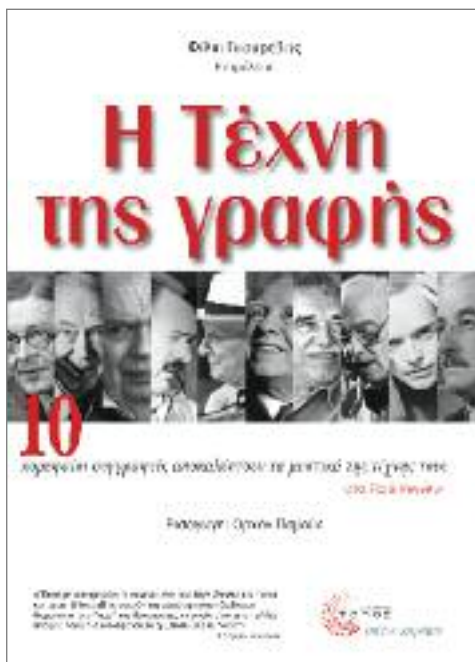
Ο Σταύρος Κρητιώτης, λόγιος συγγραφέας που έχει διακριθεί για την εμμονή του στις διακειμενικές απολαύσεις, με υποδειγματικό τρόπο ανασκάπτει, καταγράφει, αξιολογεί, εκθέτει στον παρόντα τόμο όλες τις πολύπλοκες παραθεματικές τεχνικές και τα τεχνάσματα, όλα τα απόκρυφα κοιτάσματα του παιγνιώδους ροΐδειου λόγου, σαν κι εκείνα που ο ίδιος ευφυέστατα προσδιόρισε στην Πάπισσα Ιωάννα ως τα «συρτάρια της γνώμης του».

Ο **Σταύρος Κρητιώτης** γεννήθηκε στα Χανιά το 1960. Έχει γράψει τα μυθιστορήματα *Το μνημολόγιο ενός απόντος* (Πόλις 2005) και *Σελίδες σκόπιμα λευκές* (Γαβριηλίδης 2001). Φιλολογικά άρθρα του έχουν δημοσιευτεί στη *Νέα Εστία* και στον *Πόρφυρα*.

Η Τέχνη της γραφής

10 μεγάλοι συγγραφείς αποκαλύπτουν τα μυστικά της τέχνης τους στο περίφημο Paris Review

Μετάφραση: Μαρίνα Τουλγαρίδου Εισαγωγή: Ορχάν Παμούκ Επιμέλεια: Φίλιπ Γκούρεβιτς

Δέκα λογοτεχνικές φωνές πρώτου μεγέθους: Τ.Σ. Έλιοτ, Τρούμαν Καπότ, Έρνεστ Χέμινγουεϊ, Σολ Μπέλου, Χόρχε Λούις Μπόρχες, Γκρέιαμ Γκριν, Ουίλιαμ Φόκνερ, Ισαάκ Μπάσεβιτς Σίνγκερ, Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες, Χάρολντ Μπλουμ.

Από τον Ουίλιαμ Φόκνερ που είναι κάθετος στην άποψή του ότι για να γραφτεί ένα αξιόλογο μυθιστόρημα χρειάζεται «ενενήντα εννιά

τοίς εκατό ταλέντο... ενενήντα εννιά τοίς εκατό πειθαρχία... ενενήντα εννιά τοίς εκατό δουλειά», μέχρι τον Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες που παρατηρεί ότι «στην πρώτη παράγραφο λύνεις τα περισσότερα από τα προβλήματα του βιβλίου σου», το *Paris Review* έχει καταφέρει να εκμαιεύσει αποκαλυπτικές και τολμηρές σκέψεις από τους πιο δεινούς μυθιστοριογράφους, ποιητές και κριτικούς του σύγχρονου κόσμου.

Ο Φίλιπ Γκούρεβιτς είναι Αμερικανός συγγραφέας, δημοσιογράφος, συνεργάτης του περιοδικού *The New Yorker* και υπεύθυνος, από το 2005, του *Paris Review*. Ο Γκούρεβιτς έχει γράψει άρθρα για πληθώρα θεμάτων, από εθνικές διαμάχες στην Αφρική, την Ευρώπη και την Ασία μέχρι τη μουσική του Τζέιμς Μπράουν. Έγινε γρήγορα γνωστός με το πρώ-

το του βιβλίο που περιγράφει τις γενοκτονίες της Ρουάντα το 1994, ενώ στο πιο πρόσφατο βιβλίο του, με τίτλο *The Ballad of Abu Ghraib* (2008), περιγράφει τα εγκλήματα των Αμερικανών στη φυλακή Abu Ghraib του Ιράκ.

Η Τέχνη της γραφής II

7 μεγάλοι συγγραφείς αποκαλύπτουν τα μυστικά της τέχνης τους, στο *Paris Review*

Μετάφραση: Τουλγαρίδου Μαρίνα Επιμέλεια Φίλιπ Γκούρεβιτς

Επί μισό και πλέον αιώνα το διεθνώς αναγνωρισμένο περιοδικό *Paris Review* έχει εκμαιεύσει μερικές από τις πιο αποκαλυπτικές και τολμηρές σκέψεις που διατύπωσαν οι αυθεντίες της λογοτεχνίας του καιρού μας. Οι συντάκτες του περιοδικού έχουν μιλήσει με τους περισσότερους, κορυφαίους στον κόσμο, μυθιστοριογράφους, ποιητές, θεατρικούς συγγραφείς και κριτικούς και οι ίδιες οι συνεντεύξεις κέρδισαν την αναγνώριση ως κλα-

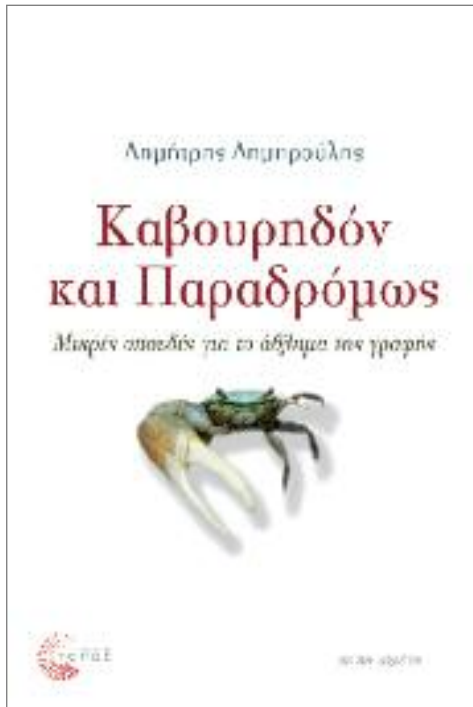
σικά λογοτεχνικά έργα, ως μία ουσιαστική και εμπειριστατωμένη καταγραφή της συγγραφικής ζωής. Μετά την εκδοτική επιτυχία του πρώτου τόμου της Τέχνης της γραφής, σε αυτό τον τόμο επτά σημαντικοί και πολυδιαβασμένοι συγγραφείς (Εζρα Πάουντ, Χένρι Μίλερ, Ντόροθι Πάρκερ, Κερτ Βόνεγκατ, Τζέιμς Μ. Κέιν, Ουίλιαμ Μπάροουζ και Ρόμπερτ Λόουελ) εξομολογούνται εκ βαθέων τα μυστικά της τέχνης τους.

Ο Φίλιπ Γκούρεβιτς είναι Αμερικανός συγγραφέας, δημοσιογράφος, συνεργάτης του περιοδικού *The New Yorker* και υπεύθυνος, από το 2005, του *Paris Review*. Ο Γκούρεβιτς έχει γράψει άρθρα για πληθώρα θεμάτων, από εθνικές διαμάχες στην Αφρική, την Ευρώπη και την Ασία μέχρι τη μουσική του Τζέιμς Μπράουν. Έγινε γρήγορα γνωστός με το πρώ-

το του βιβλίο που περιγράφει τις γενοκτονίες της Ρουάντα το 1994, ενώ στο πιο πρόσφατο βιβλίο του, με τίτλο *The Ballad of Abu Ghraib* (2008), περιγράφει τα εγκλήματα των Αμερικανών στη φυλακή Abu Ghraib του Ιράκ.

Καβουρηδόν και Παραδρόμωσ

Μικρές σπουδές για το άθλημα της γραφής
Δημήτρης Δημηρούλης

Τα κείμενα που συγκεντρώνονται σε αυτόν τον τόμο μπορεί θεματικά να απλώνονται σε πολλά πεδία, στην πραγματικότητα όμως δεν αφήνουν ποτέ από τη ματιά τους το άθλημα της γραφής με τη διπλή του όψη: ως υποκείμενο και ως αντικείμενο της διαδικασίας. Ο αναγνώστης μπορεί να ακολουθήσει από την αρχή έως το τέλος τη διαδρομή ή να επιβιβαστεί σε κάποιον από τους ενδιαμέσους σταθμούς. Στη διάθεσή του θα έχει πολλούς οδοδείκτες. Για παράδειγμα:

- η ελληνική γλώσσα στο έργο των Ροΐδη, Καβάφη, Σεφέρη
- η αυτοβιογραφική περιπέτεια του Βιζυηνού
- η φιλολογική κατακρεούργηση του Καρωτάκη

- η ποιητική αφάνεια του Παλαμά
- η επανάκαμψη του Ρίτσου
- η ιδιαιτερότητα του Τόμας Πίντσον
- η πολιτισμική εύρροια του Χάρολντ Μπλουμ
- ο Νίτσε και η κλασική ρητορική
- ο Μπέκετ και η κριτική
- ο Βιτγκενστάιν και η λογοτεχνική γλώσσα
- η λογοτεχνία και το διαδίκτυο

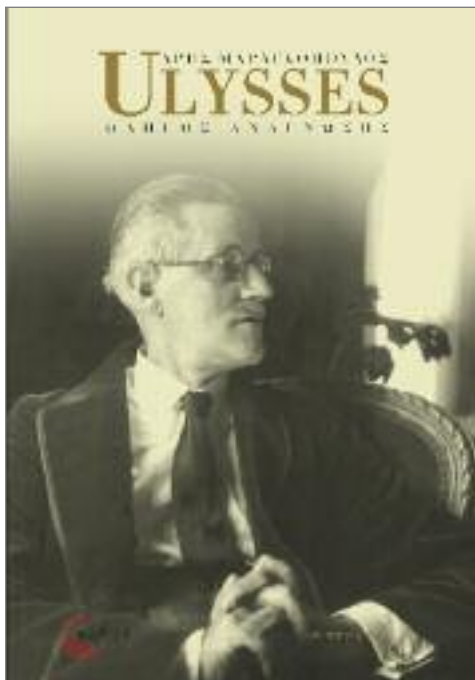
Μπορεί να χρειαστεί να περπατήσει σαν τον κάβουρα. Λοξά και παραδρόμωσ. Όχι συντεταγμένα αλλά καβουρηδόν. Καλείται επομένως να ξεκινήσει τη δική του περιπέτεια, τη δική του άθληση στην ανάγνωση: ως συνταξιδιώτης με δαγκάνες.

Ο Δημήτρης Δημηρούλης είναι Καθηγητής στο Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου. Διδάσκει ιστορία και θεωρία της λογοτεχνίας. Το 2011 κυκλοφόρησαν δύο ακόμη βιβλία του: α) *Εμμανουήλ Ροΐδης-Άγγελος Βλάχος*,

β) *Η Διαμάχη για την Ποίηση* (Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη), και β) *Ο Ποιητής ως Έθνος*, Β' έκδοση, (Πλέθρον).

Ulysses, Οδηγός ανάγνωσης

Άρης Μαραγκόπουλος

Το μυθικό *Ulysses* (στα καθ' ημάς *Οδυσσέας*), του Τζέιμς Τζόις, το πιο εμβληματικό μυθιστόρημα του εικοστού αιώνα, είναι το βιβλίο, κατά τον Τ. Σ. Έλιοτ, «στο οποίο όλοι χρωστάμε και από το οποίο κανείς μας δεν μπορεί να ξεφύγει».

Το *Ulysses* διαθέτει μια ευφυή δομή που «διαβάζεται» μέσα από πολλαπλά στρώματα ανάγνωσης· κάθε ανάγνωση προσθέτει στην προηγούμενη νέα στοιχεία, νέες οπτικές, νέες τροπές του νοήματος, νέες «αποκαλύψεις» – και το κυριότερο, νέες *διόδους απόλαυσης*.

Ο *Οδηγός* χαρτογραφεί τις πιο γνωστές αναγνώσεις, συγκρίνοντάς τις μεταξύ τους, από τις πλέον αφελεείς έως τις πλέον συγκροτημένες, με κριτήριο αφενός την αντοχή τους στον χρόνο και αφετέρου τη δυνατότητά τους να μην εγκλωβίζουν τον αναγνώστη σε ένα εξηγητικό σχήμα αλλά αντίθετα να του ανοίγουν την προοπτική της προσωπικής ανακάλυψης / απόλαυσης του κειμένου...

Ο Άρης Μαραγκόπουλος έχει εκδώσει περισσότερα από δέκα βιβλία πεζογραφίας και κριτικής, και ισάριθμες μεταφράσεις (από τα γαλλικά και τα αγγλικά). Ιδρυτικό στέλεχος των εκδόσεων Τόπος όπου και διευθύνει το τμήμα λογοτεχνίας. Γνωστά του έργα: *Οι ωραίες*

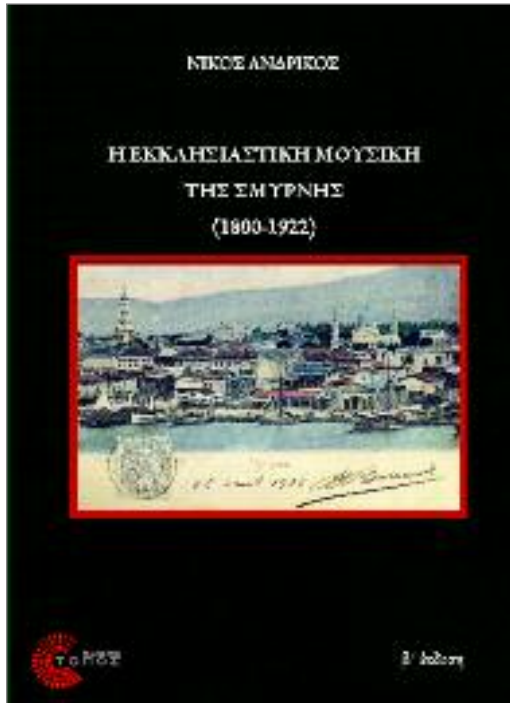
ημέρες του Βενιαμίν Σανιδόπουλου (Κέδρος 1998), *Η άλλη Ελλάδα 1950-65* (Τόπος 2007). Τελευταία του βιβλία είναι τα μυθιστορήματα: *True Love* (Τόπος 2008) και *Η μανία με την Άνοιξη* (Τόπος 2009).

Η εκκλησιαστική μουσική της Σμύρνης

1800-1922

Νίκος Ανδρικός

Το θεματικό περιεχόμενο του παρόντος βιβλίου, όπως σημαίνεται ήδη από τον τίτλο του, αφορά σε μια ομάδα δράσεων και επιμέρους διαδικασιών που ορίζονται με τον περιληπτικό όρο «Εκκλησιαστική μουσική», και χωροχρονικά επικεντρώνονται στη Σμύρνη του ευρύτερου 19ου αιώνα. Πιο συγκεκριμένα, ο κεντρικός προβληματισμός της έρευνας αφορά κατά κύριο λόγο στην προσπάθεια ανίχνευσης αλλά και αξιολόγησης του τρόπου με τον οποίο το ιδιότυπο στυλιστικά ρεύμα της Σμύρνης εντάχθηκε στην ευρύτερη μουσική πραγματικότητα της εποχής, παίζοντας συγχρόνως έναν

ρόλο αναμφίβολα εκσυγχρονιστικό στα πλαίσια επιμέρους πεδίων, όπως εκείνων της συνθετικής δημιουργίας, της διδακτικής, της εκδοτικής παραγωγής, του θεωρητικού στοχασμού, κ. ά.

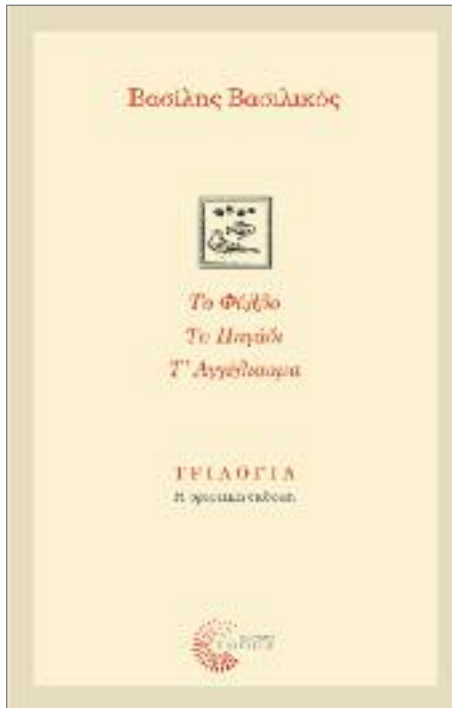
Η μελέτη των ιστορικών πηγών σε συνδυασμό με την διάθεση ερμηνείας του ιστορικο-κοινωνικού πλαισίου της εποχής βοήθησε στην ανάδειξη των πλέον ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που καθόρισαν την ιδεολογική-αισθητική φυσιογνωμία του εν λόγω κινήματος, και παράλληλα εξασφάλισαν την ιστορική του αυτοδυναμία.

Ο **Νίκος Ανδρικός** είναι διδάκτωρ Μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου, με σπουδές στην Κωνσταντινούπολη (2004-07) στο πεδίο της τουρκικής μουσικής. Τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα σχετίζονται με την μουσική παραγωγή κατά την υστεροθωμανική περίοδο, με τον προφορικό-ιδιωματικό χαρακτήρα της εκκλησιαστικής μουσικής, καθώς και με την μουσική θεωρία των τροπικών συστημάτων –

λόγιων και λαϊκών- της Ανατολής. Από τον Σεπτέμβριο του 2009 και για δύο χρόνια βρέθηκε στην Άρτα, διδάσκοντας ως επιστημονικός συνεργάτης στο Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του ΤΕΙ Ηπείρου, ενώ το 2011 ίδρυσε το Κέντρο Σπουδών Ανατολικής Μουσικής του Αναγνωστηρίου Αγιάσου, το οποίο διευθύνει έως και σήμερα, ως επιστημονικά υπεύθυνος και συντονιστής λειτουργίας προγράμματος σπουδών.

Τριλογία: Το φύλλο, Το πηγάδι, Τ' αγγέλιασμα

Βασίλης Βασιλικός

Η *Τριλογία* είναι η πολεμική φωνή ενός εξεγερμένου νέου των σίξτις. Κι όπως ακριβώς η ροκ μουσική εκείνης της περιόδου έτσι και η *Τριλογία* κατόρθωσε, χάρη στην αυθεντικότητα του ύφους της και την καθολικότητα των θεμάτων της, να διατηρήσει αυτή τη φωνή ζωντανή και πάντα ανατρεπτική στο μάκρος του χρόνου. Στο *Φύλλο*, η Φύση εκδικείται τους πρώτους τυχόντες: τους ενοίκους μιας πολυκατοικίας που συμβιβάζονται με την καταστροφή της. Στο *Πηγάδι*, η Γη εκδικείται εκείνους που την απαρνούνται ασφαλισμένοι στην ψευδαίσθηση της τεχνολογίας. Στο *Αγγέλιασμα*, η Ζωή εκδικείται όσους εναποθέτουν τις ελ-

πίδες τους σε μια άλλη ζωή (τη μεταφυσική ή εκείνη των αριστερών οραμάτων). Το *Φύλλο* είναι ένα μαυιφέστο ισοδύναμο της πιο ρηξικέλευθης σύγχρονης Οικολογίας· το *Πηγάδι* είναι μια προφητική παρωδία της μεταβιομηχανικής εποχής με απηχήσεις από το δαντικό Καθαρτήριο· το *Αγγέλιασμα* είναι μια τολμηρή καταγγελία του καπιταλιστικού κόσμου ως καθολικής απάτης. Σε παράλληλη τροχιά με την *Τριλογία* του Στρατή Τσίρκα και το Κιβώτιο του Άρν Αλεξάνδρου, η *Τριλογία* του Βασίλη Βασιλικού καταγράφεται ως ένα από τα σημαντικότερα λογοτεχνικά έργα της Μεταπολεμικής περιόδου στον 20ό αιώνα.

Ο **Βασίλης Βασιλικός** σπούδασε στο Αμερικανικό Κολέγιο Ανατόλια (Θεσσαλονίκη), στη Νομική Σχολή (ΑΠΘ), στο Yale University – Drama School και τηλεοπτικοθεσία στο SRT (School of Radio and Television, Νέα Υόρκη). Τιμήθηκε με το Βραβείο των «12» (1961) για την *Τριλογία Το φύλλο, Το πηγάδι, Τ' αγγέλιασμα*, με το Κρατικό Βραβείο Διηγήματος (1980) για το *Τελευταίο αντίο*, το οποίο και δεν αποδέχθηκε, και το διεθνές βραβείο Mediterraneo (1970).

Είναι επίτιμος διδάκτωρ Πανεπιστημίου Πατρών στην έδρα της Φιλολογίας, Ταξίαρχης Γραμμάτων και Τεχνών της Γαλλικής Δημοκρατίας (1984), μέλος του Διεθνούς Κοινοβουλίου των Συγγραφέων και μέλος του Δ.Σ. των Γάλλων συγγραφέων (Maison des Ecrivains, Γαλλία, 1990-1993). Είναι ο πιο πολυμεταφρασμένος Έλληνας συγγραφέας μετά τους Καζαντζάκη, Ρίτσο και Καβάφη.

Έλληνες σκηνοθέτες του 20ού αιώνα

Συλλογικό Έργο

Επιμέλεια: Θανάσης Θ. Νιάρχος Πρόλογος: Βασίλης Παπαβασιλείου-Δηώ Καγγελάρη

Ο τόμος Έλληνες σκηνοθέτες του 20ού αιώνα αποσκοπεί να καλύψει το μεγάλο κενό που υπάρχει στην ελληνική βιβλιογραφία σε σχέση με την καλλιτεχνική και επιστημονική κωδικοποίηση του επαγγέλματος του σκηνοθέτη. Με κείμενα άλλοτε προσωπικά και άλλοτε θεωρητικής υφής, πάντοτε όμως συγκινημένα και τρυφερά, σκηνοθέτες, ηθοποιοί, θεωρητικοί του θεάτρου, επιχειρούν να μας γνωρίσουν δημιουργούς που το χνάρι τους παραμένει τόσο βαθύ όσο το αντίστοιχο ενός συγγραφέα ή ενός ζωγράφου. Με γνώμονα τον στίχο του Γιώργου Σεφέρη «Δικαιοσύνη. Κανείς δεν τους θυμάται», ο

τόμος Έλληνες σκηνοθέτες του 20ού αιώνα φιλοδοξεί να αποτελέσει μια κιβωτό. Όστε μαζί με τα ονόματα και την ύπαρξη γνωστών σκηνοθετών, όπως οι Κωνσταντίνος Χρηστομάνος, Φώτος Πολίτης, Κάρολος Κουν, Δημήτρης Ροντήρης, Αλέξης Μινωτής, Αλέξης Σολομός, Μίνως Βολανάκης, Ανδρέας Βουτσινάς, να διασωθούν από τον κατακλυσμό των επερχόμενων καιρών και σκηνοθέτες μικρότερης ενδεχομένως εμβέλειας, αλλά με τεράστιας σημασίας προσφορά.

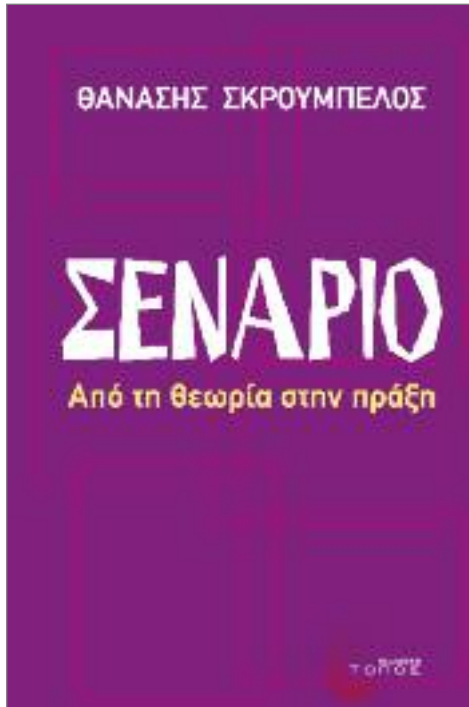
Στον τόμο αυτό περιλαμβάνονται κείμενα για τους σκηνοθέτες:

Θωμά Οικονόμου, Κωνσταντίνο Χρηστομάνο, Βασίλη Ρώτα, Φώτο Πολίτη, Λίνο Καρζή, Δημήτρη Ροντήρη, Αλέξη Μινωτή, Κώστα Μουσουρή, Σωκράτη Καραντινό, Πέλο Κατσέλη, Κάρολο Κουν, Δημήτρη Μυράτ, Τάκη Μουζενίδη, Τίτο Φαρμάκη, Γιάννη Τσαρούχη,

Μήτσο Λυγίζο, Κυριαζή Χαρατσάρη, Κωστή Μιχαηλίδη, Γιώργο Σεβαστίκογλου, Λυκούργο Καλλέργη, Αλέξη Σολομό, Μάριο Πλωρίτη, Μιχάλη Κακογιάννη, Νίκο Χατζίσκο, Κωστή Λειβαδέα, Χρήστο Βαχλιώτη, Γιώργο Θεοδοσιάδη, Μίνω Βολανάκη, Γιώργο Λαζάνη, Κώστα Μπάκα, Αντρέα Βουτσινά, Μίμη Κουγιουμτζή, Δημήτρη Ποταμίτη, Λευτέρη Βογιατζή.

Σενάριο

Από τη θεωρία στην πράξη
Θανάσης Σκρουμπέλος

«Έν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος», και τον λόγο σε ένα θεατρικό, ή κινηματογραφικό, ή τηλεοπτικό έργο υπηρετεί το σενάριο.

Ακολουθώντας πιστά τους «κανόνες» που αιώνες πριν όρισε ο Αριστοτέλης στην Ποιητική του –παρότι στην τέχνη όλα είναι ρευστά και υπό αναίρεση–, ο σύγχρονος σεναριογράφος, και κυρίως ο νεοεμφανιζόμενος, υπηρετεί το δικό του όραμα, αναζητώντας το προσωπικό του στίγμα.

Στην προσπάθειά του αυτή το Σενάριο: Από τη θεωρία στην πράξη έχει να προσφέρει πολλά, τόσο με τη θεωρητική του ανάλυση και τα ποικίλα πρακτικά παραδείγματα που παραθέτει, όσο και με την ενδιαφέρουσα συζήτηση, στο Τρίτο Μέρος του βιβλίου, όπου καταξιωμένοι σεναριογράφοι και ηθοποιοί καταθέτουν τη δική τους εμπειρία και τα εμπόδια που συνάντησαν στο επίπονο ταξίδι της συγγραφής.

Σε συνεργασία με την Ένωση Σεναριογράφων Ελλάδος στο πλαίσιο των 25 χρόνων από την ίδρυσή της

Ο **Θανάσης Σκρουμπέλος**, εκτός από συγγραφέας, είναι γνωστός σκηνοθέτης και σεναριογράφος. Σπούδασε Καλές Τέχνες (χαρακτική και αερογραφία) στην Αθήνα και κινηματογράφο στο Λονδίνο (στο London Film School), με υποτροφία της Διεθνούς Αμνηστίας, ως διωκόμενος από τη δικτατορία. Έχει εργαστεί ως δημοσιογράφος σε αθηναϊκές εφη-

μερίδες και περιοδικά, ενώ έχει γράψει σενάρια για την τηλεόραση.

Έχει εκλεγεί αρκετές φορές μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας Ελλήνων Σκηνοθετών και είναι από τα ιδρυτικά μέλη της Ένωσης Σεναριογράφων Ελλάδος (ΕΣΕ).

Γνωσιακή- Συμπεριφοριστική Ψυχοθεραπεία Διαταραχών Προσωπικότητας

Θεωρία και ανάλυση κλινικών περιπτώσεων

Γιώργος Ευσταθίου, Κωνσταντίνος Ευθυμίου & Ντιάνα Χαρίλα

Όλες οι μελέτες περίπτωσης που παρουσιάζονται στο βιβλίο αυτό αναφέρονται σε θεραπείες που πραγματοποιήθηκαν υπό εποπτεία κατά την εκπαίδευση ψυχολόγων και ψυχιάτρων στο ΙΕΘΣ και έλαβαν χώρα στο πλαίσιο του Τμήματος Θεραπειών Ενηλίκων. Το Τμήμα είναι μια κοινοτική ψυχοθεραπευτική δομή στην οποία οι εκπαιδευόμενοι του ΙΕΘΣ προσφέρουν γνωσιακές - συμπεριφοριστικές υπηρεσίες με συμβολικό κόστος.

Η επιλογή της ενασχόλησης με τις διαταραχές προσωπικότητας προέκυψε εν μέρει και από την αυξημένη εκπροσώπηση αυτής της διαγνωστικής κατηγορίας στις κλινικές ανάγκες των ατόμων που προσήλ-

θαν για θεραπεία στο Τμήμα Θεραπειών Ενηλίκων του ΙΕΘΣ.

Ο δεύτερος λόγος έχει να κάνει με το σχετικά πρόσφατο ενδιαφέρον της γνωσιακής-συμπεριφοριστικής ψυχοθεραπείας για τις διαταραχές προσωπικότητας και τις ερευνητικές ανάγκες που προκύπτουν από αυτό. Οι ελεγχόμενες κλινικές μελέτες γύρω από την αποτελεσματικότητα του γνωσιακού-συμπεριφοριστικού μοντέλου είναι λίγες και ο κύριος όγκος των ερευνητικών πληροφοριών προέρχεται από μελέτες κλινικών περιπτώσεων. Ο παρών τόμος έρχεται να προσφέρει αυτού του είδους το ερευνητικό υλικό στο πλαίσιο της ελληνικής πραγματικότητας.

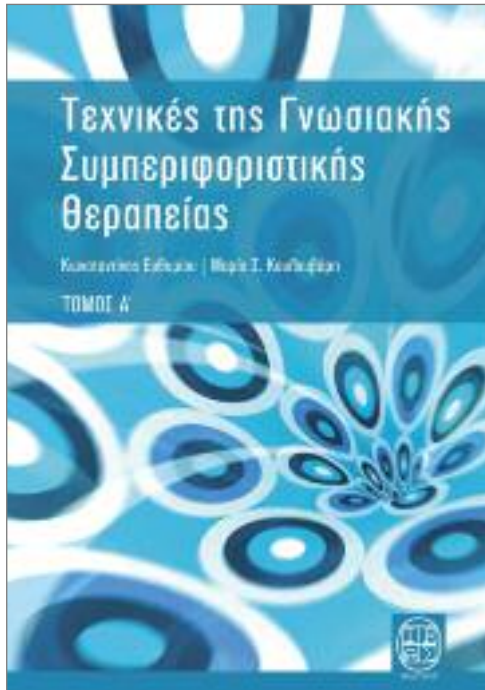
Ο **Γιώργος Ευσταθίου** είναι Διδάκτορας Κλινικής Ψυχολογίας και Διδάσκων και Επόπτης Γνωσιακής - Συμπεριφοριστικής Ψυχοθεραπείας στο Ινστιτούτο Έρευνας Γνωσιακών - Συμπεριφοριστικών Σπουδών.

Ο **Κωνσταντίνος Ευθυμίου** είναι Διδάκτορας Κλινικής Ψυχολογίας και υπεύθυνος του Τμήματος Θεραπειών Ενηλίκων του Ινστιτούτου Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς. Είναι διδάσκων και επόπτης Γνωσιακής-Συμπεριφοριστικής Θεραπείας στο ΙΕΘΣ και

στην Εταιρεία Γνωσιακών - Συμπεριφοριστικών Σπουδών. Είναι Διευθυντής του ΙΕΘΣ. Η **Ντιάνα Χαρίλα** είναι ψυχολόγος - Διδάκτορας Κλινικής Ψυχολογίας και κατέχει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα στην Κλινική Εποπτεία. Είναι διδάσκουσα και επίτροπος Γνωσιακής - Συμπεριφοριστικής Θεραπείας στο Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς και στην Εταιρεία Γνωσιακών - Συμπεριφοριστικών Σπουδών.

Τεχνικές της Γνωσιακής Συμπεριφοριστικής Θεραπείας (Τόμος Α')

Κωνσταντίνος Ευθυμίου & Μαρία Σ. Κουλουβάρη

Καθώς θεμέλιος λίθος της ΓΣΘ είναι η χρήση τεχνικών στη βάση της εξατομικευμένης ανάλυσης της συμπεριφοράς, η ικανότητα εφαρμογής των τεχνικών αυτών αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά δομικά στοιχεία της θεραπείας. Κάθε κεφάλαιο είναι αυστηρά δομημένο σε 6 μέρη: Εισαγωγή, Ενδείξεις - Πεδία Εφαρμογών, Αντενδείξεις, Μέθοδος, Παράγοντες Αποτελεσματικότητας και Επίλογος.

Το βιβλίο - ως κομμάτι της ευρύτερης προσπάθειας του ΙΕΘΣ να εμπλουτίσει με εκδόσεις του την ελληνική ΓΣ βιβλιογραφία - έρχεται να καλύψει ένα τεράστιο κενό της. Σκο-

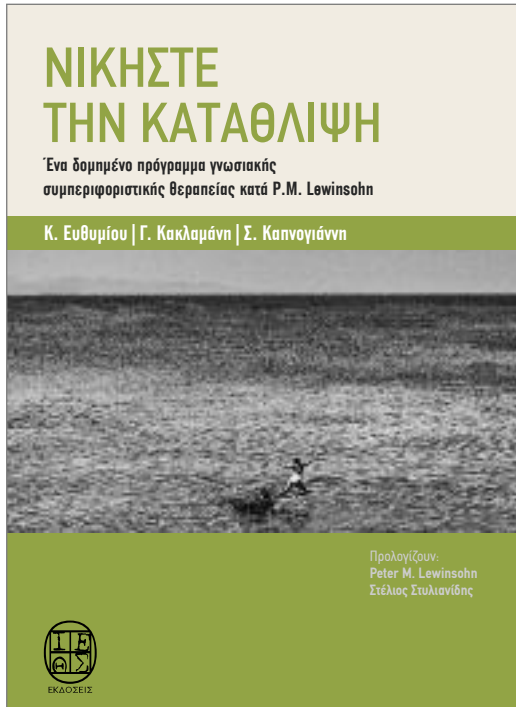
πός του βιβλίου είναι να βοηθήσει όλους τους συναδέλφους κλινικούς ψυχολόγους, ψυχιάτρους, συμβουλευτικούς ψυχολόγους αλλά και άλλους επαγγελματίες ψυχικής υγείας ως εγχειρίδιο αναφοράς, στο οποίο θα ανατρέχουν οι εκπαιδευόμενοι αλλά και οι επαγγελματίες στην καθημερινή κλινική τους πρακτική. Ως εκ τούτου είναι χρήσιμο όχι μόνο στους συναδέλφους που εφαρμόζουν το ΓΣ μοντέλο, αλλά και σε όσους εξασκούν ένα πολυσυλλεκτικό μοντέλο ψυχολογικής θεραπείας.

Ο **Κωνσταντίνος Ευθυμίου** είναι Διδάκτορας Κλινικής Ψυχολογίας και υπεύθυνος του Τμήματος Θεραπειών Ενηλίκων του Ινστιτούτου Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς. Είναι διδάσκων και επίσημος Γνωσιακής-Συμπεριφοριστικής Θεραπείας στο ΙΕΘΣ και στην Εταιρεία Γνωσιακών-Συμπεριφοριστικών Σπουδών. Είναι Διευθυντής του ΙΕΘΣ.

Η **Μαρία Σ. Κουλουβάρη** σπούδασε Ψυχολογία στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Περάτωσε τετραετές Πρόγραμμα Εξειδίκευσης στη Γνωσιακή - Συμπεριφοριστική Θεραπεία της Συμπεριφοράς (ΙΕΘΣ), σύμφωνα με τα κριτήρια της European Association of Behavioral and Cognitive Therapies (EABCT). Πό το 2002 εργάζεται στο Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ.) του Υπουργείου Υγείας.

Νικήστε την κατάθλιψη

Ένα δομημένο πρόγραμμα γνωσιακής συμπεριφοριστικής θεραπείας κατά P.M. Lewinsohn
Κ. Ευθυμίου, Γ. Κακλαμάνη, Σ. Καπνογιάννη

Η κατάθλιψη, ιδιαίτερα στην εποχή της βαθιάς κοινωνικής και οικονομικής κρίσης που διέρχεται η χώρα μας, δεν αποτελεί μόνο ένα εμφανές πρόβλημα δημόσιας υγείας, αλλά και ένα επώδυνο ατομικό βίωμα, μία πολύπλοκη ενδοψυχική διεργασία που αντανακλά και καθορίζει την ποιότητα των κοινωνικών δεσμών, τους οποίους ένα άτομο έχει ανάγκη για να ζήσει.

Η επιλογή αυτού του εγχειριδίου συμπεριφορικής-γνωσιακής θεραπείας αποτελεί μία τεκμηριωμένη και δοκιμασμένη –ιδιαίτερα στις ΗΠΑ– βραχεία ομαδική ψυχοθεραπευτική παρέμβαση σε άτομα που πάσχουν

απ' όλο το φάσμα των καταθλιπτικών διαταραχών. Η κρίση του δημόσιου συστήματος υγείας και ψυχικής υγείας στη χώρα, η σημαντική αύξηση της επικράτησης των ποσοστών της κατάθλιψης στον γενικό πληθυσμό, σε συνδυασμό με την περιρρέουσα κοινωνική οδύνη και ανασφάλεια για το μέλλον, καθιστούν επιτακτική την ανάγκη λύσεων με θετική σχέση κόστους αποτελεσματικότητας (cost-effective), στο πλαίσιο την κοινοτικής ψυχιατρικής και της μη θεραπευόμενης νοσηρότητας του γενικού πληθυσμού.

Ο **Κωνσταντίνος Ευθυμίου** είναι Διδάκτορας Κλινικής Ψυχολογίας και υπεύθυνος του Τμήματος Θεραπειών Ενηλίκων του Ινστιτούτου Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς. Είναι διδάσκων και επίσημος Γνωσιακής-Συμπεριφοριστικής Θεραπείας στο ΙΕΘΣ και στην Εταιρεία Γνωσιακών-Συμπεριφοριστικών Σπουδών. Είναι Διευθυντής του ΙΕΘΣ. Η **Γεωργία Κακλαμάνη** σπούδασε Ψυχολογία στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Απέκτησε Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδικεύσεως στη Σχολική Ψυχολογία από το Πανεπιστήμιο Αθηνών και ολοκλήρωσε με υποτροφία την εκπαίδευση στη Γνωσιακή Συμπεριφοριστική Θεραπεία στο Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς (ΙΕΘΣ). Συνε-

χίζει μετεκπαιδεύσεις και παρακολούθηση εξειδικευμένων σεμιναρίων στο αντικείμενό της. Η **Σοφία Καπνογιάννη** σπούδασε Ψυχολογία (BSc) στο Πανεπιστήμιο του Σουάνσου της Ουαλίας. Απέκτησε μεταπτυχιακό τίτλο (MSc) στην Παιδική Ανάπτυξη στο Ινστιτούτο της Εκπαίδευσης του Λονδίνου. Στην Ελλάδα, εκπαιδεύθηκε στη Γνωσιακή Συμπεριφοριστική Θεραπεία παιδιών, εφήβων και ενηλίκων στο Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς (ΙΕΘΣ). Έχει παρακολουθήσει πλήθος σεμιναρίων και μετεκπαιδεύσεων στο επιστημονικό της αντικείμενο.

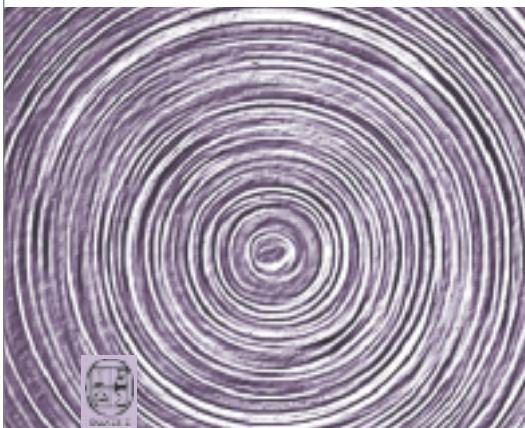
Κοινωνικό άγχος, διεκδικητικότητα και κοινωνική φοβία

Ένα δομημένο ομαδικό πρόγραμμα γνωσιακής συμπεριφοριστικής θεραπείας
Βασιλική Αντωνίου, Κωνσταντίνος Ευθυμίου & Κωνσταντίνα Μυλωνά

Βασιλική Αντωνίου | Κωνσταντίνος Ευθυμίου | Κωνσταντίνα Μυλωνά

Κοινωνικό άγχος, διεκδικητικότητα και κοινωνική φοβία

Ένα δομημένο ομαδικό πρόγραμμα γνωσιακής συμπεριφοριστικής θεραπείας

Στο βιβλίο περιγράφονται αναλυτικά οι θεωρητικές πτυχές, που είναι απαραίτητες για την κατανόηση του κοινωνικού άγχους, και οι υποκείμενοι ψυχολογικοί μηχανισμοί, που συμβάλλουν στην έκλυση και τη διαιώνιση των συμπτωμάτων.

Το δεύτερο μέρος είναι ιδιαίτερα πρακτικό και υπό κατάλληλες προϋποθέσεις θα βοηθήσει πολύ τους προετοιμασμένους και εκπαιδευμένους θεραπευτές να εφαρμόσουν την αντίστοιχη θεραπεία στους ασθενείς τους. Οι συγγραφείς προσφέρουν όλο το συμπληρωματικό υλικό που χρειάζεται κατά τη διάρκεια της θεραπεί-

ας και αυτό είναι κάτι που θα εκτιμήσουν ιδιαίτερα οι θεραπευτές και οι ασθενείς τους.

Πιστεύω ότι το βιβλίο αυτό θα συμβάλει στη διάδοση της γνωσιακής-συμπεριφοριστικής θεραπείας για την αντιμετώπιση της διαταραχής κοινωνικού άγχους στην Ελλάδα και θα συντελέσει στο να μικρύνει το χάσμα που παρατηρείται στη χώρα μας σχετικά με την εφαρμογή αποτελεσματικών ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων στις αγχώδεις διαταραχές.

Από τον Πρόλογο του Πέτρου Σκαπινάκη, Αναπληρωτή Καθηγητή Ψυχιατρικής, Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Η **Βασιλική Αντωνίου** είναι Ψυχολόγος με ειδίκευση στη Γνωσιακή-Συμπεριφοριστική Ψυχοθεραπεία. Είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην Εργασιακή Ψυχολογία, διδάσκουσα σε Τμήμα Ψυχολογίας Ιδιωτικού Κολεγίου και εθελόντρια στη μονάδα διαταραχών πρόσληψης τροφής στο πρόγραμμα της Διαλεκτικής-Συμπεριφορικής Θεραπείας του Αιγινπειού Νοσοκομείου.

Ο **Κωνσταντίνος Ευθυμίου** είναι Διδάκτορας Κλινικής Ψυχολογίας και υπεύθυνος του

Τμήματος Θεραπειών Ενηλίκων του Ινστιτούτου Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς. Είναι διδάσκων και επόπτης Γνωσιακής-Συμπεριφοριστικής Θεραπείας στο ΙΕΘΣ και στην Εταιρεία Γνωσιακών-Συμπεριφοριστικών Σπουδών. Είναι Διευθυντής του ΙΕΘΣ.

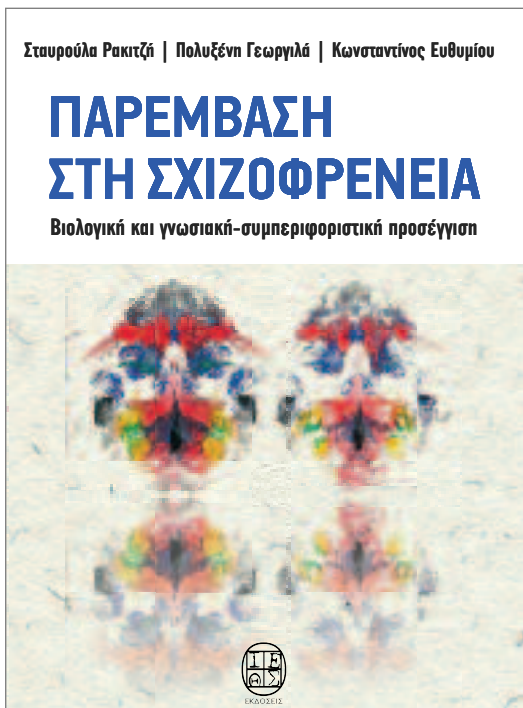
Η **Κωνσταντίνα Μυλωνά** είναι Ψυχολόγος και έχει Μεταπτυχιακό τίτλο στη Συμβουλευτική. Έχει εκπαιδευθεί στη Γνωσιακή-Συμπεριφοριστική Θεραπεία και διδάσκει στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Παρέμβαση στη σχιζοφρένεια

Βιολογική και γνωσιακή-συμπεριφοριστική προσέγγιση

Σταυρούλα Ρακιτζή, Πολυξένη Γεωργιλιά, Κωνσταντίνος Ευθυμίου

Το έργο των συγγραφέων υποστηρίζεται από τα τελευταία ερευνητικά δεδομένα για τα μοντέλα στρεσσευαλωτότητας, για τις γνωσιακές λειτουργίες και για το μοντέλο αποκατάστασης (Recovery), και χαρακτηρίζεται από μία ηθική υπευθυνότητας, προσανατολισμένη στον ασθενή και σε μία αντίστοιχη εικόνα του ανθρώπου. .

Η παρούσα έκδοση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως η αποτύπωση όλης της κλινικής και ερευνητικής δραστηριότητας. Ο αναγνώστης παίρνει επαρκείς πληροφορίες γύρω από τα βιολογικά και ψυχολογικά δεδομένα για τη σχιζοφρένεια και σχετικά με τη συμμετοχή και συ-

νεργασία διαφόρων ειδικοτήτων στον χώρο της ψυχικής υγείας. Δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην παρουσίαση εμπειρικά τεκμηριωμένων αποτελεσμάτων, τα οποία αποτελούν σήμερα και την απόλυτη προϋπόθεση κάθε θεραπείας για τους ασθενείς με σχιζοφρένεια. Νέα ερευνητικά δεδομένα δείχνουν ότι με αυτό τον τρόπο, οι πιθανότητες επανένταξης των ασθενών με σχιζοφρένεια μπορούν να βελτιωθούν σημαντικά.

Volker Roder PhD

Καθηγητής Κλινικής Ψυχολογίας
Ψυχιατρική κλινική Πανεπιστημίου Βέρνης,
Ελβετία

Σταυρούλα Ρακιτζή, Κλινική Ψυχολόγος και πιστοποιημένη στη γνωσιακή συμπεριφοριστική ψυχοθεραπεία, εκπαιδευτρια στην Εταιρεία Γνωσιακών Συμπεριφοριστικών Σπουδών

Πολυξένη Γεωργιλιά, MD, Ψυχίατρος, Διευθύντρια του ψυχιατρικού τμήματος του ΓΝΑ «Γ. Γεννηματάς», εκπαιδευτρια στην Εταιρεία Γνωσιακών Συμπεριφοριστικών Σπουδών

Ο Κωνσταντίνος Ευθυμίου είναι Διδάκτορας Κλινικής Ψυχολογίας και υπεύθυνος του Τμήματος Θεραπειών Ενηλίκων του Ινστιτούτου Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς. Είναι διδάσκων και επίσημος Γνωσιακής-Συμπεριφοριστικής Θεραπείας στο ΙΕΘΣ και στην Εταιρεία Γνωσιακών-Συμπεριφοριστικών Σπουδών. Είναι Διευθυντής του ΙΕΘΣ.

Συζητήσεις για τον Λόγο στο Αιγινήτειο

Νευρολογική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών

Επιμέλεια: Κώστας Πόταγας, Ιωάννης Ευδοκιμίδης

Λόγος, γλώσσα, ομιλία: μια πολύπλευρη λειτουργία, αντικείμενο της έρευνας και εργαλείο της επιστήμης, της τέχνης, της τεχνικής – πεδίων που ασχολούνται με τον λόγο ως επικοινωνία, ως σύνολο λειτουργιών, ως πολύπλοκη δομή, ως εργαλείο, και εντέλει με την παθολογία του. Για να υπάρξει σε βάθος κατανόησή του και για να μελετηθούν οι σχέσεις λόγου, γλώσσας, ομιλίας και του εγκεφαλικού τους υποστρώματος, θα πρέπει οι απόψεις των πεδίων αυτών να βρεθούν σε επαφή, και να συζητήσουν μεταξύ τους ο νευρολόγος, ο γλωσσολόγος, ο κειμενολόγος, ο αφηγηματολόγος, ο ψυχολόγος, ο ψυχίατρος, ο λογοθεραπευτής. Ωστόσο, το οξύμωρο είναι ότι για να μιλήσουν για τον λόγο, οι επιστήμες, οι τεχνικές, οι τέχνες χρησιμοποιούν, η καθεμιά για λογαριασμό της, τη δική της γλώσσα, δύσκολη, δυσμετάφραστη, που συχνά οδηγεί σε παρερμηνείες και παρεξηγήσεις, εμποδίζοντας το ζητούμενο αυτής της ανταλλαγής: μια πολύπλευρη προσέγγιση, μια σφαιρική, διεπιστημονική κατανόηση και, άρα, τη δυνατότητα χρήσης μεθόδων και αποτελεσμάτων άλλων κλάδων.

σολόγος, ο κειμενολόγος, ο αφηγηματολόγος, ο ψυχολόγος, ο ψυχίατρος, ο λογοθεραπευτής. Ωστόσο, το οξύμωρο είναι ότι για να μιλήσουν για τον λόγο, οι επιστήμες, οι τεχνικές, οι τέχνες χρησιμοποιούν, η καθεμιά για λογαριασμό της, τη δική της γλώσσα, δύσκολη, δυσμετάφραστη, που συχνά οδηγεί σε παρερμηνείες και παρεξηγήσεις, εμποδίζοντας το ζητούμενο αυτής της ανταλλαγής: μια πολύπλευρη προσέγγιση, μια σφαιρική, διεπιστημονική κατανόηση και, άρα, τη δυνατότητα χρήσης μεθόδων και αποτελεσμάτων άλλων κλάδων.

Ο **Κώστας Πόταγας** είναι Επίκουρος Καθηγητής Νευρολογίας, Α' Νευρολογική Κλινική ΕΚΠΑ, Αιγινήτειο Νοσοκομείο.

Ο **Ιωάννης Ευδοκιμίδης** είναι Καθηγητής Νευρολογίας, Διευθυντής Α' Νευρολογικής Κλινικής ΕΚΠΑ, Αιγινήτειο Νοσοκομείο.

Λόγος & Κίνηση

Συζητήσεις για τον Λόγο στο Αιγινήτειο
Νευρολογική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών

Επιμέλεια: Κώστας Πόταγας, Ιωάννης Ευδοκιμίδης

Ο τόμος *Λόγος και Κίνηση* συγκεντρώνει τις ομιλίες που έγιναν την περίοδο 2008-2009 στο πλαίσιο των «Συζητήσεων για τον Λόγο στο Αιγινήτειο», συνεχίζοντας για δεύτερη χρονιά την προβληματική που είχε τεθεί με τις διαλέξεις και τις παρεμβάσεις της περιόδου 2007-2008 (βλ. τον πρώτο τόμο *Συζητήσεις για τον Λόγο που κυκλοφορεί*). Ο δεύτερος τόμος εξειδικεύει τη συζήτηση στις σχέσεις ανάμεσα στον Λόγο και στην Κίνηση, οι οποίες αποκαλύπτονται πολλαπλές, πλούσιες και αναπάντεχες.

Οι ομιλητές αναδεικνύουν πτυχές αυτής της σχέσης, ο καθένας από το δικό του πεδίο μελέτης ή εμπειρίας. Συνομιλούν οι Δημήτρης Παπαϊωάννου, Βασίλης Κουρμπέτης, Κατερίνα Πάστρα, Γιώργος Δελλατόλας, Luciano Fadiga, Jean-Francois Demonet, Marc Jeannerod.

Οι επιμελητές του τόμου, Γιάννης Ευδοκιμίδης και Κώστας Πόταγας, νευρολόγοι στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, προσεγγίζουν την οργάνωση του εγκεφάλου από την πλευρά της φυσιολογίας και της παθολογίας.

Ο **Κώστας Πόταγας** είναι Επίκουρος Καθηγητής Νευρολογίας, Α' Νευρολογική Κλινική ΕΚΠΑ, Αιγινήτειο Νοσοκομείο.

Ο **Ιωάννης Ευδοκιμίδης** είναι Καθηγητής Νευρολογίας, Διευθυντής Α' Νευρολογικής Κλινικής ΕΚΠΑ, Αιγινήτειο Νοσοκομείο.

Λόγος & Μνήμη

Συζητήσεις για τον Λόγο στο Αιγινήτειο
Νευρολογική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών

Επιμέλεια: Κώστας Πόταγας, Ιωάννης Ευδοκιμίδης

Ο λόγος είναι μνήμη και η μνήμη είναι λόγος. Θυμόμαστε με λέξεις τις οποίες χρειάζεται να θυμόμαστε: τι σημαίνουν, πότε τις χρησιμοποιούμε, πώς συνδέονται.

Τα κείμενα που περιέχονται στο βιβλίο αυτό είναι οι εισηγήσεις που έδωσαν το έναυσμα για τις Συζητήσεις για τις σχέσεις του Λόγου με τη Μνήμη, στο αμφιθέατρο του Αιγινήτειου Νοσοκομείου, με τα ακόλουθα θέματα:

- γλωσσικά λάθη του αφασικού λόγου,
- αυτοβιογραφική μνήμη,
- σκοπιμότητα της λήθης,
- σχέση της μνήμης με την παθολογία της γλώσσας,
- γλωσσική στροφή στην ιστορία,

- στρατοπεδική λογοτεχνία,
- συμπεριφορική και νευροαπεικονιστική μελέτη της κατανόησης των εννοιών μέσω της ομιλίας και του γραπτού λόγου και, τέλος,
- το αίνιγμα του νευρωνικού κώδικα της σημασίας των λέξεων.

Γράφουν οι: Μαρία Βαρκανίτσα, Anna Basso, Οντέτ Βαρών-Βασάρ, Martin Conway, Διονύσης Γούτσος, Γιάννης Ευδοκιμίδης, Αντώνης Λιάκος, Ελένη Ορφανίδου, Ανδρέας Παπανικολάου, Pascale Riolino, Κώστας Πόταγας και ο Θανάσης Τζαβάρας.

Σχολιάζουν, λοιπόν, οι Αριέλλα Ασέρ, Σπυριδούλα Βαρλοκώστα, Άννα-Μαρία Δρουμπούκη, Μαρία Κακαβούλια, Γιάννης Ζέρβας, Δήμητρα Θεοφανοπούλου-Κοντού, Αλέξης Καλοκαιρινός, Ηλίας Κούβελας, Δημήτρης Κυρτάτας, Αικατερίνη Μπακάκου-Ορφανού, Σπυριδούλα Μπέλλα, Σπύρος Μοσχονάς, Ελίζα Νικολοπούλου, Γιάννης Ποττάκης, Θανάσης Πρωτόπαπας, Σταυρούλα Σταυρακάκη και ο Πέτρος Τζελεπίδης.

Ο **Κώστας Πόταγας** είναι Επίκουρος Καθηγητής Νευρολογίας, Α' Νευρολογική Κλινική ΕΚΠΑ, Αιγινήτειο Νοσοκομείο.

Ο **Ιωάννης Ευδοκιμίδης** είναι Καθηγητής Νευρολογίας, Διευθυντής Α' Νευρολογικής Κλινικής ΕΚΠΑ, Αιγινήτειο Νοσοκομείο.

Λόγος & Νόηση

Συζητήσεις για τον Λόγο στο Αιγινήτειο
Νευρολογική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών

Επιμέλεια: Κώστας Πόταγας, Ιωάννης Ευδοκιμίδης

Ένας από τους συχνότερους και κατά βάθος πιο ουσιαστικούς προβληματισμούς της Νευρολογίας είναι όταν μπροστά σε έναν ασθενή με αφασία διερωτάται κανείς κατά πόσον η διαταραχή του λόγου αντανακλά τη διαταραχή της νόησής του. Μήπως τελικά η χρήση μιας κοινής λέξης για τη γλώσσα και τη νόηση (λόγος – λογική) αποτελεί κυριολεξία; Μήπως ο λόγος δεν είναι απλός φορέας της σκέψης αλλά και υπόστρωμά της; Αλλά και αντίστροφα: μήπως η διαταραχή της λεκτικής επικοινωνίας σημαίνει και διαταραχή της σκέψης; Οι απαντήσεις που έχουν κατά καιρούς δοθεί είναι διαμετρικά αντίθετες. Οι προσπάθειες να λυθεί

το πρόβλημα της ταύτισης του Λόγου και της Νόησης αποτελούν το περιεχόμενο του ανά χείρας τόμου, που είναι ο τέταρτος στη σειρά των «Συζητήσεων για τον Λόγο στο Αιγινήτειο».

Από τον πρόλογο του Καθηγητή
Δημήτρη Βασιλόπουλου

Γράφουν οι: Κ. Αγγελάκη-Ρουκ, Α. Beretta, Δ. Γούτσος, Γ. Δριτσάκης, Ι. Ευδοκιμίδης, Λ. Fadiga, Θ. Καραβάτος, Δ. Κασελίμης, Ε. Κεχαγιά, Μ. Κονδύλη, Γ. Κουζέλης, Α. Λέκκα, Κ. Νικηφορίδου, Ο. Πανοπούλου-Μαράτου, Θ. Ν. Πελεγρίνης, Μ. Πετρίδης, Κ. Πόταγας, Θ. Τζαβάρας.

Σχολιάζουν οι: Δ. Αγραφιώτης, Σ. Βαρλοκώστα, Γ. Ζέρβας, Μ. Θεοδοροπούλου, Μ. Καψοκεφάλου, Α. Κεχαγιά, Σ. Κουτσουλέλου, Χ. Μανουλίδου, Ε. Νικολοπούλου, Μ. Παπαδάκης, Γ. Χ. Παπαδόπουλος, Δ. Παπαδοπούλου, Α. Κ. Παπανικολάου, Γ. Α. Ποττάκης, Α. Ράλλη.

Ο **Κώστας Πόταγας** είναι Επίκουρος Καθηγητής Νευρολογίας, Α' Νευρολογική Κλινική ΕΚΠΑ, Αιγινήτειο Νοσοκομείο.

Ο **Ιωάννης Ευδοκιμίδης** είναι Καθηγητής Νευρολογίας, Διευθυντής Α' Νευρολογικής Κλινικής ΕΚΠΑ, Αιγινήτειο Νοσοκομείο.

Λόγος & Λάθος

Συζητήσεις για τον Λόγο στο Αιγινήτειο
Νευρολογική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών

Επιμέλεια: Κώστας Πόταγας, Ιωάννης Ευδοκιμίδης

Ελλειμματική επικοινωνία, παρεξήγηση, ασυνεννοησία. Μπορεί ο Λόγος να μεταφέρει τις σκέψεις και τα συναισθήματα αυτού που τον εκφέρει; Μπορεί ο δέκτης του να αντιληφθεί σωστά τα όσα του μεταφέρονται; Σε τι οφείλονται τα λάθη της επικοινωνίας; Και πρόκειται πάντοτε για «λάθη»; Οι Συζητήσεις που έγιναν στο αμφιθέατρο του Αιγινήτειου από τον Οκτώβριο του 2012 έως τον Ιούνιο του 2013 με το θέμα «Λόγος και Λάθος» αφορούσαν κάποια από τα παρα-

πάνω ερωτήματα, τα σχετικά με τα λάθη και την ακρίβεια της έκφρασης και της αντίληψης του Λόγου αλλά και την ίδια την έννοια του «λάθους». Στον τόμο αυτόν παρουσιάζονται κείμενα του Θανάση Τζαβάρα, του Γιώργη Γιατρομανωλάκη, του Βασίλη Κουρμπέτη, του Ντένη Ζαχαρόπουλου, της Κατερίνας Δασκαλάκη, του Διονύση Γούτσου και του Κώστα Πόταγα, του Γεράσιμου Κουζέλη και της Βασιάννας Κωνσταντοπούλου.

Ο **Κώστας Πόταγας** είναι Επίκουρος Καθηγητής Νευρολογίας, Α' Νευρολογική Κλινική ΕΚΠΑ, Αιγινήτειο Νοσοκομείο.

Ο **Ιωάννης Ευδοκιμίδης** είναι Καθηγητής Νευρολογίας, Διευθυντής Α' Νευρολογικής Κλινικής ΕΚΠΑ, Αιγινήτειο Νοσοκομείο.

Ιδιότυποι λόγοι

Συζητήσεις για τον Λόγο στο Αιγινήτειο
Νευρολογική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών

Επιμέλεια: Κώστας Πόταγας, Ιωάννης Ευδοκιμίδης

Για πρώτη φορά, παρά τον χώρο όπου διεξάγονται, το Νοσοκομείο, οι Συζητήσεις αφορούν τις ιδιοτυπίες του Λόγου. Εστιάζονται στη φαινομενολογία του, υιοθετώντας δηλαδή μια διαφορετική προσέγγιση του νοητικού και του νευρωνικού υποστρώματος του Λόγου, πέρα από την ανάλυση των ιδιοτήτων που άμεσα ή έμμεσα συνδέονται με αυτόν.

Οι «Ιδιότυποι λόγοι» περιλαμβάνουν εν πρώτοις τις άτυπες και παθολογικές εκφάνσεις του Λόγου: η παθολογία αποτελεί προνομιακό παράθυρο στη λειτουργία του Λόγου και στις εγκεφαλικές δομές του, όπως αυτό αναδεικνύεται στους διαφορετικούς τύπους αφασίας

(Broca, Wernicke, αγωγής) ή στην άνοια όπου βλέπουμε το λεξικό και τη γραμματική να διαλύονται, να αποσυντίθενται. Η δυσλεξία αποκαλύπτει συγκεκριμένα ελλείμματα στον χειρισμό του γραπτού ενώ ο Λόγος μένει λειψός όταν απουσιάζει το «δεύτερο» επίπεδο, η μεταφορά, όπως αυτό συμβαίνει στον αυτισμό. Και από την άλλη μεριά, η ίδια η παθολογία μπορεί να αναδείξει κάποτε αναπάντεχες πηγές γλωσσικού πλούτου, όπως σε διάφορες αναπτυξιακές αποκλίσεις ή και στον ίδιο τον αυτισμό. Παραδείγματα των παραπάνω παρέχονται εδώ με τη μορφή κλινικών περιστατικών (τα «διαλείμματα» του παρόντος τόμου).

Ο **Κώστας Πόταγας** είναι Επίκουρος Καθηγητής Νευρολογίας, Α' Νευρολογική Κλινική ΕΚΠΑ, Αιγινήτειο Νοσοκομείο.

Ο **Ιωάννης Ευδοκιμίδης** είναι Καθηγητής Νευρολογίας, Διευθυντής Α' Νευρολογικής Κλινικής ΕΚΠΑ, Αιγινήτειο Νοσοκομείο.

Για μια Μη α-θεωρητική ψυχιατρική

Θανάσης Καράβατος

Τα κείμενα που συγκεντρώνονται κάτω από τον γενικό τίτλο Για μια μη α-θεωρητική ψυχιατρική ξεκινούν από διαφορετικές αφετηρίες, συγκλίνουν όμως όλα σε έναν κοινό άξονα που σχηματίστηκε σταδιακά μέσα από την κλινική πράξη και τους συνακόλουθους θεωρητικούς προβληματισμούς του συγγραφέα τους Θανάση Καράβατου, ομότιμου καθηγητή ψυχιατρικής και διευθυντή της Α΄ Ψυχιατρικής Κλινικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, στο διάστημα 1998-2007.

Όλα τα κείμενα του βιβλίου δημηγορούν, το καθένα με τον τρόπο του, υπέρ μιας ψυχιατρικής που να βασίζεται στον θησαυρό της σημειολογίας για να τροφοδοτεί την

ψυχοπαθολογία, εκεί δηλαδή όπου αναπτύσσονται οι θεωρητικές απαντήσεις των ψυχιάτρων στα ερωτήματα που θέτει η κλινική τους πράξη και προβάλλονται οι θεραπευτικές τους προσεγγίσεις.

Το βιβλίο αρχίζει με όσα η ιστορία προσφέρει σήμερα για την κατανόηση των σύγχρονων προβληματισμών της ψυχιατρικής, από τις αρχαιοελληνικές ρίζες της ψυχοπαθολογίας, τις απαρχές της ψυχιατρικής ειδικότητας και των αντίστοιχων νοσηλευτικών φροντίδων, την εισαγωγή του όρου ψυχιατρική στην Ελλάδα του 19ου αιώνα, μέχρι τη βιογράφηση των βασικών ψυχιατρικών νόσων, αλλά και τις σύγχρονες προτάσεις για την αλλαγή του όρου σχιζοφρένεια.

Ο Θανάσης Καράβατος είναι Ομότιμος Καθηγητής Ψυχιατρικής, ΑΠΘ.

Η σχιζοφρένεια – 100 χρόνια για να κατανοήσουμε

Ζαν Γκαρραμπέ

Μετάφραση: Άννη Σπυράκου, Κώστας Πόταγας

Επιμέλεια - Πρόλογος: Δημήτρης Ν. Πλουμπίδης, Θανάσης Καράβατος

Τον όρο *σχιζοφρένεια* έπλασε ο Οϊγκέν Μπλούλερ (Eugen Bleuler), γράφοντας για την ομάδα των σχιζοφρενείων σε σύγγραμμα ψυχιατρικής που εκδόθηκε το 1911 στη Ζυρίχη. Έχουν περάσει 100 χρόνια από τότε κι όσα αυτός ο όρος – έννοια σημαίνει μας τα εξιστορεί ο Ζαν Γκαρραμπέ στο βιβλίο του *Η σχιζοφρένεια – 100 χρόνια για να κατανοήσουμε*, συναρτώντας τα με το επιστημονικό, πολιτισμικό, συνάμα δε φιλοσοφικό, κοινωνικοπολιτικό, θρησκευτικό και καλλιτεχνικό πλαίσιο που διαμορφωνόταν στα χρόνια αυτά, επηρεάζοντάς την. Το βιβλίο είναι σε μετάφραση της Άννης Σπυράκου και του Κώστα Πόταγα και επιμέλεια του Δημήτρη Ν. Πλουμπίδη και του Θανάση Καράβατου, του Πανεπιστημίου Αθηνών και Θεσσαλονίκης αντίστοιχα.

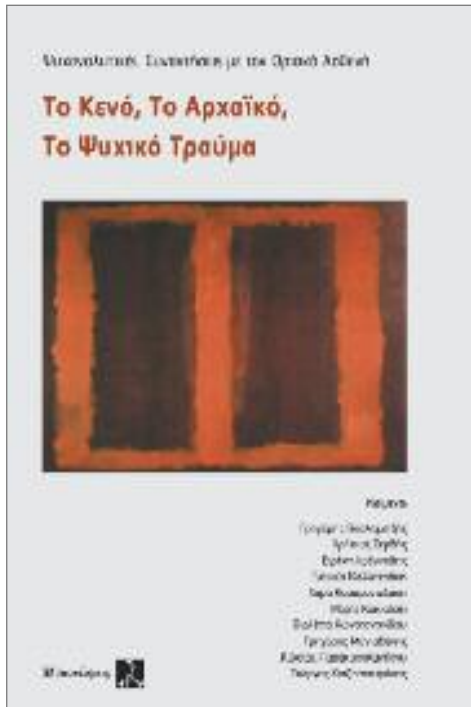
Μέσα από τις σελίδες μπορεί κανείς να κατανοήσει τις παλαιότερες και τις σύγχρονες θεωρίες που επιχειρούν να εξηγήσουν τη γένεση της ομάδας των ψυχώσεων που καλύπτει η νοσολογική έννοια της σχιζοφρένειας, τις πρώτες θεραπευτικές μεθόδους και όσες χρησιμοποιούνται σήμερα και, τέλος, τις στάσεις της κοινωνίας απέναντι στους πάσχοντες. Τα ζητήματα αυτά αφορούν όχι μόνο τους ειδικούς αλλά και τους ίδιους τους αρρώστους, τις οικογένειές τους, όπως και κάθε πολίτη που θέλει να γνωρίσει. Ο συγγραφέας έχει επίγνωση των αλλαγών στις θεωρίες, τις πρακτικές και, φυσικά, τις ορολογίες. Υπάρχει ήδη έκδηλος προβληματισμός για την εγκατάλειψη του όρου.

Ο Ζαν Γκαρραμπέ είναι ψυχίατρος. Υπήρξε για πολλά χρόνια διευθυντής του Ινστιτούτου Marcel Rivière, εξειδικευμένου Ψυχιατρικού Κέντρου που ανήκει στον Οργανισμό Υγείας και Πρόνοιας των εκπαιδευτικών της Γαλλίας. Εδώ και χρόνια είναι Γενικός Γραμμα-

τέας της επιστημονικής εταιρίας Évolution Psychiatrique (μέλους της Παγκόσμιας Ψυχιατρικής Εταιρίας) που εκδίδει από το 1926 το ομώνυμο περιοδικό.

Το κενό, το αρχαϊκό, το ψυχικό τραύμα

Ψυχαναλυτικές Συναντήσεις με τον Οριακό Ασθενή
Συλλογικό

Οι συναντήσεις με τον οριακό ασθενή θα λάβουν χώρα σε ποικίλα πλαίσια, από το αναλυτικό γραφείο έως την ενδονοσοκομειακή μονάδα. Το ανά χείρας βιβλίο επιχειρεί να μεταφέρει στον αναγνώστη ιδέες, πρακτικές και συναισθηματικές εμπειρίες ψυχαναλυτών που εργάστηκαν μαζί για χρόνια με αντικείμενο τη θεραπεία των οριακών ασθενών. Στα επτά κεφάλαια του βιβλίου προτείνονται ορισμένες βασικές θεματικές όπως το κενό, το αρχαϊκό και το ψυχικό τραύμα, και αναλύονται οι προϋποθέσεις για τη συνάντηση με αυτές, δηλαδή η μεταβίβαση, η αντιμεταβίβαση και ο θεσμός. Ο οριακός ασθενής είναι άτομο με σοβαρής μορφής αστάθεια της συ-

ναισθηματικής του κατάστασης και των διαπροσωπικών του σχέσεων, που βιώνει έντονο ψυχικό πόνο, που συχνά αυτοτραυματίζεται ή σκέφτεται την αυτοκτονία, που δεν αντέχει τις ματαιώσεις και τον αποχωρισμό καταφεύγοντας σε ποικίλες εξαρτήσεις. Επιδιώκει τη συνάντηση με τον ειδικό (όχι πάντα τον ψυχαναλυτή), στον οποίο θα προβάλει και με τον οποίο θα μοιραστεί τα άγχη του. Από την άλλη πλευρά ο ψυχαναλυτής καλείται να φτιάξει εκείνο το πλαίσιο που θα είναι ικανό να περιέχει και να μετασχηματίσει τα άγχη αυτά και να δώσει νόημα στην εμπειρία των ατόμων με οριακή ψυχοπαθολογία.

Ψυχοδυναμική Ψυχοθεραπεία Μακράς Διάρκειας

Γκλεν Ο. Γκάμπαρντ

Μετάφραση: Παναγιώτης Γ. Θεοδωρόπουλος

Επιμέλεια: Χρήστος Ιωαννίδης, Χαρά Καραμανωλάκη

Η *Ψυχοδυναμική Ψυχοθεραπεία Μακράς Διάρκειας* του ψυχαναλυτή Γκλεν Ο. Γκάμπαρντ απευθύνεται σε κάθε επαγγελματία ψυχικής υγείας που θέλει να αποκτήσει τις βασικές ψυχοθεραπευτικές γνώσεις μέσα από ένα ευσύνοπτο και παιδαγωγικά άρτιο εγχειρίδιο. Είναι, όμως, ένα ιδιαίτερα πολύτιμο εργαλείο για τους νέους γιατρούς, ψυχιάτρους και ψυχολόγους στους οποίους παρέχει τις απαραίτητες γνώσεις που χρειάζεται ένας κλινικός για να κατανοεί και να χειρίζεται συνήθεις καταστάσεις της τρέχουσας ψυχοθεραπευτικής σχέσης με ψυχικά ασθενείς. Εφοδιάζει δη-

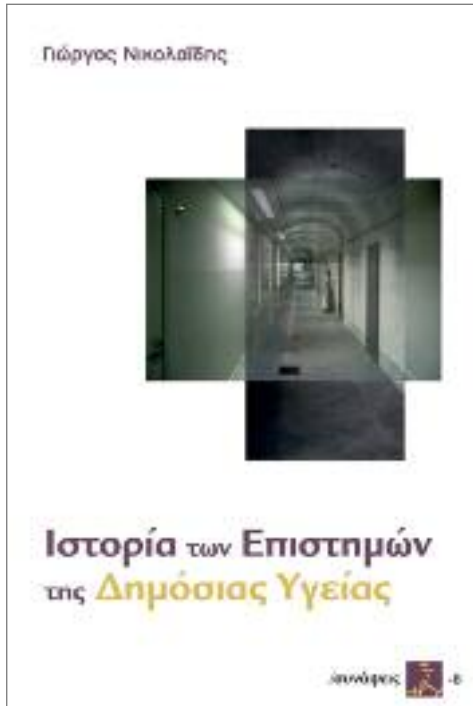
λαδή τον εκπαιδευόμενο με την αναγκαία «ψυχοθεραπευτική στάση» είτε είναι είτε όχι υποψήφιος ψυχαναλυτής. Μέσα σε 11 περιεκτικά κεφάλαια, καλύπτονται μία σειρά από σημαντικά ζητήματα, όπως είναι οι βασικές ψυχοδυναμικές αρχές, οι αξιολογήσεις καταλληλότητας των ασθενών, η διαδικασία έναρξης και τερματισμού της θεραπείας, οι παρεμβάσεις του θεραπευτή, οι στόχοι και οι μορφές της θεραπευτικής δράσης, η αντίσταση, η αντιμεταβίβαση, οι φαντασιώσεις και τα όνειρα, καταλήγοντας έτσι στην ιδανική χρήση της εποπτείας.

Ο **Γκλεν Ο. Γκάμπαρντ** είναι καθηγητής Ψυχιατρικής στο Κολλέγιο Ιατρικής Μπέιλορ στο Χιούστον του Τέξας. Κατέχει την έδρα Ψυχανάλυσης στην ίδια Σχολή και είναι, επίσης, διδάσκων ψυχαναλυτής στο Ψυχαναλυτικό Ινστιτούτο του Χιούστον/Γκάλβστον. Μεταξύ 1989 και 1994 κατείχε διάφορες διευθυντικές θέσεις στη γνωστή ψυχαναλυτική κλινική

Μένιντζερ, ενώ την περίοδο 2001-2007 υπήρξε, μαζί με τον Πωλ Ουίλιαμς, συναρχιου-ντάκτης του Διεθνούς Περιοδικού της Ψυχανάλυσης (International Journal of Psychoanalysis).

Ιστορία των Επιστημών της Δημόσιας Υγείας

Γιώργος Νικολαΐδης

Η χρήση του όρου «Επιστήμες της Δημόσιας Υγείας» είναι πολύ συχνή στους κόλπους της επιστημονικής κοινότητας, χωρίς, όμως, να είναι πάντα σαφές τι ακριβώς εκφράζει. Τις περισσότερες φορές φαίνεται πως με τον όρο αυτό αναφερόμαστε σε ένα ευρύ φάσμα κλάδων, διακλαδικής έρευνας, εφαρμογών και παρεμβάσεων, παρά σε μια μεμονωμένη γνωστική περιοχή.

Οι ΕΔΥ χρησιμοποιούν πολύ συχνά για τους σκοπούς τους εργαλεία και γνωστικά υποσύνολα που, είτε συνολικά είτε εν μέρει, έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο άλλων επιστημονικών κλάδων. Εντός, λοιπόν, του πεδίου των ΕΔΥ περιλαμβάνονται μια σειρά κλάδοι (που σήμερα έχουν αναπτυχθεί και ως

αυτοτελείς τομείς επιστημονικής δραστηριότητας), όπως: η επιδημιολογία και η βιοστατιστική, η κοινωνική ιατρική και η ιατρική της εργασίας, η ιστορία της ιατρικής, η προληπτική ιατρική και η υγειονομική διαφώτιση, η αστυϊατρική και η αστυκτινιαιτρική, η κοινωνιολογία της υγείας, τα οικονομικά και οι θεωρίες της διοίκησης των συστημάτων, δομών και υπηρεσιών υγείας, οι επιστήμες του «πολιτεύεσθαι» της υγείας. Εν κατακλείδι, στο πόνημα αυτό γίνεται μια καταρχήν περιοδολόγηση των βασικότερων κλάδων αυτών των επιστημών και εν συνεχεία επιχειρείται να εξαχθούν κάποια συμπεράσματα για το χαρακτήρα και τις ιδιομορφίες τους.

Ο ψυχίατρος **Γιώργος Νικολαΐδης** είναι διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Πατρών και κάτοχος μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών στην Φιλοσοφία της Ψυχικής Διαταραχής (Τμήμα Φιλοσοφίας του King's College & Ινστιτούτο Ψυχιατρικής του Νοσοκομείου Maudsley) και στις Ψυχαναλυτικές Σπουδές (Κέντρο Ψυχοθεραπευτικών Σπουδών του School of

Health and Related Research του Πανεπιστημίου του Sheffield). Έχει εργασθεί σε κέντρα σωματικής – ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και κέντρα ημέρας. Από το 2005 είναι Διευθυντής της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού.

Πέραν του ασύλου

Η κοινοτική ψυχιατρική και το ζήτημα του υποκειμένου
Μανόλης Τζανάκης

Η ελληνική ψυχιατρική το τελευταίο τέταρτο του αιώνα εγκαταλείπει σταδιακά τα ασφαλή τείχη του ασύλου και εγκαθίσταται σε νέους τόπους θεραπείας. Η αντικατάσταση του ασυλιακού μοντέλου από το κοινοτικό μοντέλο ψυχιατρικής περίθαλψης ονομάζεται «ψυχιατρική μεταρρύθμιση». Το παρόν βιβλίο επιχειρεί να διερευνήσει και να περιγράψει τη μετάβαση της ψυχιατρικής περίθαλψης από το καθεστώς πειθάρχησης των σωμάτων, σε ένα καθεστώς που ολοένα και περισσότερο θα αναδεικνύεται η υποκειμενικότητα και οι ατομικές ανάγκες του ασθενή, ώστε να προσεγγιστεί η μεγαλύτερη δυνα-

τή αυτονομία του και να διασφαλιστεί η δυνατότητά του για ανεξάρτητη διαβίωση στην κοινότητα.

Ο **Μανόλης Τζανάκης** διδάσκει στο τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, στο αντικείμενο «Κοινωνιολογία της ασθένειας και των ιατρικών θεσμών». Έχει σπουδάσει κοινωνιολογία στην Ελλάδα και στη Γαλλία. Τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται σε ζητήματα κοινωνιολογίας της υγείας, με έμφαση στην ψυχική υγεία, ιδιαίτερα όσον αφορά στις διαδικασίες κοινωνικής μορφοποίησης της υποκειμενικότητας,

καθώς και στους επιστημολογικούς όρους διάκρισης ψυχικού, βιολογικού και κοινωνικού. Έχει δημοσιεύσει άρθρα και μελέτες στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα, σε κοινωνιολογικά και ιατρικά επιστημονικά περιοδικά, σε συλλογικούς τόμους και πρακτικά συνεδρίων και έχει συμμετάσχει σε ημερίδες, πανελλήνια και διεθνή επιστημονικά συνέδρια.

Ψυχαναλυτικές αναψηλαφήσεις στο έργο του Ανδρέα Εμπειρικού

Διαμάντη Αναγνωστοπούλου, Θανάσης Τζαβάρας

Η **Διαμάντη Αναγνωστοπούλου** είναι αν. καθηγήτρια νεώτερης και σύγχρονης λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Έχει εκδώσει δύο βιβλία: *Η ποιητική του έρωτα στο έργο του Ανδρέα Εμπειρικού*, εκδόσεις Ύψιλον, 2005, και *Λογοτεχνική πρόσληψη στην προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση*, εκδόσεις Πατάκη, 2002. Έχει δημοσιεύσει άρθρα και μελέτες στην ελληνική, αγγλική και γαλλική γλώσσα σε επιστημονικά και λογοτεχνικά περιοδικά, συλλογικούς τόμους και πρακτικά συνεδρίων και έχει συμμετάσχει σε ημερίδες και επιστημονικά πανελλήνια και διεθνή συνέδρια.

Πρώτο βιβλίο της σειράς συνάψεις είναι το βιβλίο *Ψυχαναλυτικές αναψηλαφήσεις στο έργο του Ανδρέα Εμπειρικού*, γραμμένο από τη Διαμάντη Αναγνωστοπούλου, καθηγήτρια λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου και το Θανάση Τζαβάρα, ψυχίατρο, ψυχαναλυτή, ομότιμο καθηγητή Πανεπιστημίου Αθηνών. Εκκινώντας από άλλες αφορμές και αφετηρίες οι δύο συγγραφείς έχουν ασχοληθεί τα τελευταία 25 χρόνια με το έργο του Ανδρέα Εμπειρικού. Αυτή η σειρά μελετημάτων στοχεύει στην προσέγγιση

των σημείων που τέμνονται η ποιητική πράξη και η ψυχαναλυτική πρακτική του Ανδρέα Εμπειρικού, από τη δεκαετία του 1930 μέχρι το θάνατό του το 1975. Τα κείμενα της Διαμάντης Αναγνωστοπούλου προσεγγίζουν το έργο του από τη σκοπιά της λογοτεχνικής κριτικής, προσφεύγοντας στην ψυχαναλυτική θεωρία, ενώ τα κείμενα του Θανάση Τζαβάρα αφορούν στο ιστορικό και εννοιολογικό πλαίσιο της παρουσίας του Ανδρέα Εμπειρικού στην ελληνική κοινωνία και ιδιαίτερα στην ελληνική ψυχανάλυση.

Ο **Θανάσης Τζαβάρας** ψυχίατρος, ψυχαναλυτής, σπούδασε ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και ειδικεύτηκε στη νευρολογία και στην ψυχιατρική στο Παρίσι, όπου και έλαβε ψυχαναλυτική κατάρτιση στη Φροϋδική Σχολή του Λακάν. Επιστημονικά του έργα: *Μαθήματα της ιατρικής, παθήματα της ψυχής* (μαζί με την Ελένη Τζαβάρα, 2004), *Ψυχανάλετα* (2005). Υπήρξε μέλος της συντακτικής ομάδας του ψυχαναλυτικού περιοδικού *Εκ των Υστέρων*. Δίδαξε σε διάφορα πανεπιστήμια στην Ελλάδα. Υπήρξε Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, έχοντας διατελέσει από το 1988 μέχρι το 2006 Καθηγητής Ψυχιατρικής, αρχικά στο Τμήμα Νοσηλευτικής και εν συνέχεια στο ΜΙΘΕ.

Ο Λένιν και η Ψυχανάλυση

Jacquy Chemouni

Μετάφραση: Άννα Σπυράκου

Το δεύτερο βιβλίο της σειράς συνάψεις είναι Ο Λένιν και η Ψυχανάλυση του Jacquy Chemouni. Ο Λένιν φαίνεται να είχε συνείδηση της σημασίας του έργου του Φρόιντ, εξαιτίας κυρίως της απήκησης ή της γοητείας που άσκησε ακόμα και μέσα στο κόμμα του. Άραγε, αποδεχόταν ότι εμπεριείχε και αυτό μία ανατρεπτική κριτική της κοινωνίας, ως πηγής ψυχικής οδύνης, που επίσης αλλοτριώνει τον άνθρωπο; Είναι βέβαιο πως όχι, γιατί η ψυχανάλυση έτσι κι αλλιώς τον απωθούσε, όπως άλλωστε και πολλούς μαρξιστές, λόγω του περιορισμού της δράσης της στη σφαίρα της ατομικότητας και των

προϋποθέσεών της που απείχαν πολύ από τον υλισμό.

Ο συγγραφέας Jacquy Chemouni μελετάει την πολύπλοκη σχέση πολιτικής και ψυχανάλυσης μέσα από την οπτική του Λένιν.

Ο **Jacquy Chemouni** είναι διδάκτωρ της ιστορίας και της ψυχολογίας. Είναι, επίσης, ψυχαναλυτής και καθηγητής της κλινικής ψυχολογίας και της ψυχοπαθολογίας στο Πανεπιστήμιο της Caen καθώς και διευθυντής έρευνας στο Πανεπιστήμιο Paris VII. Έχει δημο-

σιεύσει πολλές εργασίες σχετικές με την ιστορία της ψυχανάλυσης και της ψυχοσωματικής. Σήμερα εργάζεται πάνω στην επιστημολογία της κλινικής και της ψυχανάλυσης.

Ο άνθρωπος δίχως πρόσωπο και άλλες αφηγήσεις καθημερινής νευρολογίας

Marc Jeannerod

Μετάφραση: Άννυ Σπυράκου, Κώστας Πόταγας

Ο Μαρκ Ζανρό στις εννέα ιστορίες του βιβλίου ρίχνει μια κλινική ματιά σε ανθρώπους, με τους οποίους διασταυρώθηκε τυχαία σε ταξίδια ή εκδηλώσεις. Ο συγγραφέας και Ομότιμος Καθηγητής Φυσιολογίας στο Πανεπιστήμιο Claude Bernard-Lyon-I υποστηρίζει ότι η ματιά του γιατρού είναι αδιάκριτη, ακόμα και ανελέπτη, αφού παραβιάζει τον ιδιωτικό χώρο του σώματος, διερευνά τα όργανα, ανασυνθέτει το ιστορικό, αξιολογεί την πρόγνωση. Το βασικότερο είναι ότι ενεργοποιεί μέσα του τη διαδικασία της διάγνωσης και εν συνεχεία οι σκέψεις του γιατρού επεκτείνονται και υπερβαίνουν το πλαίσιο

της κλινικής περίπτωσης που μελετά κάθε φορά, στον τρόπο ζωής του αρρώστου, στις συνήθειές του, στις πνευματικές του ικανότητες, στη συμπεριφορά του, στους κοινωνικούς δεσμούς του.

Συνολικά, πρόκειται για ένα συγκινητικό στοχασμό πάνω στο εύθραυστο του ανθρώπου και στις αλλαγές που επιφέρει η αρρώστια στην ψυχοσύνθεσή του.

Ο **Marc Jeannerod** είναι Ομότιμος Καθηγητής Φυσιολογίας στο Πανεπιστήμιο Claude Bernard-Gyon-I. Διηύθυνε για πολλά χρόνια στο INSERAM την έρευνα του ελέγχου της κίνησης και των διαντιδράσεων μεταξύ όρασης και δράσης, συμμετέχοντας συνάμα στον ανοικτό διάλογο μεταξύ νευροβιολόγων, κλινικών, ψυχολόγων και φιλοσόφων. Το 1998

δημιούργησε στο πλαίσιο του CNRS το Institut des Sciences Cognitives. Από το 2002 είναι μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας Επιστημών. Πρόσφατα έργα του είναι: *Η φύση του πνεύματος (La nature de l'esprit)* και *Ο ενδόμυχος εγκέφαλος (Le Cerveau intime)*.

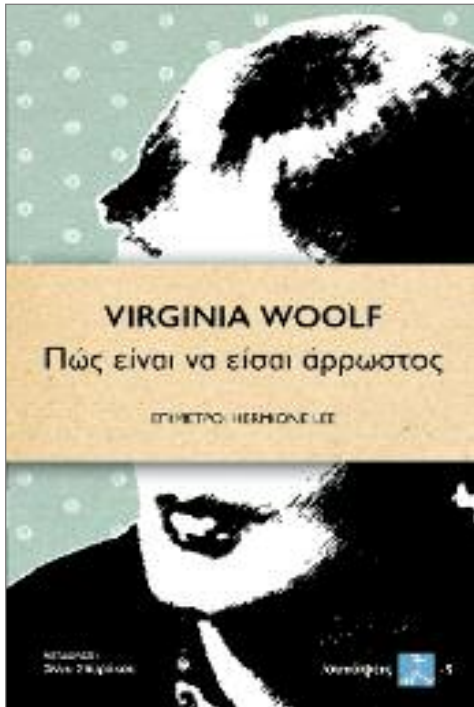

Πώς είναι να είσαι άρρωστος

Virginia Woolf

Μετάφραση: Άννυ Σπυράκου

Επίμετρο: Hermione Lee

Το *Πώς είναι να είσαι άρρωστος* είναι ένα από τα πιο τολμηρά, παράξενα και πρωτότυπα δοκίμια της Βιρτζίνια Γουλφ. Δεν εξετάζει τις αιτίες ή τα συμπτώματα κάποιας παροδικής ή χρόνιας ασθένειας, αλλά πραγματεύεται τις πνευματικές αλλαγές που αυτή επιφέρει και ανιχνεύει την κατάσταση του αρρώστου που βρίσκεται σε αυτή τη διαφορετική, εκτός δραστηριότητας και κοινωνίας, ζωή.

Η αρρώστια είναι μια από τις βασικές ιστορίες της ζωής της Βιρτζίνια Γουλφ. Οι κλονισμοί και οι απόπειρες αυτοκτονίας στα νεανικά της χρόνια οδήγησαν σε επίμονες περιοδικές αρρώστιες, όπου τα ψυχικά και σωματικά συμπτώματα έμοιαζαν άρρηκτα συνδεδεμένα. Σε όλ-

της τη ζωή είχε να αντιπαλέψει ψυχικές καταστάσεις που τη βασάνιζαν και την τρομοκρατούσαν, επώδυνα και εξουθενωτικά σωματικά συμπτώματα και περιορισμούς που την εξαγρίωναν. Στα γραπτά της για την αρρώστια υπάρχει μια επαναλαμβανόμενη έμφαση στις δημιουργικές και απελευθερωτικές της επιπτώσεις. «Πιστεύω ότι αυτές οι αρρώστιες είναι στην περίπτωση μου –πώς να το εκφράσω;– σε ένα βαθμό μυστικιστικές. Κάτι συμβαίνει στο μυαλό μου».

Το *Πώς είναι να είσαι άρρωστος* ανιχνεύει αυτό το «κάτι» στις «ανεξερεύνητες χώρες», στο «παρθένο δάσος» της εμπειρίας του μοναχικού ανήμπορου ατόμου.

Η **Virginia Woolf** υπήρξε Αγγλίδα καινοτόμος μυθιστοριογράφος, κριτικός και δοκιμιογράφος, μέλος της πρωτοποριακής ομάδας Bloomsbury που εναντιώθηκε στην υποκριτική Βικτωριανή κοινωνία. Ίδρυσε το 1917, μαζί με το λόγιο σύζυγό της Leonard Woolf, τον εκδοτικό οίκο Hogarth Press που εξέδωσε, κοντά στα δικά της, και έργα σημαντικών

συγγραφέων, όπως π.χ. του T.S. Eliot. Τα πιο γνωστά της έργα είναι: *Νύχτα και Μέρα* (1919), *Το δωμάτιο του Ιάκωβου* (1922), *Η κυρία Ντάλογουε* (1925), *Στο φάρο* (1927), *Ορλάντο* (1928), *Τα κύματα* (1931), *Τα χρόνια* (1937).

Όταν η μνήμη αποκαλύπτει

Jacqueline de Romilly

Μετάφραση: Άννυ Σπυράκου

Σ' αυτό το μικρό αλλά μεστό βιβλίο της, η αείμνηστη μεγάλη ελληνίστρια Ζακλίν ντε Ρομιγί (1913-2010) μοιράζεται μαζί μας κάτι που ανακάλυψε στα τελευταία χρόνια της ζωής της. Ήταν κάποιες, μετρημένες στα δάχτυλα, στιγμές της ζωής της που επανήλθαν τελείως απρόσμενα στη μνήμη της, αφήνοντας την έκθαμβη. Αυτό γυρεύει να κατανοήσει μέσα από τις σελίδες του βιβλίου της. Μια μικρή εικόνα, μια απλή λέξη είναι ικανές να ξεδιπλώσουν αναμνήσεις και να αναβιώνουν ένα σβησμένο παρελθόν που ξαναζούμε ανασυνθέτοντάς το. Μέσα από τέτοια παραδείγματα, η Ζακλίν ντε Ρομιγί μας οδηγεί σε μια άλλη αντίληψη του χρόνου, την «αι-

ωνιότητα» στην οποία αποφεύγει να δώσει μια θρησκευτική εξήγηση. Αρκείται να την ενσωματώσει στην ακλόνητη πεποίθηση που τη συνόδεψε σε όλη τη διάρκεια του μακρόχρονου βίου της και η οποία καθόρισε πολλές φορές τη στάση της: «Υπάρχει κάτι άλλο», γιατί, όπως μας λέει, φαίνεται «πως ό,τι ζούμε εγγράφεται ολόκληρο στο κινητό πλαίσιο του παρόντος και της γοργής εξέλιξής του, που λίγο ως πολύ προορίζεται στη λήθη, αλλά επίσης και σε ένα άλλο επίπεδο, στο οποίο κανονικά δεν έχουμε πρόσβαση και όπου διατηρούνται στο χρόνο εντυπώσεις που θεωρούμε φευγαλέες επειδή η άποψή μας για τα πράγματα δεν είναι πλήρης».

Η **Jacqueline de Romilly** είναι διεθνούς κύρους ελληνίστρια, γνωστή για τις μελέτες της στον χώρο του αρχαιοελληνικού πολιτισμού. Ομότιμη Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης και μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας, υπήρξε η πρώτη γυναίκα στο Collège de France. Η σημαντική της προσφορά τιμήθηκε στη χώρα μας με την εκλογή της στην Ακα-

δημία Αθηνών και την πολιτογράφσή της ως Ελληνίδα με Προεδρικό Διάταγμα. Περισσότερα από 20 έργα της έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά από το 1980. Παρά τα 95 της χρόνια συνεχίζει να μελετά και να γράφει.

Τα ρόδα της μοναξιάς

Jacqueline de Romilly

Μετάφραση: Άννα Σπυράκου

Επίμετρο: Ελένη Τζαβάρα

Τα ρόδα της μοναξιάς της Ζακλίν ντε Ρομιγί δεν είναι απλώς ένα βιβλίο «με ρεμβασμούς και αναπολήσεις», αφιερωμένο στις προσωπικές αναμνήσεις της συγγραφέως. Στα έξι μικρά δοκίμια, που άνθισαν στη μοναξιά της μεγάλης ηλικίας, η Ρομιγί θα επιχειρήσει να περιγράψει, με αφετηρία τα αντικείμενα που την περιβάλλουν, χωρίς παραποιήσεις, την κατάδυση στα εσωτέρα της συναισθηματικής ζωής, έχοντας ως οδηγό τη διαδρομή προς την «ελεύθερη εσωτερική κίνηση», όπως ονομάζει η ίδια τη μέθοδό της. Στόχος, λοιπόν, του κειμένου δεν είναι να μας προσφέρει «φειδωλές εξομολογήσεις»,

γύρω από πρόσωπα και γεγονότα μιας ζωής, αλλά να μας οδηγήσει, μέσα από την αυθεντική κατάθεση της δικής της εμπειρίας, στην αποκάλυψη αυτού που ερχόμενο στην επιφάνεια δίνει νόημα στη ζωή μας.

Η **Jacqueline de Romilly** είναι διεθνούς κύρους ελληνίστρια, γνωστή για τις μελέτες της στον χώρο του αρχαιοελληνικού πολιτισμού. Ομότιμη Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης και μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας, υπήρξε η πρώτη γυναίκα στο Collège de France. Η σημαντική της προσφορά τιμήθηκε στη χώρα μας με την εκλογή της στην Ακα-

δημία Αθηνών και την πολιτογράφησή της ως Ελληνίδα με Προεδρικό Διάταγμα. Περισσότερα από 20 έργα της έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά από το 1980. Παρά τα 95 της χρόνια συνεχίζει να μελετά και να γράφει.

Ταξίδι από τα Κύθηρα

Θανάσης Τζαβάρας

Τι συνέβη και ένα «ταξίδι στα Κύθηρα», που ξεκίνησε με τους καλύτερους οιωνούς, μετατράπηκε ξαφνικά σε «ταξίδι από τα Κύθηρα»; Ο συγγραφέας σε αυτό το αυτό-αναφορικό κείμενο περιγράφει την περιπέτεια που έζησε, όταν αρρώστησε σοβαρά κατά τη διάρκεια διακοπών στα Κύθηρα. Το πολύωρο ταξίδι της μεταφοράς του από το Κέντρο Υγείας του νησιού στην Αθήνα και η τρίμηνη παραμονή και νοσηλεία του στη μονάδα εντατικής θεραπείας του Ευαγγελισμού στάθηκαν η αφετηρία, ώστε να καταγράψει τις φαντασιώσεις, τις σκέψεις και τα συναισθήματά του σχετικά με τη νόσο και το θάνατο,

τις αντιδράσεις του σώματός του στη θεραπεία, τις δυσλειτουργίες του νοσηλευτικού συστήματος, καθώς και την ψυχοσωματική προβληματική.

Ο **Θανάσης Τζαβάρας** ψυχίατρος, ψυχαναλυτής, σπούδασε ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και ειδικεύτηκε στη νευρολογία και στην ψυχιατρική στο Παρίσι, όπου και έλαβε ψυχαναλυτική κατάρτιση στη Φροϋδική Σχολή του Λακάν. Επιστημονικά του έργα: Μαθήματα της ιατρικής, παθήματα της ψυχής (μαζί με την Ελένη Τζαβάρα, 2004), Ψυχανάλεκτα

(2005). Υπήρξε μέλος της συντακτικής ομάδας του ψυχαναλυτικού περιοδικού Εκ των Υστέρων. Δίδαξε σε διάφορα πανεπιστήμια στην Ελλάδα. Υπήρξε Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, έχοντας διατελέσει από το 1988 μέχρι το 2006 Καθηγητής Ψυχιατρικής, αρχικά στο Τμήμα Νοσηλευτικής και εν συνεχεία στο ΜΙΘΕ.

Η αποασυλοποίηση στα χρόνια της φιλανθρωπίας

Χανσενικό χρονικό
Θανάσης Τζαβάρας

Για πάνω από δύο δεκαετίες, εκτός των τειχών, αλλά σε όμορο οικοπέδο με το κτήμα του Αντιλεπρικού Σταθμού Αθηνών στην Αγία Βαρβάρα του Αιγάλεω, υπήρχε και λειτουργούσε ένα προκατασκευασμένο οίκημα, που στέγαζε τα παιδιά των χανσενικών οι οποίοι νοσηλεύονταν στο νοσοκομείο των λοιμωδών νόσων. Τα παιδιά αυτά από νήπια μέχρι προέφηβοι, δεν ήτανε κατά τεκμήριο χανσενικά και γι' αυτό, για λόγους προφύλαξης δηλαδή, βλέπανε τους γονείς μόνον, εξ αποστάσεως, πίσω από μία σιδερόφρακτη μικρή πόρτα. Την φροντίδα των παιδιών είχανε κάτι συμπαθείς νοσοκόμες, που παλεύανε να τα βγάλουν πέρα με αυτό τον πολυπόικλο παιδικό πληθυσμό. Τα παιδιά δεν έβγαιναν ποτέ εκτός

των τειχών του ιδρύματος. Υπήρξαν πλήρως ασυλοποιημένα. Μόνο κάποιοι φιλάνθρωποι πήγαιναν Χριστού – Λαμπρή με κανένα κουραμπιέ ή κανένα κουλουράκι. Και ένας εθελοντής δάσκαλος έκανε και κανένα μάθημα στα μεγάλα...

Μία παρέα φοιτητών, πληροφορήθηκε γι' αυτήν την κατάσταση, και αποφάσισε με αγάπη και αφέλεια να ασχοληθεί με τα «παιδάκια της Αγίας Βαρβάρας». Έτσι, μεταξύ 1959 και 1962 αναπτύχθηκε μία δραστηριότητα, σε εβδομαδιαία βάση, ψυχαγωγίας, δημιουργικότητας και κοινωνικοποίησης. Οι γραφειοκράτες δεν μετακινήθηκαν αλλά η επιτυχής φαρμακοθεραπεία της λέπρας έλυσε οριστικά το πρόβλημα. Ο σταθμός έπαυσε να λειτουργεί το 1965...

Ο **Θανάσης Τζαβάρας** ψυχίατρος, ψυχαναλυτής, σπούδασε ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και ειδικεύτηκε στη νευρολογία και στην ψυχιατρική στο Παρίσι, όπου και έλαβε ψυχαναλυτική κατάρτιση στη Φροϋδική Σχολή του Λακάν. Επιστημονικά του έργα: Μαθήματα της ιατρικής, παθήματα της ψυχής (μαζί με την Ελένη Τζαβάρα, 2004), Ψυχανάλεκτα

(2005). Υπήρξε μέλος της συντακτικής ομάδας του ψυχαναλυτικού περιοδικού Εκ των Υστέρων. Δίδαξε σε διάφορα πανεπιστήμια στην Ελλάδα. Υπήρξε Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, έχοντας διατελέσει από το 1988 μέχρι το 2006 Καθηγητής Ψυχιατρικής, αρχικά στο Τμήμα Νοσηλευτικής και εν συνεχεία στο ΜΙΘΕ.

Έχει και η Νοσταλγία την ιστορία της

Θανάσης Καράβατος

Τον νόστο του, την επιστροφή του στην πατρίδα, διηγείται ο Οδυσσέας στον Αλκίνοο, τον βασιλιά των Φαιάκων. Όταν όμως τον βλέπουμε να εκφράζει τον πόθο του να γυρίσει στη γενέθλια γη, αυτό που νιώθει εκείνη τη στιγμή είναι νοσταλγία, μα δεν διαθέτει την κατάλληλη λέξη για να το εκφράσει. Διότι στη «νοσταλγία» δένονται μεν δύο ομηρικές λέξεις, ο νόστος και το άλγος, αλλά η λέξη αυτή δεν υπήρχε στα ελληνικά, ούτε φυσικά σε καμιά άλλη γλώσσα.

Όπως θα δούμε, είναι δημιουργημα της ιατρικής του 17ου αιώνα και άλλου τόπου. Αν και, βέβαια, θα είναι πάντα μια «νοσταλγικά ελληνική λέξη», καθώς γράφει προσφυώς η καθηγήτρια συγκριτικής λογοτεχνίας στο Χάρβαρντ Σβετλάνα Μπούμ.

Η ιστορία της νοσταλγίας δεν τελειώνει εδώ. Ίσα ίσα από εδώ αρχίζει. Πολλά είναι τα ταξίδια της στον κόσμο και τις έννοιες που έχει να μας διηγηθεί. Θα τη δούμε να περνάει από την ιατρική στην ψυχοπαθολογία και την εγκληματολογία, όσο κι αν αυτό ξενίζει. Κι ύστερα να εξαπλώνεται σε πλείστες όσες εκφάνσεις του ανθρωπίνου πολιτισμού, για να περάσει γρήγορα και εύκολα, αντίθετα προς άλλους επιστημονικούς όρους, στον καθημερινό λόγο των ανθρώπων.

Ταυτόχρονα θα δώσει το έναυσμα για νέες παραλλαγές της που θα καλύψουν νέες «περιοχές», όπως είναι οι κοινωνικο-πολιτικές ανατροπές και τα προβλήματα που θέτει η οικολογική υποβάθμιση της ζωής των σύγχρονων ανθρώπων.

Έχει και το Γήρας τις ηλικίες του

Θανάσης Καράβατος

Ο Θανάσης Καράβατος συμπυκνώνει, στο έργο του, απλές σκέψεις για τον χρόνο, τα γερατειά και τον θάνατο. Παρουσιάζει τις ηλικίες του γήρατος αλλά και τις διαφορετικές μορφές του (κανονικό/παθολογικό γήρας κ.λπ.).

Ειδική αναφορά, ανατρέχοντας στην μυθολογία και την λογοτεχνία, γίνεται για την επιδίωξη της μακροζωίας και το όνειρο της «αιώνιας» νεότητας (ο μύθος του Τιθωνού και τα ταξίδια του Γκάλιβερ). Ακόμα αναλύονται σημαντικές πλευρές και επιπτώσεις του γήρατος, όπως:

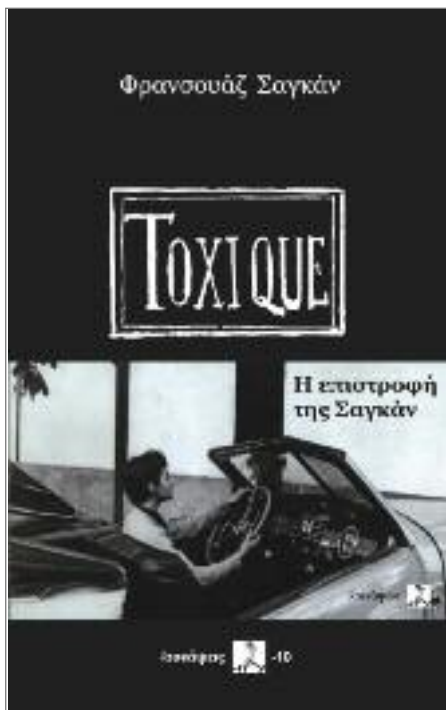
- Γήρας και άνοια
- Η προκατάληψη έναντι της 3ης ηλικίας
- Η πολύπλευρη (και όχι μόνο οικονομική) κρίση που «βλάπτει σοβαρά» τις πολιτικές υγείας/πρόνοιας και για τους ηλικιωμένους.

Toxique

Φρανσουάζ Σαγκάν

Πρόλογος: Θανάσης Τζαβάρας Μετάφραση: Άννη Σπυράκου

Εικονογράφηση: Μπερνάρ Μπουφφέ

Πρόκειται για το ημερολόγιο που κράτησε η Φρανσουάζ Σαγκάν, καταγράφοντας τη θεραπεία αποτοξίνωσής της σε ειδική κλινική, καθώς προηγουμένως είχε εθιστεί σε ένα υποκατάστατο της μορφίνης που της είχε χορηγηθεί ως παυσίπονο, κατά την τρίμηνη νοσηλεία της μετά το σοβαρό αυτοκινητικό ατύχημα που είχε το καλοκαίρι του 1957. Ήταν 22 χρονών και είχαν περάσει μόνο τρία χρόνια από την έκδοση του μυθιστορημάτος της *Καλημέρα θλίψη* που την καθιέρωσε και την έκανε ευρύτερα γνωστή. Σελίδα τη σελίδα, η Σαγκάν περιγράφει την οδύνη και την αγωνία της. Παρακολουθεί τις αντιδράσεις της κα-

τά τη θεραπεία αποτοξίνωσης και μοιράζεται με έναν υποθετικό αναγνώστη τις σκέψεις της για τα αναγνώσματά της, κυρίως όμως για τον απέραντο φόβο του θανάτου, του κενού και της μοναξιάς που την κατέχουν. Το *Τοξίκ* της Σαγκάν ξεχωρίζει και για τα θαυμάσια σχέδια του Bernard Buffet που βρίσκονται σε πλήρη αντίστιξη με την ατμόσφαιρα του κειμένου: οι αδρές κατάμαυρες γραμμές της σινικής μελάνης εικονογραφούν την κάθε σελίδα, αλλά κάποιες φορές γίνονται λέξεις και φράσεις που υπεισέρχονται στον τυπωμένο λόγο της Σαγκάν. Η εικονογράφηση εδώ δεν προσθέτει απλώς στην αφήγηση, συγχωνεύεται μαζί της.

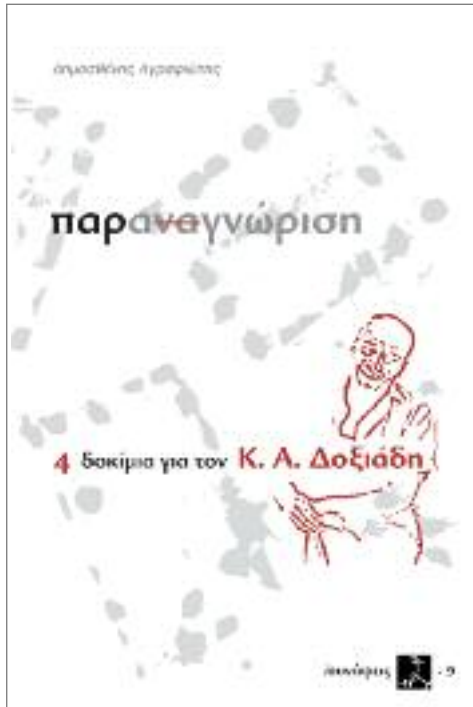
Η **Φρανσουάζ Κουαρέζ** γεννήθηκε το 1935 στο Καρζάκ, στη νοτιοδυτική Γαλλία. Ήταν το στερνό και καϊδεμένο παιδί μιας οικογένειας εύπορων βιομηχάνων. Μεγαλώνει στο Παρίσι και ύστερα από μια ταραχώδη σχολική ζωή μαθητεύει, παράλληλα με τη Σορβόννη, στην παρισινή νύχτα, στις μπουάτ, στο ποτό και στα ναρκωτικά. Μανιώδης αναγνώστρια, γράφει στα δεκαοχτώ της χρόνια το πρώτο της μυθιστόρημα, *Καλημέρα θλίψη*, με το, δανεισμένο από τον Προυστ, ψευδώνυμο Σαγκάν. Το βιβλίο αποσπά το πολύ έγκυρο βραβείο των κριτικών και γνωρίζει εντυπωσιακή εμπορική επιτυχία, ανοίγοντας τις πόρτες

των μεγάλων εφημερίδων και των περιοδικών που της ζητούν κείμενα. Το 1956, το δεύτερο μυθιστόρημά της *Ένα κάποιο χαμόγελο*, επαναλαμβάνει τις εντυπωσιακές πωλήσεις και τη διεθνή επιτυχία του πρώτου της έργου. Το 1957, ένα σοβαρό ατύχημα, καθώς οδηγεί την Άστον Μάρτιν της, την καθηλώνει για καιρό στο κρεβάτι με αφόρητους πόνους, προκαλώντας της εθισμό στη μορφίνη. Την εμπειρία της από τη θεραπεία της αποτοξίνωσης που ακολουθεί αφηγείται στο βιβλίο *Τοξίκ*.

Παραναγνώριση, 4 δοκίμια για τον Κ. Α. Δοξιάδη

Δημοσθένης Αγραφιώτης

Κάτω από την ιδιότυπη γραφή του τίτλου παραναγνώριση, που προσφέρεται για τριπλή ανάγνωση (αναγνώριση, παραγνώριση, παραναγνώριση), ο Δημοσθένης Αγραφιώτης συμπαραθέτει 4 δοκίμια για τον διάσημο πολεοδόμο Κωνσταντίνο Α. Δοξιάδη. Παρουσιάζει, με την επιστημονική και επιστημολογική του κατατομή που θα αναδείξει την πολύπλοκη σχέση του με τη νεοελληνική κοινωνία στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα, και επισημαίνει την απουσία μηχανισμών αναγνώρισης και εγκωμιασμού των πλέον δημιουργικών μελών της. Συμβάλλει έτσι και στον γενικότερο προβληματισμό, εάν δηλαδή η νεοελληνική κοινωνία

κατόρθωσε να διαχειριστεί τις περιπτώσεις «ιδιοφυΐας» ή και «μεγαλοφυΐας» που αναδύθηκαν στον κοινωνικο-πολιτιστικό στίβο της χώρας. Πρόκειται για μια πρώτη ιχνηλάτνη που φωτίζει ορισμένες πτυχές του έργου του Κ. Α. Δοξιάδη και ιδιαίτερα emphaticά την ανάδυση της Οικιστικής ως μιας νέας περιοχής επιστημονικής γνώσης, την οποία ο Αγραφιώτης θεωρεί ως ένα καινοτόμο κοινωνικό και πολιτιστικό φαινόμενο. Τα 4 δοκίμια τού ανά χειράς τόμου αποτελούν «μια εισαγωγή και όχι το τελευταίο κεφάλαιο σ' έναν τόμο αποτίμησης και στάθμισης μιας προσωπικότητας, όπως αυτή του Κωνσταντίνου Δοξιάδη»

Ο **Δημοσθένης Αγραφιώτης** είναι Ομότιμος Καθηγητής Κοινωνιολογίας στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας. Είναι διδάκτορας στις Επιστήμες των Οργανώσεων – Κοινωνιολογία Λήψης των Αποφάσεων. Εργάστηκε ως ερευνητής στο Παρίσι για θέματα προστασίας των πληθυσμών. Στη συνέχεια, ασχολήθηκε με θέματα Πολιτικής για την Έρευνα και Τεχνολογία. Το διάστημα 1984–2007 δίδαξε στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας. Διετέλεσε ακαδημαϊκός υπεύθυνος και καθηγητής – σύμβουλος στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο στο Με-

ταπτυχιακό Πρόγραμμα «Διοίκηση Μονάδων Υγείας» (2001–2006).

Δίδαξε, σε πτυχιακό, μεταπτυχιακό και προχωρημένο επίπεδο, θέματα σχετικά με τις κοινωνικές και πολιτιστικές ανακατατάξεις στην Ελλάδα, στην Ευρώπη, στην Αμερική και στις ασιατικές χώρες. Οι ερευνητικές του δραστηριότητες αφορούν τα θέματα υγεία και αρρώστια, επιστήμη, τεχνολογία και τέχνη ως κοινωνικο-πολιτιστικά φαινόμενα. Είναι μέλος της Διεθνούς Εταιρείας για την Οικιστική (WSE).